

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πολυτεχνική Σχολή

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής
Ανάπτυξης

Διπλωματική Εργασία:
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΗΛΙΟΥ

Επιμέλεια:
Φράγκου Γεωργία

Επιβλέποντες Καθηγητές:
Κοκκώσης Χάρης
Σαράτσης Γιάννης

Βόλος, Φεβρουάριος 2019.

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λ.π., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία: 13/02/2019

Όνοματεπώνυμο: Φράγκου Γεωργία

Υπογραφή:

Στη μητέρα μου Σίσσυ, που με αγαπάει με όλη της την καρδιά και στο θείο μου
Δημήτρη, που με στηρίζει στις δύσκολες στιγμές.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

Η τουριστική βιομηχανία προβάλλεται μέσα από δύο μοντέλα ανάπτυξης: αυτό του «μαζικού τουρισμού» και αυτό των «ειδικών μορφών τουρισμού». Η ειδοποιός διαφορά έγκειται στις επιπτώσεις που έχουν στο φυσικό περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία. Ο μαζικός τουρισμός αποτελεί σήμερα το κυρίαρχο πρότυπο. Χαρακτηρίζεται ως σκληρός, είναι μεγαλύτερης κλίμακας και προσφέρει ένα τυποποιημένο προϊόν. Οι ειδικές μορφές είναι η απάντηση στις αυξανόμενες ανησυχίες για τις αρνητικές συνέπειες που προκαλούνται από τον μαζικό τουρισμό. Οι δραστηριότητες που προσφέρονται στον εναλλακτικό τουρισμό προάγουν την αειφόρο ανάπτυξη. Είναι ελεγχόμενες, ήπιες και φιλικές προς το φυσικό περιβάλλον. Αναπτύσσονται με γνώμονα την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και συμβάλλουν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό σημαίνει ότι ενδυναμώνεται η τοπική οικονομία, ενεργοποιείται το τοπικό ανθρώπινο δυναμικό, διασώζονται οι τοπικές παραδοσιακές πρακτικές, τα ήθη, τα έθιμα και η ευρύτερη κουλτούρα των κατοίκων του προορισμού. Επομένως, εύλογα προκύπτει το γεγονός ότι η στροφή προς τις ειδικές μορφές τουρισμού αποτελεί σήμερα μεγάλη ανάγκη.

Ο ορεινός τουρισμός είναι μια από τις ειδικές μορφές τουρισμού. Πραγματοποιείται σε ορεινές περιοχές και περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες, όπως χιονοδρομία, εξερεύνηση σπηλαίων, ορειβασία, ποδηλασία. Έχει αρκετές ομοιότητες με τον χειμερινό τουρισμό και μπορεί να συνδυαστεί με άλλα είδη ειδικού τουρισμού, όπως τον τουρισμό περιπέτειας, τον οικοτουρισμό, τον αθλητικό τουρισμό, τον γαστρονομικό και τον αγροτουρισμό. Οι ορεινές περιοχές, λόγω των χαρακτηριστικών τους (πχ απομόνωση, δυσκολία στην πρόσβαση, ευαίσθητα οικοσυστήματα, παραδοσιακός τρόπος ζωής), χρειάζονται ειδική μεταχείριση στο σχεδιασμό, ώστε η τουριστική δραστηριότητα να μην προκαλεί επιζήμιες επιπτώσεις στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στην οικονομία τους. Ο ορεινός τουρισμός είναι βιώσιμος. Προσαρμόζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ορεινών όγκων και προσφέρει ευεργετικά οφέλη στην αναζωογόνηση του ίδιου του προορισμού, της οικονομίας του και της τοπικής κοινωνίας (πχ συγκρατείται ο νεανικός πληθυσμός, βελτιώνεται η συνδεσιμότητα, αποδοτικότερη διαχείριση φυσικών πόρων κ.α.).

Το Πήλιο είναι ένας ήδη δημοφιλής και ελκυστικός προορισμός. Τα σημαντικότερα στοιχεία που τον καθιστούν ιδιαίτερο είναι η ποικιλομορφία των τοπίων, το ευνοϊκό κλίμα, η πλούσια βιοποικιλότητα, ο θρησκευτικός χαρακτήρας, η μυθολογία, η ιδιαίτερη τοπική κουζίνα, οι παραδοσιακοί οικισμοί, η σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά, τα πολιτιστικά/καλλιτεχνικά και αθλητικά γεγονότα, η κεντροβαρής του θέση, η σύνδεση του με την πόλη του Βόλου. Μέχρι σήμερα στο Πήλιο έχουν αναπτυχθεί πολλές μορφές ειδικού τουρισμού, όπως ο περιηγητικός, ο χιονοδρομικός, ο τουρισμός των extreme sports, ο πολιτιστικός, ο

θηρσκευτικός, ο τουρισμός φύσης. Παρά τις προσπάθειες των αρμόδιων για τουριστική προβολή και προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης βασισμένου στον τουρισμό κινήτρων, δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο τουρισμού που να διαφοροποιεί και να εμπλουτίζει το τουριστικό προϊόν του Πηλίου. Ο σχεδιασμός μιας στρατηγικής που στηρίζεται στις κατευθύνσεις που δίνουν οι πολιτικές τουρισμού (ΕΠΧΣΑΑ, ΠΧΠ, RIS3, ΠΕΠ Θεσσαλίας και Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας) και τα σχέδια μάρκετινγκ (Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας και Μάρκετινγκ Ανταγωνιστικού Προϊόντος και Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας) είναι απαραίτητος. Το προτεινόμενο στρατηγικό σχέδιο προσαρμόζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής, επιλύει τα προβλήματα που παρουσιάζει και ικανοποιεί τις ανάγκες των κατοίκων και τις προσδοκίες των τουριστών. Έτσι στο πλαίσιο της συμμετοχικότητας στις διαδικασίες σχεδιασμού και της διατήρησης της φέρουσας ικανότητας του Πηλίου, θα ενδυναμωθεί η τουριστική δραστηριότητα, θα αντιμετωπιστεί η εποχικότητα, θα αυξηθεί ο χρονικός ορίζοντας της διαμονής των επισκεπτών και θα βελτιωθεί η τουριστική κίνηση με παράλληλη αποδοτικότερη διάχυση του τουριστικού ρεύματος.

Λέξεις κλειδιά: ειδικές μορφές τουρισμού, εναλλακτικός τουρισμός, Πήλιο, βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, ορεινός τουρισμός, συμμετοχικός σχεδιασμός, πολιτικές τουρισμού.

ABSTRACT.

ABSTRACT

The tourism industry is promoted through two development models: The "mass tourism" and "special forms of tourism". The noticeable difference lies in their impact on the natural environment and the local society. Today, mass tourism is the dominant model. It is characterized as tough, has a larger scale and offers a standard product. Special forms are the answer to the growing concerns about the negative effects caused by mass tourism. Activities offered in alternative tourism promote sustainable development. They are controllable, mild and friendly to the natural environment. They are developing in line with social and economic development and contribute to the protection of cultural heritage. This signifies the strengthening of local economy, activation of local human resources, preservation of local traditional practices, customs and the wider culture of the destination's inhabitants. Therefore, it is reasonably clear that the shift to specific forms of tourism is a great necessity.

Mountain tourism is among the special forms of tourism. It takes place in mountainous areas and includes various activities, such as skiing, cave exploration, mountaineering, cycling. It has several similarities to winter tourism and can be combined with other types of special tourism such as adventure tourism, ecotourism, sports tourism, gastronomic and agrotourism.

Mountainous areas require special planning, due to their characteristics (eg isolation, difficulty in access, sensitive ecosystems, traditional lifestyles), so that tourist activity does not cause harmful effects on their society, environment and economy. Mountain tourism is sustainable. It adapts to the particular characteristics of mountains and offers benefits to the revitalization of the destination itself, its economy and the local community (eg the youth is contained, the connectivity is improved, the resources are being managed more efficiently, etc.).

Pelion is an already popular and attractive destination. The most important elements that make it special are the diversity of landscapes, the favorable climate, rich biodiversity, religious character, mythology, special local cuisine, traditional settlements, the great cultural heritage, the cultural / artistic and sporting events, its center-weight position and its connection with the city of Volos. To this day, many forms of special tourism have been developed in Pelion, such as touring, skiing, the tourism of extreme sports, the cultural, the religious, the nature tourism. In spite of the efforts of those responsible for tourism promotion and the promotion of a sustainable development model based on incentive tourism, there is no integrated tourism plan that differentiates and enriches the tourist product of Pelion. The design of a strategy based on the directions given by the tourism policies (SFSPSD, RSPF, RIS3, Thessaly ROP and Thessaly Tourism Development Study) and marketing plans (Study of Tourist Development of Thessaly and Marketing of Competitive Product and Competitive Identity of Thessaly) is necessary. The proposed strategic plan is tailored to the specific features of the area, solves the problems it presents, meets the needs of the residents and the expectations of the tourists. Thus, in the context of participation in planning procedures and the maintenance of the carrying capacity of Pelion, tourism activity will be strengthened, the seasonality will be dealt with, the time horizon of the visitor's stay will be increased and tourist movement will be improved, while the tourist flow will be more efficient.

Keywords: special forms of tourism, alternative tourism, Pelion, sustainable tourism development, mountain tourism, participatory planning, tourism policies.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	11
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	16
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	16
ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	16
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	17
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	21
1.1 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	21
1.1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	21
1.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	23
1.1.3 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	25
1.2 ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	25
1.2.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	26
1.2.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	26
1.2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΕΡΟΥΣΑΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ.....	28
1.2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	29
1.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	30
1.3.1 ΚΟΡΕΣΜΟΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	30
1.3.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	32
1.3.3 ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	33
1.3.4 ΕΙΔΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	37
1.3.5 ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	37
1.3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	40
1.3.7 ΟΦΕΛΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	42
1.3.8 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ	44
1.3.9 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	46
1.4 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	49

1.4.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	49
1.4.2 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	49
1.4.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	50
1.4.4 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ	51
1.4.5 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΗΛΙΟΥ	55
2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	55
2.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΗΛΙΟΥ.	56
2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	57
2.4 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	58
2.5 ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ	59
2.6 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	60
2.6.1 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	61
2.6.2 ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΤΟΠΙΟΥ.....	61
2.6.3 ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.....	62
2.6.4 ΒΛΑΣΤΗΣΗ.....	63
2.6.5 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000	65
2.6.6 ΤΟΠΙΟ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ.....	66
2.6.7 ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ.....	67
2.6.8 ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	68
2.6.9 ΠΑΡΑΛΙΕΣ.....	69
2.7 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	71
2.7.1 ΠΗΛΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ.....	71
2.7.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ	78
2.7.3 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	88
2.7.4 ΔΙΚΤΥΑ ΗΛΕΤΡΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΔΡΕΥΣΗΣ.....	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΗΛΙΟΥ	94
3.1 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ	94
3.2 ΘΕΛΓΗΤΡΑ	99
3.3 ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ	100
3.4 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	102
3.5 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ-ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ & ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.....	118
3.5.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.....	118

3.5.2 ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.....	120
3.5.3 ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	122
3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΗΛΙΟΥ	124
3.7 ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ	125
3.7.1 Ο ΒΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΛΙΟ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ	125
3.7.2.PRESS TRIP ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟ ΒΟΛΟ & ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ	128
3.8 ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	129
3.8.1 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	130
3.8.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ	141
3.8.3 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	145
3.8.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	147
3.8.5 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	150
3.8.6 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	151
3.8.7 ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	152
3.8.8. ΓΑΜΗΛΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	155
3.8.9 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΥΕΞΙΑΣ	156
3.8.10 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	157
3.8.11 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	160
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ.....	163
4.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	163
4.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	166
4.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	168
4.4 ΑΠΕΙΛΕΣ.....	170
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	172
5.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	172
5.1.1 ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2003)	172
5.1.2 ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2017)	176
5.1.3 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.	181
5.2 ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	185
5.2.1 ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ (ΕΠΧΣΑΑΤ).....	185

5.2.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΠΧΠ).....	193
5.2.3 RIS3 ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΛΙΚΕΥΣΗ.....	195
5.2.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΠΕΠ) 2014- 2020.....	198
5.2.5 ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	200
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	206
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	221
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	232

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Οφέλη τουρισμού.....	25
Πίνακας 2: Άξονες Εναλλακτικού τουρισμού.	36
Πίνακας 3: Οφέλη ειδικών μορφών τουρισμού.	44
Πίνακας 4: Διαφορές εναλλακτικού και μαζικού τουρισμού.	46
Πίνακας 5: Δραστηριότητες Ορεινού Τουρισμού.....	49
Πίνακας 6: Θετικά Στοιχεία και Μειονεκτήματα Ορεινών Περιοχών.	50
Πίνακας 7: Δημοτικές Ενότητες και Οικισμοί Δ. Βόλου, Δ. Ζαγοράς-Μουρεσίου, Δήμος. Νοτίου Πηλίου.....	56
Πίνακας 8: Πληθυσμός Δήμων Βόλου, Ζαγοράς-Μουρεσίου, Νοτίου Πηλίου, Ρήγα Φεραίου.	57
Πίνακας 9: Ρέμματα, Χείμαροι, Πηγές Πηλίου.	63
Πίνακας 10: Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Πηλίου.	66
Πίνακας 11: ΚΑΖ.	67
Πίνακας 12: Στοιχεία Πηλιορείτικης Αρχιτεκτονικής.....	72
Πίνακας 13: Παραδοσιακοί Οικισμοί Πηλίου.	72
Πίνακας 14: ΙΜ Πηλίου.....	87
Πίνακας 15: Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου-Επισκέπτες/ έτος (2015-2018).	97
Πίνακας 16: Επισκέπτες/Έτος (2014-2018) για το Τρενάκι του Πηλίου.	98
Πίνακας 17: Πανηγύρια θρησκευτικών εορτασμών.	116
Πίνακας 18: Πολιτιστικοί Σύλλογοι Πηλίου.....	120
Πίνακας 19: Υπάρχουσες Διαδρομές Πηλίου.....	135
Πίνακας 20: Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα Πολιτιστικού Τουρισμού.	148
Πίνακας 21: Άξονες Δράσεις & Μέτρα Πολιτικής.	176
Πίνακας 22: Συσχέτιση Μελέτης Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας (2003) και Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας (2017).	181
Πίνακας 23: Έλεγχος Συσχέτισης των Πολιτικών Τουρισμού.	200

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Επισκέπτες Τρένου Πηλίου 2014-2018.-----	98
---	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχεδιάγραμμα 1: Ο τουρισμός ως μία δυναμική διαδικασία.-----	22
Σχεδιάγραμμα 2: Χαρακτηριστικά τουρισμού.-----	24
Σχεδιάγραμμα 3: Χαρακτηριστικά μαζικού τουρισμού.-----	26
Σχεδιάγραμμα 4: Επιπτώσεις μαζικού τουρισμού στο περιβάλλον και στον αστικό χώρο. ---	27
Σχεδιάγραμμα 5: Τι συντελεί στην υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας. -----	28
Σχεδιάγραμμα 6: Τι προκαλεί η υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας. -----	29
Σχεδιάγραμμα 7: Κοινωνικές-Πολιτιστικές-Οικονομικές επιπτώσεις μαζικού τουρισμού. ---	29
Σχεδιάγραμμα 8: Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού.--	31
Σχεδιάγραμμα 9: Σχέση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης και Εναλλακτικού Τουρισμού. -	34
Σχεδιάγραμμα 10: Από τι διακρίνονται οι ειδικές μορφές τουρισμού. -----	40
Σχεδιάγραμμα 11: Οφέλη Ειδικών Μορφών Τουρισμού. -----	42
Σχεδιάγραμμα 12: Κλίμα Πηλίου. -----	61
Σχεδιάγραμμα 13: Κίνητρα Πολιτιστικού Τουρισμού. -----	148
Σχεδιάγραμμα 14: Αμφίδρομες μετακινήσεις δυνητικών τουριστών. -----	179

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Δημοτικές Ενώτητες Μαγνησίας.-----	55
Χάρτης 2: Πυκνοτήτων των Δήμων της περιοχής μελέτης.-----	57
Χάρτης 3 αριστερά: Υψόμετρο Εδάφους.-----	62
Χάρτης 4 δεξιά: Κλίσεις Εδάφους. -----	62
Χάρτης 5: Υδρογραφικό Δίκτυο τμήματος Πηλίου.-----	62
Χάρτης 6: Οικολογικό δίκτυο Πηλίου. -----	65
Χάρτης 7: Ζώνες Ειδικής Προστασίας & Ειδική Ζώνη Διατήρησης Πηλίου. -----	65
Χάρτης 8: Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους. -----	66
Χάρτης 9: Καταφύγιο Άγριας Ζωής Πηλίου. -----	67
Χάρτης 10: Ακτές με γαλάζια σημαία και ποιότητα υδάτων ακτών κολύμβησης Πηλίου. ----	69
Χάρτης 11: Στοιχεία Πολιτιστικού ενδιαφέροντος Πηλίου. -----	71
Χάρτης 12: Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης.-----	193

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Μήλα Ζαγοράς.-----	58
Εικόνα 2: Μέλι Πηλίου. -----	58
Εικόνα 3: Μυθολογία Πηλίου. -----	59
Εικόνα 4: Βλάστηση Πηλίου.-----	64
Εικόνα 5 : Παραδοσιακός Οικισμός Πηλίου.-----	72
Εικόνα 6: Αρχοντικό στη Μακρινίτσα Πηλίου.-----	73

Εικόνα 7: Αρχοντικό στη Μακρινίτσα Πηλίου.-----	73
Εικόνα 8: Αγία Μαρίνα Κισσού. -----	75
Εικόνα 9: Κρήνη στη Μακρινίτσα.-----	76
Εικόνα 10: Γεφύρι Πηλίου. -----	77
Εικόνα 11: Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου.-----	78
Εικόνα 12: Τρενάκι Πηλίου. -----	81
Εικόνα 13: Ξενοδοχεία 5*, 4*, 3*, 2*, 1* Πηλίου.-----	88
Εικόνα 14: Παραδοσιακά καταλύματα LUX, A, B και καταφύγια Πηλίου.-----	90
Εικόνα 15: Φτεροκεφτέδες Πηλίου.-----	100
Εικόνα 16: Παραδοσιακά γλυκά του κουταλιού .-----	101
Εικόνα 17: Κάστανα Πηλίου.-----	102
Εικόνα 18: Ασκήσεις γιόγκα στην ύπαιθρο. -----	104
Εικόνα 19: Βότανα.-----	104
Εικόνα 20: Μουσικό Χωριό-Άγιος Λαυρέντιος 2018.-----	105
Εικόνα 21: Πηλιορειτικός γάμος. -----	106
Εικόνα 22: Μάηδες Μακρινίτσα.-----	107
Εικόνα 23: Το έθιμο του Κλήδονα-Αφέτες. -----	107
Εικόνα 24: 34ο Φεστιβάλ Χόρτου. -----	108
Εικόνα 25: 19ο Διεθνές Φεστιβάλ Πηλίου. -----	108
Εικόνα 26: Φεστιβάλ Τσαγκαράδας 2018. -----	109
Εικόνα 27: Regatta-Πλατανιάς. -----	109
Εικόνα 28: 21ο Summer Camp Shinkyokushinkai karate- Άγιος Ιωάννης Πηλίου/Παπά Νερό. -----	111
Εικόνα 29: 38η Ανάβαση Πορταριάς.-----	111
Εικόνα 30: Εκδήλωση για την Γεωργική Καλλιέργεια και την Παγκόσμια Υγεία-Ζαγορά. 112	
Εικόνα 31: Μήλα ΖΑΓΟΡΙΝ. -----	112
Εικόνα 32: 3η Επετειακή Εκδήλωση Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς. -----	112
Εικόνα 33: 2η Γιορτή τοπικών προϊόντων «Η Ελιά και ο Ευλογημένος Καρπός της»- Συκή. -----	113
Εικόνα 34: Γιορτή λουκάνικου-Σταγιάτες.-----	114
Εικόνα 35: Γιορτή Κάστανου 2018 στο Ξορύχτι.-----	114
Εικόνα 36: 2 ^η Γιορτή μανιταριών και βοτάνων-Μακρυράχη.-----	114
Εικόνα 37: Γιορτή Κερασιού-Άγιος Λαυρέντιος.-----	114
Εικόνα 38: Διεθνές Παιδικό Φεστιβάλ Χορού-Πορταριά.-----	115
Εικόνα 39: Χιονισμένο τοπίο Πηλίου. -----	117
Εικόνα 40: Volos pelion it's true.-----	125
Εικόνα 41: Σκι στο χιονοδρομικό κέντρο Πηλίου.-----	131
Εικόνα 42: Πεζοπορία στο Πήλιο. -----	132
Εικόνα 43: Πεζοπορία στο Πήλιο. -----	132
Εικόνα 44: Διαδρομή Πηλίου Βόλος, Άγιος Ιωάννης.-----	133
Εικόνα 45: Ορειβασία στο Πήλιο. -----	137
Εικόνα 46: Ποδηλασία στο Πήλιο. -----	138
Εικόνα 47: Canyoning. -----	139
Εικόνα 48: Τοξοβολία.-----	141
Εικόνα 49: Flying fox. -----	143

Εικόνα 50: Motorcross. -----	143
Εικόνα 51: Ιππασία δίπλα στη θάλασσα. -----	144
Εικόνα 52: Ιππασία στη φύση.-----	145
Εικόνα 53: Κανό καγιάκ στο Πήλιο. -----	151
Εικόνα 54: windsurfing. -----	151
Εικόνα 55: WATER-SKIING. -----	151
Εικόνα 56: Παραδοσιακό Φαγητό. -----	153
Εικόνα 57: Γάμος στο Πήλιο.-----	155
Εικόνα 58: Γάμος στη Πορταριά Πηλίου.-----	155
Εικόνα 59: Επέτειος γάμου με το τρενάκι του Πηλίου.-----	156
Εικόνα 60: Επέτειος γάμου με το τρενάκι του Πηλίου.-----	156
Εικόνα 61: Ασκήσεις γιόγκα στο Πήλιο. -----	156

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

AIT	Académie Internationale du Tourisme
IMTM	International Mediterranean Tourism Market
MICE	Meetings Incentives Conferencing Exhibitions
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
RIS3	Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities Threats
UIOOT	Unión Internacional de Organismos Oficiales de Turismo
UNWTO	World Tourism Organization
WTO	World Trade Organization
WTTC	World Travel & Tourism Council
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΓΑΣΖ	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς
ΔΔ	Δημοτικό Διαμέρισμα
ΔΕΗ	Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού
ΕΑΠ	Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου
ΕΖΑ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
ΕΝΜ	Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων
ΕΟ	Επαρχιακή Οδός

ΕΟΣ	Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΠΑνΕΚ	Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΕΠΧΣΑΑΤ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΖΕΠ	Ζώνες Ειδικής Προστασίας
ΙΜ	Ιερά Μονή
ΙΝ	Ιερός Ναός
ΚΑΖ	Καταφύγιο Άγριας Ζωής
ΚΠΕ	Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Είσπραξης Λεωφορείων
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΠΑΘΕ	Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι
ΠΑ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΟΠ	Προστατευόμενα Ονομάτα Προέλευσης
ΠΟΤ	Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού
ΠΠ	Προστατευμένες Περιοχές
ΠΧΠ	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Θεσσαλίας
ΤΙΦΚ	Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
ΤΟ	Τομεακό Πρόγραμμα
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΦΙΑΠΑ	Φίλοι Παλαιού Αυτοκινήτου
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον Κύριο Χάρη Κοκκώση και τον Κύριο Γιάννη Σαράτση για την ευκαιρία που μου έδωσαν να συνεργαστώ μαζί τους, για την συνεχή καθοδήγηση που μου παρείχαν, για τις παρατηρήσεις τους, τους εποικοδομητικούς μας διαλόγους και για την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν. Χωρίς τη πολύτιμη βοήθεια τους, η εργασία δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Θέλω να ευχαριστήσω επίσης, τους Καθηγητές μου στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για όλες τις γνώσεις και την παιδεία που μου προσέφεραν, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Στη συνέχεια να ευχαριστήσω, όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της εργασίας μου και συγκεκριμένα την Κυρία Πράπα Βασιλική, υπεύθυνη της ΤΡΑΙΝΟΣΕ, τον Κύριο Αδρασκέλα Νίκο, γραμματέα του Συλλόγου Φίλων των Καλντεριμιών, την Κυρία Διδαγγέλου Δήμητρα, υπεύθυνη του Ινστιτούτου Ψυχικής Έκφρασης και διοργανώτρια δραστηριοτήτων ευεξίας στο Πήλιο και τον Κύριο Δάμτσα Δημήτρη, μέλος του Πολιτιστικού/Μορφωτικού Συλλόγου Αγίου Βλασίου Πηλίου. Η ανταπόκριση τους στην έρευνα μου ήταν άμεση και η συμβολή τους καθοριστική για την διεξαγωγή συμπερασμάτων για τη περιοχή μελέτης.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου, στον πολυαγαπημένο μου πατέρα Σάββα, στην εκπληκτική μητέρα μου Σίσσυ, για όλη την υποστήριξη τους και την αγάπη τους και στον αδερφό μου Χρήστο, που με βοήθησε με τον δικό του μοναδικό τρόπο. Ευχαριστώ ακόμα και τον αγαπημένο μου θείο Δημήτρη για την στήριξη του και τη πίστη του σε μένα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι αρχικά η μελέτη των επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού και τα οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού στο περιβάλλον, στην κοινωνία, στον πολιτισμό και στην τοπική οικονομία. Ακόμη, γίνεται σύγκριση των δύο μοντέλων τουριστικής ανάπτυξης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην μελέτη του ορεινού τουρισμού, δηλαδή στις δραστηριότητες του, στα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών, στα κίνητρα των επισκεπτών και στο σχεδιασμό του ορεινού τουρισμού. Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση της περιοχής Πηλίου. Μετά από αυτό, η εργασία εστιάζει στην καταγραφή των επισκεπτών, των θέλγητρων, των δράσεων προβολής και στην εκτίμηση της υπάρχουσας τουριστικής ανάπτυξης του Πηλίου. Μέσω της ανάλυσης SWOT παρουσιάζονται τα δυνατά και αδύνατα σημεία της περιοχής καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές για το τουριστικό προϊόν της. Επιπρόσθετα, μελετώνται οι κατευθυντήριες αρχές των πολιτικών τουρισμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και τα σχέδια μάρκετινγκ που έχουν εκπονηθεί για την Θεσσαλία, και δίνουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις για το Πήλιο. Ύστερα, ελέγχεται η συσχέτιση που έχουν μεταξύ τους. Με γνώμονα τις στρατηγικές των πολιτικών τουρισμού και των σχεδίων μάρκετινγκ και με βάση τις ιδιαιτερότητες του Πηλίου, την υπάρχουσα ανάπτυξη και τις προοπτικές εξέλιξης, προτείνονται διάφορες δράσεις αμιγώς ή μη αμιγώς τουριστικές για την περαιτέρω ενδυνάμωση της τουριστικής δραστηριότητας.

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι χαραχθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική τουρισμού, για να αναδείξουμε τις δυνατότητες και τα θέλγητρα του Πηλίου. Να καλύψουμε σημερινές ανάγκες και ελλείψεις, που παρουσιάζει ως ορεινή περιοχή. Ακόμα και να καλύψουμε προβλήματα, που ενδεχομένως να παρουσιαστούν μελλοντικά. Να προσαρμόσουμε την τουριστική ανάπτυξη στις νέες τάσεις της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς. Να εμπλουτίσουμε και να διαφοροποιήσουμε το τουριστικό προϊόν. Να ενδυναμώσουμε τις ήδη ανεπτυγμένες και να προτείνουμε νέες ειδικές μορφές τουρισμού. Να προάγουμε την βιωσιμότητα της περιοχής, για την ορθότερη διαχείριση των φυσικών πόρων, την προστασία του φυσικού τοπίου και των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ενεργοποίηση του τοπικού εργατικού δυναμικού, την ποιοτική αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και την ισχυροποίηση της τοπικής οικονομίας. Να προωθήσουμε τις διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού. Να προτείνουμε βελτιώσεις στις υποδομές και στις υπηρεσίες. Να συνδέσουμε τον τουρισμό με

συμπληρωματικούς κλάδους (όπως τον αγροδιατροφικό, τον πολιτιστικό), ώστε να σχηματιστεί ένα ολοκληρωμένο δίκτυο. Να δικτυώσουμε τους συλλόγους-συνεταιρισμούς, την τοπική κοινωνία, τις τοπικές επιχειρήσεις, τα καταλύματα, τα τουριστικά γραφεία και τους αρμόδιους φορείς, ώστε να αλληλοϋποστηρίζονται, να προωθούν τις δράσεις τους, τα παραγόμενα τοπικά προϊόντα και να προβάλλουν τον τόπο τους. Να προγραμματίσουμε στρατηγικά τις πολιτιστικές, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, τις θρησκευτικές εορτές, τα φεστιβάλ, τα αθλητικά γεγονότα, ώστε να αλληλοσυμπληρώνονται, με στόχο να αντιμετωπιστεί η εποχικότητα, να αυξηθεί η τουριστική εισροή και να διαχυθεί χωρικά και χρονικά το τουριστικό ρεύμα. Να σχεδιάσουμε μία δυναμική ταυτότητα που θα βασίζεται στις ιδιαιτερότητες και στα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η περιοχή. Όλα αυτά στο όριο, που αξιοποιούνται οι αναπτυξιακές στρατηγικές, που είναι θεσμοθετημένες στη χώρα. Καθώς και στο πλαίσιο, που δεν επηρεάζονται πρώτον τα μοναδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, που καθιστούν την περιοχή ενδιαφέρουσα και δεύτερον τη φέρουσα ικανότητα του Πηλίου.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από το Μέρος Α, που αποτελεί το Θεωρητικό Πλαίσιο και το Μέρος Β, που αποτελεί την Μελέτη Περίπτωσης.

Το Μέρος Α περιέχει το Κεφάλαιο 1 και επιμέρους παραγράφους, στο οποίο παρουσιάζεται το φαινόμενο του τουρισμού. Δίνονται κάποιιοι ορισμοί και χαρακτηριστικά στοιχεία και οφέλη του. Μετά γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά και στις δυσμενείς επιπτώσεις που προκαλούνται από την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού στο περιβάλλον, στον αστικό χώρο, στην κοινωνία, στο πολιτιστικό περιβάλλον και στην οικονομία. Για την πλήρη κατανόηση των αρνητικών συνεπειών στο τοπίο, στη βιοποικιλότητα, στους φυσικούς πόρους κλπ επεξηγείται η έννοια στις φέρουσας ικανότητας. Διατυπώνονται επίσης και οι επιπτώσεις, που προκαλούνται σε περίπτωση υπέρβασης της. Στην επόμενη παράγραφο γίνεται αναφορά στο πως η ανάπτυξη μεταβαίνει από τον μαζικό τουρισμό στα νέα πρότυπα ανάπτυξης. Περιγράφονται οι λόγοι που συνέβαλαν στην υιοθέτηση ενός βιώσιμου μοντέλου φιλικότερου προς το περιβάλλον, που αναπτύσσεται ισόρροπα και με την κοινωνία και με την οικονομία. Δίνονται ορισμοί του εναλλακτικού τουρισμού, περιγράφονται οι αρχές στις οποίες στηρίζεται, τα είδη των ειδικών μορφών τουρισμού και κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τα κίνητρα του τουρίστα. Στη συνέχεια αναφέρονται το περιεχόμενο του τουριστικού προϊόντος των ειδικών μορφών, τα οφέλη τους στο περιβάλλον, στον πολιτισμό, στην τοπική οικονομία, στον τοπικό πληθυσμό και στους ίδιους τους τουρίστες, το προφίλ του εναλλακτικού τουρίστα. Καταλήγοντας στις βασικές διαφορές ανάμεσα στον μαζικό και στις ειδικές μορφές τουρισμού. Κλείνοντας, τονίζεται ο ορεινός τουρισμός, ποιος ο ορισμός του, οι δραστηριότητες του, τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών, τα κίνητρα που ωθούν

τους τουρίστες να επιλέξουν αυτό το είδος ειδικού τουρισμού. Τέλος, επισημαίνεται ο τρόπος σχεδιασμού και διαχείρισης του ορεινού τουρισμού. Γιατί απαιτείται ειδική μέριμνα για την ανάπτυξη του τουρισμού των ορεινών περιοχών. Ποιες οι προϋποθέσεις ανάπτυξης του. Σε ποιες αρχές πρέπει να στηρίζεται. Και τέλος τι μέτρα απαιτούνται για έναν επιτυχή και ορθό σχεδιασμό.

Το Μέρος Β αποτελεί τη μελέτη περίπτωσης για το Πήλιο. Διαιρείται σε επιμέρους κεφάλαια.

Στο κεφάλαιο 2 γίνεται η ανάλυση της περιοχής μελέτης. Αναφέρεται που υπάγεται διοικητικά και γεωγραφικά το Πήλιο. Καταγράφονται τα πληθυσμιακά, δημογραφικά οικονομικά στοιχεία. Εξηγείται ποιος είναι ο πιο ανεπτυγμένος οικονομικός κλάδος. Πως συνδέεται το Πήλιο με τη μυθολογία. Δίνονται τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος. Τι κλίμα επικρατεί, ποια η υδρολογία, ποια η οικολογική του αξία. Πόσες και ποιες ζώνες βλάστησης παρατηρούνται. Ποια τμήματα Δήμων περιλαμβάνει το δίκτυο Natura 2000. Πόσα είναι τα ΤΙΦΚ και τα ΚΑΖ, σε ποιους δήμους ανήκουν. Τι καλλιέργειες υπάρχουν στην περιοχή. Ποιες είναι οι δημοφιλέστερες παραλίες. Επισημαίνονται χαρακτηριστικά στοιχεία της ηλιόροιας αρχιτεκτονικής των παραδοσιακών οικισμών, όπως αρχοντικά, εκκλησίες, κρήνες και γεφύρια. Στη συνέχεια καταγράφονται οι υποδομές, όπως το χιονοδρομικό κέντρο, το τρενάκι του Πηλίου, το ελικοδρόμιο της Νέας Αγχιάλου, τα λατομεία, και τα κέντρα υγείας. Επιπλέον, αναλύονται οι στόχοι και οι δραστηριότητες του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας. Επεξηγώντας τον τρόπο, που μπορεί να ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη του Πηλίου. Επισημαίνονται οι ελλείψεις στο οδικό δίκτυο, τα προβλήματα ηλεκτροδότησης, οι φθορές στο δίκτυο ύδρευσης. Καταγράφονται επίσης, οι πολιτιστικές υποδομές (μουσεία, βιβλιοθήκες, πνευματικά-πολιτιστικά κέντρα, μνημεία κτ). Επιπρόσθετα καταγράφονται οι εγκαταστάσεις της περιοχής, όπως τα καταλύματα, οι συνεδριακές και αθλητικές εγκαταστάσεις των ξενοδοχείων.

Στο κεφάλαιο 3, σχολιάζεται η τουριστική ανάπτυξη του Πηλίου σήμερα. Αρχικά, καταγράφεται η επισκεψιμότητα της περιοχής, με σύντομη αναφορά σε προηγούμενα έτη και με έμφαση στο έτος 2018. Αναφέρεται ο τόπος προέλευσης των τουριστών, η μέσος όρος διαμονής, οι δραστηριότητες που πραγματοποίησαν, ο αριθμός των επιβατών τα τελευταία έτη για το τρενάκι του Πηλίου και του χιονοδρομικού κέντρου. Διατυπώνονται συνοπτικά τα θέλητρα του Πηλίου, που προκύπτουν ως συμπέρασμα από το προηγούμενο κεφάλαιο. Ύστερα καταγράφονται η τοπική γαστρονομία, τα πολιτιστικά-καλλιτεχνικά-αθλητικά γεγονότα- θρησκευτικές εορτές- φεστιβάλ- γιορτές παραδοσιακών τοπικών προϊόντων (περιεχόμενα, δραστηριότητες, ημερομηνίες διεξαγωγής κλπ) και οι τοπικοί Πολιτιστικοί και Αθλητικοί Σύλλογοι, και Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί (έργο, δραστηριότητες κλπ). Η τοπική κουζίνα, τα ειδικά γεγονότα, οι δράσεις και ενέργειες των συλλόγων και

συνεταιρισμών λειτουργούν συμπληρωματικά με τις προσπάθειες της περιοχής για την τουριστική προβολή της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έτσι στη συνέχεια, αναφέρονται οι διεθνείς και ελληνικές εκθέσεις, στις οποίες έχουν συμμετάσχει ο Βόλος και το Πήλιο. Τέλος, περιγράφονται τα είδη που είτε είναι ήδη ανεπτυγμένα, είτε αναπτύσσονται στην περιοχή. Έτσι αναφέρονται οι δημοφιλείς δραστηριότητες του ορεινού τουρισμού, του χειμερινού, του θαλάσσιου τουρισμού. Ακόμη καταγράφεται το επίπεδο ανάπτυξης του οικοτουρισμού, του αγροτουρισμού, του θρησκευτικού, του πολιτιστικού, του γαστρονομικού, του γαμήλιου, του τουρισμού περιπέτειας, του συνεδριακού και του τουρισμού ευεξίας.

Στο κεφάλαιο 4, χρησιμοποιείται η μέθοδος της SWOT ανάλυση (Strengths, Weakness, Opportunities, Threats), για να καταγραφούν οι δυνάμεις και οι αδυναμίες της περιοχής, που προκύπτουν από τα προηγούμενα κεφάλαια. Καθώς και να διατυπωθούν οι απειλές και οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη και την ενδυνάμωση των ειδικών μορφών τουρισμού.

Στο κεφάλαιο 5, μελετώνται οι πολιτικές τουρισμού. Συγκεκριμένα, εξετάζονται το ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό, το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Θεσσαλίας, η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και η Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας. Ελέγχεται και σχολιάζεται η συμβατότητα των βασικότερων μέτρων, που προτείνει η κάθε στρατηγική για την περιφέρεια και για το Πήλιο.

Στο κεφάλαιο 6, προτείνονται μέτρα για την περαιτέρω ανάπτυξη του Πηλίου. Τα μέτρα αυτά είναι αμιγώς και μη αμιγώς τουριστικά, και βασίζονται στις κατευθυντήριες αρχές των αναπτυξιακών και χωρικών πολιτικών τουρισμού που μελετήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Επίσης, για τη σύνθεση της προτεινόμενης στρατηγικής λήφθηκαν υπόψη τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Πηλίου, τα θέλγητρα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, οι προοπτικές, οι ανάγκες, το υπάρχον επίπεδο ανάπτυξης, με σκοπό να σχεδιαστεί μια δυναμική και ισχυρή ταυτότητα, με διαφοροποιημένο και ξεχωριστό τουριστικό προϊόν, που βασίζεται στα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Πηλίου, χωρίς να προκαλεί αλλοιώσεις και χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση συμπερασμάτων και τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Η εργασία είναι κατά βάση βιβλιογραφική. Η ανάλυση του κεφαλαίου 1 βασίζεται στη χρήση ελληνικής βιβλιογραφίας και στη χρήση ξενόγλωσσων επιστημονικών άρθρων. Στο κεφάλαιο

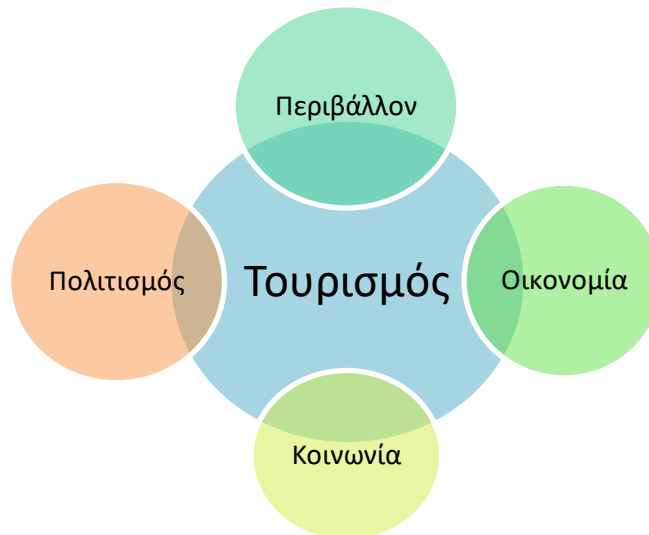
2 για την ανάλυση της περιοχής περίπτωσης χρησιμοποιούνται ως δευτερογενείς πηγές διπλωματικές εργασίες, που έχουν ως αντικείμενο τη μελέτη της περιοχής του Πηλίου. Καθώς και στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, της Τράπεζας Στοιχείων για την Ελληνική Φύση-ΦΙΛΟΤΗΣ, η μελέτη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας της αντίστοιχης περιφέρειας, στοιχεία της Geodata.gov.gr. Το κεφάλαιο 3 που αφορά την ανάλυση της επισκεψιμότητας, της προσπάθειας τουριστικής προβολής και της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης του Πηλίου, στηρίζεται σε ηλεκτρονικά άρθρα τοπικών εφημερίδων κυρίως της Θεσσαλίας και του Ταχυδρόμου, καθώς και σε αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών από διπλωματικές εργασίες. Αναφέρονται επιπλέον, πηγές από το διαδίκτυο, όπως σελίδες πολιτιστικών/αθλητικών συλλόγων, ιστότοποι δήμων. Χρησιμοποιείται και ξενόγλωσση επιστημονική αρθρογραφία, όπου κρίθηκε απαραίτητο για την ερμηνεία των ειδικών μορφών τουρισμού. Στο κεφάλαιο 4, η καταγραφή των δυνάμεων, αδυναμιών, ευκαιριών, απειλών (SWOT ανάλυση) γίνεται με βάση τη μελέτη των προηγούμενων κεφαλαίων. Στο κεφάλαιο 5 χρησιμοποιούνται οι αναπτυξιακές και περιφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές μάρκετινγκ. Πιο συγκεκριμένα το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Αειφόρου Ανάπτυξης για τον τουρισμό, το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Θεσσαλίας, η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, η Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας και το Μάρκετινγκ Ανταγωνιστικού Προϊόντος και Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας. Στο κεφάλαιο 6, η χάραξη της στρατηγικής σχεδιάζεται σύμφωνα με τις πολιτικές τουρισμού του προηγούμενου κεφαλαίου και με την ανάλυση της περιοχής του Πηλίου που έγινε στο κεφάλαιο 2 και 3. Στο τελευταίο κεφάλαιο επίσης, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία που δόθηκαν μετά από επικοινωνία με τους πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους της υπό μελέτη περιοχής, καθώς και λίγες βιβλιογραφικές πηγές για την υποστήριξη και ορθότερη διατύπωση των προτεινόμενων μέτρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

1.1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Η έννοια του τουρισμού πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, η δραστηριότητα του εξελίχθηκε στο πέρασμα των χρόνων, με τον 20^ο αιώνα να παρουσιάζει την μεγαλύτερη ανάπτυξη (Campbell, 1999. Βαρβαρέσος, 2000). Ο τουρισμός (εναλλακτικός ή μαζικός) αποτελεί μια πολυδιάστατη δραστηριότητα (Κοκκώσης, Τσάρτας, Γκρίμπα, 2011), ένα σύνθετο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο (Ursache, 2015) ή αλλιώς ένα “πολυσύνθετο μείγμα” (Clawson & Knetsch, όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015: 3-4. Weaver, 2001), καθώς η έννοια του είναι συνυφασμένη με πολλές διαστάσεις, όπως την οικονομική, την κοινωνική, την περιβαλλοντική, την πολιτική, την πολιτιστική (Christopoulou, 2000. Kizos & Iosifides, 2009. Buckley, Gretzel, Scott, Weaver, Becken, 2015), καθορίζεται δηλαδή από το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, στο οποίο αναπτύσσεται. Έτσι, είναι δύσκολο να δοθεί ένας μοναδικός ορισμός για τον τουρισμό, καθώς ως ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο και μία δυναμική διαδικασία, εξελίσσεται και διαφοροποιείται με βάση τα πρότυπα που έχει η εκάστοτε κοινωνία την εξής χρονική στιγμή (Κοκκώσης κ.α., 2011). Όμως, ένα κοινό χαρακτηριστικό όλων των προσπαθειών στην απόδοση της έννοιας είναι η τάση για επικοινωνία και ψυχαγωγία, η δημιουργία καινούριων εμπειριών μέσα από κάποιο ταξιδιωτικό προορισμό (Clawson & Knetsch, όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015).

Σχεδιάγραμμα 1: Ο τουρισμός ως μία δυναμική διαδικασία. (Πηγή: Κοκκώσης κ.α., 2011. Christopoulou, 2000. Kizos & Iosifides, 2009. Buckley et al., 2015. Ίδια επεξεργασία.)

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΤ) (όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015: 4) ο τουρισμός ορίζεται ως “το σύνολο των δραστηριοτήτων των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη διαφορετικά από το σύνηθες περιβάλλον τους, για λόγους αναψυχής, αποφυγής προβλημάτων της καθημερινότητας, για άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κα., και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός έτους.” Ο συγκεκριμένος ορισμός περιλαμβάνει ως τουριστική δραστηριότητα και τη μετακίνηση για επαγγελματικούς σκοπούς (Πατέλης, 2015).

Σύμφωνα με τους Hunziger & Krapf (στην Καρνάβα, 2017: 14) “Τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και των φαινομένων που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και παραμονής των ατόμων εκτός του τόπου κατοικίας τους με τον περιορισμό ότι δεν έχουν ως κίνητρο την άσκηση οποιασδήποτε δραστηριότητας που αποφέρει κέρδος”. Στον συγκεκριμένο ορισμό διακρίνεται η ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών. Αργότερα, από την Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τον Τουρισμό και τα Διεθνή Ταξίδια και Τουρισμό στη Ρώμη (UIOOT, στην Καρνάβα, 2017: 14) ο ορισμός εμπλουτίστηκε: “ο όρος επισκέπτης χαρακτηρίζει κάθε άτομο που επισκέπτεται μία χώρα εκτός από εκείνη της μόνιμης κατοικίας του για οποιοδήποτε λόγο εκτός από εκείνο της άσκησης επαγγέλματος”.

Το Διεθνές Τουριστικό Λεξικό δίνει έναν ακόμη ορισμό του τουρισμού ως “το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και των δραστηριοτήτων που προκύπτουν από αυτές” (ΑΙΤ, στην Καρνάβα, 2017: 14).

Ο Gartner (στην Καρνάβα, 2017: 14) ορίζει τον τουρισμό “ως το γεγονός που συμβαίνει όταν ένα άτομο αλλάζει φυσιολογικό περιβάλλον και φυσιολογικό ρυθμό ζωής”, δίνοντας έτσι μια πιο συγκεκριμένη πτυχή του.

Ο Πολύζος (στην Καρνάβα, 2017: 15) δίνει στον ορισμό δύο βασικές προϋποθέσεις για να αποτελεί μια δραστηριότητα τουρισμό.

“Ο τουρισμός ως ομαδική ή μεμονωμένη μετακίνηση ατόμων σε διάφορα μέρη προϋποθέτει τη διαμονή στα μέρη αυτά για τουλάχιστον 24 ώρες και περιλαμβάνει α) το ταξίδι προς τον τουριστικό προορισμό, που είναι προσωρινού χαρακτήρα, καθώς σκοπεύει ο τουρίστας να επιστρέψει στον τόπο της μόνιμης κατοικίας του ξανά και β) τη διαμονή στον τουριστικό προορισμό, όπου θα καταναλώσει κάποια αγαθά, ανάμεσα στα οποία είναι και η διατροφή”.

1.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

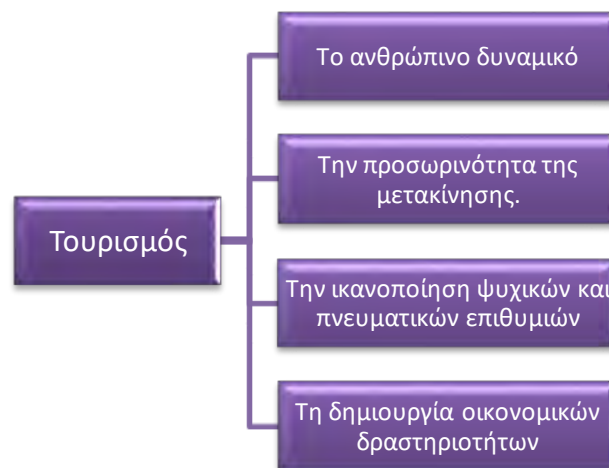
Ο ΠΟΤ εξακριβώνει εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής (Λυγίζου-Κάρλου, 2015: 5):

- Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους έχει χρονική διάρκεια τουλάχιστον 24 ώρες με σκοπό την ικανοποίηση των ψυχαγωγικών τους αναγκών.
- Τα δύο βασικά στοιχεία του τουρισμού είναι το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν, συμπεριλαμβανομένου της διατροφής.
- Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- Η μετακίνηση ανθρώπων στους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, αυτό σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους μέσα σε λίγες, μέρες βδομάδες ή μήνες.
- Η επίσκεψη στους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Οι Mathieson & Wall (1982) αναγνωρίζουν τρία βασικά χαρακτηριστικά του τουρισμού:

- 1) Ένα δυναμικό στοιχείο που περιλαμβάνει το ταξίδι προς έναν επιλεγμένο τουριστικό προορισμό,
- 2) ένα στατικό στοιχείο που περιλαμβάνει την παραμονή στον προορισμό αυτόν και,
- 3) ένα τεχνητό στοιχείο που προκύπτει μέσα από τα πρώτα δύο και το οποίο αφορά τις επιδράσεις που προκύπτουν από τα οικονομικά, κοινωνικά και φυσικά υποσυστήματα με τα οποία ο τουρίστας έρχεται άμεσα ή έμμεσα σε επαφή.

Σε κάθε περίπτωση ο τουρισμός περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία (Λυγίζου-Κάρλου, 2015):

Σχεδιάγραμμα 2: Χαρακτηριστικά τουρισμού. (Πηγή: Λυγίζου-Κάρλου, 2015, Ιδία επεξεργασία.)

Συμπερασματικά, όπως γίνεται αντιληπτό υπάρχει πληθώρα προσδιορισμών της έννοιας του τουρισμού. Οι Mowlana & Smith (1993) αναγνωρίζουν τη δυσκολία στην ακριβή επεξήγηση της έννοιας και όπως αναφέρει είναι ορθότερο να δεχτούμε την ύπαρξη αυτού του μεγάλου αριθμού ορισμών, καθώς ο καθένας εξυπηρετεί ένα διαφορετικό σκοπό που είναι ανάλογος από την διαφορετική οπτική του καθένα. Όμως, στα κοινά τους στοιχεία αναγνωρίζεται ότι ο τουρισμός είναι φαινόμενο πολυδιάστατο με βασική προϋπόθεση τη μετακίνηση σε ένα τόπο διαφορετικό από αυτόν της μόνιμης κατοικίας, για μια προσωρινή διαμονή, μικρότερη του ενός έτους. Επίσης, τα άτομα που πραγματοποιούν το ταξίδι, δεν εξασκούν το επάγγελμά τους,

ούτε επιδιώκουν την εξασφάλιση οικονομικού κέρδους. Ο επισκέπτης αλλάζει τους ρυθμούς ζωής τους, ξεφεύγει από την καθημερινότητα. Μέσω του ταξιδιού επιδιώκει να ικανοποιήσει ορισμένες ανάγκες του, που σχετίζονται με τον ψυχικό του κόσμο, την σωματική του υγεία και την πνευματική του διέγερση (Καρνάβα, 2017).

1.1.3 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Μέχρι σήμερα ο τουρισμός θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς και ραγδαίους αναπτυσσόμενους κλάδους (WTO, WTTC, στον Buckley, 1994. Koutsouris & Gaki, 1998). Αποτελεί σημαντικό πυλώνα της οικονομικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο (Antonakakis, Dragouni, Filis, 2015. Wunder, 1999). Οι δραστηριότητες του συνδέονται με υπηρεσίες και βιομηχανίες, όπως τα μεταφορικά μέσα, τους χώρους διαμονής, ψυχαγωγίας, εστίασης, εμπορίου. Ο συνδυασμός αυτός έχει πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στους τομείς της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, δηλαδή, στην τοπική κοινωνία, στην οικονομία και στην περιφερειακή ανάπτυξη. Περιλαμβάνει τη προσφορά καταλυμάτων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για τους επισκέπτες (Weed, 2008). Έτσι, προσφέρει απασχόληση με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, (άμεσα με τον τουρισμό πχ ξενοδοχεία, καταστήματα εστίασης και έμμεσα πχ εμπόριο) (Christopoulou, 2000). Αυξάνει τα εισοδήματα (Koutsouris & Gaki, 1998. Wunder, 1999. Weed, 2008) και αυξάνεται το ΑΕΠ (Αλομόνος, 2010). Ενισχύεται το δίκτυο αστικών - αγροτικών περιοχών μέσω της βελτίωσης των υποδομών μεταφοράς (αεροπορική, ναυτιλιακή, σιδηροδρομική και οδική (Ursache, 2015) και προσελκύονται νέες επενδύσεις. Συνεπώς, ο τουρισμός βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο της κοινωνίας της χώρας υποδοχής, ανορθώνει την οικονομία, την περιφερειακή ανάπτυξη (Ανδριώτης, 2003).

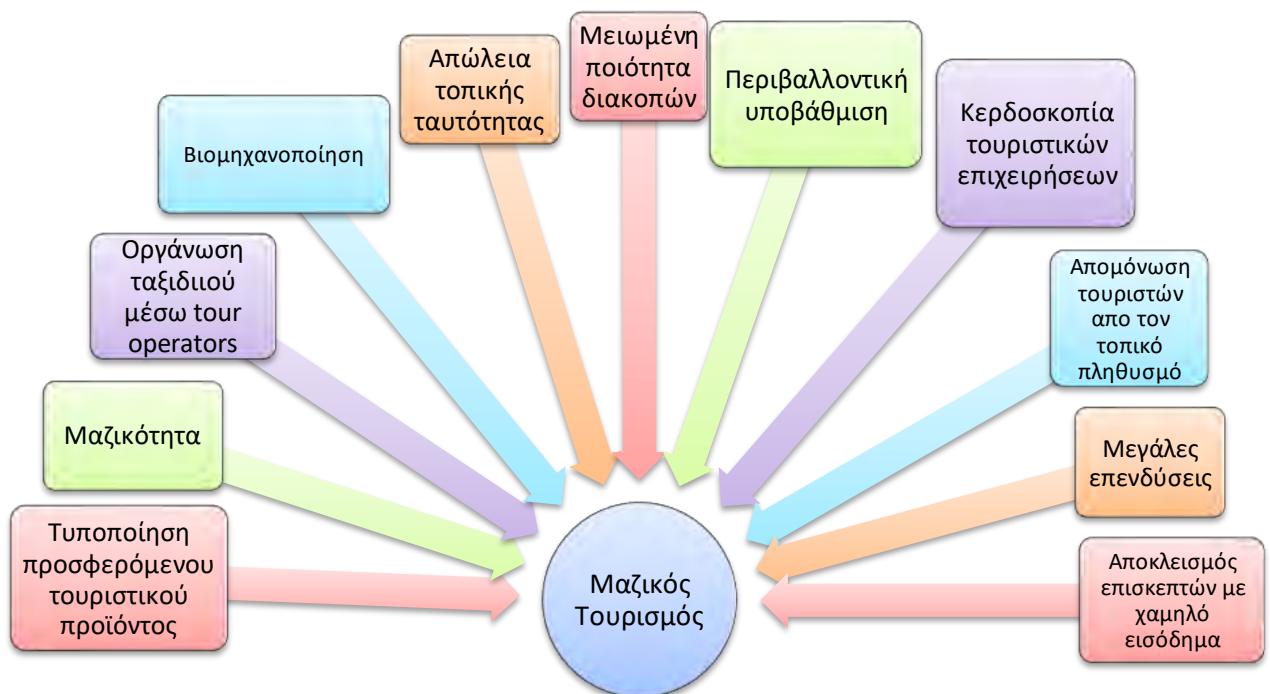
Πίνακας 1: Οφέλη τουρισμού. (Πηγή: Christopoulou, 2000. Koutsouris & Gaki, 1998. Ανδριώτης, 2003. Ursache, 2015. Ιδία επεξεργασία.)

Οφέλη τουρισμού.	
Δημιουργία θέσεων εργασίας,	Νέες επενδύσεις
Αύξηση εισοδημάτων	Ανόρθωση οικονομίας
Αύξηση ΑΕΠ	Βελτίωση βιοτικού επιπέδου
Βελτίωσης των υποδομών	Περιφερειακή ανάπτυξη
Ενίσχυση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	

1.2 ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

1.2.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Το πρότυπο του οργανωμένου μαζικού τουρισμού επικράτησε κυρίως μετά το 1970 (Cazes, 1989). Είναι μακράν το πιο κυρίαρχο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης (Kizos & Iosifides, 2009). Είναι φαινόμενο μεγάλης κλίμακας (Robinson & Novelli, 2005. Weaver, 2001), με βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα την μαζικότητα, τη βιομηχανοποίηση, την τυποποίηση του προσφερομένου τουριστικού προϊόντος, τον τρόπο οργάνωσης του ταξιδιού, τον επιλεγμένο τόπο διακοπών (Λαγός, 2005), την απώλεια της τοπικής ταυτότητας (UNWTO, 1994), και των τοπικών παραδόσεων (Dernoi, 1981), την μειωμένη ποιότητα διακοπών ως προς τις υπηρεσίες και το περιεχόμενο, την κερδοσκοπία των τουριστικών επιχειρήσεων (Μαραγκάκης & Κτενιαδάκης, 2007), τις απαιτήσεις για μεγάλες επενδύσεις (συχνά δημόσιων δαπανών), τον αποκλεισμό επισκεπτών με χαμηλό εισόδημα, καθώς τα καταλύματα και οι υπηρεσίες που προσφέρουν έχουν υψηλότερο επίπεδο άνεσης, τις αλλαγές στο τοπίο και την περιβαλλοντική επιβάρυνση. Ακόμη ο τρόπος ζωής που προσφέρει ο μαζικός τουρισμός δημιουργεί εντάσεις μεταξύ τουριστών και ντόπιων και τείνει να απομονώνει τη μία ομάδα από την άλλη (Dernoi, 1981. Goodwin, 1995).

Σχεδιάγραμμα 3: Χαρακτηριστικά μαζικού τουρισμού. (Πηγή: Cazes, 1989. Λαγός, 2005. UNWTO, 1994. Μαραγκάκης & Κτενιαδάκης, 2007. Dernoi, 1981. Ιδία επεξεργασία.)

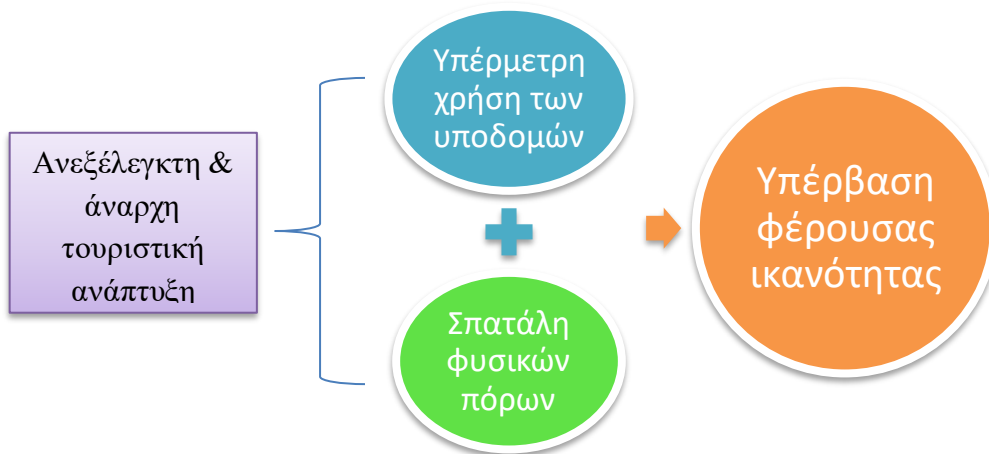
1.2.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

Πιο συγκεκριμένα, η ένταση της τουριστικής δραστηριότητας δημιουργεί πιέσεις στο χώρο και στο φυσικό περιβάλλον και πολλές φορές οι καταστροφές είναι μη αναστρέψιμες. Οι επιπτώσεις στο τοπίο από τον σκληρό τουρισμό προέρχονται από το προσφερόμενο προϊόν του μαζικού τουρισμού (OECD, όπως αναφέρεται στην Αποστολοπούλου, 2013), το λεγόμενο «Ηλιος- Θάλασσα- Παραλίες» με τα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα (Arslaner & Erol, 2017). Ειδικά, με τα έργα υποδομής που κατασκευάστηκαν για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και την εξυπηρέτηση του κοινού, καθώς και με την αυξανόμενη ζήτηση τουριστικών επιχειρήσεων, καταπατήθηκαν μεγάλες εκτάσεις γης και μαζί με την άναρχη ανοικοδόμηση των μεγάλων εγκαταστάσεων και ξενοδοχειακών μονάδων επήλθαν μεταβολές στον δομημένο και στον αδόμητο χώρο (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Κοκκώσης κ.ά, 2011). Επίσης, το περιβάλλον τίθεται σε κίνδυνο από την άκρατη κατανάλωση και την υπερβολική χρήση των πόρων που προκαλεί η τουριστική δραστηριότητα (Κοκκώσης κ.α., 2011). Η συγκέντρωση τουριστών σε μια περιοχή δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις τόσο σε φυσικούς πόρους, όσο και σε ενέργεια, επιβαρύνοντας με αυτόν τον τρόπο την ποιότητα του αέρα, των υδάτων και του εδάφους. Έτσι, γίνεται να προκληθεί ρύπανση, πυρκαγιά και να διαταραχθούν τα οικοσυστήματα (Christopoulou, 2000).

Σχεδιάγραμμα 4: Επιπτώσεις μαζικού τουρισμού στο περιβάλλον και στον αστικό χώρο. (Πηγή: Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Κοκκώσης κ.ά, 2011. Ιδία επεξεργασία.)

1.2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΕΡΟΥΣΑΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ.

Σχεδιάγραμμα 5: Τι συντελεί στην υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας. (Πηγή: Coccossis & Parpairis, 1996. Ιδία επεξεργασία.)

Όπως προκύπτει, η υπέρμετρη χρήση των υποδομών και η σπατάλη των πόρων ώστε να εξυπηρετηθεί ο φιλοξενούμενος πληθυσμός, προέρχεται από την ανεξέλεγκτη και άναρχη τουριστική ανάπτυξη, η οποία με τη σειρά της συντελεί στην υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας της τουριστικής περιοχής (Coccossis & Parpairis, 1996). Φέρουσα ικανότητα σημαίνει ότι “ο αριθμός των χρηστών, που η περιοχή μπορεί να δεχτεί χωρίς μόνιμη περιβαλλοντική υποβάθμιση, αλλά με παράλληλη εξασφάλιση της δυνατότητάς της να υποστηρίζει δραστηριότητες αναψυχής, χωρίς να υποβαθμίζει την εμπειρία της αναψυχής των τουριστών αυτή καθ’ εαυτή” (Κουτσούρης & Γάκη, όπως αναφέρεται στη Μυλωνά, 2013: 38). Με άλλα λόγια, η φέρουσα ικανότητα είναι η δυνατότητα της περιοχής να απορροφήσει συγκεκριμένο αριθμό τουριστών καθώς και όγκο υποδομών σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο (Coccossis & Parpairis, 1996). Στη περίπτωση που ο τουρισμός ξεπεράσει τη φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος, προκαλούνται αλλοιώσεις στα οικοσυστήματα, στο μικροκλίμα (Αποστολοπούλου, 2013. Ayres, 2000), στους υγροβιότοπους, στους φυσικούς πόρους και γενικά στις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές (Goodwin, 1995). Οι φυσικοί πόροι μπορεί να υποβαθμιστούν (Ayres, 2000) και έτσι να μειωθεί η προσφερόμενη ικανότητα τους ή ακόμη λόγω της υπερβολικής χρήσης τους να μειωθούν σημαντικά (Cohen, 1978).

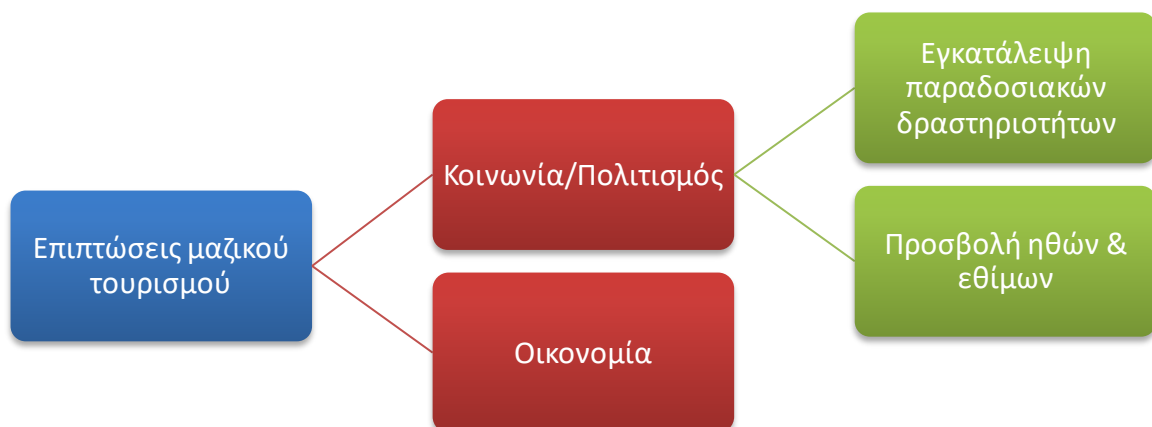
Σχεδιάγραμμα 6: Τι προκαλεί η υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας. (Πηγή: Ayres, 2000. Αποστολοπούλου, 2013. Cohen, 1978. Goodwin, 1995. Ιδία επεξεργασία.)

Η λίστα ελέγχου που βοηθάει στον υπολογισμό της φέρουσας ικανότητας περιλαμβάνει (Butcher, 2006: 635):

- Το μέγεθος της περιοχής προορισμού.
- Τον βαθμό που η τοπική κοινωνία εκτίθεται στον «έξω κόσμο» και στον τουρισμό.
- Τις τουριστικές εγκαταστάσεις της περιοχής.
- Τον αριθμό των κατοίκων που μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους τουρίστες.
- Την οικολογική ευαισθησία της περιοχής.

1.2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.

Από την πλευρά των κοινωνικών επιπτώσεων, οι παραδοσιακές δραστηριότητες εγκαταλείπονται για να λάβουν τη θέση τους οι νέες τάσεις. Ακόμη, τα ήθη και τα έθιμα της τοπικής κοινωνίας προσβάλλονται. Παράλληλα, οι ακραίες και ανεξέλεγκτες συμπεριφορές κάποιων τουριστών θίγουν την πολιτιστική και κοινωνική δομή της χώρας υποδοχής. Τέλος, η οικονομία πλήγεται από τα φαινόμενα κερδοσκοπίας και την απρογραμμάτιστη δραστηριότητα (Κοκκώσης, κ.ά, 2011).

Σχεδιάγραμμα 7: Κοινωνικές-Πολιτιστικές-Οικονομικές επιπτώσεις μαζικού τουρισμού. (Πηγή: Κοκκώσης κ.α., 2011, Ιδία επεξεργασία.)

Εύλογα λοιπόν, προκύπτει το συμπέρασμα ότι, το πρότυπο έχει άνιση χωρική και οικονομική ανάπτυξη με σχετικά μικρή διάχυση των οικονομικών ωφελειών στον πληθυσμό υποδοχής και με μεγάλη διάχυση στις περιβαλλοντικές, χωρικές και κοινωνικές συνέπειες (Kizos & Iosifides, 2009). Αυτό σημαίνει ότι προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις στις περιοχές προορισμού καθώς δημιουργούνται αλλαγές στον αστικό και κοινωνικό ιστό και στον πολιτιστικό και οικονομικό τομέα, υποβαθμίζοντας τον δομημένο περιβάλλον και προκαλώντας σημαντικές φθορές στο φυσικό (Τσάρτας, 1996. Κοκκώσης κ.ά, 2011. Λαγός, 2005). Όλα αυτά έχουν ως άμεση συνέπεια οι κάτοικοι της περιοχής να υιοθετούν μια αρνητική στάση απέναντι στην τουριστική δραστηριότητα (Kizos & Iosifides, 2009).

1.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

1.3.1 ΚΟΡΕΣΜΟΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Οι βασικότεροι λόγοι που οδήγησαν στην αναζήτηση νέων μορφών τουρισμού τα τελευταία έτη στην Ελλάδα ήταν (Κοκκώσης κ.α., 2011):

1. Οι κοινωνικές αλλαγές που συνέβησαν στις χώρες προέλευσης των τουριστών:
 - Σύγχρονα κοινωνικά πρότυπα
 - Αύξηση των ταξιδιών λόγω της αύξησης του διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου
 - Ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των τουριστών για την ζωή στην ύπαιθρο
2. Αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης του τουριστικού τομέα:
 - Η χρήση του διαδικτύου, και η παρουσίαση σε αυτό του τουριστικού προϊόντος και των νέων τουριστικών τάσεων.
 - Η προσαρμογή και διεύρυνση του τουριστικού τομέα στην παροχή νέων μορφών τουρισμού.
3. Η στροφή του τουριστικού τομέα στην ανάπτυξη μιας νέας πολιτικής, βασική παράμετρος της οποίας αποτελεί το περιβάλλον:
 - Η σύγχρονη ανάγκη για προστασία και ανάδειξη των φυσικών πόρων
 - Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα

Σχεδιάγραμμα 8: Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού. (Πηγή: Κοκκώσης κ.α., 2011. Page, 2003. Ιδία επεξεργασία.)

Ο τουρισμός συνδέεται όλο και πιο πολύ με την ποιότητα ζωής. Παρέχει το πλαίσιο για ξεκούραση, χαλάρωση και νέες δραστηριότητες. (Page, 2003). Όμως, στις μέρες μας η εύκολη πρόσβαση στην πληροφόρηση και η διαρκής ενημέρωση αλλάζουν την τουριστική συμπεριφορά (Baum, 2015. Arslaner & Erol, 2017). Κάνουν τον τουρίστα πιο απαιτητικό (Κοντολάτος, 2016) διεκδικώντας ποιοτικές διακοπές ως προς τις υπηρεσίες και τα προϊόντα (Khan, 2003. Kizos & Iosifides, 2009) με παράλληλη φροντίδα και φιλοξενία από τους ντόπιους κατοίκους (Κοντολάτος, 2016).

Έτσι, οι νέες τεχνολογίες (πχ πρόσβαση σε μηχανές αναζήτησης, ιστοσελίδες σύγκρισης τιμών, συστήματα κρατήσεων) υποστηρίζουν και διευκολύνουν το σχεδιασμό του ταξιδιού του τουρίστα (Buckley et al., 2015. Rodríguez, Molina, Pérez, Caballero, 2012). Συλλέγει λεπτομέρειες για διαφορετικούς τουριστικούς προορισμούς μαζί με τις δραστηριότητες που μπορεί να πραγματοποιήσει εκεί, τις τρέχουσες τιμές, τα μεταφορικά μέσα κλπ. Τα σημερινά διαθέσιμα εργαλεία βοηθούν τον τουρίστα με τη διαδικασία σχεδιασμού των διακοπών του από τη στιγμή που αρχίζει να αναζητεί πληροφορίες έως ότου κάνει τη κράτηση του (Rodríguez et al., 2012).

Επίσης, ο σύγχρονος τουρίστας είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένος σε περιβαλλοντικά ζητήματα (Arslaner & Erol, 2017), αποφεύγει τις κοσμικές παραλίες (Γαλάνη- Μουταφή, στην Γεωργαλά, 2009. Αλοιμόνος, 2010), αναζητεί την ηρεμία, τη φιλοξενία των ντόπιων, το θερμό τους καλωσόρισμα (Angelevska-Najdeska & Rakicevik, 2012), τη διαπροσωπική επικοινωνία με την τοπική κοινότητα (Ασπιώτης,

2005). Συμμετέχει σε τουριστικές δραστηριότητες, αθλείται, ψυχαγωγείται και απολαμβάνει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης, της ανακάλυψης και της καινούριας-αυθεντικής εμπειρίας που θα χαραχθεί στη μνήμη του (Kempriak, Hollywood, Bolan, McMahon-Beattie, 2017. Kizos & Iosifides, 2009). Η διαμόρφωση των νέων προτύπων τουρισμού οφείλεται στην αναζήτηση του τουρίστα για πιο υπεύθυνες, περιβαλλοντικά κατάλληλες μορφές τουρισμού και στην ανάγκη (Sharpley, 2015) και για αλλαγή στον τρόπο ζωής, στην καταναλωτική συμπεριφορά (Ursache, 2015. Iversen, Hem, Mehmetoglu, 2016), για επιστροφή στην παράδοση, στη φύση, στον εμπλουτισμό των εμπειριών, στην αναζήτηση της περιπέτειας, στην επιμόρφωση (Κοκκώσης κ.α., 2011. Arslaner & Erol, 2017. Sharpley, 2015. Mirsanjari, 2012) και στο συνδυασμό διακοπών με την εθελοντική εργασία (Γαλάνη-Μουταφή, στην Γεωργαλά, 2009. Αλοιμόνος, 2010). Οι συμμετέχοντες σε εθελοντικές τουριστικές δραστηριότητες εκτελούν έργα για τη βελτίωση του προορισμού και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού, ανάλογα με την εθελοντική βάση (πχ στην κατασκευή ενός κτηρίου κοινωνικής πρόνοιας, στη διατήρηση των πράσινων χώρων, στη προστασία της άγριας ζωής) (Arslaner & Erol, 2017). Είναι ο νέος τύπος τουρίστα που επιζητεί την προσωρινή διαφυγή από την καθημερινή του ζωή, την ευκαιρία να αλλάξει, να τροποποιηθεί (Currie, 1997). Επιλέγει το ταξίδι που θα του δώσει την ευκαιρία να προσποιηθεί μία διαφορετική ταυτότητα και έναν διαφορετικό κοινωνικό ρόλο παρόμοιο με αυτόν που έχουν οι ντόπιοι κάτοικοι από αυτό που έχει υιοθετήσει στην κανονική του ζωή, παρέχοντας έτσι μία απόδραση από τους γρήγορους ρυθμούς της πόλης (Τσάρτας, 1996).

Στο πλαίσιο αυτό προέκυψε η αμφισβήτηση από τους τουρίστες του μοντέλου μαζικού τουρισμού, αφού σταμάτησε να ικανοποιεί τις σύγχρονες ανάγκες και επιθυμίες τους (Mirsanjari, 2012). Συγχρόνως, οι προβληματισμοί που προκαλούν οι επιπτώσεις του οργανωμένου τουρισμού στο τρίπτυχο κοινωνία-οικονομία-περιβάλλον, οδήγησαν στην ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Τσάρτας, 1996. Arslaner & Erol, 2017. Mirsanjari, 2012).

1.3.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Ως εναλλακτικός τουρισμός νοείται (Μαντζουράνη, όπως αναφέρεται στις Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013: 17):

“το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών οι οποίες διακρίνονται από εξειδίκευση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν τα φυσικά κάλλη μιας περιοχής χωρίς να τα καταστρέφουν και οι οποίες διακρίνονται από την αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση”

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΕΠΧΣΑΑΤ) αναφέρει (2009:45160) ότι:

“Ως «ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού» ορίζονται σύνθετα ειδικά τουριστικά προϊόντα, που ανταποκρίνονται σε ειδικά ενδιαφέροντα, χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και διαφοροποιούνται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιούν, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής τους”

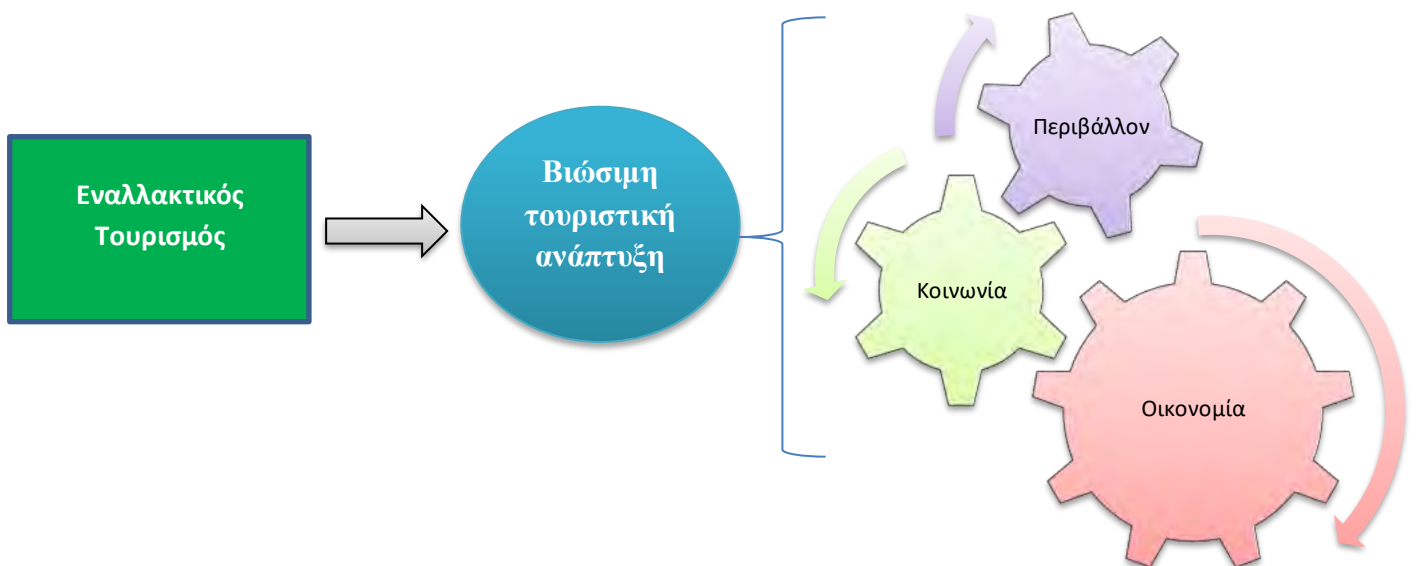
Ο εναλλακτικός τουρισμός (Eadington & Smith, όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015: 33).

“περιλαμβάνει μορφές τουρισμού οι οποίες δεν αντιβαίνουν τις ευρύτερες κοινωνικές και κοινοτικές αξίες καθώς και τις αξίες που σχετίζονται με τη φύση, αλλά παρέχουν στους υποδοχείς και στους τουρίστες την ευκαιρία για θετικές αναδράσεις, καθώς και για την απόκτηση κοινών εμπειριών”

1.3.3 ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Η εφαρμογή αυτού του νέου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης έγκειται σε μία βιώσιμη ισορροπία με άλλες παραμέτρους, όπως το φυσικό περιβάλλον, τη πολιτιστική κληρονομιά, το ανθρωπογενές περιβάλλον (Angelevska-Najdeska & Rakicevik, 2012). Ο εναλλακτικός τουρισμός δηλαδή θέτει στους γενικούς του στόχους την επίτευξη αειφορίας. Στηρίζεται συγκεκριμένα σε βασικές αρχές όπως το σεβασμό στο περιβάλλον (Khan, 2003. Sharpley, 2015), τη συνειδητοποίηση από όλους τους εμπλεκόμενους για την σημασία της συνειδητοποιημένης χρήσης των πόρων και της μείωσης των αποβλήτων που προέρχονται από την τουριστική δραστηριότητα (Mirsanjari, 2012), το σεβασμό στις κοινωνικές και οικογενειακές δομές, την ενίσχυση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (στα ήθη και έθιμα,

στις παραδόσεις) (Ursache, 2015) και τη συμμετοχή των κατοίκων στην αναπτυξιακή διαδικασία (Kizos & Iosifides, 2009. Honey, 2009). Η συμμετοχή και η υποστήριξη των κατοίκων της περιοχής είναι επιτακτική για την βιωσιμότητα της τουριστικής βιομηχανίας σε οποιονδήποτε προορισμό (Gursoy, Chi, Dyer, στους Stylidis, Biran, Sit, Szivas, 2014). Ο εναλλακτικός τουρισμός δηλαδή, θέτει τις βάσεις για ανάπτυξη οικονομική, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (Ursache, 2015. Mirsanjari, 2012), την προέλκυση νέων επενδύσεων και την αύξηση του εισοδήματος (Honey, 2009). Όλοι οι στόχοι εναρμονίζονται με το πλαίσιο της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη (UNWTO, 1994). *“Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι εκείνος ο τύπος της τουριστικής ανάπτυξης που δραστηριοποιείται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή της τουριστικής περιοχής, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, τεχνογνωσία, υποδομές) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της”*. Η ανάπτυξη της απαιτεί *“τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου που ορίζει τις κατευθυντήριες αρχές και προβλέπει κανονιστικές διατάξεις που διασφαλίζουν την συνεργασία μεταξύ όλων των δρώντων κλάδων”* (Κοκκώσης κ.α., 2011: 35).

Σχεδιάγραμμα 9: Σχέση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης και Εναλλακτικού Τουρισμού. (Πηγή: Ιδία Επεξεργασία)

Ο εναλλακτικός ακολουθεί κάποιες βασικές αρχές για να προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη (Angelevska-Najdeska, 2012. Mirsanjari, 2012. Weaver, 2001):

- Η αρχή της κοινωνικής/πολιτιστικής βιωσιμότητας, που παρέχει κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη συμβατή με τις παραδοσιακές και πολιτιστικές αξίες της κοινότητας, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ταυτότητάς τους. Έτσι, Οι δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού υποστηρίζονται από τον τοπικό χαρακτήρα της περιοχής, τη φυσική και ιστορική- πολιτιστική κληρονομία.
- Η αρχή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, η τουριστική ανάπτυξη είναι συμβατή με τη διατήρηση των σημαντικότερων οικολογικών διαδικασιών, της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων. Επίσης, όλοι οι δρώντες (τουρίστες, τοπικοί φορείς, ντόπιοι, τουριστικές επιχειρήσεις) οφείλουν να συμβάλλουν στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της περιοχής επίσκεψης. Οι μεν τουρίστες να ενεργούν με σύνεση και με σεβασμό ως προς το τοπίο και το περιβάλλον και οι υπόλοιποι να προφυλάσσουν τους φυσικούς πόρους μέσω του ορθού σχεδιασμού. Επίσης με τις ειδικές μορφές μειώνεται η υπερκατανάλωση και η ποσότητα των αποβλήτων. Επομένως, αποφεύγεται το κόστος αποκατάστασης των μακροπρόθεσμων περιβαλλοντικών ζημιών και διατηρείται η ποιότητα της φύσης.
- Η αρχή της βιωσιμότητας-οικονομικής ανάπτυξης: Ο εναλλακτικός τουρισμός υποστηρίζει ένα ευρύ φάσμα τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι επενδύσεις στον τουρισμό στοχεύουν στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας αλλά και στην ισόρροπη ανάπτυξη.
- Ενσωμάτωση του τουρισμού στον σχεδιασμό: Η τουριστική ανάπτυξη που ενσωματώνεται σε ένα εθνικό και τοπικό πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού και η οποία αναλαμβάνει εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αυξάνει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του τουρισμού.
- Συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στον σχεδιασμό του τουρισμού: Η πλήρης συμμετοχή των κατοίκων, των τοπικών επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού όχι μόνο ωφελεί τους ίδιους, ωφελεί γενικότερα και το περιβάλλον, και βελτιώνει την ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας.
- Διαβούλευση ανάμεσα σε όλους τους ενδιαφερόμενους: Οι διαβουλεύσεις μεταξύ της τουριστικής βιομηχανίας και της τοπικής κοινότητας, των οργανώσεων και των θεσμικών οργάνων είναι απαραίτητες προκειμένου να συνεργάζονται μεταξύ τους αποτελεσματικά και να επιλύονται οι πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων.

- Σχεδιασμός Μάρκετινγκ Τουρισμού: Το μάρκετινγκ παρέχει στους τουρίστες πλήρη και υπεύθυνη πληροφόρηση, αυξάνει τον σεβασμό για το φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής υποδοχής και ενισχύει την ικανοποίηση του πελάτη.
- Κατάρτιση προσωπικού: Μέσω της κατάρτιση του προσωπικού, ενσωματώνεται η αειφορία στον τουρισμό, δηλαδή στις εργασιακές πρακτικές, βελτιώνοντας την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος.
- Έρευνα και παρακολούθηση: Η συνεχής έρευνα και παρακολούθηση από τους υπεύθυνους με τη χρήση αποτελεσματικής συλλογής και ανάλυσης δεδομένων είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίλυση των προβλημάτων (πχ στην περίπτωση υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας) και την αποκόμιση οφέλους για τους προορισμούς, τη τουριστική βιομηχανία και τους καταναλωτές.

Οι βασικοί άξονες που διέπουν τον εναλλακτικό τουρισμό είναι έξι (Σωτηριάδης & Φαρσαρή, 2009):

Πίνακας 2: Άξονες Εναλλακτικού τουρισμού. (Πηγή: Σωτηριάδης & Φαρσαρή, 2009. Ίδια επεξεργασία)

Άξονες
Η προστασία του περιβάλλοντος.
Η διασφάλιση και προστασία της κοινωνικοπολιτιστικής κληρονομιάς.
Το όφελος για την τοπική οικονομία.
Η εξασφάλιση της ψυχαγωγίας και της αναψυχής των επισκεπτών.
Η ενεργή συμμετοχή και δραστηριοποίηση των τουριστών.
Η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στην τουριστική διαδικασία

Συμπερασματικά, ο τουρισμός είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο μπορεί να αποτελεί βασικό στοιχείο ανάπτυξης σε όλους τους τομείς (Mirsanjari, 2012. Goodwin, 1995. Iversen et al., 2016), γιατί έχει άμεση εξάρτηση με τον πολιτισμό, τη χωροταξία, το περιβάλλον κ.α. (Κοκκώσης κ.α., 2011). Όμως ελλοχεύει και κινδύνους (UNWTO, 1994), αφού ο μαζικός τουρισμός ως μια σύγχρονη απειλή (Κοκκώσης κ.α., 2011), επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις σε χωροταξικό, περιβαλλοντικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο (Mathieson & Wall, 1982). Οι δυσμενείς επιπτώσεις του προτύπου του οργανωμένου μαζικού τουρισμού σε συνδυασμό με την κοινωνική ανάγκη ο τουρισμός να γίνει φιλικότερος ως προς τον ίδιο τον άνθρωπο και ως προς το περιβάλλον, ικανοποιώντας τις σημερινές ανάγκες του (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Mirsanjari, 2012) (ανάγκες που δεν αφορούν πλέον

μόνο την ξεκούραση, αλλά την επαφή με τους ντόπιους, με το φυσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο της περιοχής προορισμού, τη πραγματοποίηση δραστηριοτήτων, με την ποιότητα κ.α.), οδήγησαν σε πρότυπα ισόρροπης ανάπτυξης. Ο μαζικός τουρισμός αρχίζει να εγκαταλείπεται και στη θέση του αναπτύσσονται οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Λαγός, 2005). Ο τουρισμός για να μπορέσει να αναπτυχθεί πρέπει να βασίζεται στη βιωσιμότητα (Montella, 2017). Με τη στροφή στις ειδικές μορφές τουρισμού επιτυγχάνεται η αειφόρος ανάπτυξη, η στρατηγική της οποίας είναι βασισμένη στην αναπτυξιακή ισορροπία στο τρίπτυχο οικονομία, περιβάλλον και κοινωνία-πολιτισμός. Ο εναλλακτικός τουρισμός, ως μια νέα και σύγχρονη προσέγγιση, προσφέρει μια μικρής κλίμακας ανάπτυξη, αργής, σταθερής και ελεγχόμενης (Wheeller, 1991), φιλικής προς το περιβάλλον, με σεβασμό στα φυσικά και πολιτισμικά στοιχεία, η οποία δύνεται να ρυθμιστεί και να παραμείνει ελεγχόμενη (UNWTO, 1994).

1.3.4 ΕΙΔΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Στο ΕΠΧΣΑΑΤ (2009) στο άρθρο 6 αναφέρονται ως ειδικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού οι εξής:

1. Συνεδριακός τουρισμός
2. Αστικός Τουρισμός
3. Θαλάσσιος Τουρισμός
4. Πολιτισμικός Τουρισμός
 - 4.1.Θρησκευτικός Τουρισμός
5. Αθλητικός Τουρισμός
 - 5.1. Γκολφ
 - 5.2. Χιονοδρομικός τουρισμός
 - 5.3. Καταδυτικός Τουρισμός
 - 5.4. Αθλητικές δραστηριότητες του ορεινού χώρου
6. Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός
7. Τουρισμός φύσης

1.3.5 ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.

Η ομαδοποίηση των ειδικών μορφών τουρισμού μπορεί να γίνει με πολλές διαφορετικές μεθοδολογίες. Σύμφωνα, με τους Κοκκώσης κ.α. (2011) μπορεί να γίνει μία ομαδοποίηση των διάφορων μορφών τουρισμού ανάλογα με τα κίνητρα του τουριστικού προϊόντος:

1. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο κίνητρο τη γνωριμία και επαφή με τη φύση και την ύπαιθρο χώρα (διαμονή, περιήγηση, αθλητισμός, παρατήρηση):

- Αγροτουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Χιονοδρομικός-ορεινός τουρισμός

2. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τον πολιτισμό, την θρησκεία, την επιστήμη και την εκπαίδευση:

- Πολιτισμικός
- Θρησκευτικός
- Εκπαιδευτικός/επιστημονικός
- Αστικός τουρισμός

3. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τους επαγγελματικούς λόγους:

- Συνεδριακός τουρισμός
- Εκθεσιακός τουρισμός
- Τουρισμός κινήτρων
- Ατομικά επαγγελματικά ταξίδια

4. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο κίνητρο τη θάλασσα (περιήγηση, αθλητισμός, διαμονή, αναψυχή):

- Θαλάσσιος τουρισμός
- Τουρισμός γιότινγκ και ιστιοπλοΐας
- Τουρισμός κρουαζιέρας
- Τουρισμός θαλάσσιων σπορ

5. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τους κοινωνικούς λόγους, κοινωνικά πρότυπα, την υγεία, την ποιότητα ζωής και την κοινωνική προστασία:

- Ιαματικός τουρισμός (ιατρικός τουρισμός, τουρισμός ευεξίας)
- Κοινωνικός τουρισμός

6. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο το θεματικό κίνητρο (χόμπυ, συνδυασμός ελεύθερου χρόνου και τουρισμού, ειδικά οργανωμένα ταξίδια ατόμων και ομάδων):

- Τουρισμός καζίνο

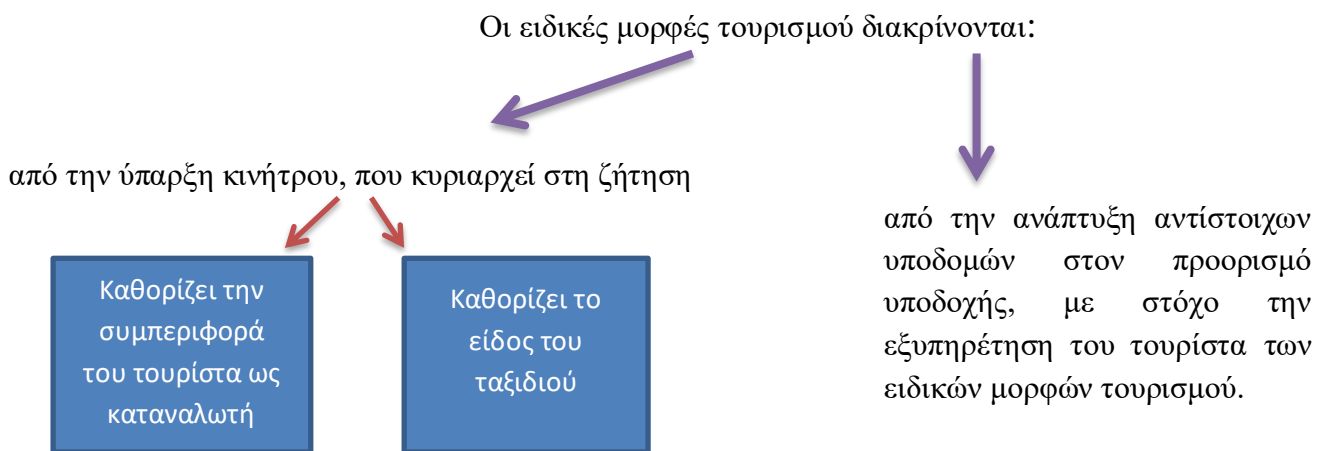
- Τουρισμός θεματικών πάρκων / μουσείων
- Τουρισμός γκολφ
- Τουρισμός περιπέτειας
- Mega events (αθλητικού και πολιτιστικού χαρακτήρα)

7. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τον παραθερισμό, το οργανωμένο real estate εξοχικών κατοικιών και τη χρονομεριστική μίσθωση:

- Παραθερισμός
- Οργανωμένο real estate εξοχικών κατοικιών
- Χρονομεριστική μίσθωση
- Fractionals
- Private residence clubs
- Destination clubs
- Condo hotels

Οι ειδικές μορφές τουρισμού διακρίνονται από την έννοια του κινήτρου, που έχει το άτομο για την τουριστική του μετακίνηση (Ανδρέου & Θωμολλάρη, 2016), αυτό που ωθεί κάποιον να διαφύγει από τις καθημερινές του ασχολίες και από τον τόπο κατοικίας του και από την ανάπτυξη αντίστοιχων υποδομών στον προορισμό υποδοχής, με στόχο την εξυπηρέτηση του τουρίστα των ειδικών μορφών τουρισμού (Καρνάβα, 2017). Πιο επεξηγηματικά, ο εναλλακτικός τουρισμός (που αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001) προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα (Γαλάνη- Μουταφή, στην Γεωργαλά, 2009), καθοδηγείται δηλαδή από διάφορους παράγοντες που τον ελκύουν να επισκεφτεί έναν τόπο. Η επίσκεψη αυτή έχει σκοπό να ικανοποιήσει επιθυμίες και ανάγκες του. Τα κίνητρα του τουρίστα προσδιορίζουν τον τύπο του ταξιδιού και την συμπεριφορά του ως καταναλωτή (Ανδρέου & Θωμολλάρη, 2016). Ορισμένα τέτοια κίνητρα τουρισμού είναι για παράδειγμα επαγγελματικά, ψυχαγωγίας – ευχαρίστησης, αναζήτησης περιπέτειας, εκπαίδευσης, υγείας, αθλητισμού και επίσκεψης αρχαιολογικών χώρων (Αλοιμόνος, 2010). Υπάρχουν περιπτώσεις, που οι διαφορές στα διάφορα είδη εναλλακτικού τουρισμού δεν είναι διακριτές, καθώς ο επισκέπτης μπορεί να συνδυάσει παραπάνω από ένα κίνητρο στις διακοπές του. Αυτό σημαίνει ότι η επίσκεψη, μπορεί να περιλαμβάνεται σε παραπάνω από μία κατηγορία. Για παράδειγμα, ο θρησκευτικός τουρισμός συμπεριλαμβάνεται και στην κατηγορία του πολιτιστικού. Ο Πολιτιστικός Τουρισμός περιλαμβάνει τον εκπαιδευτικό τουρισμό,

καθώς και τον επιστημονικό τουρισμό (Rinschede, Πολύζος, στην Καρνάβα, 2017). Το μάρκετινγκ τόπου ενός προορισμού πρέπει να περιλαμβάνει και να προωθεί διάφορα εναλλακτικά τουριστικά πακέτα, όπως του τουρισμού πολιτιστικής κληρονομιάς, του τουρισμού οίνου και γαστρονομίας, του αγροτουρισμού, του συνεδριακού τουρισμού και του θρησκευτικού τουρισμού, ώστε να συμπληρώσει τις υπάρχουσες εμπειρίες που προσφέρει το μοντέλο «ήλιος-θάλασσα» (Antonakakis et al., 2015. Weaver, 2001). Τα σχέδια μάρκετινγκ πρέπει να στηρίζονται σε έρευνες για τους τουρίστες (χαρακτηριστικά-κίνητρα), ώστε να προσδιορίζονται με επιτυχία οι ομάδες-στόχοι και να προωθείται το τουριστικό προϊόν (Cole, 2008).

Σχεδιάγραμμα 10: Από τι διακρίνονται οι ειδικές μορφές τουρισμού. (Πηγή: Καρνάβα, 2017. Ιδία επεξεργασία)

1.3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Οι Κοκκώσης κ.α., 2011 και Arslaner & Erol, (2017) υποστηρίζουν ότι τα κύρια χαρακτηριστικά του τουριστικού προϊόντος των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι:

- Οι ειδικές μορφές τουρισμού είναι μικρής κλίμακας και χαμηλής έντασης.
- Στοχεύουν στην βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Στηρίζονται στην αειφορία μέσω της ισορροπίας στην οικονομία, στην κοινωνία, στο περιβάλλον και τον πολιτισμό. Η ισόρροπη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη τον έλεγχο της τουριστικής δραστηριότητας, ώστε να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα των φυσικών, πολιτιστικών-ιστορικών πόρων, των κοινωνικών δομών και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

- Το τουριστικό προϊόν βασίζεται στη φιλοσοφία της βιώσιμης ανάπτυξης και για αυτό βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων και των τουριστών-καταναλωτών
- Οι τουριστικές υποδομές προσαρμόζονται στη χωρική και φέρουσα ικανότητα του τόπου προορισμού. Δεν απαιτούνται βαριές υποδομές.
- Ο μοχλός ανάπτυξης τους είναι τα ειδικά κίνητρα του τουρίστα.
- Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι η απάντηση σε όσους αναζητούν ενεργητικές δραστηριότητες αναψυχής (πχ ποδηλασία, πεζοπορία, σκι κ.α.).
- Η δικτύωση δραστηριοτήτων, υποδομών, υπηρεσιών και δράσεων, βάση συντονισμένου σχεδιασμού, εξυπηρετεί τουρίστες με κοινά κίνητρα.
- Οι κρισιμότεροι πόροι για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σχετίζονται με το τοπίο, τους φυσικούς πόρους, την ιστορία, την μυθολογία, τα πολιτιστικά στοιχεία, την τοπική αρχιτεκτονική κλπ. Χαρακτηρίζουν μία περιοχή και αν αξιοποιηθούν σωστά διαμορφώνουν ένα καινούριο, πρωτότυπο και ολοκληρωμένο τουριστικό προϊόν. Το τουριστικό προϊόν είναι ανταγωνιστικό όταν συνδέεται με τις φυσικές και τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της περιοχής, αναδεικνύει τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της και συνοδεύεται από κατάλληλη πολιτική προβολής, ώστε να γίνει ευρέως γνωστό (Μαραγκάκης & Κτενιαδάκης, 2007).
- Κάθε προορισμός διαθέτει και διαφορετικούς πόρους, έτσι πολλά είδη εναλλακτικού τουρισμού μπορούν να αναπτυχθούν στην ίδια περιοχή. Προσφέροντας μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων, βελτιώνοντας την ποιότητα της εμπειρίας του τουρίστα και ανανεώνοντας συνεχώς το περιεχόμενο του τουριστικού της προϊόντος, προκύπτουν σε επαναλαμβανόμενες επισκέψεις, προσελκύονται δηλαδή τουρίστες που έχουν επισκεφτεί ήδη μία φορά τον τόπο. (Χαλέβας, 2015). Με αυτό τον τρόπο το προϊόν ανταποκρίνεται και σε τουρίστες με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ανάγκες, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα το φαινόμενο της εποχικότητας, επιμηκύνοντας τη χρονική διάρκεια των διακοπών, ώστε να μπορέσουν να δοκιμάσουν παραπάνω δραστηριότητες (Μαραγκάκης & Κτενιαδάκης, 2007).
- Οι τουρίστες επιζητούν αυτονομία και ανεξαρτησία. Οργανώνουν και σχεδιάζουν τις διακοπές με τη βοήθεια τουριστικών επιχειρήσεων. Οι τουριστικές επιχειρήσεις με τη σειρά τους δραστηριοποιούνται στον ειδικό

τουρισμό και σε συνέργια με τις υπηρεσίες διαμονής, τους τοπικούς φορείς και κυρίως μέσω του διαδικτύου, διαμορφώνουν το τουριστικό προϊόν.

- Οι ειδικές μορφές τουρισμού εμπλέκουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων στην διαδικασία ανάπτυξης, δίνοντας προτεραιότητα στους ντόπιους.

1.3.7 ΟΦΕΛΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Σχεδιάγραμμα 11: Οφέλη Ειδικών Μορφών Τουρισμού. (Πηγή Ιδία επεξεργασία)

Τα κύρια θετικά χαρακτηριστικά των ειδικών μορφών τουρισμού αφορούν τον τόπο επίσκεψης, την τοπική κοινωνία και τους ίδιους τους επισκέπτες (Sharpley, 2015. Γκάτσης, 2015). Αρχικά, διατηρούνται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής (Κοντολάτος, 2016), ενδυναμώνεται ο ξεχωριστός χαρακτήρας της, αναδεικνύοντας τη διαφορετικότητα, τη μοναδικότητα και τις ιδιομορφίες της (Γκάτσης, 2015). Η περιοχή προστατεύεται από τη μαζική κατανάλωση, η πολιτιστική κληρονομιά και ο φυσικός πλούτος της διατηρείται και έτσι ο τουρίστας απολαμβάνει το τοπίο, έρχεται σε επαφή με διαφορετικές κουλτούρες, με την ιστορία και τις τοπικές παραδόσεις χωρίς να δημιουργούνται κίνδυνοι περιβαλλοντικής υποβάθμισης (Barry, 2012. Κομίλης & Βαγιόνης, 1999). Εάν η τουριστική ανάπτυξη πρόκειται να ωφελήσει την τοπική κοινότητα, πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στην εικόνα των κατοίκων για τον τόπο τους και όχι μόνο στην εικόνα που πρόκειται να διαμορφωθεί από τους τουρίστες (Stylidis et al., 2014) Οι ειδικές μορφές, προσφέρουν το αίσθημα του ανήκειν και ενδυναμώνουν την περηφάνια των κατοίκων για την ζωή, την ιστορία και την κουλτούρα τους (Barry, 2012. Delisle & Jolin, 2007). Για αυτό σημαντική στην επίτευξη αυτών θεωρείται η δράση της τοπικής κοινότητας, μέσω της οποίας

διατηρούνται τα ήθη και τα έθιμα, η λαογραφία, παράγονται τοπικά προϊόντα και οργανώνονται πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Παράλληλα, οι ειδικές μορφές επιτρέπουν τόσο στη τοπική κοινωνία όσο και στους ίδιους τους επισκέπτες, να έρχονται πιο κοντά μεταξύ τους (Sharpley, 2015), να μοιράζονται εμπειρίες, να επικοινωνούν και να ανταλλάζουν γνώσεις, αναπτύσσοντας αμοιβαίες συμπάθειες και μειώνοντας με αυτό τον τρόπο τις προκαταλήψεις (Γκάτσης, 2015).

Επίσης, χάρη στις ειδικές μορφές τουρισμού αναβαθμίζεται και υποστηρίζεται η τοπική οικονομία (Hamilton, Maddison, To1, 2005. Scott & Lemieux, 2010. Sharpley, 2015) και η εθνική οικονομία (Scott & Lemieux, 2010), προσελκύονται τουρίστες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και εισόδημα και νέες επενδύσεις (Honey, 2009). Στηρίζονται οι αγροτικές περιοχές με την ενίσχυση της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της παρασκευής και εμπορίας των παραδοσιακών προϊόντων (Καρνάβα, 2017, Κοντολάτος, 2016. Νταφλούκα, 2015). Στα οφέλη συγκαταλέγεται επιπλέον η δημιουργία θέσεων εργασίας και η επακόλουθη συγκράτηση του πληθυσμού, καθώς το τοπικό δυναμικό ενεργοποιείται με την ταυτόχρονη ενσωμάτωση του στην κοινωνικοοικονομική πτυχή της περιοχής (Κοκκώσης κ.α., 2011. Mirsanjari, 2012. Berry, 2012). Οι ειδικές μορφές τουρισμού δεν αποβλέπουν στο οικονομικό συμφέρον (Τσάρτας, 1996) και είναι συμβατές με τις αρχές της αειφορίας και χάρη σε αυτές επιτυγχάνεται ένα σημείο ισορροπίας όπου οι ανάγκες των τουριστών δεν έρχονται σε αντιπαράθεση με το όφελος των τοπικών φορέων και της κοινωνίας (Γκάτσης, 2015).

Οι ειδικές μορφές τουρισμού προστατεύουν το περιβάλλον και αμβλύνουν ένα από τα πλέον γνωστά προβλήματα του τουρισμού το φαινόμενο της εποχικότητας, (Νταφλούκα, 2015. Κοντολάτος, 2016). Αφού προσφέρουν ίση κατανομή τουριστών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, διαφοροποιώντας έτσι τις τουριστικές περιόδους (Γκάτσης, 2015). Ταυτόχρονα οδηγούν σε παρατεταμένες διαμονές. Η αύξηση του χρόνου διαμονής μεγεθύνει τα συνολικά κέρδη που προέρχονται από τουριστικές δραστηριότητες (Barros, Butler, Correia, 2010). Τέλος, ο συνδυασμός οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην περιοχή υποδοχής, επιτρέποντας να αναπτύξει την βιωσιμότητα της, συμβάλλοντας στην ευκολότερη προσαρμογή της στις καινούργιες συνθήκες και στην πιο αποτελεσματική ανταπόκριση σε νέες προκλήσεις (UNWTO, 1994).

Πίνακας 3: Οφέλη ειδικών μορφών τουρισμού. (Πηγή: Κοκκώσης κ.α., 2011. Καρνάβα, 2017. Γκάτσης, 2015. Κοντολάτος, 2016. Delisle & Jolin, 2007. Νταφλούκα, 2015. Honey, 2009. Τσάρτας, 1996. Barros et al., 2010. ίδια επεξεργασία)

ΟΦΕΛΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	
Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως «βιώσιμη τουριστική περιοχή».	Ο τουρισμός είναι μία πολύ προσοδοφόρα δραστηριότητα, που επιφέρει εισόδημα στον προορισμό υποδοχής.
Ανάδειξη πολιτιστικού και κοινωνικού υποβάθρου της περιοχής.	Δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας.
Προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος.	Συγκρατείται ο νεανικός πληθυσμός, καθώς ενεργοποιείται το τοπικό δυναμικό.
Διατηρείται και ενδυναμώνεται ο ξεχωριστός χαρακτήρας της περιοχής προορισμού.	Προσφέρει το αίσθημα του ανήκειν και ενδυναμώνει την περηφάνια των κατοίκων για τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του τόπου τους.
Αμβλυνση της εποχικότητας.	Οι κάτοικοι έρχονται σε επαφή με τους επισκέπτες, μοιράζονται εμπειρίες και γνώσεις, μειώνονται οι προκαταλήψεις.
Αύξηση του χρόνου διαμονής.	Υποστηρίζεται η τοπική οικονομία - στηρίζονται οι αγροτικές περιοχές, η αγροτική παραγωγή, η παρασκευή και εμπορία παραδοσιακών προϊόντων.
Προσελκύονται νέες επενδύσεις.	Προσελκύονται τουρίστες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και εισόδημα.

1.3.8 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

Ο εναλλακτικός τουρισμός στοχεύει σε συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς (Βελισσαρίου, 2000). Προσελκύει περισσότερο τους κατοίκους των μεγαλύτερων αστικών κέντρων, καθώς αυτοί έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για ηρεμία και γαλήνη, επιθυμία να αποστασιοποιηθούν από τους γρήγορους ρυθμούς της καθημερινότητας από το άγχος και την ένταση που περιέχει (Γκάτσης, 2015). Οι εναλλακτικοί τουρίστες τείνουν να είναι λιγότερο απαιτητικοί και προτιμούν να βιώσουν έναν απλούστερο τρόπο ζωής (Boo, Eagles, στην Khan, 2003). Ακόμη επιζητούν την ενασχόληση με διαφορετικά χόμπι και ενδιαφέροντα (Κοκκώσης κ.α., 2011). Επιπρόσθετα, ο εναλλακτικός τουρίστας δεν θεωρεί τον εαυτό του «πελάτη» και αναζητεί αυθεντικές εμπειρίες (Cohen, 1978). Είναι συνειδητοποιημένος ως προς τα περιβαλλοντικά ζητήματα, προτιμά την ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση των πόρων. Δίνει έμφαση στο να βλέπει και να προστατεύει φυσικούς οικότοπους, Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, Καταφύγια Άγριας Ζωής, αρχαιολογικούς θησαυρούς. Έτσι τείνει να προτιμά υπηρεσίες, που είναι φιλικές ως προς το περιβάλλον, με ελάχιστη πίεση στα οικοσυστήματα (Khan, 2003).

Σύμφωνα με τους Laarman & Dyst (όπως αναφέρεται στο Κοντολάτος, 2016, σελ. 16) τα χαρακτηριστικά του τουρίστα που επιλέγει τον εναλλακτικό τουρισμό έναντι του μαζικού συνοψίζονται στα εξής (Κοντολάτος, 2016):

- Επιλέγει παρθένους προορισμούς, ανεξερεύνητους (Arslaner & Erol, 2017. Sharpley, 2015. Mirsanjari, 2012) και μη πολυσύχναστους. Επίσης, επιθυμεί να επισκεφτεί έναν τόπο που είναι μοναδικός και δε μπορεί να βρεθεί αλλού (από άποψη ιστορίας, τοπίων, πολιτιστικών στοιχείων κλπ) (Jewell & Crotts, 2008).
- Χρειάζεται ένα διάλειμα από τον πολιτισμό.
- Έχει έντονη ανάγκη για περιήγηση.
- Δεν επιζητά ως κύριο χαρακτηριστικό των διακοπών του τις τουριστικές υποδομές. Δεν χρειάζεται πολυτελή καταλύματα ή υπηρεσίες αλλά προτιμά οι τουριστικές εγκαταστάσεις να είναι εναρμονισμένες με την τοπική αρχιτεκτονική (Ursache, 2015) το φυσικό περιβάλλον καθώς και ο εξοπλισμός τους να βελτιώνει τις περιβαλλοντικές επιδόσεις (Khan, 2003)
- Επιθυμεί την επαφή και την επικοινωνία με την τοπική κοινότητα (αντί της ανωνυμίας των διεθνών ξενοδοχειακών αλυσίδων) (Dernoi, 1981).
- Διαθέτει παιδεία και έχει υψηλότερο εισόδημα από τον μέσο τουρίστα.
- Επιθυμεί να παρατείνει τις διακοπές του σε σχέση με το χρόνο παραμονής του μαζικού τουρίστα
- Ταξιδεύει μόνος ή σε μικρές ομάδες.
- Είναι περισσότερο συνειδητοποιημένος και ευαισθητοποιημένος (Arslaner & Erol, 2017. Sharpley, 2015). Σέβεται την τοπική κουλτούρα και την κοινωνική και περιβαλλοντική δομή του τόπου υποδοχής (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Ο εναλλακτικός τουρίστας διαθέτει περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά και συμβάλλει στον περιορισμό ή την αποφυγή βλάβης στο οικολογικό περιβάλλον (Chiu, Lee, Chen, 2014).

Για να καθοριστεί ο τύπος των διακοπών που επιθυμεί ο τουρίστας (οικοτουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, θαλάσσιος τουρισμός, αστικός τουρισμός κλπ) είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες, οι επιθυμίες και οι συμπεριφορές του, ώστε να ικανοποιηθεί και να ανταμειφθεί με αυθεντικές και ξεχωριστές εμπειρίες (Currie, 1997. Jewell & Crotts, 2008. Papadimitriou & Gibson, 2008). Οι

συμπεριφορές και οι επιθυμίες διακρίνονται από τα ενδιαφέροντα του τουρίστα, από τις δραστηριότητες του, από τις απόψεις τους, από την διαχείριση του ελεύθερου χρόνου του, από τον τρόπο που επιλέγει να ψυχαγωγηθεί, από τις καταναλωτικές του συνήθειες και από το γενικότερο προφίλ του (οικογενειακό, εργασιακό, κοινωνικό κλπ) (Iversen et al, 2016). Η σύγχρονη μεθοδολογία για την προσέγγιση του τουρίστα ως καταναλωτή δεν βασίζεται πλέον αποκλειστικά στην ανάλυση των κοινωνικών-οικονομικών χαρακτηριστικών του (εισόδημα, ηλικία, φύλο, εκπαίδευση κλπ.), αλλά στην ανάλυση του τρόπου ζωής του και της συμπεριφοράς τους (Chen et al., Füller & Matzler, Lee & Sparks, Sellick, στους Iversen et al., 2016). Η τελική ικανοποίηση του τουρίστα επηρεάζει την επιλογή του προορισμού των διακοπών του και την κατανάλωση που θα έχει εκεί σε προϊόντα και υπηρεσίες (Rajesh, 2013).

1.3.9 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Η εναλλακτική μορφή τουριστικής ανάπτυξης διαφέρει από τα καθιερωμένα πρότυπα του μαζικού τουρισμού (Cohen, 1978).

Πίνακας 4: Διαφορές εναλλακτικού και μαζικού τουρισμού. (Πηγή: Κοκκόσης κ.α., 2011. Κοκκόσης & Τσάρτας, 2001. Buckley 2009. Styliadis et al., 2014. Ayres, 2000. Wheeler, 1991. Mirsanjari, 2012. Dernoï, 1981. Ιδία επεξεργασία)

Εναλλακτικός Τουρισμός	Μαζικός Τουρισμός
Βιώσιμος σχεδιασμός	Αρκετές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στον τοπικό πληθυσμό
Δεν υπερβαίνει τη Φέρουσα Ικανότητα	Μπορεί να υπερβαίνει τη Φέρουσα Ικανότητα
Υποδομές τοπικής κλίμακας και μικρής δυναμικότητας	Υποδομές μεγάλης κλίμακας και δυναμικότητας
Μη ύπαρξη εποχικότητας (επιλογές καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου)	Εποχικότητα
Ύπαρξη ειδικού κινήτρου	Μαζικότητα
Αυτονομία στην οργάνωση	Έντονη «ανάγκη» των tour operators
Ανάπτυξη δικτύων δραστηριοτήτων ανά περιοχή	Δεν εντοπίζονται δικτύσεις
Εμπλοκή τοπικής κοινωνίας	Εμπλοκή μεγάλων ξένων εταιρειών στον τόπο
Σεβασμός στα πολιτισμικά μνημεία στην τοπική κουλτούρα, στα ήθη- έθιμα, στις παραδόσεις	Προσβολή πολιτισμικών στοιχείων
Επαφή ντόπιων και τουριστών	Απομόνωση ντόπιων και τουριστών

Η ειδοποιός διαφορά του εναλλακτικού και του μαζικού τουρισμού σχετίζεται με την ζήτηση και την προσφορά. Τα ειδικά κίνητρα είναι ο βασικός παράγοντας αυτής της εξειδικευμένης ζήτησης. Αφορά την επιθυμία του τουρίστα για διαφορετικές δραστηριότητες στον τόπο προορισμού και τον συνολικό τρόπο με τον οποίο οργανώνονται τα ταξίδια (Κοκκώσης κ.α., 2011).

Επίσης, ο μαζικός τουρισμός έχει αποδεδειγμένες δυσμενείς επιπτώσεις, μικρής ή μεγάλης κλίμακας, στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Είναι υπεύθυνος για τη ρύπανση του περιβάλλοντος, την ηχορύπανση και τη συμφόρηση (Stylidis et al., 2014. Aytes, 2000) καθιστώντας τον υπεύθυνο τόσο για την καταστροφή των πράσινων περιοχών όσο και του πολιτιστικού πλούτου (Arslaner & Erol, 2017). Αντίθετα, ο εναλλακτικός τουρισμός από τη φύση του ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις (Orams, 1995), αφού προσαρμόζεται στον υπάρχοντα χωροταξικό σχεδιασμό, δεν χρειάζεται διαμόρφωση ή αλλαγή του τοπίου και (Derpoi, 1981) δεν αποσκοπεί στην αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων του προορισμού (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Σέβεται, προστατεύει και προωθεί τη φύση, το τοπίο και τους φυσικούς πόρους (Κοκκώσης κ.α., 2011), το ανθρωπογενές περιβάλλον (Καρνάβα, 2017), τα πολιτισμικά μνημεία και την τοπική κουλτούρα, τα ήθη τα έθιμα, τις παραδόσεις (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Ακόμη, ο μαζικός τουρισμός είναι εξαπλωμένος, απρόσωπος, έχει μεγαλύτερη ζήτηση, συγκεντρώνοντας μεγάλο αριθμό τουριστών. Απαιτεί επενδύσεις μεγάλης κλίμακας (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001) (πχ μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες) (Κλείτσος, 2014) και λιγότερη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην αναπτυξιακή διαδικασία. Ο εναλλακτικός από την άλλη, προσφέρει τη δυνατότητα ενός διαφορετικού τρόπου διακοπών (Καρνάβα, 2017). Χαρακτηρίζεται από την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών του οργανωμένου τουρισμού, οι εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν τον εναλλακτικό τουρισμό είναι μικρής κλίμακας και δυναμικότητας τουριστικές μονάδες (Κλείτσος, 2014). Ο εναλλακτικός τουρισμός δημιουργεί δικτύωσεις. Για παράδειγμα υπάρχει δικτύωση του αγροδιατροφικού τομέα με τον τουρισμό. Οι προσπάθειες για προβολή των φορέων δικτυώνονται με τις δράσεις των πολιτιστικών συλλόγων των γυναικείων αγροτουριστικών ενώσεων και των τουριστικών επιχειρήσεων. Τέτοιες δικτύωσεις δεν εντοπίζονται στον μαζικό τουρισμό για την ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.

Ο εναλλακτικός τουρισμός ακόμη δίνει αυτονομία στις επιλογές του τουρίστα. (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Επίσης, προσπαθεί να ικανοποιήσει τις επιθυμίες πεπειραμένων ταξιδιωτών που θέλουν να βιώσουν νέες αυθεντικές εμπειρίες (Sharpley, 2015). Φέρνει σε επαφή ντόπιους με τουρίστες, μειώνοντας τις κοινωνικές εντάσεις και τις πολιτισμικές διαφορές (Wheeller, 1991), προωθώντας την καλύτερη συνεννόηση και επικοινωνία μεταξύ τους. Επιπρόσθετα, σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό, που χάνει το εισόδημα σε ξένους παραγωγούς και επενδυτές, ο εναλλακτικός συγκρατεί το μεγαλύτερο δυνατό εισόδημα στο εσωτερικό της περιοχής προορισμού (Mirsanjari, 2012. Dernoï, 1981). Παράλληλα, δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες για τον ντόπιο πληθυσμό (πχ θέσεις εργασίας). (Stylidis et al., 2014. Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Mirsanjari, 2012). Με τον εναλλακτικό η τοπική κοινωνία αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο του τουρισμού στις διαδικασίες σχεδιασμού και διαχείρισης του (Arslaner & Erol, 2017. Ross & Wall, 1999. Mirsanjari, 2012), υποστηρίζοντας την ιδέα του «ενσωματωμένου τουρισμού» (Buckley, 2009). Οι συμμετοχικές διαδικασίες αποτελούν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο σχεδιασμό (Wells, Manika, Gregory-Smith, Taheri, McCowlen, 2015) και αφορούν την άμεση εμπλοκή της κοινότητας στην λήψη αποφάσεων για τον τουρισμό και την τουριστική ανάπτυξη (Wheeller, 1991), όπως για παράδειγμα τον προσδιορισμό του τύπου και της κλίμακας της ανάπτυξης (Tosun, 2005), στην εφαρμογή και οργάνωση του σχεδιασμού, ακόμα και στην αναδιανομή του τουριστικού εισοδήματος (Delisle & Jolin, 2007) και γενικότερα στον καταμερισμό των οφελών της τουριστικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή της κοινότητας στην στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης έχει γίνει αποδεκτή και υποστηρίζεται από πολλούς μελετητές του τουρισμού (Tosun, 2005). Η μακροχρόνια επιτυχία του τουρισμού εξαρτάται από την αποδοχή και την υποστήριξη της τοπικής κοινότητας (Weaver, 2001). Δεδομένου ότι “η καλή θέληση” και η συνεργασία της τοπικής κοινότητας είναι ουσιώδους σημασίας για την επιτυχία και τη βιωσιμότητα οποιουδήποτε σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης, η κατανόηση των απόψεων των κατοίκων και η προσέλκυση αυτής της υποστήριξης έχει μεγάλη σημασία για την τοπική αυτοδιοίκηση, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τις επιχειρήσεις (Stylidis et al., 2014: 261). Η ανάπτυξη του τουρισμού κάνει διάφορες οικονομικές, κοινωνικοπολιτιστικές και περιβαλλοντικές αλλαγές στη ζωή των κατοίκων της περιοχής υποδοχής (Stylidis, et al., 2014). Εύλογα λοιπόν προκύπτει το συμπέρασμα

ότι η κοινότητα είναι αυτή που βρίσκεται στη θέση να εντοπίσει το όριο της ανάπτυξης του τουρισμού, που θέτει σε κίνδυνο τον τρόπο ζωής τους και τον τόπο τους από την ύπαρξη υπερβολικού τουρισμού (Taylor, 1993). Μια στενή εργασιακή σχέση μεταξύ της τοπικής κοινότητας και των υπεύθυνων σχεδιασμού παρέχει επίσης τα μέσα για την υποστήριξη των προσπαθειών διατήρησης του περιβάλλοντος (Campbell, 1999). Για αυτό η συμμετοχή της είναι ζωτικής σημασίας στη διαδικασία του σχεδιασμού (Taylor, 1993).

1.4 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

1.4.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.

Ο ορεινός τουρισμός είναι ένας τύπος "τουριστικής δραστηριότητας που πραγματοποιείται σε ένα καθορισμένο και περιορισμένο γεωγραφικό χώρο όπως λόφους ή βουνά με διακριτά χαρακτηριστικά που είναι εγγενή σε ένα συγκεκριμένο τοπίο, τοπογραφία, κλίμα, βιοποικιλότητα (χλωρίδα και πανίδα) και τοπική κοινότητα" (UNWTO, χωρίς ημ/νία).

1.4.2 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

Περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής και αθλητισμού (Barrow, 2013. Weaver, 2001. Κοκκώσης κ.α, 2011):

Πίνακας 5: Δραστηριότητες Ορεινού Τουρισμού. (Πηγή: Barrow, 2013. Weaver, 2001. Κοκκώσης κ.α, 2011. Ιδία επεξεργασία.)

Θερινές Δραστηριότητες	Χειμερινές Δραστηριότητες
Περπάτημα	Χιονοδρομία
Πεζοπορία	Χιονοσανίδα
Παρατήρηση πουλιών	Σκι
Ράφτινγκ	Πεζοπορία στο χιόνι
Ορεινή ποδηλασία	Σκέιτ στο πάγο
Τοξοβολία Ιππασία Εξερεύνηση σπήλαιων Αναρρίχηση-κατάβαση φαραγγιών Αλεξίπτωτο πλαγιάς Εξερεύνηση Παρατήρηση-Φωτογράφιση-Ερμηνεία φύσης/άγριας ζωής & Περιήγηση	

Μπορεί να συνδέεται ακόμα με θαλάσσιες τουριστικές δραστηριότητες, πχ κανό, ράφτινγκ, κανό, καγιάκ, κωπηλασία (Weaver, 2001. Κοκκώσης κ.α., 2011), και με τον

τουρισμό περιπέτειας π.χ. αλεξίπτωτο πλαγιάς, bungee jumping κλπ.. Οι ορεινές περιοχές διαθέτουν τα χαρακτηριστικά, που υποστηρίζουν επίσης και τον τουρισμό ευεξίας, καθώς γίνεται να αναπτυχθούν δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην περισυλλογή και στον διαλογισμό (Andonovski, 2014, Μάιος). Τέλος, μπορεί να συνδεθεί και με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, για παράδειγμα τον οικολογικό, επαγγελματικό, αγροτουρισμό, πολιτιστικό (Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005).

Ο ορεινός τουρισμός ονομάζεται και αλλιώς τουρισμός χειμερινών αθλημάτων/σπορ (Αλοϊμόνος, 2010). Όπως προκύπτει από τις δραστηριότητες, ο ορεινός έχει αρκετές ομοιότητες με τον χιονοδρομικό τουρισμό, αλλά δε πρέπει να ταυτίζεται με αυτόν. Ο δεύτερος έχει ως κύρια δραστηριότητα τις χιονοδρομίες και τα παγοδρομικά αθλήματα (Μαντά, 2011) και αναπτύσσεται σε ορεινές περιοχές, αλλά δεν μπορεί να αναπτυχθεί όλη τη διάρκεια του χρόνου, καθώς το χιόνι παρουσιάζει χρονικούς περιορισμούς, αφού εμφανίζεται μόνο τη χειμερινή περίοδο (Μαυρουδάκης, 2010). Αντίθετα, ο ορεινός περιλαμβάνει δραστηριότητες ορεινής ποδηλασίας, πεζοπορίας κλπ και αναπτύσσεται όλο το χρόνο.

Εύκολα προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο ορεινός τουρισμός δεν έχει χρονικούς περιορισμούς στην εκδήλωσή του, έτσι δίνει την δυνατότητα στον επισκέπτη να απολαμβάνει τις ομορφιές του βουνού όλες τις εποχές του χρόνου (Πάντου, 2010) και στην ορεινή περιοχή προορισμού να αξιοποιεί τους αδρανείς τουριστικά μήνες.

1.4.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.

Πίνακας 6: Θετικά Στοιχεία και Μειονεκτήματα Ορεινών Περιοχών. (Πηγή: Παπαδημάτου & Ρόκος, 2001. Σαμαρά, 2008. Weaver, 2001. Nepal & Chipeniuk, 2006. Δολόγλου, 2008. Γιαλίδη, 2013. Ιδία επεξεργασία)

Ορεινές Περιοχές	
Θετικά Στοιχεία	Μειονεκτήματα
Ποικιλομορφία Τοπίου	Δύσκολη Πρόσβαση
Κλίμα	Ευπαθή Οικονομία
Υψόμετρο	Μείωση Πληθυσμού
Γεωργικές Παραγωγικές Δραστηριότητες	Ευπαθή Βιοποικιλότητα
Ανάπτυξη Ορεινών-Αθλητικών Εναλλακτικών Δραστηριοτήτων	Υποδομές
Πολιτιστική Κληρονομιά	
Φυσική Κληρονομιά	

Μια περιοχή χαρακτηρίζεται ορεινή εξ ορισμού από το υψόμετρο, από τις κλιματικές συνθήκες, τη τοπογραφία, την αισθητική και τη μορφολογία του ευρύτερου χώρου, που δυσκολεύουν την πρόσβαση προς και από αυτές (Παπαδημάτου & Ρόκος, 2001).

Στις ορεινές περιοχές απαντώνται οικολογικές και βιολογικές αξίες εξαιρετικής σπουδαιότητας όπως σπάνια και απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί μεγάλης αισθητικής αξίας (πχ φαράγγια) καθώς και από τα σημαντικότερα δασικά οικοσυστήματα της χώρας. Τα οικοσυστήματα αυτά αποτελούν ταυτόχρονα και αξιόλογους φυσικούς και πλουτοπαραγωγικούς πόρους για την παραγωγή σημαντικών προϊόντων και αγαθών. Οι ορεινές περιοχές είναι επίσης εστίες έντονης πολιτισμικής δράσης (Σαμαρά, 2008). Είναι χώροι παραδόσεων και πολιτιστικών στοιχείων (ενδυμασίες, πρακτικές, κτήρια), άμεσα συνδεδεμένων με τη ζωή των αυτοχθόνων (Weaver, 2001). Οι παραδοσιακοί οικισμοί έχουν ιδιαίτερη αισθητική μορφή και φυσιογνωμία με την λαϊκή ορεινή αρχιτεκτονική ήταν αποτέλεσμα των ειδικών κλιματικών συνθηκών και της πολιτιστικής παράδοσης των ορεινών κοινωνιών. Η σημασία όμως του ορεινού χώρου δεν εξαντλείται στην σπουδαιότητα της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, που διαθέτει (Σαμαρά, 2008).

Επίσης, τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών σχετίζονται με την περιθωριοποίηση, την δυσκολία πρόσβασης, την ευθραυστότητα, την εξειδίκευση (Nepal & Chipeniuk, 2006), την ευπαθή οικονομία, την μείωση του πληθυσμού και των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και την ευαίσθητη βιοποικιλότητα (Δολόγλου, 2008). Επίσης, δεν επιτρέπεται η δημιουργία μεγάλων υποδομών (μπορεί να υποβαθμίσουν το περιβάλλον), ούτε είναι δυνατή η δημιουργία οικονομίας μεγάλης κλίμακας (Μαυρουδάκης, 2010). Αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν τροχοπέδη, δημιουργώντας αναπτυξιακές υστερήσεις.

Τέλος, η ανάπτυξη της ορεινής ζώνης στηρίζεται στην ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης, στους παραδοσιακούς οικισμούς και της αγροτικής δραστηριότητας με την παραγωγή υψηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων (Γιαλίδη, 2013).

1.4.4 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ.

Τα κίνητρα όσων επιλέγουν τον ορεινό τουρισμό είναι το κλίμα, ο καθαρός αέρας, η ποικιλομορφία, το όμορφο τοπίο, ο απλός τρόπος ζωής όσων κατοικούν στο βουνό και

τα ορεινά αθλήματα/δραστηριότητες που απαιτούν απότομες πλαγιές ή χιόνι το χειμώνα (Barrow 2013, Andonovski, 2014, Μάιος). Επίσης, τα βουνά είναι πόλος έλξης για πολλούς τουρίστες, που επιθυμούν να επισκεφτούν και να εξερευνήσουν τον ορεινό χώρο. Κάποιους τους παρακινεί η ανάγκη να διατηρήσουν την σωματική τους υγεία, μέσω των αθλητικών δραστηριοτήτων που προσφέρει το βουνό και η φύση και κάποιοι παρακινούνται για να διατηρήσουν την ψυχική τους υγεία, μέσω της χαλάρωσης, της ηρεμίας και της γοητείας που προσφέρει το ορεινό φυσικό περιβάλλον (πχ με διαλογισμό, με παρατήρηση της φύσης) (Richins & Hull, 2016). Οι τουρίστες επιπλέον, αναζητούν την εμπειρία της αναβίωσης, της εκμάθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των απομακρυσμένων και απόμερων περιοχών (Weaver, 2001), την αναζήτηση της παραδοσιακής μορφής φιλοξενίας (Gazes, 1992).

1.4.5 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Οι ορεινοί προορισμοί είναι ευάλωτοι στις αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης και συνεπώς απαιτούν μια βιώσιμη προσέγγιση (Jurigová & Lencsésóná, 2015). Πιο συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός του ορεινού τουρισμού για την στήριξη του στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης αντιμετωπίζει προκλήσεις που σχετίζονται με τις κλιματολογικές, γεωγραφικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Ειδικά, η βλάστηση και η άγρια ζωή συνθέτουν ένα ευαίσθητο οικοσύστημα για τις περισσότερες χρήσεις γης και για την οικονομική δραστηριότητα (Weaver, 2001).

Η ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού απαιτεί ολοκληρωμένο και ορθό σχεδιασμό (Nepal & Chipeniuk, 2006). Η ανάπτυξη των ορεινών περιοχών που είναι προϊόν αποτελεσματικού σχεδιασμού του χώρου, στηρίζεται στην εφαρμογή επιστημονικών προσεγγίσεων και μεθόδων (Murphy & Williams, 1999). Ο βιώσιμος ορεινός τουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί μόνο εάν διαθέτουμε αποτελεσματικές πολιτικές και μηχανισμούς ελέγχου, ισχυρά τοπικά και περιφερειακά θεσμικά όργανα και ικανότητες διαχείρισης, βασισμένες τόσο στη σύγχρονη όσο και στην παραδοσιακή γνώση (Andonovski, 2014, Μάιος). Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στις ορεινές προστατευόμενες περιοχές για τις οποίες θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας, που να ξεπερνάνε τα όποια γραφειοκρατικά και λειτουργικά εμπόδια και να εφαρμοστούν ειδικά μέτρα (Δολόγλου, 2008).

Ο σχεδιασμός και η διαχείριση του τουρισμού στις ορεινές περιοχές θα πρέπει να εξετάζει και να ενσωματώνει τα χαρακτηριστικά στοιχεία των βουνών και τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στους ορεινούς όγκους (Nepal & Chipeniuk, 2006). Να δίνεται προσοχή στη διαχείριση του περιβάλλοντος, στην προστασία των φυσικών πόρων, στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τρόπου ζωής των κατοίκων, στις ανάγκες των ντόπιων και τις επιθυμίες των τουριστών, με σκοπό να επιτευχθεί ισορροπία (Weaver, 2001).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού, η δημιουργία άρτιων και οργανωμένων υποδομών, όπως χιονοδρομικά κέντρα, πίστες πάγου για έλκηθρα, αγωνιστικές πίστες σκι, πίστες σκι για παιδιά, αρχάριους και ερασιτέχνες σκιέρ (Ηγουμενάκης, στις Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005. Σφακιανάκης, 2000). Επίσης, η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων που δένουν με το φυσικό περιβάλλον και διαθέτουν όσο το δυνατό περισσότερους συμπληρωματικούς χώρους, όπως εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες, αίθουσες αναψυχής. Ακόμη, οι προορισμοί ορεινού τουρισμού πρέπει να εξυπηρετούνται συγκοινωνιακά όσο το δυνατό πληρέστερα και καλύτερα γίνεται. Για παράδειγμα η συγκοινωνιακή σύνδεση των κέντρων χειμερινών σπορ με τα μεγάλα αστικά κέντρα και τους χώρους υποδοχής τουριστών, όπως για παράδειγμα αεροδρόμια, σιδηροδρομικούς σταθμούς, λιμάνια κλπ (Ηγουμενάκης, στις Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005).

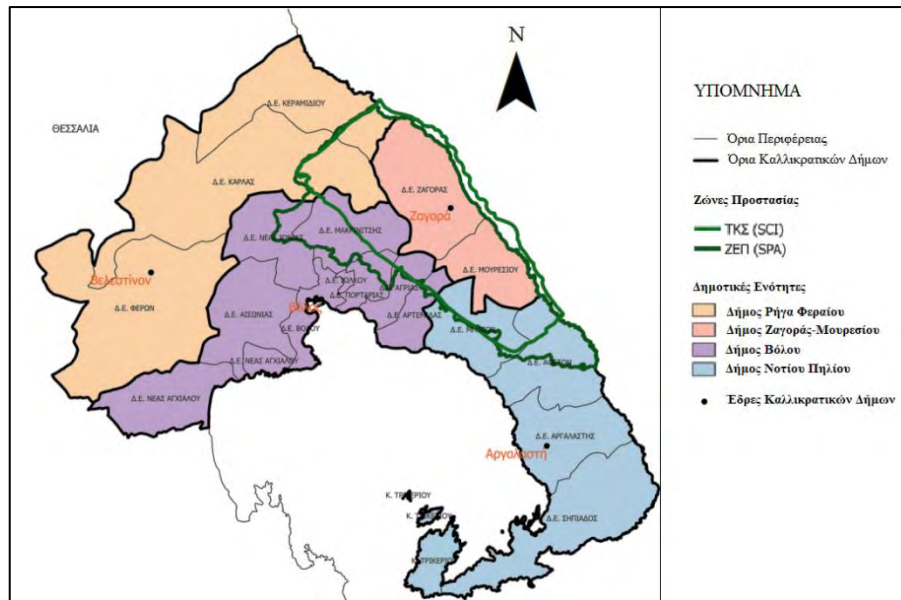
Η ολοκληρωμένη και συνετή ανάδειξη και διαχείριση των ορεινών όγκων για την τουριστική ανάπτυξη, δε θα εμποδίζει την εξέλιξη άλλων δραστηριοτήτων, θα διατηρεί την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, θα συμβάλει στην αναζωογόνηση τους, στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, θα συγκρατήσει τον νεανικό πληθυσμό, θα επιφέρει την μακροχρόνια προστασία του περιβάλλοντος και θα συμβάλλει στη δίκαια κατανομή των οικονομικών ωφελειών στην τοπική κοινωνία (Butler, 1999). Επιτυγχάνεται έτσι, η αειφορική ανάπτυξη (Weaver, 2001), ώστε να ικανοποιείται ισόρροπα και με τη σωστή ένταση και κλίμακα η ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση για επέκταση της ανάπτυξης τους ορεινού τουρισμού (Nepal & Chipeniuk, 2006).

Συμπερασματικά, οι ορεινές περιοχές, που έχουν αναπτύξει τον τουρισμό τους, έχουν σημαντικά χαρακτηριστικά, όπως ποικιλομορφία τοπίου, πλούσιο φυσικό περιβάλλον και πολιτιστική κληρονομιά (πχ παραδοσιακούς οικισμούς, αρχιτεκτονική). Τα

γνωίσιμα αυτά δύναται να αξιοποιηθούν με βιώσιμο τρόπο μέσω της ανάπτυξης δραστηριοτήτων ήπιων προς το περιβάλλον, όπως ο ορεινός τουρισμός. Για να αποτελεί μια ορεινή περιοχή ανταγωνιστικό τουριστικό προορισμό και να ενισχύσει το συγκριτικό πλεονέκτημα και την δυναμική της πρέπει ο σχεδιασμός του τουρισμού της να είναι ορθολογικός, ολοκληρωμένος, συνετός, φιλικός προς το περιβάλλον, να λαμβάνει υπόψη τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει η ίδια η περιοχή και τις ανάγκες των κατοίκων, όπως και τις επιθυμίες και προσδοκίες των εν δυνάμει τουριστών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΗΛΙΟΥ.

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Χάρτης 1: Δημοτικές Ενότητες Μαγνησίας. (Πηγή: Geodata.gov.gr. Ίδια Επεξεργασία)

Το Πήλιο ανήκει στη Περιφέρεια Θεσσαλίας και στην Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας (<http://diocles.civil.duth.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Βόλο, την πρωτεύουσα του Νομού. Η τοποθεσία αυτή του Πηλίου παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα (Βισβίκη, 2017). Γιατί κοντά υπάρχουν οι υποδομές (μεγάλο λιμάνι, αεροδρόμιο, τρένο κ.α.) και οι υπηρεσίες του Βόλου (Μαυρουδάκης, 2010). Επίσης, κλείνει απότομα προς τη θάλασσα, σχηματίζοντας παραλιακές ζώνες, στις οποίες υπάρχουν οικισμοί (<http://diocles.civil.duth.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Το υψηλότερο σημείο είναι ο Πουριανός Σταυρός με ύψος 1.624μ., στο σημείο αυτό υπάρχουν στρατιωτικές εγκαταστάσεις και δεν επιτρέπονται επισκέψεις (Νταφλούκα, 2015). Τα όριά του είναι στα νότια το Πλατανόρεμα και βόρεια το Καπόρεμα. Το μήκος του Πηλίου φτάνει τα 44χλμ., ενώ το πλάτος του κυμαίνεται από 10 έως 25χλμ. (<http://www.ionis-tours.gr> στην Καραγιάννη, 2016).

Η περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης, που ψηφίστηκε το 2010, περιλαμβάνει τους Δήμους Βόλου, Αλμυρού, Ζαγοράς-Μουρσιού, Νοτίου Πηλίου και Ρήγα Φεραίου (Γιαλίδη, 2013. ΦΕΚ (Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως) 87/Α'/07.07.2010, στην Καραγιάννη, 2016). Όπως

φαίνεται και στον πίνακα 7 ένα τμήμα του Πηλίου ανήκει στον Δήμο Βόλου. Η περιοχή του Πηλίου περιλαμβάνει όμως εξ' ολοκλήρου τους Δήμους Ζαγοράς-Μουρεσίου και Νοτίου Πηλίου (Καραγιάννη, 2016).

Πίνακας 7: Δημοτικές Ενότητες και Οικισμοί Δ. Βόλου, Δ. Ζαγοράς-Μουρεσίου, Δήμος Νοτίου Πηλίου. (Πηγή: Καραγιάννη, 2016)

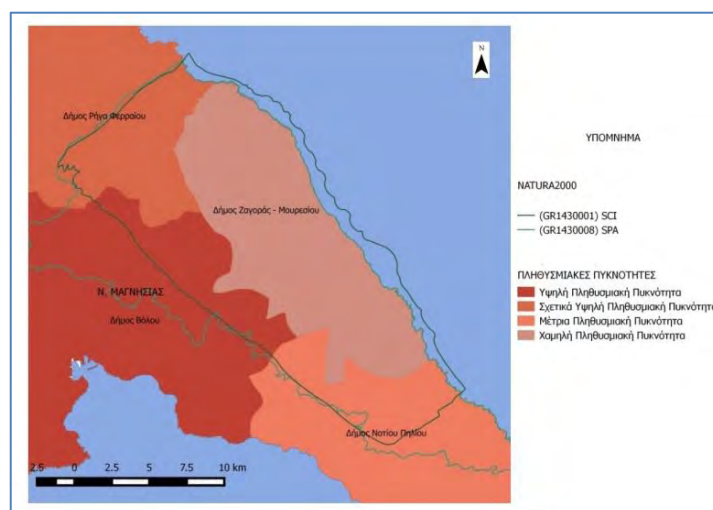
Δ. Βόλου	Δ. Ζαγοράς-Μουρεσίου	Δήμος Νοτίου Πηλίου
Δημοτικές Ενότητες και Οικισμοί		
Βόλου	Ζαγοράς	Αφειτών
Νέας Αγχιάλου	Μουρεσίου	Σηπιάδος
Ιωλκού		Τρικεριού
Πορταριάς		Μηλεών
Αγριάς		Αργαλαστής
Αρτέμιδος		
Αισωνίας		
Ν. Ιωνίας		
Μακρινίτσας		

2.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΗΛΙΟΥ.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία) (2013) από την απογραφή του 2011 προέκυψε ότι ο Δήμος Βόλου, που περιλαμβάνει το Πήλιο έχει πληθυσμό 14.800, ο Δήμος Ζαγοράς-Μουρεσίου και Νοτίου Πηλίου έχουν πληθυσμό 5.830 και 10.320 αντίστοιχα. Συνολικά λοιπόν η περιοχή του Πηλίου έχει πληθυσμό περίπου 30.000 κατοίκους. Αν εξεταστούν τα αποτελέσματα των δύο τελευταίων απογραφών παρατηρούνται κάποιες μεταβολές. Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός του Δήμου Βόλου αυξήθηκε μέσα σε δέκα χρόνια με ρυθμό μεταβολή 0,1%, ενώ στο Δήμο Ζαγοράς-Μουρεσίου υπήρχε μείωση της τάξεως του 1% και στο Δήμο Νοτίου Πηλίου μείωση με ρυθμό μεταβολής 0,5% (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Αυτή η δημογραφική γήρανση οφείλεται σε διάφορους λόγους όπως για παράδειγμα στη μετακίνηση του νεανικού πληθυσμού από τους μικρούς οικισμούς στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα για λόγους εύρεσης εργασίας κ.ά. (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016. Μαυρουδάκης, 2010). Όσον αφορά την κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο στο Δήμο Βόλου οι γυναίκες καταλαμβάνουν μεγαλύτερο ποσοστό από τους άνδρες, στους Δήμους Ζαγοράς-Μουρεσίου και Νοτίου Πηλίου τα δύο φύλα κινούνται στο ίδιο επίπεδα με τους άνδρες να υπερέχουν ελάχιστα (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

Πίνακας 8: Πληθυσμός Δήμων Βόλου, Ζαγοράς-Μουρесьου, Νοτίου Πηλίου, Ρήγα Φεραίου. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2013)

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ			
ΔΗΜΟΣ/ΕΤΟΣ	ΑΠΟΓΡΑΦΗ		
	1991	2001	2011
ΒΟΛΟΥ	128640	142923	144420
ΖΑΓΟΡΑΣ ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	3111	6449	5830
ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ	6583	9612	10320
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ	13882	12963	10970

Χάρτης 2: Πυκνότητων των Δήμων της περιοχής μελέτης. (Πηγή: Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, Πετράκος, 2011. Ιδία επεξεργασία).

2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ του 2013 το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ανέρχεται στα 9.284εκ. ευρώ Το 2012 ανερχόταν στα 9.517εκ. ευρώ, παρατηρείται έτσι μείωση σε σχέση με το επόμενο έτος. Ανάλογες μεταβολές παρατηρούνται και σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας. Στη Μαγνησία το 2012 το ΑΕΠ ήταν 2.778εκ., ενώ το 2013 ήταν 2.747εκ. ευρώ. Αναλύοντας τα οικονομικά στοιχεία εξάγεται το συμπέρασμα ότι από το έτος 2000-2013 παρατηρείται ότι το ΑΕΠ τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και Περιφερειακής Ενότητας έχει αυξητική τάση από το 2000 έως το 2008 ενώ μέχρι το 2013 μειώνεται ετησίως (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

2.4 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.

Απασχόληση.

Δεν παρουσιάζεται έντονο πρόβλημα ανεργίας, καθώς πολλοί ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, κυρίως με την γεωργία (Μαυρουδάκης, 2010). Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2013), το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολουμένων της Περιφέρειας Θεσσαλίας απασχολείται στο τομέα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου (25,85%), το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό απασχολείται στον αγροτικό-γεωργικό τομέα (23,81%) και τρίτο στον δημόσιο τομέα (23,53%) (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

Εικόνα 1: Μήλα Ζαγοράς. (Πηγή: “Μήλα Πηλίου (Ζαγοράς)”, 2016)

Γεωργία.

Η γεωργία αποτελεί τον κύριο κλάδο απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή είναι τα μήλα και οι ελιές. Επίσης, καλλιεργούνται αχλάδια αμύγδαλα, καρύδια, σύκα, εσπεριδοειδή, αμπέλια (μόνο για κατανάλωση οίνου), κηπευτικά είδη, κερασιές και τσίπουρο από τα στέμφυλα των σταφυλιών, το οποίο προορίζεται κυρίως για ιδιοκατανάλωση, ενώ κάποιες ποσότητες διατίθενται στην αγορά του Βόλου καθώς και στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Μαγνησίας. Τα τελευταία χρόνια καλλιεργούνται και ακτινίδια. Επίσης, τελευταία οι καλλιέργειες έχουν αρχίσει να γίνονται περισσότερο βιώσιμες, ώστε να παράγονται βιολογικά προϊόντα (Μαυρουδάκης, 2010. Πετράκος, 2010).

Κτηνοτροφία-Μελισσοκομία.

Η κτηνοτροφία με τη μορφή της αίγο - προβατοτροφίας λειτουργεί ως συμπληρωματική οικονομική δραστηριότητα. Μαζί με την εκτροφή αιγοπροβάτων, εντοπίζονται και ορισμένες μονάδες βοοτροφίας και χοιροτροφίας, που αποτελούν σημαντικές πηγές εισοδήματος για τον πληθυσμό του Πηλίου (Πετράκος, 2010). Στα ίδια επίπεδα κινείται και ο κλάδος της αλιείας και της μελισσοκομίας. Στη Ζαγορά μικρός

Εικόνα 2: Μέλι Πηλίου. (Πηγή: “Το μέλι του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Βόλου ταξιδεύει για πρώτη φορά στην αγορά της Ευρώπης”, 2018)

αριθμός ντόπιων ασχολείται με τη μελισσοκομία. Το μέλι όμως, συνήθως διατίθεται χωρίς τυποποίηση σε εμπόρους εκτός της περιοχής και μόνο μικρή ποσότητα συσκευάζεται από τους ίδιους τους παραγωγούς και διατίθεται στο τουριστικό κύκλωμα. Το ίδιο συμβαίνει και με τα κτηνοτροφικά προϊόντα. (Μαυρουδάκης, 2010). Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το χάρη στις προσπάθειες του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Βόλου, το μέλι έχει αρχίσει να προωθείται στην αγορά της Ευρώπης (“Το μέλι του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Βόλου ταξιδεύει για πρώτη φορά στην αγορά της Ευρώπης”, 2018).

Δευτερογενής Τομέας.

Ο γυναικείος πληθυσμός του Πηλίου ασχολείται κυρίως με τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων, είτε αυτόνομα, είτε μέσα από γυναικείους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς και δημοτικές επιχειρήσεις. Επίσης, σημαντικό τμήμα της οικονομίας του Πηλίου αποτελεί και η εξόρυξη και εμπορία σχιστολιθικής πλάκας Πηλίου (Πετράκος, 2010).

Τουρισμός.

Ο τουρισμός αποτελεί επίσης σημαντικό οικονομική δραστηριότητα της περιοχής. Ο εσωτερικός τουρισμός αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό της τουριστικής κίνησης της Περιφέρειας Θεσσαλίας και κυμαίνεται μεταξύ 60%-65%. Η Μαγνησία είναι ο πιο ελκυστικός πόλος έλξης τουριστών της Θεσσαλίας, έχοντας τη μεγαλύτερη ζήτηση από ξένους τουρίστες, καθώς πραγματοποιείται το 75% των συνολικών διανυκτερεύσεων των ξένων (Ινστιτούτο Έρευνας και Τεχνολογίας Θεσσαλίας, στην Καραγιάννη, 2016).

2.5 ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.

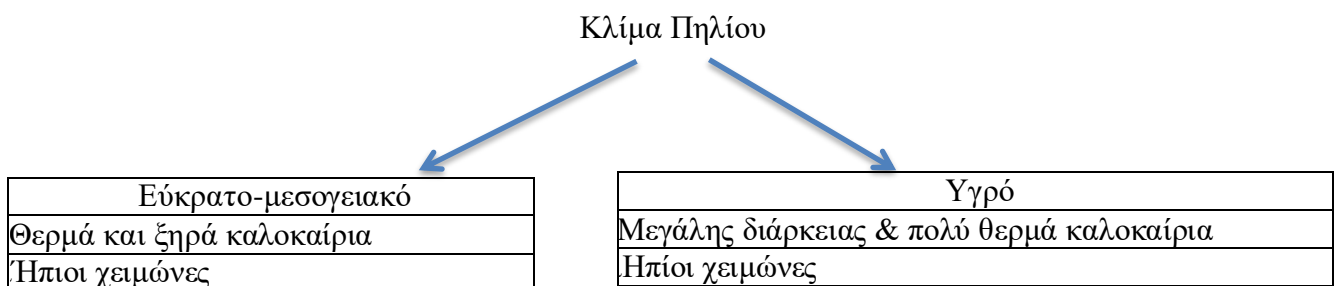
Εικόνα 3: Μυθολογία Πηλίου. (Πηγή: “Welk fantasiedier ben jij? – Uitkomsten”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

Όπως αναφέρεται στη μυθολογία, το Πήλιο ήταν η θερινή κατοικία των θεών του Ολύμπου. Στην κορυφή του βρισκόταν και το αρχαίο σπήλαιο του Ακραίου Δία. Στο σπήλαιο πήγαιναν οι κάτοικοι της περιοχής στα μέσα του καλοκαιριού, για να παρακαλέσουν το Δία να στείλει λίγη βροχή, ώστε να μετριαστεί η ζέστη και η ξηρότητα. Επίσης, εκεί ζούσαν οι Κένταυροι, για αυτό και αποκαλείται ως «βουνό των κενταύρων» (Νταφλούκα, 2015). Ήταν όντα τα οποία από τη μέση και κάτω ήταν άλογα και από τη μέση και πάνω άνθρωποι. Προήλθαν από την ένωση του Βασιλιά των Θεσσαλών Ιξίωνα και της Νεφέλης. Η μεγαλύτερη μορφή των Κενταύρων ήταν ο Χείρων, δάσκαλος του Αχιλλέα, του Θησέα, του Ιάσωνα και άλλων ηρώων της ελληνικής μυθολογίας (Λάμπη, 2016). Ο Χείρωνας ήταν γιος του Κρόνουτη και της Ωκεανίδας Φιλύρας. Ήταν δίκαιος, σοφός, ενάρετος και φίλος του ανθρώπου. Ζούσε σε μια σπηλιά του Πηλίου. Δίδασκε ιατρική, χρησιμοποιώντας τις θεραπευτικές ιδιότητες των βοτάνων του βουνού, κυνηγετική τέχνη, τέχνη του πολέμου και μουσική. Κοντά του μεγάλωσε ο Ασκληπιός, ο οποίος διδάχθηκε τα μυστικά θεραπείας του Χείρωνα και έγινε ο πρώτος ιατρός των ανθρώπων. Στις Μηλιές σώζεται μέχρι σήμερα η σπηλιά όπου ζούσε. Κατά τη μυθολογία επίσης, στο Πήλιο πραγματοποιήθηκαν και οι Κενταυρομαχίες, που έγιναν για χάρη της όμορφης Ιπποδάμειας ανάμεσα στους Κενταύρους και στους Λάπηθες. Εκεί αναφέρεται επιπλέον ότι έγιναν και οι Γιγαντομαχίες. Οι γίγαντες θέλησαν να μετακινήσουν το Πήλιο σε άλλη γεωγραφική θέση, τοποθετώντας το πάνω από τον Κίσσαβο. Ο σκοπός αυτής της πράξης ήταν η επιθυμία τους να φτάσουν τους θεούς του Ολύμπου, ώστε να τους διώξουν από εκεί. Επιπρόσθετα, στο Πήλιο έγιναν και οι γάμοι του Πηλέα, βασιλιά των Μυρμιδόνων και της Νηρηίδας Θέτιδας, γονείς του ομηρικού ήρωα του Τρωικού πολέμου του Αχιλλέα. Κατά τη διάρκεια των γάμων τους έγινε το συμβάν που αποτέλεσε αφορμή για τον Τρωικό πόλεμο. Το Πήλιο επίσης αναφέρεται και στην αργοναυτική εκστρατεία. Οι αργοναύτες μαζί με τον Ηρακλή κατά τη διάρκεια της εκστρατείας τους έκαναν αρκετές στάσεις στα χωριά του Πηλίου. Τέλος, το Πήλιο σχετίζεται και με τη μυθική ιστορία των Δρυάδων, νύμφες των δέντρων και των λιβαδιών, γυναικείες οντότητες πλούσιες σε ομορφιά. Ζούσαν μέσα σε σπηλιές, στην άγρια φύση και τριγύριζαν στα βουνά. Όσο το νερό έρρεε άφθονο, ήταν χαρούμενες αφού έτσι ζούσαν τα φυτά, τα ζώα και οι άνθρωποι, ενώ όταν οι πηγές στέρευαν, εκείνες εξαφανίζονταν (Νταφλούκα, 2015).

2.6 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

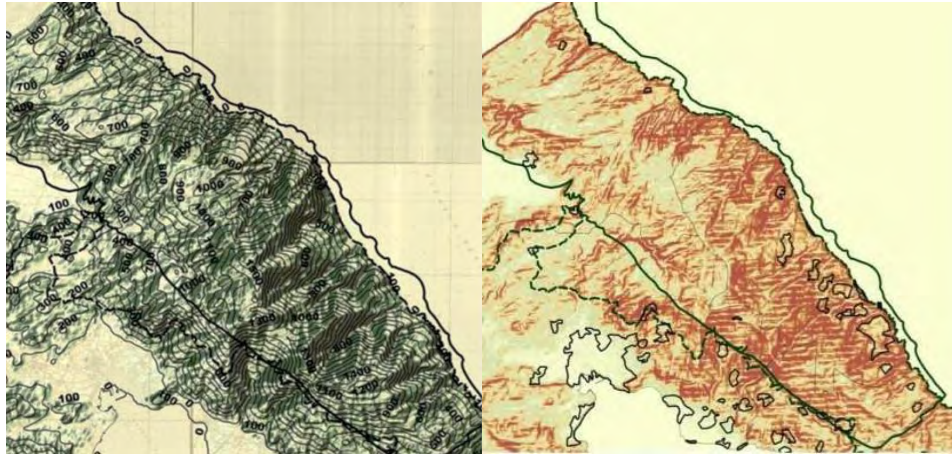
2.6.1 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ.

Το Πήλιο λόγω της γεωγραφικής του θέσης και λόγω της μορφολογίας του εδάφους του εμφανίζει δύο διαφορετικές κλιματολογικές ζώνες (Παπαδοπούλου, 2014. Νταφλούκα, 2015. Μαυρουδάκης, 2010. Γιαλίδη, 2013). Η πρώτη ζώνη περιλαμβάνει τις παραθαλάσσιες περιοχές, χαρακτηρίζεται από βόρειους ανέμους και υψηλά επίπεδα υγρασίας. Εμφανίζει ήπιο και βροχερό χειμώνα, άνοιξη και φθινόπωρο με υψηλά επίπεδα βροχοπτώσεων και ζεστό, ξηρό καλοκαίρι. Η δεύτερη ζώνη αφορά τους ορεινούς όγκους του βουνού. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα επικρατούν χαμηλές θερμοκρασίες, έντονες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις. Η ομίχλη είναι σύνηθες φαινόμενο σε αντίθεση με τους παγετούς που τους συναντάμε σπάνια (Μαυρουδάκης, 2010). Το κλίμα, καθώς αυξάνεται το υψόμετρο μεταβαίνει από το μέσο-μεσογειακό κλίμα προς το υπομεσογειακό (Φωτιάδης, στην Καραγιάννη, 2016). Οι διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στο Πήλιο είναι η αιτία για την πλούσια βιοποικιλότητα που παρατηρείται στην περιοχή. Επίσης, ευνοούν την ανάπτυξη δραστηριοτήτων χειμερινού και θερινού τουρισμού. Το καλοκαίρι χάρη στις ευνοϊκές συνθήκες, αναπτύσσονται δραστηριότητες θαλάσσιου τουρισμού και το χειμώνα ευνοούνται οι τουριστικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη χιονοδρομία. Δίνονται έτσι οι κατάλληλες συνθήκες για την εκμετάλλευση του βουνού και της θάλασσας (Μαυρουδάκης, 2010).

Σχεδιάγραμμα 12: Κλίμα Πηλίου. (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

2.6.2 ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΤΟΠΙΟΥ.

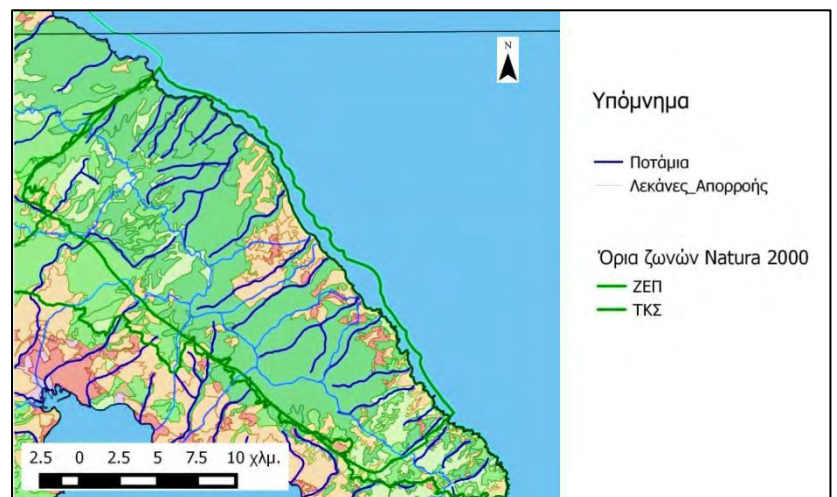
Χάρτης 3 αριστερά: Υψόμετρο Εδάφους (Πηγή: χαρτογραφικό υπόβαθρο ΓΥΣ)

Χάρτης 4 δεξιά: Κλίσεις Εδάφους. (Πηγή: χαρτογραφικό υπόβαθρο ΓΥΣ)

Το Πήλιο διαθέτει μεγάλη ποικιλομορφία, περιλαμβάνει ορεινές, πεδινές και παράκτιες ζώνες. Είναι μέρος κατάφυτο και εύφορο, με ενδιαφέρουσα βιοποικιλότητα και υδροφόρο ορίζοντα που υποστηρίζει τα είδη χλωρίδας και πανίδας (Παπαδοπούλου, 2014. <http://www.pezororia.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

2.6.3 ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.

Ως προς την υδρολογία του Πηλίου οι ανατολικές πλαγιές δέχονται πολύ μεγάλα ποσά βροχής και χιονιού που ξεπερνάνε κατά πολύ τη μέση

Χάρτης 5: Υδρογραφικό Δίκτυο τμήματος Πηλίου. (Πηγή: Geodata.gov.gr. Ίδια Επεξεργασία)

τιμή της πεδινής Θεσσαλίας. Παρά την παρουσία (σε ποσοστό 70%) σχιστολιθικών πετρωμάτων που δεν θα επιτρέπουν την δημιουργία σημαντικών υπόγειων πηγών, η ύπαρξη μεγάλων ρηγμάτων έχει οδηγήσει στη δημιουργία αξιόλογων πηγών, με πιο γνωστές της Καλιακούδας και της Λαγωνίκας. Συνολικά οι γνωστές πηγές στο βουνό φτάνουν τις 70. Ποτάμια με σταθερή ροή δεν εντοπίζονται στο Πήλιο. Υπάρχουν όμως δεκάδες μικρά ρέματα και μεγάλες ρεματιές (Κλείτσος, 2014). Τέλος, η περιοχή έχει και αρκετούς υγροτόπους (Πετράκος, 2010. Γιαλίδη, 2013).

Πίνακας 9: Ρέματα, Χείμαρροι, Πηγές Πηλίου. (Πηγή: Κλείτσος, 2014. Πετράκος, 2010. Γιαλίδη, 2013. Βαβίζος, 1996. Ιδία επεξεργασία)

Ρέματα			Χείμαρροι		
Ξεριάς	Βασιλικής	Ζερβόχια	Μέγα Ρέμα	Κερασόρεμα	
Καλιακούδας	Κουφάλας	Ποτόκι	Βαθύρεμα	Πλατανόρεμα	
Μαραθιάς	Αγ. Τριάδος	Κάτω Λεχονίων	Μυλοπόταμος	Ξαρόρεμα	
Σκαμνίτσα	Λαγωνικός	Παλαβογιάννη			
Φελούκα	Βολίας	Κακοσκάλι			
Πλατάνα	Κισσιώτικο	Βρύχωνας			
Πηγές που χρησιμοποιούνται για Ύδρευση ή και Άρδευση					
Μακρινίτσα	Πουρί	Μηλιές	Μούρεσι	Κισσός	
ΚαλιακούδαΦ λαμουρίου	Λαγωνίκα	Τσούκα	Κατσάγκλα Μάνα	Μπουρμπουλήθρα Τύμπανο	
Μακρυράχη	Ζαγορά	Αγ. Γεώργιος Νηλείας	Πινακάτες	Άνω Λεχόνια	Αγ. Βλάσσιος
Κόκκινη σπηλιά Καβούρια	Γαλανόπετρα Κρυονέρια Φλάμπουρο Ξηφορτή Αργυραίικα	Κρεμμύδα, Μισιακό, Μηλιά	Δόκανα	Τζοάνι	Αγ. Ιωάννη
Αγ. Λαυρέντιος			Δράκεια		
Δέσεις Μάνα νερού			Σκλήθρα		

2.6.4 ΒΛΑΣΤΗΣΗ.

Όπως προκύπτει το Πήλιο έχει μεγάλη οικολογική αξία και περιβαλλοντική ποιότητα. Πιο συγκεκριμένα, η οικολογική αξία έγκειται στην ποικιλία βιοτόπων με καλή έως άριστη δομή και κατάσταση διατήρησης που υποστηρίζουν πλούσιες σε είδη κοινωνίες. Η περιοχή συνδυάζει την πυκνή δασική βλάστηση (φυλλοβόλα και παραποτάμια δάση) και την αναπτυγμένη πυκνή βλάστηση με θαμνώνες αειφύλλων πλατύφυλλων (maqui) (Παπαδοπούλου, 2014, <http://www.pezopororia.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016) και τους παράκτιους και θαλάσσιους

Εικόνα 4: Βλάστηση Πηλίου. (Πηγή: “Πορταριά”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

βιότοπους στο Αιγαίο (Γιαλίδη, 2013). Το Πήλιο είναι κατάφυτο από δάση με πανύψηλες οξιές, βελανιδιές, πλατάνια, αγριοκαστανιές, δασική Πεύκη, καθώς και συστάδες υβριδογενούς ελάτης (Κλείτσος, 2014). Το κεντρικό τμήμα του Πηλίου καλύπτεται από δάση οξιάς (Παπαδοπούλου, 2014. Γιαλίδη, 2013) (*Fagus sylvatica*), που αποτελεί την επικρατούσα βλάστηση στα μεγαλύτερα υψόμετρα. Υπάρχουν επίσης σχηματισμοί με λεύκες, (*Populus tremula*) και ιτιές, (*Salix caprea*). Στα ανατολικά και στα νότια κάτω από τα δάση οξιάς βρίσκονται τα δάση καστανιάς. Όλο το Πήλιο διατρέχεται από ρέματα με παρόχθια δάση με πλατάνια (Γιαλίδη, 2013. Κλείτσος, 2014). Τα παράλια του Αιγαίου είναι πολυσχιδή και σχηματίζουν κόλπους και όρμους (Παπαδοπούλου, 2014). Τέλος, στο ορεινό τμήμα του Πηλίου υπάρχουν χαραδρώσεις και φαράγγια. (<http://www.pezopororia.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

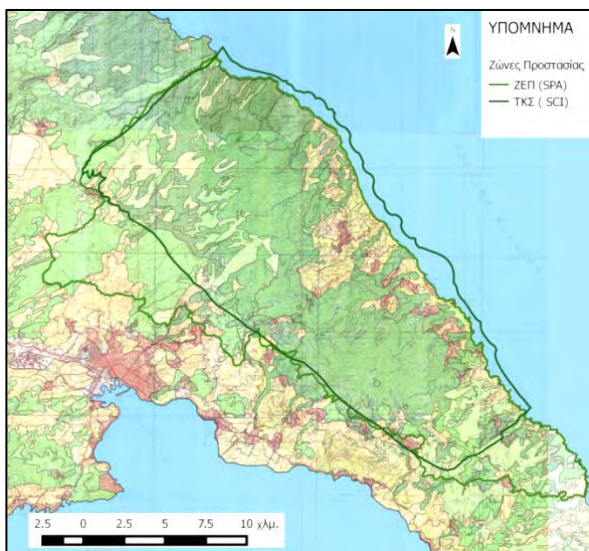
Όπως προκύπτει, συνολικά στην περιοχή εμφανίζονται τρεις ζώνες βλάστησης. Αυτές είναι (Παπαδοπούλου, 2014. Νταφλούκα, 2015):

- 1. Η μεσογειακή ζώνη βλάστησης, που καταλαμβάνει τα χαμηλότερα υψόμετρα της περιοχής. Στη ζώνη αυτή εμφανίζονται τα περισσότερα αυτοφυή αρωματικά και φαρμακευτικά taxa, όπως τα *Salvia fruticosa* (φασκόμηλο), *Thymus spp*, (θυμάρι), *Sideritis spp*, (τσάι), κ.ά.
- 2. Η παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης, που καταλαμβάνει τα μέσα υψόμετρα της περιοχής. Στη ζώνη αυτή εμφανίζονται δάση δρυός, (*Quercus frainetto*) και δάση καστανιάς, (*Castanea sativa*).

- 3.Η ζώνη οξιάς, που εμφανίζεται πάνω από την παραμεσογειακή ζώνη και φτάνει ως τα δενδρο-όρια.

Ας σημειωθεί επίσης ότι, η περιοχή περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία ανθέων (Κλείτσος, 2014). Για παράδειγμα σε κάποιους οικισμούς, όπως τα Λεχώνια υπάρχουν πολλές ποικιλίες λουλουδιών (ορτανσίες, γαρδένιες) (<http://www.discoverpelio.com/>, στην Καραγιάννη, 2016). Όπως αναφέρθηκε, το Πήλιο φημίζεται για τα θεραπευτικά του βότανα και φυτά (Νταφλούκα, 2015. Γιαλίδη, 2013). Τα διάφορα είδη βοτάνων, (αρωματικά, καρυκείμενα), που διαθέτει αξιοποιούνται για την παραγωγή φαρμάκων και καλλυντικών. Αξιοσημείωτο είναι ότι η παραγωγή τους γίνεται με φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους (Γιαλίδη, 2013).

2.6.5 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000.

Χάρτης 7: Οικολογικό δίκτυο Πηλίου. (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

Το Πήλιο έχει ειδικό καθεστώς προστασίας λόγω του ανάγλυφου του εδάφους, της πυκνής φυσικής βλάστησης και της πληθώρας μνημείων, γεφυριών, μονοπατιών και των παραδοσιακών οικισμών που περιλαμβάνει. Ο μεγάλος πλούτος της βιοποικιλότητας του Πηλίου (φιλοξενεί ενδημικά και άλλα σπάνια είδη (Γιαλίδη, 2013), πχ είδη πεταλούδας (Κλείτσος, 2014) και το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον του έχουν αξιολογηθεί ως

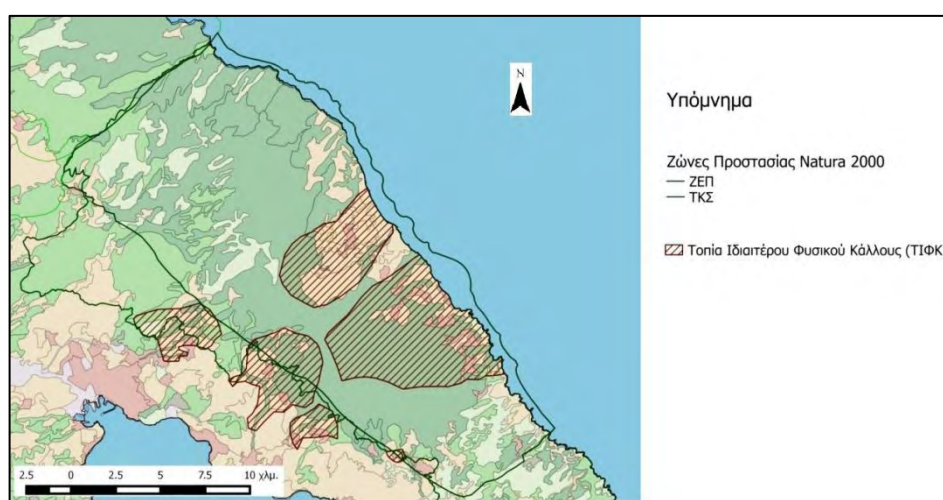

Χάρτης 6: Ζώνες Ειδικής Προστασίας & Ειδική Ζώνη Διατήρησης Πηλίου. (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

ευρωπαϊκής σημασίας (Μαυρουδάκης, 2010). Έτσι, έχει χαρακτηριστεί ως σημαντική περιοχή για την Ορνιθοπανίδα (Γιαλίδη, 2013). Για αυτό στη μεγαλύτερη έκταση του εντάσσεται στο οικολογικό δίκτυο Natura 2000, με το όνομα «Όρος Πήλιο» και κωδικό GR1430008 στη κατηγορία «Ζώνες Ειδικής Προστασίας», (ΖΕΠ) (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών) και με το όνομα «Όρος Πήλιο και Παράκτια Ζώνη» και κωδικό GR1430001 στη κατηγορία «Ειδική Ζώνη Διατήρησης», (ΕΖΔ) (Christopoulou et al., στο Πετράκος,

2010). Ειδικότερα η περιοχή όρους Πήλιο και παράκτια θαλάσσια ζώνη περιλαμβάνει 19 τύπους οικοτόπων, σε θαλάσσιες, παράκτιες περιοχές, περιοχές εσωτερικών υδάτων και δάση. Το τμήμα του όρους Πηλίου που έχει συμπεριληφθεί στον Εθνικό Κατάλογο του Δικτύου Natura 2000, περιλαμβάνει τμήματα των Δήμων Πορταριάς, Αγριάς (μία περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος Δράκειας), Μακρινίτσας, Αφετών, μία περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος Αγίου Λαυρεντίου του Δήμου Αρτέμιδος, ένα τμήμα της κοινότητας Κεραμιδίου, μεγάλο μέρος του δήμου Μηλεών και ολόκληρους τους Δήμους Ζαγοράς και Μουρεσίου (Πετράκος, 2010. Γιαλίδη, 2013).

2.6.6 ΤΟΠΙΟ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ.

Χάρτης 8: Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους. (Πηγή: ΦΙΛΟΤΗΣ-Τράπεζα Στοιχείων για την Ελληνική Φύση, πρόσβαση τις 05/09/2018. Ιδία επεξεργασία)

Στο Πήλιο παρουσιάζονται και Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ). Με τον όρο «Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» χαρακτηρίζονται οι περιοχές που διακρίνονται για την αισθητική. Το όριο της έκτασής τους, με λίγες εξαιρέσεις, έχει καθοριστεί σε ανθρώπινη κλίμακα, δίνοντας την δυνατότητα στους επισκέπτες να το περπατήσουν όλο κατά τη διάρκεια μιας ημέρας. Η καλαισθησία των τόπων αυτών συχνά, είναι αποτέλεσμα της αρμονικής συνύπαρξης του φυσικού περιβάλλοντος με παραδοσιακούς οικισμούς ή χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος (ΑΤ3011020) (ΦΙΛΟΤΗΣ-Τράπεζα Στοιχείων για την Ελληνική Φύση, πρόσβαση στις 05/09/2018. Πετράκος, 2010).

Πίνακας 10: Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Πηλίου. (Πηγή: Πετράκος, 2010. Ιδία επεξεργασία)

ΤΙΦΚ	Δήμος που ανήκει	Έκταση σε Στέμματα
------	------------------	--------------------

Ζαγορά	Ζαγοράς-Μουρесьίου	8.092,80
Άγιος Λαυρέντιος & Δράκεια	Βόλου και Ζαγοράς-Μουρесьίου	16.761
Μακρινίτσα & Πορταριά	Βόλου και Ζαγοράς-Μουρесьίου	9.246,20
Ανήλιο, Κισσός, Μούρεσι & Τσαγκαράδα	Βόλου, Ζαγοράς-Μουρесьίου & Νοτίου Πηλίου	43.665,10
Βυζίτσα, Μηλιές & Πινακάτες	Νοτίου Πηλίου	634,60
Άγιος Βλάσιος & Άγιος Γεώργιος	Βόλου & Νοτίου Πηλίου	4.064,50

2.6.7 ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ.

Χάρτης 9: Καταφύγιο Άγριας Ζωής Πηλίου. (Πηγή: Geodata.gov.gr και Ίδια Επεξεργασία)

Η περιοχή μελέτης έχει και τρία Καταφύγιο Άγριας Ζωής (ΚΑΖ). Με τον όρο «Καταφύγιο άγριας ζωής» χαρακτηρίζονται οι περιοχές του φυσικού περιβάλλοντος που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως τόποι που αναπτύσσεται η άγρια χλωρίδα είτε ως βιότοποι, που ευνοούν την αναπαραγωγή και τη διατροφή της άγριας πανίδας, είτε ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, είτε ως θαλάσσιοι οικοτόποι (ΑΤ3011020) (Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας και νήσων Σποράδων στο Πετράκος, 2010).

Πίνακας 11: ΚΑΖ. (Πηγή: Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας και νήσων Σποράδων στο Πετράκος, 2010. Ίδια επεξεργασία).

ΚΑΖ	Περιοχή που καταλαμβάνει	Δήμος που ανήκει	Έκταση σε Στέμματα
Δάσος ΙΜ (Ιερά Μονή) Φλαμπουρίου	Δ.Δ. (Δημοτικό Διαμέρισμα) Κεραμιδίου	Ζαγοράς-Μουρесьίου και Ρήγα Φεραίου	18.000
Σαρακηνός, Καλιακούδα, Παναγιάς, Πουρνάρι & Ελατόρεμα	Κοινότητα Μακρινίτσας	Βόλου και Ρήγα Φεραίου	27.500

Άγιος Δημήτριος-Ίταμο	Περιοχή Δήμων Μηλεών-Αφειτών-Μουρεσίου,	Ζαγοράς-Μουρεσίου και Μηλεών	10.640
Δάσος Παλιάς Μιτζέλας	Δήμος Ζαγοράς (Δ.Δ. Πουρίου)		24.000

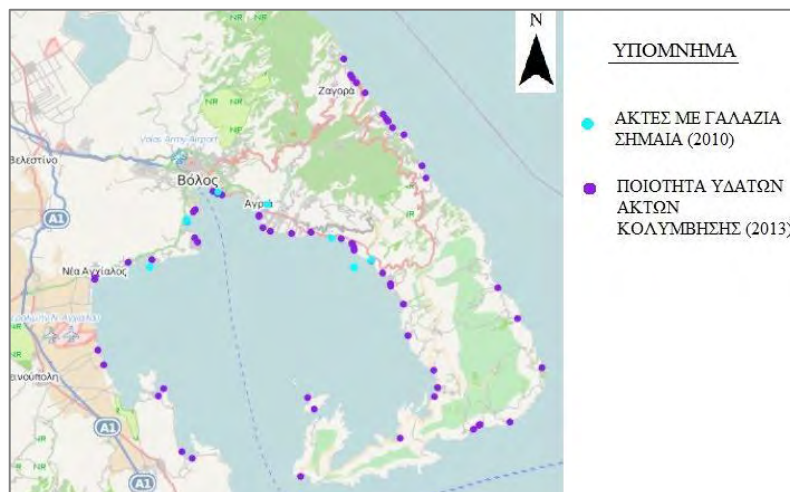
Οι Προστατευμένες Περιοχές (ΠΠ) που έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura, προστατεύονται βάσει κοινοτικών Οδηγιών για τους Οικότοπους και τα Πουλιά. Εφαρμόζονται ρυθμιστικοί κανόνες σε θέματα διαχείρισης απορριμμάτων, αποβλήτων, νερού και άλλων φυσικών πόρων, στη βάση της προστασίας της βιοποικιλότητας, της γενικότερης προστασίας του περιβάλλοντος και δεν επιτρέπεται η εντατική και βραχυχρόνια παραγωγική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων (Γκουβέρος, 2010).

Η απομόνωση των ΠΠ (από κακό σχεδιασμό ή από θέση) δεν διασφαλίζει τις ιδιαίτερες οικολογικές αξίες τους, αντίθετα μπορεί να προκαλέσει μη επιθυμητά αποτελέσματα (Christopoulou & Tsachalidis, 2002). Έτσι, η ανθρώπινη παρουσία είναι επιθυμητή και η οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία είναι εφικτή (Γκουβέρος, 2010). Πολλές από τις αρνητικές επιπτώσεις που εμφανίζονται από την ανάπτυξη του τουρισμού στις ΠΠ, γίνεται να ρυθμιστούν επαρκώς και εν τέλη να εξαιρεθούν. Απαιτείται, προσεκτικός και ορθός σχεδιασμός από τους υπεύθυνους, ώστε η τουριστική δραστηριότητα να είναι συματή με τις ΠΠ (Χριστοπούλου & Φεζοπούλου, 2006). Σε αυτό το πλαίσιο οι τουριστικές επιχειρήσεις, που βρίσκονται εντός Natura είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν σχέδια δράσης, ώστε η λειτουργία τους να βασίζεται στις αρχές της αειφορίας και να είναι σύμφωνη με τους στόχους της στρατηγικής που ακολουθείται στις ΠΠ (Αργύρη & Πετρίδου, 1999). Η βασική προτεραιότητα είναι η διατήρηση των της φυσιογνωμίας της φύσης και του τοπίου και των υφιστάμενων πολιτιστικών αξιών (Γκουβέρος, 2010). Η δόμηση επομένως περιορίζεται σε όλο το Πήλιο από σχετικό ΠΔ (Προεδρικό Διάταγμα) (Γιαλίδη, 2013). Μέσω της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, και χρησιμοποιώντας συγκριτικά πλεονεκτήματα (πχ πολιτιστική κληρονομιά, φυσικός πλούτος), η ΠΠ μπορεί να αναδειχθεί σε σημαντικό πόλο τουριστικής έλξης και τοπικής ανάπτυξης (Χριστοπούλου & Φεζοπούλου, 2006).

2.6.8 ΚΑΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ.

Πολλές είναι ακόμη και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του Πηλίου. Κυρίως καλλιεργούνται οπωροφόρα, μηλιές, αχλαδιές, κερασιές, ροδακινιές αλλά και καρυδιές και αμυγδαλιές και τα τελευταία χρόνια, ακτινίδια. Υπάρχουν επιπλέον και αμπέλια και ελαιώνες (Παπαδοπούλου, 2014). Οι εκτάσεις με τους ελαιώνες βρίσκονται σε υψηλό υψόμετρο και κυρίως στο κεντρικό και νότιο Πήλιο από την πλευρά του Παγασητικού. Οι κάτοικοι τις χρησιμοποιούν για να παράγουν τοπικό λάδι. Στο χαμηλότερο υψόμετρο υπάρχουν οι καλλιέργειες με τα οπωροφόρα δέντρα (<http://www.discoverpelio.com/>, στην Καραγιάννη, 2016).

2.6.9 ΠΑΡΑΛΙΕΣ.

Χάρτης 10: Ακτές με γαλάζια σημαία και ποιότητα υδάτων ακτών κολύμβησης Πηλίου. (Πηγή: Geodata.gov.gr και Ιδία επεξεργασία)

Παραλίες υπάρχουν και από τη μεριά του Αιγαίου και από τη μεριά του Παγασητικού. Κάποιες είναι αμμώδεις και περιβάλλονται από πυκνή βλάστηση και κάποιες παραλίες είναι άγριες και με βότσαλα (<http://www.pelionweb.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Υπάρχουν τόσο ήσυχες παραλίες όσο και κοσμικές, οργανωμένες η μη. Σε σύγκριση με τις παραλίες προς την πλευρά του Αιγαίου, του Παγασητικού οι παραλίες είναι απάνεμες και με λιγότερα κύματα (Κλείτσος, 2014). Πολλές από αυτές έχουν βραβευτεί από την ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση) με γαλάζια σημαία (Παπαδοπούλου, 2014).

Γνωστές παραλίες του Πηλίου από την πλευρά του Παγασητικού (Παπαδοπούλου, 2014):

Μηλίνα. προορισμός για οικογένειες, ηλικιωμένους και γονείς με μικρά παιδιά. Προτιμάται για τα θαλάσσια σπορ και για το ενοικιαζόμενο ιστιοπλοϊκό που πάει τους επισκέπτες εκδρομές (Ψυχούλη, 2016).

Κάτω Λεχώνια. Είναι η πρώτη παραλία που συναντάμε ερχόμενοι από το Βόλο και για αυτό έχει μεγάλη επισκεψιμότητα λόγω απόστασης.

Καλά Νερά. Το πιο γνωστό Τουριστικό θέρετρο του Πηλίου, η παραλία έχει βραβευτεί με γαλάζια σημαία. Τα Καλά Νερά διαθέτει πλήρης αγορά καταστημάτων και χώρων ψυχαγωγίας ή εστίασης καθώς κι ένα μεγάλο αριθμό καταλυμάτων ποιότητας φημίζονται για την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και την εξυπηρέτηση

Μπούφα. Η Μπούφα είναι η μεγαλύτερη παραλία του Πηλίου και βρίσκεται ανάμεσα στα χωριά Καλά Νερά και Άφησσο. Είναι επίσης από τις πιο γνωστές παραλίες και συγκεντρώνει πολλούς παραθεριστές από τα γύρω χωριά.

Άφησσος. Στην Άφησσο υπάρχουν αρκετές παραλίες με πιο γνωστές την παραλία Αμποβός και Καλιφτέρη, που έχουν ψιλή άμμο και πεντακάθαρα νερά.

Γνωστές παραλίες του Πηλίου στο Αιγαίο Πέλαγος (Παπαδοπούλου, 2014):

Νταμούχαρη. Ένα μικρό, ειδυλλιακό λιμανάκι που, έγινε γνωστό από το Mama Mia (Ψυχούλη, 2016).

Μικρό. Ένας μικρός οικισμός, με πολύ γνωστή και όμορφη παραλία με πλούσια βλάστηση στην άκρη της, ψιλή άμμο που μετατρέπεται σε πολύ ψιλό βοτσαλάκι κοντά στη θάλασσα και πεντακάθαρα νερά.

Καστρί. Η παραλία στο Καστρί έχει ψιλή άμμο και είναι ιδανική για windsurfing.

Πάλτση, (Άγιος Κωνσταντίνος). Η παραλία της Πάλτσης είναι από τις πιο γνωστές στα ανατολικά παράλια του Πηλίου. Είναι μεγάλη και έχει ψιλή άμμο.

Ποτιστικά. Η παραλία στα Ποτιστικά είναι ακόμα μια γνωστή παραλία του Πηλίου που συγκεντρώνει πολλούς παραθεριστές. Έχει ψιλή άμμο και είναι ιδανική για ξεκούραση και ηρεμία, χάρη στο ωραίο φυσικό περιβάλλον της.

Μυλοπόταμος. Μια από τις πιο διάσημες παραλίες του Πηλίου. Το περιβάλλον της είναι πολύ εντυπωσιακό με τα βράχια και τη χρυσαφένια αμμουδιά. Πολύ κοντά υπάρχουν και άλλες παραλίες που είναι ιδανικές για κολύμπι.

Φακίστρα. Με βραχώδες τοπίο και πλούσια κοντινή βλάστηση.

Παπά Νερό. Η παραλία του Παπά Νερό είναι μια υπέροχη χρυσαφένια αμμουδιά όπου η πλούσια ορεινή βλάστηση φτάνει μέχρι τη θάλασσα.

Άγιος Ιωάννης. Η παραλία Άγιος Ιωάννης βρίσκεται στα ανατολικά παράλια του Πηλίου είναι πολύ γνωστή και έχει μεγάλη χρυσαφένια αμμουδιά, που συγκεντρώνει πολλούς παραθεριστές.

Άγιοι Σαράντα. Η παραλία των Αγίων σαράντα βρίσκεται βόρεια του Αγίου Ιωάννη και είναι μια ακόμα γνωστή παραλία του Πηλίου. Τα νερά είναι γαλαζοπράσινα, ενώ η χρυσαφένια αμμουδιά κοντά στη θάλασσα μετατρέπεται σε κατάλευκο ψιλό χαλικάκι.

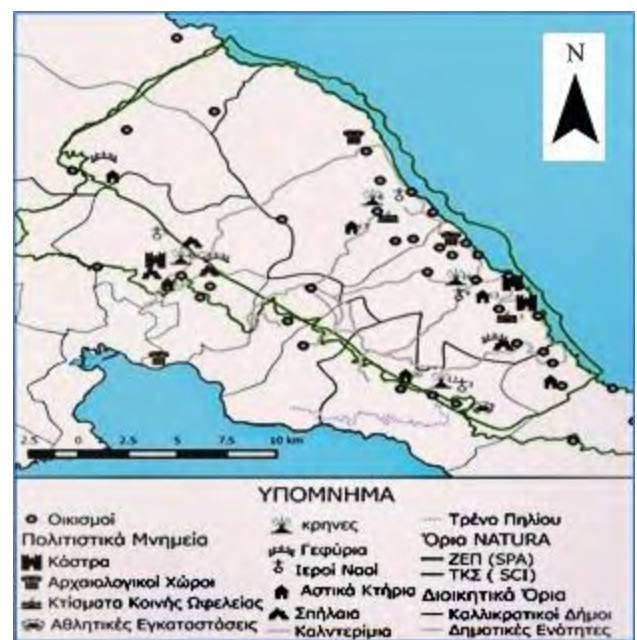
Χορευτό. Η παραλία στο Χορευτό είναι πολύ όμορφη καθώς περιτριγυρίζεται από πλούσια βλάστηση που σε μερικά σημεία της φτάνει μέχρι τη θάλασσα.

Πέρα από τις παραλίες της περιοχής, υπάρχουν πολλές θαλάσσιες σπηλιές οι οποίες αποτελούν καταφύγιο για τις ελάχιστες φώκιες που υπάρχουν στην περιοχή (Μαυρουδάκης, 2010).

2.7 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

2.7.1 ΠΗΛΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ.

Η Πηλιορείτικη αρχιτεκτονική είναι χαρακτηριστική (Κλείτσος, 2014), μοναδική, ιδιαίτερη (Παπαδοπούλου, 2014) και άκρως εντυπωσιακή (Νταφλούκα, 2015). Διακρίνεται σε όλους τους οικισμούς, στις εκκλησίες, στις κρήνες, στα γεφύρια και στα γραφικά πλακόστρωτα καλντερίμια της περιοχής και στις πλατείες, στα αρχοντικά του Πηλίου, (Νταφλούκα, 2015,

Χάρτης 11: Στοιχεία Πολιτιστικού ενδιαφέροντος Πηλίου (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

Παπαδοπούλου, 2014), που εντυπωσιάζουν με την επιβλητική ομορφιά τους. Είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής, είναι καλά διατηρημένα με τον αρχιτεκτονικό τους σχεδιασμό να εναρμονίζεται με το φυσικό περιβάλλον και χαρίζουν στο Πήλιο την ιδιαίτερη ομορφιά του (Παπαδοπούλου, 2014, Κλείτσος, 2014). Τα περισσότερα από αυτά είναι χτισμένα με πέτρα και πλάκες που εξορύσσονται στα ορυχεία του Πηλίου (Παπαδοπούλου, 2014, Νταφλούκα, 2015).

Πίνακας 12: Στοιχεία Πηλιορείτικης Αρχιτεκτονικής. (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

Στοιχεία Πηλιορείτικης Αρχιτεκτονικής.			
Παραδοσιακοί Οικισμοί	Εκκλησίες	Κρήνες	Γεφύρια
	Πλατείες	Αρχοντικά	Καλντερίμια

2.7.1.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ.

Εικόνα 5 : Παραδοσιακός Οικισμός Πηλίου. (Πηγή: Ηλιάκη, 2018)

Για να προστατευτεί και να διατηρηθεί αυτή η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του Πηλίου, οι οικισμοί χαρακτηρίστηκαν με νομοθετικό πλαίσιο ως «Παραδοσιακοί Οικισμοί» (Πετράκος, 2010).

Πίνακας 13: Παραδοσιακοί Οικισμοί Πηλίου. (Πηγή: <http://listedmonuments.culture.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016: 45-46.)

ΦΕΚ 594/Δ'/78	ΦΕΚ 374/Δ'/80 και 383/Δ'/97
Άγιος Γεώργιος	Άγιος Βλάσιος, Άγιος Ιωάννης, Άγιος Δημήτριος, Αγία Κυριακή,
Άγιος Λαυρέντιος	Άλλη Μεριά, Αγριά, Ανακασιά, Άνω Γατζέα, Άνω Λεχώνια,
Άλλη Μεριά Άφησος	Αργαλαστή, Αφέται, Αφησος,
Βυζίτσα Δρακειά	Βένετο, Βυζίτσα, Γλαφυραί (Κάπουρνα), Δράκεια, Καλαμάκι (Πρόπαν),
	Κάλαμος, Κατηγιώργης, Κατηχώρι, Κάτω Γατζέα,

Ζαγορά Κεραμίδι	Κάτω Λεχώνια, Κερασιά, Κισσός, Κορωπί, Λαμπινού, Λαύκος, Λεφόκαστρο, Λύρη, Μακρυνίτσα,
Κισσός Μακρινίτσα	Μακρυρράχη, Μετόχι, Μηλίνα, Μηλιές, Μούρεσι, Νεοχώρι
Μηλέαι Νεοχώρι	Νταμούχαρη
Νταμούχαρη Πινακάτες	Ξουρίτσι, Ξυνόβρυση, Παναγιά Τρικεριού, Πινακάτες Πλατανιάς, Πλατανίδια,
Πορταριά Πουρί	Πορταριά, Πουρί, Προμύρι, Σταγιάτες, Συκή, Τρίκερι, Τσαγκαράδα, Χορευτό, Χόρτο, Ζαγορά, Καλά Νερά,
Τσαγκαράδα Χορευτό	

2.7.1.2 ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ.

Εικόνα 6: Αρχοντικό στη Μακρινίτσα Πηλίου. (Πηγή: “Archontiko Repana”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

Εικόνα 7: Αρχοντικό στη Μακρινίτσα Πηλίου. (Πηγή: “Αρχοντικό Νάνου στη Μακρυνίτσα Πηλίου”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

Τα αρχοντικά είναι καλοδιατηρημένα και επιβλητικά (Νταφλούκα, 2015). Σε γενικές γραμμές, τα αρχοντικά του Πηλίου που σώζονται μέχρι σήμερα, είναι διώροφες ή τριώροφες λιθόκτιστες κατασκευές με τετράγωνη κάτοψη (<http://www.archaiologia.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Άλλα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι η λιτή γεωμετρία και τα ελάχιστα ανοίγματα (Οικονόμου & Οικονόμου, στην Καραγιάννη, 2016), οι ξυλόγλυπτες πόρτες και τα παραθυρόφυλλα και η πέτρινη στέγη. Ακόμη τα ταβάνια συνήθως διακοσμούνται με διάφορες σχέδια και εικόνες. Κάποια από τα παλιά αρχοντικά έχουν αλλάξει χρήση και έχουν μετατραπεί σε παραδοσιακούς ξενώνες ή μουσεία (Νταφλούκα, 2015).

Η αρχιτεκτονική της Πηλιορείτικης κατοικίας χωρίζεται σε τρεις μεγάλες ενότητες και εποχές. Η πρώτη περίοδος είναι η περίοδος της «πρώιμης πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής» (18^ο αιών.). Η δεύτερη περίοδος που καλύπτει χρονικά τη διάρκεια μεταξύ του 1750 και του 1850 ονομάζεται και κλασική περίοδος, τα κτίσματα είναι βορειοελλαδίτικου τύπου. Η Τρίτη και τελευταία αρχιτεκτονική περίοδος χαρακτηρίζει την τριακονταετία 1860-1890 και είναι γνωστή ως «ύστερη πηλιορείτικη αρχιτεκτονική». (Νταφλούκα, 2015). Πολλά αρχοντικά και οικήματα ανήκουν στην πρώιμη πηλιορείτικη αρχιτεκτονική (Παπαδοπούλου, 2014). Είναι η περίοδος που χτίστηκαν οι πρώτοι πύργοι της περιοχής. Ορισμένοι διασώζονται με μικρές αλλοιώσεις, όμως χωρίς να αλλάζει η φυσιογνωμία. Γνωστοί πύργοι της περιοχής είναι οι πύργοι Κωνσταντινίδη και Σκοτεινιώτη στη Μακρινίτσα, ο πύργος των Ολύμπιου και του Κοκοσλή στα Άνω Λεχώνια. Η αρχιτεκτονική των κλασικών αρχοντικών της δεύτερης περιόδου είναι επηρεασμένη από τους πρώιμους πύργους. Το πιο χαρακτηριστικό αρχοντικό εκείνης της περιόδου είναι στην Μακρινίτσα, το αρχοντικό Τοπάλη. Χαρακτηρίστηκε το 1985 ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο και σήμερα έχει αλλάξει χρήση και χρησιμοποιείται ως Μουσείο Λαϊκής Τέχνης. Τα κτίσματα της τρίτης περιόδου είναι νεοκλασικά με μνημειακό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικά δείγματα αυτής της εποχής είναι τα αρχοντικά του Ζούλια, του Κανταρτζή και του Τσοποτού στην Πορταριά, του Ξηραδάκη στην Τσαγκαράδα, του Χατζηαργύρη στην Άλλη Μεριά (Νταφλούκα, 2015).

2.7.1.3 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ.

Εικόνα 8. Αγία Μαρίνα Κισσού. (Πηγή: “Κισσός, ένα αντιπροσωπευτικό χωριό του Πηλίου”, 2018).

Το Πήλιο έχει διάσπαρτα εκκλησιαστικά μνημεία που συμβάλουν στην σύνθεση της τοπικής οικιστικής παράδοσης και ξεχωρίζουν για την ιδιόρρυθμη αρχιτεκτονική τους και τον εντυπωσιακό εσωτερικό διάκοσμο. Τα πάρα πολλά μοναστήρια που διαθέτει, τα ξωκλήσια και οι ναοί, είναι όλα με αξιόλογα ξυλόγλυπτα τέμπλα, εντυπωσιακές τοιχογραφίες και αιογραφίες, φορητές εικόνες, θαυμαστά εικονοστάσια, ιδιαίτερα εκκλησιαστικά σκεύη και μεγαλοπρεπή κατασκευή στον εξωτερικό τους χώρο (Νταφλούκα, 2015).

Παραδείγματα εκκλησιών με σπουδαία αρχιτεκτονική και εσωτερικό διάκοσμο είναι (Νταφλούκα, 2015, Γιαλίδη, 2013):

- Η τρίκλιτη βασιλική της Αγίας Μαρίνας στον Κισσό. Το τέμπλο της είναι επιχρυσωμένο και διαθέτει εντυπωσιακούς εσωτερικούς τρούλους.
- Η Αγία Κυριακή της Ζαγοράς με το επιχρυσωμένο βημόθυρο.
- Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στον Άγιο Γεώργιο Νηλείας με το εκπληκτικό πέτρινο ρολόι της και τα 50 παλιά λιθανάγλυφά της.
- Ο σταυροειδής ναός του Αγίου Αποστόλου του Νέου στον Άγιο Λαυρέντιο.
- Το εκκλησάκι σπήλαιο της Παναγίας Γορίτσας κοντά στην Αγριά
- Η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στην Ανακασία με τις αξιοθαύμαστες τοιχογραφίες, τις μεγάλων διαστάσεων φορητές εικόνες και το επιβλητικό καμπαναριό.
- Η λίθινη εκκλησία του Αγίου Αθανασίου στο Ανήλιο με το περίτεχο ξυλόγλυπτο τέμπλο αρχιτεκτονικής μπαρόκ και τον μεγαλοπρεπή δεσποτικό θρόνο.
- Η τρίκλιτη βασιλική των Αγίων Αποστόλων στην Αργαλαστή με το επιβλητικό μαρμάρινο καμπαναριό της.
- Το μοναστήρι του Αγίου Λαυρεντίου, τα ερείπια του μοναστηριού στις Νηές.
- Το περίτεχο καμπαναριό των Αγίων Αποστόλων.
- Η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στο Νεοχώρι με τοιχογραφίες του Παγώνη, το μοναστήρι του Ιωάννη του Προδρόμου στη Βυζίτσα.
- Το ξωκλήσι του Σταυρού ανάμεσα στην Αγριά και στη Δράκεια.

- Το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας, πίσω από το οποίο υπάρχει το αρχαίο θέατρο.

2.7.1.4 ΚΡΗΝΕΣ.

Ένα βασικό ακόμη γνώρισμα της πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής αποτελούν οι πέτρινες κρήνες, οι οποίες είναι διάσπαρτες στους οικισμούς (<http://www.discoverpelio.com/>, στην Καραγιάννη, 2016). Χρονολογούνται από το τέλος του 18ου και κυρίως του 19ου αιώνα. Είναι

Εικόνα 9: Κρήνη στη Μακρυνίτσα. (Πηγή: “ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ Το μπαλκόνι του Πηλίου”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

μικρών διαστάσεων κατασκευές και ποικίλουν στην μορφή τους. Είναι στολισμένες με διάφορες λιθανάγλυφες παραστάσεις από το φυτικό και ζωικό βασίλειο (όπως γλάστρες, λουλούδια, ζώα, πουλιά κ.ά.), από τη μυθολογία και την ιστορία αλλά και από την εκκλησιαστική παράδοση (χριστιανικά σύμβολα όπως ο σταυρός και τα χερουβείμ). Βρίσκονται συνήθως στις πλατείες των οικισμών, σε προαύλια σχολείων, σε αγροτικές περιοχές ή στο λιθόστρωτο οδικό δίκτυο. Προσφέρουν σε κατοίκους και επισκέπτες καθαρό και δροσερό νερό. Η ονομασία τους προέρχεται είτε από το όνομα εκείνου που διέθετε τους πόρους για την κατασκευή της (πχ όπως η βρύση Γιαννακού στο Χόρτο, η βρύση Μουρογιάννη στα Άνω Λεχώνια), είτε από τις ιδιότητες του νερού (όπως η Βρωμόβρυση ή η βρύση με το Αθάνατο Νερό), είτε από την τοποθεσία στην οποία βρίσκονται (π.χ. η βρύση Κακονά στη Μακρυνίτσα), είτε από διάφορα γεγονότα που έγιναν εκεί (για παράδειγμα η «Χορεύτρια» βρύση στην Κουκουράβα της Μακρυνίτσας αφού στον περίβολό της γίνονταν πανηγύρια και χοροί), είτε από τον τεχνίτη που την κατασκεύασε (Νταφλούκα, 2015).

Τα είδη τους είναι δύο, τις απλές και τις σκεπαστές, που είναι συνθετότερης κατασκευής (<http://www.discoverpelio.com/>, στην Καραγιάννη, 2016). Στις απλές υπάρχει λιθόκτιστος τοίχος, πάνω στον οποίο ακουμπά η βρύση. Οι σκεπαστές έχουν παρόμοια μορφή με αυτή του ναΐσκου με λιθόκτιστα πεζούλια που χρησιμεύουν για την ανάπαυση των πεζών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα σκεπαστής κρήνης είναι η λιθόκτιστη κρήνη «Μούσγα» στη Βυζίτσα του 1888, η κρήνη Σεβαστούς στη Ζαγορά και η κρήνη του Μανωλάκη στις Μηλιές.

Πέρα από την αρχιτεκτονική αξία των κρηνών, υφίσταται και η ιστορική-ανθρωπολογική σημασία τους. Ειδικότερα, οι κρήνες αποτελούσαν σημεία συνάντησης των γυναικών του χωριού και σημείο επίλυσης των διαφορών που είχαν οι κάτοικοι μεταξύ τους. Οι κρήνες αντανakλούν τη μυθολογία και την παράδοση του τόπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού είναι η βρυσούλα Μυριοβρύτη κοντά στην Αργαλαστή. Σύμφωνα με τον μύθο ένα στοιχείο της περιοχής ζήλεψε την ομορφιά μιας νεαρής κοπέλας του χωριού και τη μεταμόρφωσε σε βρύση. Ταυτόχρονα πλήθος λαϊκών τραγουδιών συνδέονται με τις κρήνες του βουνού. Κατά κοινή ομολογία από τα αρχαία χρόνια δινόταν μεγάλη αξία στη σημασία που διαδραμάτιζαν οι κρήνες (Νταφλούκα, 2015).

Δεν είναι λοιπόν καθόλου παράδοξο πως υπάρχουν έθιμα που σχετίζονται με αυτές. Το πιο δημοφιλή γεγονός είναι το «φίλημα της βρύσης», πραγματοποιείται την Πρωτοχρονιά. Για να ευχαριστήσουν τη βρύση που τους παρείχε γάργαρα νερό τον προηγούμενο χρόνο και για να τη γλυκάνουν οι γυναίκες, ώστε να μη στερέψει, οι γυναίκες του χωριού αφήναν στη βρύση διάφορα φιλέματα, όπως σπόρους, κουλούρες, φουντούκια κ.α. (Νταφλούκα, 2015).

Μνημειακές είναι οι κρήνες της Ζαγοράς, με μεγαλύτερη και σπουδαιότερη τη στολισμένη με πέτρινα κεντίδια «Βρύση του Κράλη» στην απάνω άκρη της συνοικίας του Αγίου Γεωργίου. Ενδιαφέρουσες ακόμα είναι η «Βρύση του Δεσπότη», στη Σωτήρα που χτίστηκε στα 1765 από τον πατριάρχη Καλλίνικο και η νεοκλασική μαρμάρινη βρύση με τα δελφίνια, έργο της Ευφροσύνης Κασσαβέτη, στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου (Μαυρουδάκης, 2010), η «τρανή βρύση» στο Προμύρι, η βρύση του Μαυρογιάννη στη Άνω Λεχώνια, η βρύση στην κεντρική πλατεία της Μακρινίτσας (Γιαλίδη, 2013).

2.7.1.5 ΓΕΦΥΡΙΑ.

Τα γεφύρια είναι ακόμη ένα αξιοσημείωτο δείγμα της τοπικής αρχιτεκτονικής και ιστορικής κληρονομιάς του βουνού των Κενταύρων. Είναι συνδεδεμένα με τοπικές παραδόσεις, θρύλους και ιστορικά γεγονότα (πχ το ξύλινο γιοφύρι του Ροβοάμ στον Άγιο Ιωάννη). Αποτελούν στοιχεία

θαυμασμού και πόλου έλξης των τουριστών. Όσον αφορά την κατασκευή τους τα περισσότερα από αυτά είναι πέτρινα και τοξωτά και βρίσκονται σε άριστη αρμονία με το φυσικό περιβάλλον (Νταφλούκα, 2015). Υπάρχουν 49 πέτρινα τοξωτά γεφύρια εκ των οποίων 3 είναι πέτρινες υδατογέφυρες, ενώ υπάρχουν 7 πεζογέφυρες και 8 σιδηροδρομικές για τις ανάγκες της λειτουργίας της σιδηροδρομικής γραμμής του Πηλίου (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας, στην Καραγιάννη, 2016). Αξίζει να αναφερθεί η σιδερένια γέφυρα Μπελεγρίνο κοντά στις Μηλιές του ντε Κίρικο ως σημείο τοπόσημο της περιοχής. Η περιοχή της Αργαλαστής διαθέτει, επίσης, πλήθος αξιοθαύμαστων και αξιόλογων γεφυριών όπως το Κατσιλοχώρι ή το γεφύρι στο Ρέμα Ροδιάς. Οι Αφέτες διαθέτουν τρία όμορφα πέτρινα γεφύρια που βρίσκονται στις τρεις ρεματιές που διασχίζουν το χωριό και καταλήγουν στην Άφησσο (Νταφλούκα, 2015).

2.7.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ.

2.7.2.1. ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.

Ένα από τα πρώτα χιονοδρομικά κέντρα που λειτούργησαν στην Ελλάδα, (από το 1967), ήταν το ski centre Αγριόλευκες, στα Χάνια του Πηλίου. Χωροθετήθηκε στο υψηλότερο σημείο του βουνού (1460μ) (Λάμπη, 2016. Παπαδοπούλου, 2014) από τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Βόλου, από το 1997 και μετά τη διαχείριση του Κέντρου έχει αναλάβει η Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας Α.Ε.. (Νταφλούκα, 2015). Η θέση του είναι ξεχωριστή (Λάμπη, 2016). Βρίσκεται σε μια θαυμάσια γραφική περιοχή του βουνού, όπου, η φύση βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία, συνδυάζοντας το σκι με την πανοραμικά μαγευτική θέα, στην πεδιάδα και τα γαλάζια νερά του Αιγαίου και του Παγασητικού (Παπαδοπούλου, 2014.

Εικόνα 11: Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου (Πηγή: “Πάνω από 10.000 επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου για φέτος”, 2017)

Νταφλούκα, 2015). Είναι ένα χιονοδρομικό κέντρο με εύκολη πρόσβαση (Κλείτσος, 2014. Παπαδοπούλου, 2014) από τον οικισμό Χάνια, στο μέσον περίπου του οδικού δικτύου Πορταριάς-Ζαγοράς. Απέχει μόνο 2χλμ από το ορεινό οικισμό Χάνια, 12χλμ

από το όμορφο χωριό της Πορταριάς και 27χλμ από την πόλη του Βόλου. Λειτουργούν συνολικά πέντε αναβατήρες που εξυπηρετούν περίπου 500 άτομα την ώρα δίνοντας την δυνατότητα στους σκιέρ, να φτάσουν στις πίστες «Θέτις», «Φαλκονέρα», «Πανόραμα» και των αρχαρίων, συνολικού μήκους 5000μ. (Παπαδοπούλου, 2014). Έχει δύο εναέριους αναβατήρες (lift) με μονό κάθισμα έναν διθέσιο εναέριο αναβατήρα που συνδέει το χαμηλότερο σημείο των πιστών του χιονοδρομικού κέντρου με την αφετηρία στην κορυφή και δύο σύροντες αναβατήρες (πιατάκι και Baby lift). Οι πίστες έχουν μήκος συνολικά 12 χιλιόμετρα. Υπάρχουν τρεις κύριες πίστες κατάβασης και ένα δίκτυο χιονοδιαδρόμων που τις συνδέει μεταξύ τους, καθώς επίσης και με τους χώρους στάθμευσης. Λειτουργούν, ακόμη πίστες αντοχής (Lang-lauf) και αρχαρίων, ενώ έχει διανοιχθεί μεγάλη πίστα ομαλής κλίσης. Στο Κέντρο λειτουργεί σχολή σκι, η οποία είναι από τις παλαιότερες της χώρας. Οι προπονητές της σχολής παραδίδουν ατομικά και ομαδικά μαθήματα. Επίσης, υπάρχει και κατάστημα από όπου ενοικιάζονται στολές και γενικά εξοπλισμός ski & snowboard (χιονοσανίδες κλπ) (Νταφλούκα, 2015). Διαθέτει επίσης καλή υποδομή, ικανοποιητική εξυπηρέτηση, καταφύγιο με 80 κλίνες, σταθμό πρώτων βοηθειών, χώρο στάθμευσης (τρία παρκινγκ δυναμικότητας 800 αυτοκινήτων), καταστήματα, εστιατόριο και δυνατότητα άσκησης διαφόρων χειμερινών αθλημάτων (πχ mountain artillery ski) (Κλείτσος, 2014. Παπαδοπούλου, 2014. Νταφλούκα, 2015). Το χιονοδρομικό κέντρο διαρκώς εκσυγχρονίζεται (Νταφλούκα, 2015).

2.7.2.2 ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ (ΚΠΕ).

Στεγάζεται στο αρχοντικό Βατσαρέα-Μαυράκη. Βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι στόχοι του κέντρου είναι: η ενημέρωση στα ζητήματα της αειφορίας, της οικολογικής ανάπτυξης, η εκπαίδευση, η ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, οικολογικής ισορροπίας, και η ενεργοποίηση μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπαιδευτικών και γενικότερα των επισκεπτών και των τουριστών ξένων και μη της περιοχής του Πηλίου (Επιτροπάκης, 2011, <http://dimosvolos.gr/makrinitisa/?p=228>, στον Κλείτσος, 2014).

Τα 4 προγράμματα που παρέχει το ΚΠΕ Μακρινίτσας είναι:

- Η πηλιορείτισσα γιαγιά θυμάται... βότανα δια πάσαν νόσον,

- Τουριστικές διαδρομές στη φύση και στην παράδοση του Πηλιορείτικου χωριού,
- Μια μέρα στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Ιστορίας του Πηλίου,
- Οι κρήνες της Μακρινίτσας.

Άλλες δραστηριότητες του ΚΠΕ είναι ότι αναπτύσσει συνεργασίες με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, με επιστημονικά Ιδρύματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, με διεθνείς οργανισμούς ή αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού, που έχουν κοινούς στόχους, και συμμετέχουν και στηρίζουν τις προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος (<http://dimosvolos.gr/makrinitsa/?p=228>, στον Κλείτσο, 2014).

Συνδέεται με τον τουρισμό στο πλαίσιο, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των κατοίκων, των μαθητών, των επιχειρηματιών της περιοχής. Ο τουρισμός πρέπει να αναπτύσσεται σε μία περιοχή, χωρίς να επιβαρύνει το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους και χωρίς να προκαλεί αλλοιώσεις στο τοπίο. Στο Πήλιο είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί περαιτέρω ο τουρισμός. Με βάση τα χαρακτηριστικά του και κυρίως την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τις παραλίες, το συνδυασμό βουνού θάλασσας, μπορεί να αναπτύξει συγκεκριμένα τον φυσιολατρικό τουρισμό. Μια συνιστώσα της αειφορίας είναι η προστασία του περιβάλλοντος. Το Κέντρο μέσω της οικολογικής εκπαίδευσης βοηθάει όλους τους εμπλεκόμενους της τουριστικής ανάπτυξης να συνειδητοποιήσουν την αξία που έχει η φύση και πως μπορεί αυτή να αποτελέσει κίνητρο για την προσέλκυση των τουριστών στην περιοχή. Γεγονός που θα οδηγήσει και στη συνέχεια στην οικονομική ανάπτυξη του Πηλίου.

2.7.2.3 ΛΑΤΟΜΕΙΑ.

Τα καταγεγραμμένα λατομεία παραγωγής μαρμάρων είναι 49, τα 21 είναι ενεργά. Υπάρχουν επίσης 9 λατομεία αδρανών υλικών, εκ των οποίων τα 8 είναι ενεργά (Επιθεώρηση Μεταλλείων Νοτίου Πηλίου, στην Γιαλίδη, 2013).

2.7.2.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ.

ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ.

Υπάρχουν το Κέντρο υγείας Αργαλαστής και το Κέντρο υγείας Ζαγοράς. Το πρώτο ανήκει στο Υπουργείο Υγείας και προσφέρει υπηρεσίες από γιατρούς ειδικοτήτων, παιδίατρος, οδοντίατρος και γενικής ιατρικής. Προσφέρει Α'βάθμια περίθαλψη στα

εξής περιφερειακά ιατρεία: Άνω Λεχωνίων, Δράκειας, Αγίου Λαυρεντίου, Αγ. Βλασίου, Αγ. Γεωργίου Νηλείας, Μηλεών, Νεοχωρίου, Προμυρίου, Τρικεριού, Λαύκου. Το δεύτερο ανήκει στο Υπουργείο Υγείας και προσφέρει υπηρεσίες από γιατρούς ειδικοτήτων παιδίατρους, γενικής ιατρικής, παθολόγους και οδοντίατρους. Προσφέρει Α'βάθμια περίθαλψη στα εξής περιφερειακά ιατρεία: Τσαγκαράδα, Κισσός, Πορταριά (Γιαλίδη, 2013).

2.7.2.5 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ.

Α. Το τρενάκι του Πηλίου.

Στην περίοδο της μεγάλης ακμής, που ο Βόλος και το Πήλιο γνώρισαν μεγάλη οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη, κατασκευάστηκε ο σιδηρόδρομος, δίνοντας τη λύση στα προβλήματα συγκοινωνίας και μεταφοράς (Παπαδοπούλου, 2014). Το τρενάκι του Πηλίου, ο ονομαστός «Μουτζούρης» έκανε την πρώτη του διαδρομή στο Πήλιο το 1895 (Βισβίκη, 2017). Αποτελεί εδώ και έναν αιώνα ισχυρό στοιχείο πολιτισμού και ανάπτυξης (Νταφλούκα, 2015). Κατασκευάστηκε σε δύο στάδια από το 1894 μέχρι το 1903. Έργο του Ιταλού μηχανικού Εβαρίστο Ντε Κίρικο. Πρόκειται για ένα τεχνολογικό επίτευγμα της εποχής του, το οποίο σύνδεσε το εμποροβιομηχανικό κέντρο του Βόλου με την εύφορη και πλούσια περιοχή του Δυτικού Πηλίου, στις πλαγιές και στους ελαιώνες του βουνού των Κενταύρων (Βισβίκη, 2017). Στη συνέχεια λόγω της ανάπτυξης που προσέφερε, η γραμμή επεκτάθηκε προς το Ανατολικό Πήλιο και την Τσαγκαράδα και την Ζαγορά και τις Μηλιές (Παπαδοπούλου, 2014).

Εικόνα 12: Τρενάκι Πηλίου. (Πηγή: “Αύξηση ρεκόρ της κίνησης στο «τρενάκι του Πηλίου””, 2018)

Σήμερα συνεχίζει να προσφέρει τις υπηρεσίες του με αφετηρία τα Λεχώνια και τερματισμό τον σιδηροδρομικό σταθμό Μηλεών. Μέχρι το 1950 λειτουργούσε για να εξυπηρετεί τις ανάγκες της πόλης για την αστική συγκοινωνία του Βόλου και τις μεταφορές. Το 1971 καταργήθηκε και τότε έγινε προσπάθεια να επαναλειτουργήσει ως μουσειακός τουριστικός σιδηρόδρομος σε ένα περιβάλλον με πλούσια βλάστηση και σε ένα τοπίο ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς. Το 1996 μετά από βελτιώσεις στις υποδομές του, μπήκε ξανά σε λειτουργία. Εκτελέστηκαν αρκετά έργα για τουλάχιστον δύο μήνες, ώστε να απομακρυνθούν τα χρώματα των κατολισθήσεων και

να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που είχαν προκληθεί από τις διαβρώσεις. Η γραμμή του, έχει πλάτος 60εκ., είναι η στενότερη σιδηροδρομική γραμμή στην Ελλάδα και μια από τις στενότερες στον κόσμο. Η διαδρομή Άνω Λεχωνίων – Μηλεών, περνάει μέσα σε καταπράσινες πλαγιές και με θέα του Παγασητικού, μέσα από γραφικές πέτρινες καμάρες πάνω από οκτώ λιθόκτιστες γέφυρες με πελεκητή μαρμαρόπετρα (δίτοξες, τρίτοξες και μια πεντάτοξη) καθώς και από μια μεταλλική γέφυρα, όπου η καμπύλη γραμμή γράφεται μέσα σε ευθύγραμμο φορέα, σύμφωνα με τα σχέδια φημισμένων γεφυροποιών της εποχής. Το τρενάκι επαναδρομολογήθηκε στη γραμμή Άνω Λεχωνίων – Μηλιές, μήκους 15 χλμ. Σήμερα εκτελεί ένα ημερήσιο δρομολόγιο από την άνοιξη μέχρι το φθινόπωρο. Η διαδρομή διαρκεί 90 λεπτά, με 15λεπτη στάση στην Άνω Γατζέα και η μέγιστη ταχύτητά του είναι 20χλμ. την ώρα (Βισβίκη, 2017). Παρά τον ανεπτυγμένο χειμερινό τουρισμό του βουνού, το τρενάκι δεν λειτουργεί τους χειμερινούς μήνες, γεγονός που δεν ενισχύει την τουριστική ανάπτυξη. Αλλαγή στην περίοδο λειτουργίας και στον αριθμό των δρομολογίων θα συνέβαλλε ενεργά στην αντιμετώπιση της εποχικότητας και στην αύξηση της τουριστικής εισροής (Νταφλούκα, 2015).

B. Οδικό δίκτυο.

Οι υποδομές μεταφορών στο Πήλιο δεν είναι αρκετά ικανοποιητικές. Υπάρχει το Εθνικό Οδικό Δίκτυο-Κυκλώματα Πηλίου, με συνολικό μήκος 321χλμ. και κατατάσσεται σε Πρωτεύον, Δευτερεύον και Τριτεύον Εθνικό Οδικό Δίκτυο. Το δίκτυο διέρχεται από οικισμούς αυξάνοντας την επικινδυνότητα, κάποιοι δρόμοι είναι μη αποπερατωμένοι, και η πρόσβαση σε κάποιες ακτές δεν είναι εύκολη (Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου, στην Καραγιάννη, 2016). Πιο συγκεκριμένα το οδικό δίκτυο του Δήμου Ζαγοράς παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις και δέχεται συχνές καταστροφές λόγω του παγετού, πράγμα που δυσχεραίνει τη διέλευση των οδηγών κατά τη χειμερινή περίοδο (χιόνια, ομίχλη) (Μαυρουδάκης, 2010). Τον Φεβρουάριο του 2018 προκλήθηκαν κατολισθήσεις και επομένων υλικές ζημιές στο οδόστρωμα, στο τμήμα Βόλου-Ζαγοράς και Βόλου-Τσαγκαράδας, οι οποίες δεν έχουν αποκατασταθεί μόνιμα. Αναμένονται όμως να υλοποιηθούν σύντομα έργα για τη συντήρηση της οδού Αγριά-Δράκεια-Χάνια και στο ευρύτερο οδικό κύκλωμα του Πηλίου (“Ασφαλτοστρώσεις και συντηρήσεις δρόμων σε Πήλιο και Σποράδες”, 2018. “Αποκατάσταση βλαβών στο οδικό κύκλωμα του Πηλίου”, 2018. “Άμεσες

παρεμβάσεις στους δρόμους ζητά ο Δήμος Ζαγοράς-Μουρεσίου”, 2018). Στη περιοχή λειτουργεί η σιδηροδρομική γραμμή. Επίσης, σε κάποιες παράκτιες περιοχές υπάρχουν μαρίνες (Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου, στην Καραγιάννη, 2016).

Ακόμη, το τμήμα της ΕΟ (Επαρχιακής Οδού) «Βόλος-Νεοχώρι-Τσαγκαράδα-Χορευτό» συγκροτεί τον κάτω κλάδο Πηλίου και αποτελεί συνέχεια της περιφερειακής οδού του Βόλου. Τα τελευταία έτη έχουν διατυπωθεί έντονες εντάσεις και διαμαρτυρίες από τους κατοίκους των περιοχών, που διέρχεται ο οδικός άξονας. Οι κάτοικοι ζητούν την επαναδιαπραγμάτευση της παράκαμψης Λεχωνίων στην κατεύθυνση της ημιορεινής χάραξης για λόγους που σχετίζονται με την φυσιογνωμία της περιοχής ως πρώτης κατοικίας, αλλά και δεύτερης εξοχικής κατοικίας. Προβλήματα προκαλεί και η μη ύπαρξη περιφερειακής οδού στην Αγριά, ως συνέχεια της περιφερειακής του Βόλου (Γιαλίδη, 2013). Επίσης, η καθημερινότητα των κατοίκων του Νοτίου Πηλίου είναι δυσκολότερη γιατί απουσιάζει η οδική πρόσβαση με το Επαρχιακό και Δημοτικό Δίκτυο. Οι οικισμοί Άνω Γατζέα και Αγ. Τριάδα δεν έχουν πρόσβαση σε κεντρική αρτηρία. Οι κάτοικοι διασχίζουν αναγκαστικά τις σιδηροδρομικές γραμμές (μαζί με τα υπόλοιπα έργα έχουν ανακηρυχθεί ως διατηρητέα από την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων-ΕΝΜ) για να φτάσουν στις κατοικίες τους ή στα αγροκτήματα τους και στις αποθήκες τους για τη μεταφορά των προϊόντων. Επομένως, η κατάσταση αυτή έχει αντίκτυπο στην τοπική κοινωνία, τοπική αγροτική οικονομία στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά και στην τουριστική ανάπτυξη (“Οδική σύνδεση Άνω Γατζέας -Αγ. Τριάδας ζητούν οι κάτοικοι”, 2018).

Συμπερασματικά, το οδικό δίκτυο του Πηλίου χρειάζεται καινούριες διανοίξεις, διαπλάτυνση, καλύτερη διασύνδεση μεταξύ των οικισμών και σύνδεση με κεντρικές αρτηρίες και σε γενικές γραμμές πολλές βελτιώσεις (“Οδική σύνδεση Άνω Γατζέας - Αγ. Τριάδας ζητούν οι κάτοικοι”, 2018).

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι στα μονοπάτια του Πηλίου παρουσιάζονται προβλήματα βατότητας και σήμανσης. Παρά την προσπάθεια των αρμόδιων φορέων η σήμανση παραμένει αραϊή και αποσπασματική (Κλείτσος, 2014).

Γ. Ελικοδρόμιο.

Το ΔΔ της Ζαγοράς διαθέτει ελικοδρόμιο για έκτακτες ανάγκες ενώ δεν διαθέτει ακτοποιοική σύνδεση (Μαυρουδάκης, 2010). Το αεροδρόμιο της Νέας Αγχιάλου έχει αρκετές συνδέσεις και εξυπηρετεί πολλούς τουρίστες.

2.7.2.6 ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.

Ο Δήμος Ζαγοράς διαθέτει ένα κλειστό γυμναστήριο, δύο γήπεδα καλαθοσφαίρισης και ένα γήπεδο ποδοσφαίρου (χωμάτινο) για τις ανάγκες των τοπικών συλλόγων καθώς επίσης και μεγαλύτερων συλλόγων που έρχονται τους θερινούς μήνες, ώστε να κάνουν προετοιμασία για το χειμώνα (Μαυρουδάκης, 2010). Επίσης υπάρχουν το υπαίθριο γήπεδο μπάσκετ Πορταριάς, το υπαίθριο γήπεδο τένις Πορταριάς, το γήπεδο μπάσκετ Κατηχωρίου, το γήπεδο ποδοσφαίρου στην Πορταριά (Λάμπη, 2016. “Εκδρομή στο Μαγνητικό Πήλιο”, 2018).

2.7.2.7 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.

Α. Μουσεία και άλλες Πολιτιστικές Υποδομές (βιβλιοθήκες, πνευματικά κέντρα κλπ).

Στις πολιτιστικές υποδομές του Πηλίου συγκαταλέγονται αξιόλογα μουσεία και βιβλιοθήκες τα οποία χρίζουν επίσκεψης. Τα πιο σημαντικά είναι τα εξής (<http://www.visit-pilio.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016. Δημητρίου, 2013. Μαυρουδάκης, 2010. Βισβίκη, 2017. Λάμπη, 2016. Καρνάβα, 2017. “Πολιτιστικοί Σύλλογοι”, Τελευταία Πρόσβαση στις 22/11/2018):

- Μουσείο λαϊκής τέχνης και ιστορίας Πηλίου της Δημοτικής Ενότητας Μακρινίτσας (1944): Στεγάζεται στο αρχοντικό Τοπάλη. Πρόκειται για ένα τριώροφο αρχοντικό, αντιπροσωπευτικό δείγμα της κλασσικής πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής. Περιλαμβάνει πάνω από 1.500 εκθέματα που αντιστοιχούν στον 18 και 19 αιώνα. Διαθέτει πλούσια συλλογή φωτογραφιών, ξύλινα και κεραμικά σκεύη οικιακής χρήσης, παραδοσιακές φορεσιές του τόπου, κιλίμια και υφαντά, χαλκογραφίες, μικροαντικείμενα λαϊκής τέχνης και σημαντικά ιστορικά κειμήλια, όπως το λάβαρο της Επανάστασης του 1878.
- Μουσείο Θεόφιλου: περιοχή Ανακασιά. Οικοδομήθηκε το 1965 από το Υπουργείο Πολιτισμού. Η οικία Κοντού είναι από τα σημαντικότερα νεότερα

μνημεία της περιοχής, καθώς είναι το μοναδικό στο Πήλιο σωζόμενο αρχοντικό με ολοκληρωμένο ζωγραφικό πρόγραμμα (Βισβίκη, 2017).

- Λαϊκό Μουσείο στο Χόρτο
- Λαογραφικό Μουσείο στον Άγιο Δημήτριο
- Φάμπειο Μουσείο: περιοχή Λαύκος. Ιδρύθηκε το 2005 και φιλοξενούνται πίνακες προς τιμήν του εικαστικού Θανάση Φάμπα.
- Μουσείο Ελιάς και Λαδιού: στην Άνω Γατζέα (2008). Αποτελείται από το κυρίως Μουσείο (100τ.μ.) και ένα μικρότερο διαμορφωμένο χώρο προβολών (20τ.μ.) με 4 εντοιχισμένα πιθάρια που υπήρξε χώρος αποθήκευσης λαδιού.
- Μουσείο Ραδιοφώνου «Αντώνης Ταβάνης» στο Λαύκο (2008). Φιλοξενεί τη Συλλογή Ραδιοφώνων του γερμανού καθηγητή μηχανολογίας και φιλέλληνα Wilfried Shoeps.
- Εκκλησιαστικό Μουσείο στον Άγιο Γεώργιο Νηλείας (1995). Στεγάζεται στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου.
- Εικαστικό μουσείο γλύπτη Νικόλα στον Αι Γιώργη Πηλίου. Διαθέτει αντιπροσωπευτικότερα έργα του σπουδαίου γλύπτη. Στεγάζεται στον 1ο όροφο του κοινοτικού καταστήματος της γενέτειράς του.
- Τοπικό Μουσείο (Λαογραφικό) Μηλεών. Στεγάζεται στον 1ο όροφο του δημαρχιακού κτηρίου Μηλεών και απαρτίζεται από λαογραφικά και ιστορικά τεκμήρια της πολιτιστικής κληρονομιάς του χωριού.
- Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Πορταριάς.
- Εκθετήριο εκκλησιαστικών κειμηλίων Μακρινίτσας. Εγκαινιάστηκε φέτος και αποτελεί έναν υπεσύγχρονο εκθεσιακό χώρο στην πλατεία του χωριού, με κειμήλια του ΙΝ του χωριού και των υπόλοιπων παρεκκλησιών της ενορίας (“Λαμπρά τα εγκαίνια του Εκκλησιαστικού Μουσείου στη Μακρινίτσα”, 2018).
- Βιβλιοθήκη Ζαγοράς και Σχολή Ζαγοράς, ορόσημο της ιστορίας του Πηλίου.
- Ιστορική βιβλιοθήκη Μηλεών «Ψυχής Άκος» και σχολή Μηλεών.
- Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο Αργαλαστής.
- Πολιτιστικό Κέντρο Οικισμού Καλών Νερών.
- Πνευματικό Κέντρο Τσαγκαράδας.
- Πολιτιστικό Κέντρο Οικισμού Κισσού.

B. Μνημεία.

Επίσης, το Πήλιο διαθέτει πλούσιο μνημειακό απόθεμα. Τα κυριότερα μνημεία που σώζονται μέχρι σήμερα και αποτελούν πόλο έλξης πολλών τουριστών είναι (Αγιοπετρίτης, στον Μαυρουδάκη, 2010):

- Οι Ι.Ν. (Ιερός Ναός) και τα εξωκλήσια της Ζαγοράς

- Την Αγία Κυριακή (1740). Βρίσκεται στην πλατεία της ομώνυμης συνοικίας. Έχει λαμπρό εσωτερικό διάκοσμο και με θαυμαστό επίχρυσο ξυλόγλυπτο τέμπλο.
- Τον Άγιο Γεώργιο (1765). Έργο του πατριάρχη Καλλίνικου του ΄Τ, δίπλα στην πλατεία της ομώνυμης συνοικίας, είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα του νεοελληνικού μπαρόκ, με εξίσου αξιόλογο δεσποτικό θρόνο και άμβωνα και με αριστουργηματικά λιθανάγλυφα κατανεμημένα.
- Την Αγία Παρασκευή (1803). Χτίστηκε στην Περαχώρα, έργο και αυτή του λαϊκού αρχιτέκτονα Δήμου Ζηπανιώτη, με λιθανάγλυφα και επιγραφές του Μιλίου και πολύ καλής τέχνης ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο τέμπλο.

Η ΙΜ του Αγίου Λαυρεντίου στο Πήλιο είναι από τα σημαντικότερα σωζόμενα βυζαντινά μνημεία. Χτισμένη στις παρυφές του ομώνυμου οικισμού, ιδρύθηκε τον 12-13 αιώνα. Η σημερινή μορφή του ναού είναι τρίκλιτη βασιλική με τρούλο. Κατά την επισκευή του χρησιμοποιήθηκαν αξιοσημείωτα βυζαντινά γλυπτά, προερχόμενα από τον αρχικό ναό ή από γειτονικές περιοχές. Αξιόλογος θεωρείται επίσης και ο τοιχογραφικός διάκοσμος της υστεροβυζαντινής περιόδου (Μόσιου, 2017).

Άλλα Βυζαντινά μνημεία είναι, ο ΙΝ Παναγίας Μεγαλογένης στο Κατηχώρι-Δρακειά και ο ΙΝ Αγ. Αθανασίου στο Κατηχώρι. Τα Μνημεία στη Μακρυνίτσα είναι οι ΙΝ Αγ. Ιωάννου, ΙΝ Κοιμήσεως Θεοτόκου, το Παρεκκλήσιο Αγ. Νικολάου, το Παρεκκλήσιο Αγ. Μαγδαληνής, το Παρεκκλήσιο Αγ. Πάντων, αλλά και ο Πύργος Σκοτεινότη. Τα βυζαντινά μνημεία της Πορταριάς είναι η ΙΜ Αγ. Κωνσταντίνου, η ΙΝ Παναγίας Πορταρέας και η ΙΝ Παναγίτσας & Αγ. Συμεώνος. Τέλος, η Αρχαία Πόλη Άνω Λεχωνίων-Μεθώνης στα Άνω Λεχώνια είναι μνημείο των αρχαϊκών χρόνων με οχύρωση, που βρίσκεται στο ύψωμα Νεβεστίκι. Κατά τα παλαιοχριστιανικά χρόνια, παρατηρείται μετακίνηση του πληθυσμού της στην παραλία των Πλατανιδίων (Μόσιου, 2017).

Στα νεώτερα μνημεία κατατάσσονται η Οικία Χ. Κοντού και το Αρχοντικό Τζοάνουστην Ανακασιά, η "ΘΕΟΞΕΝΕΙΑ", το Αρχοντικό Γ. Ζούλια, το Αρχοντικό Τσιμώνου, το Αρχοντικό Κανταρτζή, το Αρχοντικό Ζησάκη στην Πορταριά, το Παλιό Ξενοδοχείο Λιάντζουρα, το Αρχοντικό Α. Στέλλου, το Αρχοντικό Γκλαβάνη και το Αρχοντικό Κανταρτζή στον Άγιο Λαυρέντιο, το Αρχοντικό Καραβέργου, το Αρχοντικό Βατσαρέα, το Αρχοντικό Βλαχλή, το Αρχοντικό Χατζηκώστα, το Αρχοντικό Αξέλου – Σιτσιλιάνου, το Αρχοντικό Ξηραδάκη, το Αρχοντικό Μουσλή, το Αρχοντικό Τσιμπούκη, το Αρχοντικό Τοπάλη, το Αρχοντικό Γουργιώτη, το Αρχοντικό Μαύρου, το Κτήριο Μαυράκη – Βατσαρέα, το Αρχοντικό Γ. Ζαφειρίου στον Άγιο Ονούφριο, η Βίλλα Κοντού, η Βίλα Χατζηκυριαζή στα Άνω Λεχώνια, το Αρχοντικό Τριανταφύλλου στη Δράκεια, το τρένο του Πηλίου (Μόσιου, 2017).

Υπάρχουν, επιπλέον και διάφορα μνημεία και αξιοθέατα, όπως το κρυφό Σχολείο στη Τσαγκαράδα, η Νανοπούλειος Σχολή στην Αγία Παρασκευή, το ανοιχτό θέατρο Ξουριχτίου (<http://www.pelionweb.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016), το τρενάκι του Πηλίου (Μόσιου, 2017), ο Πύργος του Κοσκολή, που ήταν το πρώτο εργοστάσιο κατεργασίας μεταξιού στα Κάτω Λεχώνια, το κτήριο του Ελληνικού Σχολείου στην Αργαλαστή (Γιαλίδη, 2013) και πολλές ακόμη εκκλησίες και μοναστήρια και πολλά αρχοντικά.

Γ. Ιερές Μονές (ΙΜ).

Στο Πήλιο υπάρχουν πολλά μέρη με ΙΜ, που αποτελούν αξιόλογα θρησκευτικά αξιοθέατα. Είναι αναπόσπαστο τμήμα της Εθνικής κληρονομιάς και προσελκύουν σημαντικό αριθμό τουριστών (Παπαδοπούλου, 2014).

Πίνακας 14: ΙΜ Πηλίου. (Πηγή: Παπαδοπούλου, 2014. Ιδία επεξεργασία)

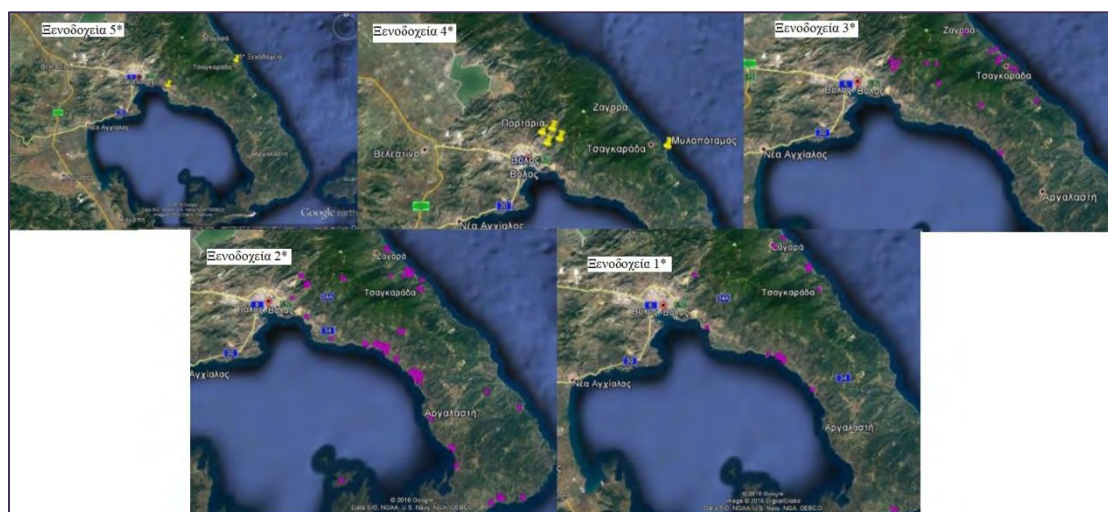
ΙΜ ΠΗΛΙΟΥ	
ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ	ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΛΑΥΚΟΥ
ΙΜ ΣΟΥΡΒΙΑΣ	ΙΜ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ ΑΝΩ ΓΑΤΖΕΑΣ
ΙΜ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ–ΦΛΑΜΟΥΡΙΟΥ	ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΥΖΙΤΣΑΣ
ΙΜ ΠΑΝΑΓΙΑΣ «ΡΑΣΟΥΛΑΣ» ή «ΡΑΣΟΒΑΣ» (ΖΑΓΟΡΑΣ)	ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, (ΠΙΝΑΚΑΤΕΣ)
ΙΜ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΖΑΓΟΡΑΣ	ΙΜ ΑΓΙΑΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, (ΠΙΝΑΚΑΤΕΣ)
ΙΜ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΛΑΜΠΗΔΟΝΑΣ ΠΗΛΙΟΥ	ΙΜ ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΗΛΕΙΑΣ
ΙΜ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΣΥΚΗΣ	ΙΜ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ή «ΜΕΓΑ ΣΩΤΗΡΑ» ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΗΛΕΙΑΣ
ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΡΟΜΥΡΙΟΥ	ΙΜ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ, (ΝΗΣΙ

	ΤΡΙΚΕΡΩΝ)
ΙΜ ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ	ΙΜ ΑΓΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ
ΙΜ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	ΙΜ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΑΝΩ ΞΕΝΙΑΣ
Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΟΥ	

2.7.3 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.

2.7.3.1 ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ.

Το ξενοδοχειακό δυναμικό του Πηλίου είναι πολύ ικανοποιητικό, αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι περισσότεροι οικισμοί είναι τουριστικοί προορισμοί. Ο συνολικός αριθμός καταλυμάτων στο Πήλιο είναι 199. Κατηγοριοποιούνται σε ξενοδοχεία ***** (5 αστέρων), **** (4 αστέρων), *** (3 αστέρων), ** (2 αστέρων), * (1 αστεριού) και σε παραδοσιακά καταλύματα LUX, A, B. (Καραγιάννη, 2016).

Εικόνα 13: Ξενοδοχεία 5*, 4*, 3*, 2*, 1* Πηλίου. (Πηγή: Καραγιάννη, 2016 και Ιδία επεξεργασία)

Υπάρχουν δύο ξενοδοχεία 5* το ένα βρίσκεται στη Τσαγκαράδα και το δεύτερο στην Αγριά. Προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες από το εστιατόριο, την καφετέρια και την πισίνα, μέχρι και σπα, χαμάμ, τζακούζι, σάουνα, γυμναστήριο και επιτραπέζιο τένις. Τα ξενοδοχεία διαθέτουν και ηλεκτρονική ιστοσελίδα, προτείνουν ανάλογα με την εποχή δραστηριότητες, όπως σκι, ιππασία, κανό -καγιάκ, θαλάσσια σπορ. Προτείνουν ακόμη και διαδρομές του Πηλίου για πεζοπορία. Συμπεραίνουμε ότι με βάση τις υποδομές και τις υπηρεσίες που προσφέρουν δίνεται η δυνατότητα να προωθηθεί και να αναπτυχθεί ο ειδικός τουρισμός, όπως τουρισμός ευεξίας και ορεινός τουρισμός (Καραγιάννη, 2016).

Υπάρχουν πέντε ξενοδοχεία 4* στην ευρύτερη περιοχή του Πηλίου, οι παροχές των οποίων είναι παρόμοιες με αυτές των 5*. Διαθέτουν πισίνα, εστιατόριο, σπα, χαμάμ, σάουνα, τζακούζι, γυμναστήριο, αίθουσες μασάζ και υδροθεραπεία. Κάποια από τα ξενοδοχεία πέρα από τις υπηρεσίες που προσφέρουν, προτείνουν και οργανώνουν δραστηριότητες βουνού, που συνδυάζουν την επαφή του ατόμου με την ιδιαίτερη ομορφιά του τοπίου όπως πεζοπορία, ποδηλασία, σκι ακόμα και ιστιοπλοΐα. Στην Πορταριά και τον Μυλοπόταμο οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες των ξενοδοχείων προσφέρουν χαλάρωση και ηρεμία στον επισκέπτη, διατηρώντας την ψυχική και σωματική του υγεία (Καραγιάννη, 2016).

Καταλύματα 3* βρίσκονται ένα στην Άφησσο, ένα στον Άγιο Δημήτριο, τρία στον Άγιο Ιωάννη, ένα στον Άγιο Λαυρέντιο, ένα στο Μούρεσι, δύο στα Χάνια, ένα στη Ζαγορά, τέσσερα στη Ζαγορά, ένα στο Κατηχώρι, ένα στη Βυζίτσα, δύο στη Τσαγκαράδα και ένα στο Καλαμάκι. Συνολικά δηλαδή υπάρχουν 19 τέτοια ξενοδοχεία στην ευρύτερη περιοχή του Πηλίου. Όλα διαθέτουν ηλεκτρονική ιστοσελίδα, στην οποία περιγράφονται οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες τους. Τέτοιες δραστηριότητες είναι η πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, τοξοβολία, ιππασία, καταδύσεις, εξερεύνηση στη φύση, κατάβαση φαραγγίων και αναρρίχηση. Επίσης, διαθέτουν πισίνα, εστιατόριο, αίθουσες πρωινού σερβίροντας, φαγητά μεσογειακής διατροφής και αίθουσες πολλαπλών χρήσεων (Καραγιάννη, 2016).

Τα ξενοδοχεία 2* είναι πολύ περισσότερα από αυτά των υψηλότερων κατηγοριών, αφού φτάνουν σε αριθμό τα 82. Μπορεί να διαθέτουν μόλις 2 αστέρια, όμως προσφέρουν στον επισκέπτη πέρα από τις βασικές παροχές και ευχάριστες δραστηριότητες, που απαλλάσσουν από το άγχος και την ένταση, όπως μαθήματα κεντήματος, πεζοπορία και πικ-νικ συνδυάζοντάς τα με μουσική και δραστηριότητες, όπως ιππασία και ποδηλασία. Κάποια από αυτά τα ξενοδοχεία διαθέτουν και πισίνα (Καραγιάννη, 2016).

Τα ξενοδοχεία 1* αριθμούνται σε 22. Υπάρχουν δύο ξενοδοχεία στον Πλατανιά, ένα στην Άφησσο, επτά στα Καλά Νερά, ένα στη Κάτω Γατζέα, ένα στην Αγριά, ένα στη Μακρινίτσα. Παρέχουν τις βασικές υπηρεσίες που έχει ανάγκη ένας τουρίστας. Όμως, πολλά από αυτά διαθέτουν δικιά τους οργανωμένη παραλία, όπως και αρκετά ξενοδοχεία των υπόλοιπων κατηγοριών (Καραγιάννη, 2016).

Εικόνα 14: Παραδοσιακά καταλύματα LUX, A, B και καταφύγια Πηλίου. (Πηγή: Καραγιάννη, 2016 και Ίδια επεξεργασία)

Τα παραδοσιακά καταλύματα του Πηλίου κατηγοριοποιούνται σε LUX, A και B. Στη κατηγορία LUX, ανήκουν τέσσερα καταλύματα δύο εκ των οποίων βρίσκονται στην Βυζίτσα, ένα στον Άγιο Γεώργιο Νηλείας και ένα στην Πορταριά. Στη κατηγορία A ανήκουν 51 καταλύματα, ενώ στη κατηγορία B ανήκουν 12 (Καραγιάννη, 2016). Οι δραστηριότητες και παροχές των περισσότερων καταλυμάτων είναι παρόμοιες με των υπόλοιπων ξενοδοχείων (Καραγιάννη, 2016).

Αξιοσημείωτο είναι ότι στην Ζαγορά, λειτουργούν ογδόντα εννιά (89) τουριστικά καταλύματα. Από τις τουριστικές επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες διαμονής στο Δήμο Ζαγοράς, οι 30 είναι ξενοδοχεία και ξενώνες και οι 59 συγκροτήματα ενοικιαζόμενων δωματίων, συνολικής δυναμικότητας 1246 κλινών (περίπου 14 κλίνες είναι η μέση δυναμικότητα) (Μαυρουδάκης, 2010).

A. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.

Επίσης, κάποια ξενοδοχεία στο Πήλιο διαθέτουν τους χώρους και τον εξοπλισμό (όπως γήπεδο, αποδυτήρια, χώρους άσκησης, κ.ά.) για να φιλοξενήσουν ομάδες ποδοσφαίρου-μπάσκετ, οι οποίες κάνουν την προετοιμασία τους μέσα σε ένα φυσικό περιβάλλον (Κλείτσος, 2014). Έτσι δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθεί και ο αθλητικός τουρισμός.

B. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.

Επιπλέον, τόσο στο Βόλο, όσο και στο Πήλιο εντοπίζονται έξι ξενοδοχεία, τα οποία πληρούν τις κατάλληλες προδιαγραφές συνεδριακών εγκαταστάσεων για να καλύψουν την διοργάνωση συνεδρίων. Στο Πήλιο υπάρχουν 3 ξενοδοχεία που φιλοξενούν συνέδρια (Βισβίκη, 2017):

- Valis Resort Hotel 5* στην Αγριά Βόλου:
 - Αίθουσα Άρτεμις : Χωρητικότητα 110 άτομα
 - Αίθουσα Ιωλκός : Χωρητικότητα 70 άτομα
 - Αίθουσα Πήλιο : Χωρητικότητα 80 άτομα

- Xenia Palace Portaria 4* στην Πορταριά: πινακα 77
 - Αίθουσα Κένταυρος
 - Αίθουσα Ιωλκός
 - Αίθουσα Πηλέας

- Portaria Hotel & Spa 4* στην Πορταριά
 - Αίθουσα Πήλιο 1
 - Αίθουσα Πήλιο 2
 - Αίθουσα Μέγα Πήλιο
 - Αίθουσα Θέτις

Διαθέτει επίσης πισίνα και βεράντα

Ενώ διαθέτει και

- Αίθουσα Κεντρικού Εστιατορίου
- Αίθουσα Εστιατόριου «1990»
- Πισίνα
- Βεράντα «1990»

Γ. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ.

Το Πήλιο έχει επενδύσει αρκετά την προβολή του μέσω του διαδικτύου (Καλαϊτζίδου, 2014). Σχεδόν όλα τα ξενοδοχεία του έχουν δικό τους διαδικτυακό τόπο. Ενώ τα 3 στα 4 ξενοδοχεία χρησιμοποιούν Online Travel Agencies (OTA). Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των ξενοδοχειακών καταλυμάτων του Πηλίου (86%) χρησιμοποιεί το e-marketing. Οι υπάλληλοι των ξενοδοχείων στην πλειοψηφία τους είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες και χρησιμοποιούν μόνοι τους το e-marketing, χωρίς δηλαδή να απευθύνονται σε ανεξάρτητους επαγγελματίες κυρίως λόγω του αυξημένου κόστους των υπηρεσιών τους. Αυτό όμως έχει ως αποτέλεσμα η στρατηγική e-marketing, να είναι λιγότερο αποτελεσματική. 1 στα 2 ξενοδοχεία κάνουν χρήση των

Meta Search Marketing, Email Marketing, Search Engine Optimization και Social Media Marketing. Λιγότερο διαδεδομένη είναι η χρήση του Google Ad Words και ακόμα λιγότερη η χρήση του Mobile Marketing. Αυτό οφείλεται κυρίως στην εξειδικευμένη τεχνογνωσία που απαιτούν και στη περίπτωση του Mobile Marketing και στο ιδιαίτερα υψηλό κόστος των υπηρεσιών τους. Τα παραδοσιακά ξενοδοχεία δε χρησιμοποιούν το email marketing, το mobile marketing και το meta search marketing. Τα τελευταία ανησυχούν για την ορθή διαμόρφωση του μηνύματος που θα περάσει το E-Marketing. Με άλλα λόγια φοβούνται ότι δεν θα αποτυπωθεί ορθά και πλήρως το είδος και ύφος των υπηρεσιών που προσφέρουν. Ενώ για κάποια λιγότερα ξενοδοχεία τίθεται το ζήτημα της παραπληροφόρησης και της δυσφήμισης για την εικόνα και τις υπηρεσίες που προσφέρονται (Τζαβέλλος, 2016).

Συμπερασματικά με βάση τις υποδομές και τις υπηρεσίες των καταλυμάτων, προωθούνται πολλές ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο ορεινός, ο τουρισμός ευεξίας, ο συνεδριακός και ο αθλητικός τουρισμός. Ακόμη, τα ξενοδοχεία του Πηλίου βασίζονται ιδιαίτερα στην χρήση του e-marketing για να προβληθούν στους δυνητικούς τους πελάτες και με τον τρόπο αυτό προσπαθούν να αυξήσουν τον αριθμό των πελατών τους μέσω των ηλεκτρονικών κρατήσεων (Τζαβέλλος, 2016).

Δ. ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ.

Τα καταφύγια είναι κτιριακές εγκαταστάσεις με 80 το πολύ κλίνες, με κλίνες που εξυπηρετούν την πεζοπορία, την ορειβασία και την αναρρίχηση (Γουρνιανάκη, 2008). Χρησιμοποιούνται για την ξεκούραση και τη διανυκτέρευση των ορειβατών. Είναι εξοπλισμένα με φαγητό και νερό και θέρμανση (πχ τζάκι) για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους (Σφακιανάκης, 2000). Στο Πήλιο υπάρχουν τρία καταφύγια που εξυπηρετούν τους συλλόγους πεζοπορίας και ορειβασίας. Δύο καταφύγια βρίσκονται στα Χάνια, καθώς εκεί βρίσκεται και το χιονοδρομικό κέντρο του Πηλίου και ένα στη Ζαγορά. Πιο συγκεκριμένα (Καραγιάννη, 2016):

- Ορειβατικό καταφύγιο στα Χάνια, σε υψόμετρο 1250μ. και 40 κλίνες. Το καταφύγιο αυτό χρησιμοποιείται από το σύλλογο Παν.
- Ορειβατικό καταφύγιο στα Χάνια – Πηλεύς, σε υψόμετρο 1200μ. και 33 κλίνες. Χρησιμοποιείται από τον Ελληνικός Ορειβατικό Σύλλογος (ΕΟΣ) Βόλου.

- Ορειβατικό Καταφύγιο στη Ζαγορά, σε υψόμετρο 480μ. και 16 κλίνες. Χρησιμοποιείται επίσης από τον ΕΟΣ Βόλου.

2.7.3.2 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.

ΧΩΡΟΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ (ΧΥΤΑ).

Ο ΧΥΤΑ Νοτίου Πηλίου είναι χωροθετημένος στη θέση «Καβάλα-Ρούδες» στην Αργαλαστή. Η λειτουργία του ξεκίνησε το 2009 (“Νόμιμος ο ΧΥΤΑ Ν. Πηλίου, 2010”). Το 2013 έγιναν έργα βελτίωσης του οδικού άξονα που οδηγεί στο ΧΥΤΑ, με σκοπό την ασφάλεια και την καλύτερη πρόσβαση σε αυτόν (“Ξεκινά το έργο ασφαλιτοστρώσης προς τον ΧΥΤΑ Αργαλαστής”, 2013).

2.7.4 ΔΙΚΤΥΑ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΔΡΕΥΣΗΣ.

A. ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ.

Τους χειμερινούς μήνες σε περίπτωση κακών καιρικών συνθηκών διακόπτεται η ηλεκτροδότηση στους οικισμούς. Τους θερινούς, εξαιτίας της έντονης τουριστικής δραστηριότητας, παρουσιάζεται συχνά πτώση της τάσης του ρεύματος. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος προτείνεται η χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων. Στην περιοχή του Χορευτού διατίθεται μονάδα, όπου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αυτό τον σκοπό (Μαυρουδάκης, 2010).

B. ΥΔΡΕΥΣΗ.

Επίσης υπάρχει σημαντικό πρόβλημα και με την ύδρευση του Νοτίου Πηλίου και έλλειψη σημαντικών διακλαδώσεων προς διάφορους οικισμούς (Γιαλίδη, 2013). Σε διάφορα σημεία του δικτύου ύδρευσης εντοπίζονται φθορές, λόγω παλαιότητας και φθοράς. Με αποτέλεσμα να χάνεται αρκετή ποσότητα νερού στη διαδρομή επιβαρύνοντας οικονομικά τους κατοίκους. Το πρόβλημα οξύνεται το καλοκαίρι με την αύξηση της τουριστικής κίνησης και την κατ' επέκταση αύξηση της κατανάλωσης, με αποτέλεσμα αρκετές φορές το νερό να κόβεται για κάποιες ώρες της μέρας (Μιμίκου & Μπαλάς, στον Μαυρουδάκη, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΗΛΙΟΥ.

Στο κεφάλαιο 3 καταγράφονται αρχικά οι επισκέπτες του Πηλίου. Γίνεται συνοπτική αναφορά της επισκεψιμότητας στα προηγούμενα έτη, συνεχίζοντας με μεγαλύτερη έμφαση στο σήμερα. Αναφέρεται συγκεκριμένα η πληρότητα των καταλυμάτων, η κατανομή των τουριστών κατά τη διάρκεια του έτους η χώρα προέλευσης των επισκεπτών, οι δραστηριότητες που επιλέγουν, ο αριθμός των επιβατών του Μουτζούρη και οι επισκέπτες του χιονοδρομικού κατά τα τελευταία έτη. Η γαστρονομία, οι δράσεις των πολιτιστικών/αθλητικών συλλόγων, των γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών, τα ειδικά γεγονότα που θα παρουσιαστούν στις επόμενες παραγράφους συμβάλλουν στην προβολή της περιοχής. Η διαφημιστική προβολή λειτουργεί ως μία συμπληρωματική δράση με τα προηγούμενα. Όλα μαζί έχουν ως σκοπό να προσελκύσουν τουρίστες το Πήλιο. Το κεφάλαιο κλείνει με την υπάρχουσα κατάσταση ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού της περιοχής.

3.1 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ.

Το Πήλιο είναι ένας ήδη γνωστός τουριστικός προορισμός, που ελκύει τουλάχιστον ημεδαπούς επισκέπτες (Μαυρουδάκης, 2010. Γιαλίδη, 2013). Παρουσιάζεται έντονη ανισοκατανομή του τουριστικού όγκου. Με άλλα λόγια οι περισσότεροι τουρίστες συγκεντρώνονται κάθε φορά σε συγκεκριμένα Δημοτικά Διαμερίσματα ενώ κάποια άλλα υποδέχονται ένα μικρό μόνο μέρος των επισκεπτών και κατά συνέπεια μειώνονται τα τουριστικά τους οφέλη από την τουριστική εκμετάλλευση (Μαυρουδάκης, 2010). Παλαιότερα η περιοχή προσέλκυε περισσότερο αλλοδαπούς και κυρίως Γερμανούς, που έρχονταν οδικά. Η τουριστική περίοδος έφθανε τους πέντε μήνες (Απρίλιο-Σεπτέμβριο) με 80% πληρότητα τον Απρίλιο-Μάιο (Γιαλίδη, 2013).

Το 2014, η πλειοψηφία των τουριστών του Πηλίου είναι Έλληνες, η τουριστική αγορά του εξωτερικού, Γερμανοί, Γάλλοι, Ισραηλινοί, Ιταλοί (Τμήμα Τουρισμού της Διεύθυνσης Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου, στην Παπαδοπούλου, 2014). Τα ποσοστά των αλλοδαπών επισκεπτών είναι μεγαλύτερα στο νότιο και δυτικό τμήμα. Στο παραλιακό δυτικό Πήλιο τα ποσοστά ημεδαπών και αλλοδαπών ισορροπούν. Οι επισκέπτες των περιοχών Αγριάς έως Συκιάς προτιμούν κατά προτεραιότητα τις εντυπωσιακές ακτές και στη συνέχεια το φυσικό περιβάλλον (Γιαλίδη, 2013). Είναι ηλικίας 35-60 ετών, διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο,

εργάζονται συνήθως στη θέση του ιδιωτικού υπαλλήλου ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Οι περισσότεροι είναι ζευγάρια ή ζευγάρια με παιδιά. Αντλούν τις πληροφορίες για το ταξίδι τους από το ιντερνέτ, κάνουν 7 διανυκτερεύσεις και ξοδεύουν 80,8 ευρώ ανά ημέρα το άτομο (Τμήμα Τουρισμού της Διεύθυνσης Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου, στην Παπαδοπούλου, 2014).

Το 2018 οι περισσότεροι επισκέπτες του Πηλίου είναι από τα Βαλκάνια και συγκεκριμένα Ρουμάνοι. Επίσης, την περιοχή επισκέπτονται πολλοί Ισραηλινοί (οι οποίοι αποκτούν επενδυτικό ενδιαφέρον) και Γάλλοι. Η μεγάλη άνοδος της άφιξης των Γάλλων και Ισραηλινών τουριστών είναι η απόδειξη ότι η συμμετοχή του Πηλίου και του Βόλου στις εκθέσεις του Παρισιού και του Ισραήλ απέδωσαν καρπούς. Ανταμείβοντας έτσι τις προσπάθειες για την τουριστική προβολή της περιοχής από την Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας, των ΟΤΑ Μαγνησίας, της Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας και του Επιμελητηρίου Μαγνησίας. Παράλληλα με τους Βαλκάνιους και τους Γάλλους και σε μικρότερα ποσοστά επισκέπτονται το Πήλιο Γερμανοί, Βέλγοι, Ολλανδοί, Πολωνοί, Άγγλοι, Ιταλοί και Αυστραλοί. Σε σύγκριση με προηγούμενα έτη, η ελληνική τουριστική εισροή παρατηρείται μειωμένη. Ειδικότερα, μειώθηκε αισθητά η προσέλευση Αθηναίων, Θεσσαλονικών και Λαρισαίων.

Παρόλα αυτά, η πληρότητα του Αυγούστου στα τουριστικά καταλύματα έφτασε από το 80% ως και το 95% τα σαββατοκύριακα. Ο πιο τουριστικός μήνας με τις περισσότερες αφίξεις ήταν ο Αύγουστος, ο οποίος αντιστάθμισε αρκετά τις απώλειες των προηγούμενων μηνών. Η πληρότητα του Ιουλίου έφτανε το 70% και σε μικρότερα ακόμα ποσοστά τον Μάιο και τον Ιούνιο. Οι πιο δημοφιλείς μέρες των καλοκαιρινών διακοπών ήταν οι Παρασκευές και τα σαββατοκύριακα, με τις υπόλοιπες μέρες της εβδομάδας να πέφτει αρκετά η επισκεψιμότητα. (Μαρούγκα, 2018α., 2018β). Από τον Μάιο μέχρι τα μέσα Ιουλίου επισκέφτηκαν το Πήλιο και το Βόλο 3000 άτομα. Ειδικότερα, αυτή η εισροή οφείλεται στην άφιξη κρουαζιερόπλοιου στο λιμάνι του Βόλου. Οι επισκέπτες ήταν αλλοδαποί κυρίως Γάλλοι, Γερμανοί, Ισραηλινοί, Ολλανδοί, με μεμονωμένες περιπτώσεις επισκεπτών από Καναδά, Ιαπωνία και Αζερμπαϊτζάν. Στο κέντρο τουριστικής πληροφόρησης του Βόλου προσήλθαν 300 άτομα ζητώντας έντυπο υλικό και χάρτες, με την συντριπτική πλειοψηφία αυτών να ζητά ενημέρωση για τον Μουτζούρη. Άλλες πληροφορίες που

ζητήθηκαν αφορούσαν τη μετακίνηση τους στο Πήλιο, τις οργανωμένες παραλίες, τις εκκλησίες, το ψάρεμα, ενώ ξεχωριστό ενδιαφέρον έδειξαν για την Μακρινίτσα και για τις παραλίες της Νταμούχαρης, γνωστής σε αυτούς ως “παραλία του «Μάμα Μία»”. Οι επιβάτες του κρουαζιερόπλοιου προτίμησαν τον πεζοπορικό τουρισμό, έναντι των οργανωμένων εκδρομών με πούλμαν σε Πήλιο & Μετέωρα. Δείχνοντας έτσι την προτίμηση τους σε εναλλακτικές δραστηριότητες, αθλητικού τουρισμού, τουρισμού ευεξίας και οικοτουρισμού. Αρκετοί από αυτούς δήλωσαν μάλιστα ότι επισκέφτηκαν το Πήλιο συγκεκριμένα για να βαδίσουν στα μονοπάτια του «Μάμα Μία» (“Ξένοι στα μονοπάτια του «Μάμα Μία» στο Πήλιο”, 2018), αποδεικνύοντας το καλό που έχει κάνει ο ξένος κινηματογράφος στην προβολή της περιοχής.

Επίσης, την περίοδο του Πάσχα το Πήλιο κατέκτησε τη δεύτερη θέση στην κατάταξη των δημοφιλέστερων προορισμών της χώρας. Εκείνες τις μέρες, το τρενάκι του Πηλίου συγκέντρωσε 740 επιβάτες σε διάστημα μόλις τριών ημερών. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής ευχαριστήθηκαν τις εναλλαγές του τοπίου και τη φυσική ομορφιά. Οι τουρίστες ήταν Έλληνες και ξένοι, κυρίως Ολλανδοί, άγγλοι, Βούλγαροι και Αυστραλοί. Η πληρότητα σε Μακρινίτσα Πορταριά και Ανατολικό Πήλιο έφτασε το 85% και στις υπόλοιπες περιοχές το 70%. Οι διανυχτερεύσεις ήταν κατά μέσο όρο δύο (Υδραίου, 2018γ, 2018ε).

Το χειμώνα (2017-2018) οι επισκέψεις στο χιονοδρομικό κέντρο έφτασαν τις 10.000 (με 2.000 επισκέψεις στα μέσα του Φεβρουαρίου), με τα ξενοδοχεία της περιοχής και τα καταφύγια να είναι υπερπλήρεις. Οι επισκέπτες ήταν κατά βάση από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ υπήρξε και ένα γκρουπ από Ιάπωνες. Από τα Χριστούγεννα (2017) και μέχρι τον Φεβρουάριο (2018) η τουριστική κίνηση ήταν αυξημένη καθώς οι επισκέπτες έσπευσαν να απολαύσουν την γιορτινή ατμόσφαιρα, το χιονισμένο τοπίο και τη φύση (“Εκατοντάδες επισκέπτες απόλαυσαν το χιόνι στα Χάνια”, 2018). Οι πολλές χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις και η ύπαρξη χιονιού επίσης που, βοήθησε στη λειτουργία του χιονοδρομικού κέντρου, προσέλκυσαν εκατοντάδες επισκέπτες το τριήμερο των περσινών Χριστουγέννων (Χάνου, 2017). Τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά και τα Φώτα η πληρότητα έφτασε το 90%. Οι περισσότεροι επισκέπτες ήταν από την πρωτεύουσα, τη Βόρεια Ελλάδα, το Βόλο και λιγότερο από Ολλανδία Γερμανία και Σερβία. Οι οικισμοί με την περισσότερη επισκεψιμότητα τα Χριστούγεννα ήταν η Ζαγορά, το Μούρεσι και η Τσαγκαράδα, με το Ανατολικό

Πήλιο να μην προτιμήθηκε ιδιαίτερος. Την Πρωτοχρονιά προτιμήθηκαν Πορταριά, Μακρινίτσα σε ποσοστό 90% και 70% στο υπόλοιπο Πήλιο (Υδραίου, 2018β. “Ειδυλλιακά Χριστούγεννα στο Πήλιο”, 2017). Να σημειωθεί ότι η χριστουγεννιάτικη τουριστική περίοδος μπορούσε να ήταν περισσότερο ικανοποιητική, καθώς κάποιες κρατήσεις ακυρώθηκαν λόγω των κακών καιρικών συνθηκών και των κατ’ επέκταση βλαβών που προκλήθηκαν στο οδικό δίκτυο και επηρέασε αρνητικά τους εν δυνάμει επισκέπτες (Μαρούγκα, 2017).

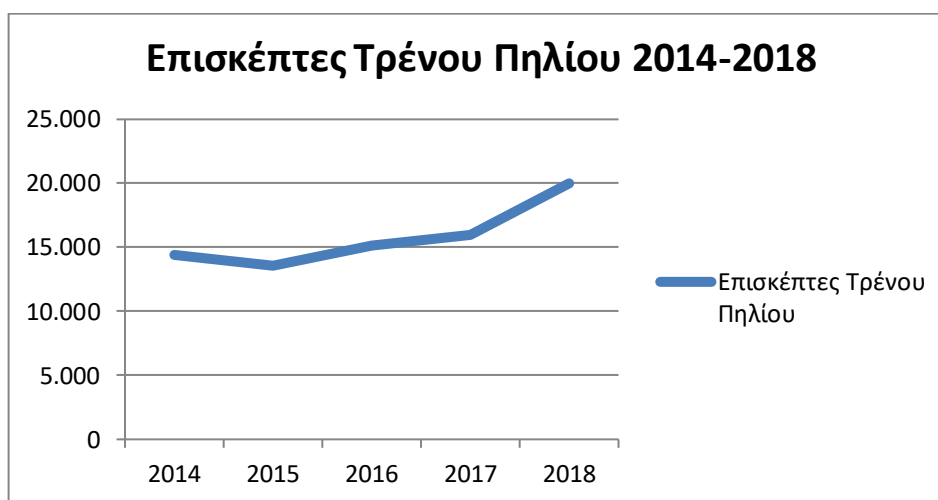
Πίνακας 15: Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου-Επισκέπτες/ έτος (2015-2018). (Πηγή: “Στους 10.000 οι επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου”, 2018. “Πάνω από 10.000 επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου για φέτος”, 2017. “Ξεπέρασαν φέτος τους 20.000 οι επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου”, 2017. Ιδία επεξεργασία.

Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου-Επισκέπτες/ Έτος (2015-2018)			
Έτος	Επισκέπτες	Έσοδα	Ημέρες Λειτουργίας
2017/2018	10.000	70.000	28
2016/2017	20.000	132.000	57
2015/2016	2.000	30.000	13

Φέτος, τα Χριστούγεννα αναμένεται ότι το τρενάκι του Πηλίου θα αποτελέσει το σημαντικότερο πόλο έλξης. Σύμφωνα με προβλέψεις, που βασίζονται στις κρατήσεις σχολείων και επιβατών κάθε ηλικίας για τις γιορτινές μέρες (22-26 Δεκεμβρίου), η επιβατική κίνηση του θρυλικού τρένου αναμένεται να αγγίξει τα 20.000 άτομα. Ο αριθμός αυτός αποτελεί αριθμό ρεκόρ για τη φετινή χρονιά. Μέχρι στιγμής οι επιβάτες ξεπερνούν τους 18.000, με πάρα πολλούς από αυτούς να πραγματοποιούν τις κρατήσεις των εισιτηρίων τους μέσω διαδικτύου. Το προηγούμενο έτος οι επιβάτες ήταν περίπου 16.000 και προέρχονταν από όλη την Ελλάδα και από το εξωτερικό (σημαντικό ρόλο έπαιξε η προβολή του τρένου με το διαφημιστικό σποτ του JUMBO). Το τρενάκι επίσης, προσέλκυσε περίπου 400 Αθηναίους, Θεσσαλονικείς και Βολιώτες επιβάτες, το σαββατοκύριακο, την παραμονή και ανήμερα της 28^{ης} Οκτωβρίου (2018). Σημαντικό είναι το γεγονός ότι μεγάλα πρακτορεία τη πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας εντάσσουν τον Μουτζούρη στις εξορμήσεις που διοργανώνονται στην Μαγνησία (“Αύξηση ρεκόρ της κίνησης στο Τρενάκι του Πηλίου”, 2018. “Ο Μουτζούρης γοήτευσε τους Αυστραλούς”, 2017). Συνεπώς, το Πήλιο εμφανώς συνεχίζει να παρουσιάζει φαινόμενα εποχικότητας ακόμη και σήμερα. Συχνά, οι τουρίστες επιλέγουν συγκεκριμένους οικισμούς για τις διακοπές τους, με αποτέλεσμα κάποια δημοτικά διαμερίσματα να επωφελούνται λιγότερο από την τουριστική δραστηριότητα.

Πίνακας 16: Επισκέπτες/Έτος (2014-2018) για το Τρενάκι του Πηλίου. (Πηγή: “Το θρυλικό τρενάκι του Πηλίου μαγεύει χιλιάδες επισκέπτες”, 2018. “Το τρενάκι προσελκύει τους τουρίστες”, 2016. Πράπα, 2016. Ιδία επεξεργασία.)

Τρενάκι Πηλίου	
Έτος	Επισκέπτες
2018	20.000
2017	16.000
2016	15.156
2015	13.656
2014	14.380

Διάγραμμα 1: Επισκέπτες Τρένου Πηλίου 2014-2018. (Πηγή: Ιδία Επεξεργασία)

Το Πήλιο είναι ένας μεγάλος τουριστικός πόλος έλξης καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, καθώς συνδυάζει βουνό με θάλασσα. “Είναι μία ώριμη περιοχή, υψηλής αναγνωρισιμότητας και τουριστικής ελκυστικότητας” με διεθνή φήμη (Πολύζος & Σαράτσης, στην Καραγιάννη, 2016: 47). Επιλέγουν την περιοχή ως τον προορισμό των διακοπών τους, με βασικό κίνητρο τα τοπία, τη φυσική ομορφιά, το κλίμα, τον ήλιο και τη θάλασσα, τη ξεκούραση και τη ψυχική ηρεμία (Τμήμα Τουρισμού της Διεύθυνσης Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου, στην Παπαδοπούλου, 2014, Καραγιάννη, 2016). Στοιχεία που προσελκύουν ακόμα είναι οι παραδοσιακοί προορισμοί, τα μικρά οικογενειακά ξενοδοχεία και οι καλές προσφορές των επαγγελματιών (Υδραίου, 2018α). Πιο συγκεκριμένα το χειμώνα το επισκέπτονται όσοι θέλουν να κάνουν σκι, να αναπνεύσουν καθαρό αέρα και να απολαύσουν το χιόνι. Το καλοκαίρι οι παραθεριστές απολαμβάνουν τις πανέμορφες παραλίες του, κάνοντας κολύμπι και διάφορα θαλάσσια σπορ, ενώ η φύση προσφέρεται για πεζοπορίες (Κλείτσος, 2014). Πλέον έχει καταστεί σαφές ότι οι επισκέπτες του Πηλίου κατά τη διάρκεια των διακοπών τους επιλέγουν ορεινές δραστηριότητες και

δραστηριότητες στη φύση και γενικότερα επιζητούν εναλλακτικές προτάσεις. Σε αυτό το πλαίσιο οι επιχειρηματίες της περιοχής αντιλαμβάνονται τις ανάγκες της αγοράς, προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα υιοθετώντας προγράμματα και ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων χωρών που αποτελούν σημαντικούς πόλους έλξης (“Νέες δράσεις”, 2018).

Προσοχή όμως πρέπει να δοθεί και στην άμεση παρέμβαση και αποκατάσταση των βλαβών που προκαλούνται από δυσμενείς καιρικές συνθήκες (πχ πλημμύρες), οι οποίες δυσκολεύουν την πρόσβαση, και αλλοιώνουν την όψη και ποιότητα των παραλιών. Η κατάσταση αυτή δυσανασχετεί και απομακρύνει πολλούς επισκέπτες, οι οποίοι εν συνεχεία δυσφημίζουν την περιοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στις σελίδες εύρεσης καταλυμάτων επηρεάζοντας και τους υποψήφιους επισκέπτες (“Κραυγή αγωνίας επαγγελματιών στο Νότιο Πήλιο”, 2018).

3.2 ΘΕΛΓΗΤΡΑ.

Όπως παρουσιάστηκε στο Κεφάλαιο 2, το Πήλιο αν και είναι μία ορεινή περιοχή έχει ισχυρά χαρακτηριστικά, ποικιλία και πλούτο, δηλαδή σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη του τουρισμού. Τα θέλγητρα προσελκύουν τουρίστες. Πιο συγκεκριμένα, το έντονο ανάγλυφο του Πηλίου, οι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, το πολύμορφο του τοπίου και το ευρύ φάσμα υψομετρικών διαφορών διαμορφώνουν αναρίθμητες οπτικές εικόνες και μεγάλη ποικιλία βιοτόπων σπάνιας ομορφιάς (Γκουβέρος, 2010). Στα θετικά στοιχεία του Πηλίου συγκαταλέγονται επιπλέον, η τοποθέτηση του στο κέντρο της χώρας, η γεινίαση με το αστικό κέντρο, η σχετικά εύκολη προσβασιμότητα, η μεγάλη ανάπτυξης β’ κατοικίας (Πετράκος, 2010), οι κλιματολογικές συνθήκες του, η αγροτική παραγωγή του και οι τουριστικές του υποδομές (Κλείτσος, 2014). Αυτά τα στοιχεία καθιστούν το Πήλιο έναν ιδιαίτερο προορισμό. Η περιοχή επιπλέον έχει ιστορικό, λαογραφικό, πνευματικό και θρησκευτικό ενδιαφέρον. Είναι ένας ανεξάντλητος θησαυρός μύθων, θρύλων και πολιτιστικής παράδοσης (Παπαδοπούλου, 2014). Ο μοναδικός συνδυασμός φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος είναι το κύριο βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα του Πηλίου. Οι προστατευμένες περιοχές, οι βιότοποι, το τοπίο, το φυσικό κάλλος και η θέα αποτελούν πόρους φυσικής κληρονομιάς και τουριστικά θέλγητρα (Παπαθανασίου-Zuhrt & Σκούλτσος, 2014). Επιπρόσθετα θέλγητρα της περιοχής είναι το χιονοδρομικό κέντρο (Πετράκος, 2010) η αρχιτεκτονική του αξία (Μαντά,

2011), οι παραδοσιακοί οικισμοί και οι ανακηρυγμένοι διατηρητέοι οικισμοί απόλυτης προστασίας (πχ Βυζίτσα, Πινακάτες, Μακρινίτσα) (Νταφλούκα, 2015), τα δάση, τα γραφικά αρχοντικά, οι εκκλησίες, τα πετρόκτιστα γεφύρια, τα ποταμάκια και οι παραλίες που βρέχονται από το Αιγαίο ή τον Παγασητικό (Κοντολάτος, 2016, Λάμπη, 2016, Γιαλίδη, 2013). Ταυτόχρονα έχει και μία κοινωνία που έχει αναπτύξει σημαντικές πρωτοβουλίες για να ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη του τόπου της. Αυτό φαίνεται μέσα από τις δράσεις των πολιτιστικών συλλόγων και τις ενώσεις γυναικών, που παράγουν τοπικά προϊόντα. Τα θέλγητρα αξιοποιούνται από τους τουρίστες με διαφορετικό τρόπο για να ικανοποιήσουν έναν σκοπό (πχ ψυχαγωγία, εκπαίδευση, αθλητισμός). Με άλλα λόγια τα θέλγητρα προσελκύουν διαφορετικά και συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς (Παπαθανασίου-Zuhrt & Σκούλτσος, 2014).

Το Πήλιο διαθέτει τους εξής πόρους που αποτελούν πόλους έλξης (Μαυρουδάκης, 2010):

- Φυσικό περιβάλλον (χλωρίδα, πανίδα, δάσος, καλλιέργειες, θαλάσσια σπήλαια, τοπίο κλπ).
- Πολιτιστικοί πόροι (μνημεία, αρχοντικά, παραδοσιακοί οικισμοί, μουσική, χορός, παραδόσεις, μυθολογία, πανηγύρια, τρόπος ζωής, τέχνες).
- Τοπική κουζίνα, τοπικά προϊόντα (τρόφιμα, ποτά)

Συμπερασματικά, το Πήλιο συγκεντρώνει όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τουριστική ανάπτυξη.

3.3 ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Η κουζίνα του Πηλίου είναι ξεχωριστή, μοναδική και ιδιαίτερη. Μέσα στα χρόνια έχει διατηρήσει τις γεύσεις και την παράδοση στην μαγειρική. *“Οι πολλές και γευστικές προτάσεις, προσδίδουν στο βουνό των Κενταύρων την ιδιότητα του «γαστρονομικού παραδείσου»”*. Με άλλα λόγια, το Πήλιο προσφέρει μεγάλη ποικιλία τοπικών εδεσμάτων και γλυκών. Όλα τα γεύματα ετοιμάζονται με υλικά τοπικής παραγωγής, το ελαιόλαδο για παράδειγμα παράγεται από τους εκατοντάδες ελαιώνες της περιοχής, τα ζαρζαβατικά καλλιεργούνται στα χωράφια των ντόπιων, ενώ τα μανιτάρια, τα καρύδια, τα χόρτα, τα τσιτσιράβλα, και τα μπαχαρικά προσφέρονται *“απλόχερα”* από το ίδιο το βουνό. Τα υλικά είναι

Εικόνα 15: Φτεροκεφτέδες Πηλίου. (Πηγή: "Το Πρωινό", πρόσβαση στις 29/11/2018)

απλά, όμως με τους διαφορετικούς συνδυασμούς τους προσφέρουν ένα μεγάλο πλούτο γεύσεων (Νταφλούκα, 2015: 136). Κάποια από τα παραδοσιακά Πηλιορείτικα φαγητά είναι το σπετζοφάι, οι φτεροκεφτέδες, η τσουκνιδόπιτα. Επίσης, από τα πιο γνωστά και απολαυστικά τοπικά προϊόντα του Πηλίου είναι το κρασί και το τσίπουρο. Το κρασί συνοδεύει κάθε μεζέ σε όλα τα παραδοσιακά ταβερνάκια των οικισμών. Παρασκευάζεται από τοπικά σταφύλια και διατίθεται στην αγορά σε διάφορα μικρά μαγαζιά της περιοχής (Νταφλούκα, 2015). Το τσίπουρο έχει καθιερωθεί ως το παραδοσιακό ποτό του Βόλου, συνδυάζεται με παραδοσιακούς θαλάσσιους μεζέδες, ενώ πωλείται και σε διάφορα τοπικά καταστήματα. Τα τσιπουράδικα αποτελούν σήμα κατατεθέν της πόλης. Σήμερα τα τσιπουράδικα είναι ο βασικός τόπος συνάντησης και επικοινωνίας των κατοίκων, αλλά είναι και πόλος έλξης των επισκεπτών (Βισβίκη, 2017). Στο Κατηχώρι διοργανώνεται και η περίφημη Γιορτή του Τσίπουρου, κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται αναπαράσταση στους επισκέπτες του τρόπου με τον οποίον παρασκευάζεται το τσίπουρο με την απόσταξη στις ειδικές δεξαμενές και το βράσιμο των τσάμπουρων (Νταφλούκα, 2015).

Εικόνα 16: Παραδοσιακά γλυκά του κουταλιού (Πηγή: “ΠΗΛΙΟ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΒΟΥΝΟ”, πρόσβαση στις 29/11/2018)

Στο Πήλιο παράγονται υψηλής ποιότητας αγροτικά προϊόντα (Γιαλίδη, 2013), μήλα, αχλάδια, κεράσια, κάστανα, σταφύλια, πορτοκάλια, ροδάκινα, λεμόνια, καρύδια, ελιές, τσάι, θυμάρι και πολλά άλλα (Κλείτσος, 2014, Νταφλούκα, 2015). Καλλιεργούνται από την τοπική κοινότητα, με πολύ φροντίδα και αγνότητα, χωρίς τη χρήση χημικών και λιπασμάτων. Πωλούνται σε διάφορα σημεία των χωριών (Νταφλούκα, 2015). Κάποια είναι με προστατευόμενη την

ονομασία προέλευσης (Μαυρουδάκης, 2010). Για παράδειγμα η ονομασία Φιρίκι Πηλίου, προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο μητρώο Προστατευόμενων Ονομάτων Προέλευσης (ΠΟΠ). Τα φιρίκια (μικρά μήλα) είναι από τα γνωστότερα φρούτα του Πηλίου, ξεχωρίζουν για τη μοναδική γλυκιά τους γεύση και για το άρωμα τους. Επίσης, το πετιμέζι από φιρίκια, που παρασκευάζεται από τον γυναικείο αγροτουριστικό συνεταιρισμό Ζαγοράς και από τον αγροτικό συνεταιρισμό Ζαγοράς, έχει βραβευτεί για την ανώτερη γεύση του από το Διεθνές Ινστιτούτο Γεύσης και

Ποιότητας Η Ζαγορά φημίζεται για τα φιρίκια και τα μήλα της, τα ονομαστά «Ζαγορίν» (ΠΟΠ), τα οποία βρίσκουν μεγάλη απήχηση και στις χώρες του εξωτερικού (“Εντυπωσίασε το Zagorin”, 2018. “Το βραβείο Ανώτερης Γεύσης στο Πετιμέζι ZAGORIN”, 2018).

Τα κάστανα του Πηλίου είναι επίσης πολύ γνωστά. Έχουν υψηλή ποιότητα και μεγάλο μέγεθος, το οποίο προκύπτει χωρίς τη χρήση χημικών. Οι καλλιέργειες κάστανου είναι αρκετά απλούστερες σε διαδικασία σε σύγκριση με άλλες και είναι πιο κερδοφόρες, για αυτό πολλοί Πηλιορείτες ασχολούνται με την καλλιέργεια τους. Επίσης, στο Πήλιο τον Οκτώβριο (γνωστό ως και μήνα του μανιταριού) γίνεται και η συγκομιδή, συλλογή άγριων μανιταριών. Οι ποικιλίες μανιταριών που βρίσκονται στο Πήλιο είναι οι βασίλες, οι γουργουλιάνες, τα νεραντζάκια και τα καλογεράκια. Τα μανιτάρια Πηλίου είναι εξαιρετικά σε γεύση και πλούσια σε θρεπτική αξία (Νταφλούκα, 2015). Τα τελευταία χρόνια είναι πολύ δημοφιλή στο εξωτερικό. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί προώθησαν κάστανα από το Πουρί, τη Ζαγορά και τη Μακρυράχη στην Ιταλία.

Επίσης, διερευνούνται και άλλες ξένες αγορές όπως αυτή του Ντουμπάι. Οι ευρωπαίοι φαίνεται να τα εντάσσουν όλο και περισσότερο στις διατροφικές τους συνήθειες. Έτσι οι προοπτικές για την ανάπτυξη της καλλιέργειας του είναι σημαντικές, με πολλούς από τους γεωργούς να στρέφονται προς αυτή τη καλλιέργεια (Υδραίου, 2018α)

Εικόνα 17: Καστάνα Πηλίου (Πηγή: Υδραίου, 2018α)

3.4 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.

Τα ειδικά γεγονότα κάθε είδους (πολιτιστικού περιεχομένου, αθλητικού, γευσιγνωσίας) είναι η πιο σημαντική κινητήριος δύναμη της τουριστικής ανάπτυξης. Αποτελούν καθοριστικά στοιχεία των σχεδίων μάρκετινγκ τύπου (Hede & Stokes, 2009. Getz, 2008). Προσελκύουν επισκέπτες, συμβάλλουν στην αστική αναγέννηση, στην πολιτιστική ανάπτυξη και αποτελούν αντιπροσωπευτικά στοιχεία της ταυτότητας του τόπου (Getz, 2008). Είναι εργαλεία που χρησιμοποιούνται για να αυξήσουν την ζήτηση ενός προορισμού, τους λιγότερους τουριστικούς μήνες (Getz & Page, 2016).

Το Πήλιο είναι γνωστό για το πολιτιστικό πλούτο και τη μυθολογία του (<http://www.psychological-opinions.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Ο παραδοσιακός χαρακτήρας και η ιστορία των οικισμών του Πηλίου προσφέρονται για την ανάπτυξη πολιτιστικών δρώμενων βασισμένων σε παραδόσεις και ήθη/έθιμα της περιοχής (πανηγύρια, φεστιβάλ, συνέδρια κ.α.) (Παπαδοπούλου, 2014). Έτσι, διοργανώνονται κάθε χρόνο σε όλες τις δημοτικές ενότητες (Λάμπη, 2016) διάφορα ειδικά γεγονότα, όπως ο Πηλιορείτικος Γάμος, το Έθιμο Κλήδωνα, το Φεστιβάλ παραδοσιακών χωρών) (<http://www.psychological-opinions.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Οι περισσότερες όμως πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής διοργανώνονται με αφορμή θρησκευτικές εορτές (Μαυρουδάκης, 2010), που γίνονται προς τιμή του Αγίου του χωριού και κατά τη διάρκεια τους καταναλώνονται τοπικά φαγητά και ποτά με παράλληλη παραδοσιακή μουσική και χορό (Νταφλούκα, 2015). Διαφορετικά, αφορούν φεστιβάλ τα οποία, είναι αφιερωμένα σε κάποιο τοπικό προϊόν, με σκοπό να το αναδείξουν και να το γνωρίσουν οι επισκέπτες (Κλείτσος, 2014). Κατά τη διάρκεια των γεγονότων αυτών γίνεται η αναπαράσταση της παρασκευής τους μέσα από ένα εορταστικό κλίμα (Νταφλούκα, 2015).

Σε κάθε περίπτωση αυξάνουν την τουριστική κίνηση, αναδεικνύοντας παράλληλα τον τόπο (Νταφλούκα, 2015). Ειδικά, τα φεστιβάλ με ιστορικό και λαογραφικό θέμα ταυτόχρονα με την τουριστική σκοπιμότητα, βοηθούν στην αναβίωση των παραδόσεων, κρατώντας ζωντανή την ταυτότητα του τόπου (Επιτροπάκης, 2011). Όλα τα γεγονότα τυγχάνουν μεγάλης δημοσιότητας, προσελκύοντας πέρα από τους ντόπιους και επισκέπτες από άλλα χωριά της περιοχής και κατοίκους του Βόλου (<http://www.psychological-opinions.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016).

Τα ειδικά γεγονότα καλύπτουν την ανάγκη του τουρίστα να ζήσει μια μοναδική εμπειρία, να ψυχαγωγηθεί και να διασκεδάσει κατά τη διάρκεια των διακοπών του (Roth, Δέφνερ, στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015). Ειδικά, τα γεγονότα που προσφέρουν πέρα από την παρακολούθηση και συμμετοχικές δραστηριότητες (πχ γιόγκα, εργαστήρια, αγώνες), διεγείρουν τη διαδικασία μάθησης αλλά και εμπλέκουν τους επισκέπτες με τρόπους, που τους επιτρέπει να σχηματίζουν μια θετική τουριστική εμπειρία (Kempriak, et al., 2017). Ακόμη, αποτελούν πόλο έλξης (Πάντου, 2010), γιατί μαζί με την παρακολούθηση/συμμετοχή του/στο γεγονός, προμηθεύονται

αναμνηστικά δώρα, καλλιτεχνικές δημιουργίες από την περιοχή που επισκέφτηκαν (Επιτροπάκης, 2011).

Τριήμερο Σεμινάριο Αυτογνωσίας-Πινακάτες-Ιούλιος.

Το 2016 πραγματοποιήθηκε για πρώτη χρονιά ένα τριήμερο σεμινάριο αυτογνωσίας στις Πινακάτες Πηλίου. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε και το 2017 με τίτλο «Ψυχής Άκος», περιλαμβάνοντας εργαστήρια ψυχολογίας σε συνδυασμό με την επαφή με τη φύση (διαλογισμό, γιόγκα, θεραπευτική γραφή) και άλλες δραστηριότητες (σεμινάριο διατροφής, έκθεση ζωγραφικής, βόλτες με άλογα και πεζοπορία). (<http://www.psychological-opinions.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016. “Τριήμερο αυτογνωσίας στο Πήλιο”, 2017).

Εικόνα 18: Ασκήσεις γιόγκα στην ύπαιθρο. (Πηγή: "Family Yoga με την Αριάδνη Οικονομίδη", πρόσβαση στις 29/11/2018)

Συνάντηση Ψυχοθεραπειών-Πινακάτες-Αύγουστος.

Το 2018 έγινε η 3^η Συνάντηση με θέμα «Το μήλο της Έριδος: Διχόνοια, Σύγκρουση, Θυμός, Θεραπεία». Περιλαμβάνει βιωματικά εργαστήρια, εικαστική ψυχοθεραπεία κ.α. Απευθύνεται σε επαγγελματίες και φοιτητές από τον χώρο της ψυχικής υγείας και των συναφών κλάδων, και σε άτομα που επιζητούν την αυτογνωσία και να πειραματιστούν με πιο εκφραστικούς τρόπους επικοινωνίας. Σημαντικό ρόλο στο εγχείρημα διαδραματίζει η ηρεμία του φυσικού περιβάλλοντος στο Πήλιο (“Η 3^η συνάντηση ψυχοθεραπειών στις Πινακάτες Πηλίου”, 2018).

Σεμινάριο Βοτανολογίας & Μαθήματα Γιόγκας-Λαύκος-Αύγουστος.

Πραγματοποιήθηκε το 2018. Περιελάμβανε συλλογή και ερμηνεία βοτάνων, εκμάθηση πρακτικής γιόγκας, πεζοπορίες, επισκέψεις σε γειτονικούς οικισμούς, αλλά και δραστηριότητες θαλάσσιου τουρισμού (πχ κολύμπι, κανό-καγιάκ) (Armonia Yoga & Meditation Center, 2018, Κουλέτσιου, 2018δ).

Εικόνα 19: Βότανα. Πηγή: “«Θησαυρός υγείας» τα ελληνικά θεραπευτικά βότανα”, 2018

Μουσικό Χωριό-Άγιος Λαυρέντιος –Ιούλιος/Αύγουστος.

Επίσης στον Άγιο Λαυρέντιο κάθε χρόνο διοργανώνεται ένα φεστιβάλ που αφορά τις τέχνες, το Μουσικό Χωριό (<http://www.music-village.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Το 2018 πραγματοποιήθηκε η 12^η εκδήλωση (Κουλέτσιου, 2018β). Οργανώθηκαν εργαστήρια πιάνου, σεμινάρια εντατικού χορού, παραστάσεις και συναυλίες. Η διοργάνωση αξιοποιεί τις κατασκευασίες του Αγίου Λαυρεντίου για τη φιλοξενία ομάδες εθελοντισμού, σπουδαστές και ομάδες εργασίας που συμμετέχουν στο καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό συντονισμό (“Σύντομα η δεύτερη περίοδος του Μουσικού Χωριού”, 2018).

Εικόνα 20: Μουσικό Χωριό-Άγιος Λαυρέντιος 2018. Πηγή: "Το 12ο Μουσικό Χωριό ξεκινά σήμερα στον Άγιο Λαυρέντιο", 2018

Αθλητικό & Πολιτιστικό καλοκαίρι-Ζαγορά-Χορευτό-21 & 22 Ιουλίου και 30 Ιουλίου έως και 4 Αύγουστου.

Οι επισκέπτες έρχονται για να συμμετάσχουν στα αθλήματα του αθλητικού καλοκαιριού. Στο αθλητικό καλοκαίρι διοργανώνονται αθλήματα ομαδικά και ατομικά, όπως ποδόσφαιρο, αντισφαίριση στην άμμο (Ρακέτες), επιτραπέζια αντισφαίριση, αγώνες κανό στη θάλασσα, τοξοβολία, κολύμβηση, αναρρίχηση – καταρρίχηση, canoe kayak, πεζοπορία, beach soccer, beach volley, basket 3x3, ping pong (Μαυρουδάκης, 2010). Διοργανώθηκε το 2018 για 18η συνεχή χρονιά και έχει καταστεί ένα από τα μεγαλύτερα αθλητικά γεγονότα του νομού Μαγνησίας προσελκύοντας αθλητές και θεατές από όλα τα μέρη της Ελλάδας. Το αθλητικό γεγονός συμβάλει τόσο στην ανάπτυξη και διάδοση των αθλημάτων, όσο και στην οικονομική ενίσχυση της ευρύτερης περιοχής (“Η Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας συνδιοργανώτρια αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων”, 2018).

Το Πολιτιστικό Καλοκαίρι περιλαμβάνει εκθέσεις στο σχολείο του Ρήγα Φεραίου (έκθεση του αυθεντικού αντίγραφου της Χάρτας του Ρήγα, έκθεση παραστάσεων και βιβλίων με θέμα τον Ρήγα, εκθέσεις εικαστικών και αφιερώματα σε μεγάλες ζαγοριανές οικογένειες, ζωγραφικής διάφορων τοπικών και μη καλλιτεχνών κ.α.), λαϊκά πανηγύρια με ζωντανή μουσική (για θρησκευτικούς εορτασμούς), συναυλίες, κοινές μουσικοχορευτικές παραστάσεις των πολιτιστικών συλλόγων Ζαγοράς, Μακρυράχης, Πουρίου, Αστροβραδιά (Ξενάγηση στον κόσμο των αστερισμών), φεστιβάλ χειροτεχνίας και παζάρι δημιουργιών στην παραλία του Χορευτού και θεατρικές παραστάσεις (Δήμος Ζαγοράς-Μουρσειού, 2016).

Φιλιππίδεια-Μηλιές-13-18Αυγούστου.

Το καλοκαίρι στις Μηλιές διοργανώνονται τα «Φιλιππίδεια». Είναι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει ο Δήμος σε συνεργασία με τον Εξωραϊστικό και Πολιτιστικό Σύλλογο του χωριού και περιλαμβάνουν εκθέσεις, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις κ.α. (Δημητρίου, 2013). Οργανώνονται κάθε χρόνο τον Αύγουστο (“Με τρεις εκδηλώσεις ολοκληρώνονται τα «Φιλιππίδεια» στις Μηλιές”, 2018). Οι μουσικές εκδηλώσεις πραγματοποιούνται είτε στην πλατεία του χωριού, είτε στο μαγευτικό τοπίο του σιδηροδρομικού σταθμού. Οι λοιπές εκδηλώσεις - θεατρικές, λογοτεχνικές, εκθέσεις - γίνονται συνήθως στο κτίριο εκδηλώσεων του Συλλόγου, αλλά και στο Ευδόξιο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μηλεών. Τέλος, κάποιες εκδηλώσεις π.χ. συναυλίες, latin party, συναυλία rock μουσικής, έχουν γίνει στην παραλία της Μπούφας. Εκδηλώσεις του γεγονότος είναι (http://milies.org.gr/ekdilwseis_syllogou.htm, στον Κλείτσο, 2014):

- Εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, αγιογραφίας, φωτογραφίας, παραδοσιακών Πηλιορείτικων φορεσιών, υφαντικής.
- Λογοτεχνικές βραδιές, αφιερώματα μνήμης.
- Χορευτικές βραδιές με παραδοσιακά χορευτικά συγκροτήματα, τόσο του χωριού όσο και από άλλες περιοχές της Ελλάδας, αλλά και από τρίτες χώρες.
- Μουσικές βραδιές: συναυλίες - έντεχνο, κλασσικό, παραδοσιακό τραγούδι: αφιέρωμα π.χ. στον Μίκη Θεοδωράκη.
- Συναυλίες rock μουσικής και latin party.
- Βραδιές όπερας & οπερέτας.
- Κινηματογραφικές βραδιές.
- Θεατρικές παραστάσεις.
- Παραστάσεις κουκλοθέατρου και καραγκιόζη.
- Οργάνωση μουσειακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά.
- Ομιλίες ειδικού ενδιαφέροντος.

Πηλιορείτικος Γάμος-Πορταριά-Αύγουστος-Τρίκερι-Μάιος.

Αναβίωση του παραδοσιακού γάμου στην πλατεία του χωριού με συμμετοχή ντόπων και τουριστών (Λάμπη,

Εικόνα 21: Πηλιορείτικος γάμος. (Πηγή: "Αναβιώνει ο πηλιορείτικος γάμος", 2017)

2016). Ο Πηλιορείτικος Γάμος είναι από τα πιο γνωστά και διαδεδομένα έθιμα του Πηλίου. Αναβιώνεται στα χωριά της Πορταριάς και του Τρίκερι. Η αναβίωση του ενθουσιάζει τους επισκέπτες και συντηρεί τη μνήμη των ντόπιων κατοίκων. Η αναπαράσταση διαρκεί πολλές μέρες. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία ακολουθεί μεγάλο γλέντι με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια στη πλατεία του χωριού. Κατά την αναβίωση οι γυναίκες φοράνε παραδοσιακές φορεσιές με εντυπωσιακά κεντήματα (Νταφλούκα, 2015). Η 45^η αναβίωση της Πορταριάς ολοκληρώθηκε το 2018 με μεγάλη επιτυχία, συγκεντρώνοντας εκατοντάδες επισκέπτες που έσπευσαν να παρακολουθήσουν από κοντά το γεγονός (“Εκατοντάδες επισκέπτες στην Πορταριά για την αναβίωση του Πηλιορείτικου Γάμου”, 2018).

Μάηδες-Μακρυνίτσα-Πρωτομαγιά.

Οι Μάηδες είναι ακόμη ένα χορευτικό μιμητικό έθιμο που γίνεται την πρωτομαγιά. Έχει ρίζες στην Διονυσιακή λατρεία. Συμβολίζει την αναγέννηση της ζωής και της φύσης την άνοιξη (Νταφλούκα, 2015, Κλείτσος, 2014). Παλαιότερα ήταν έθιμο όλου του Πηλίου, καθώς διαδραματιζόταν και στον Άγιο Λαυρέντιο, στη Πορταριά, στο Κισσό και στο Μούρεσι. Σήμερα όμως, οι Μάηδες είναι συνδεδεμένοι άρρηκτα με την Μακρυνίτσα (“No. 1190. Οι Μάηδες στον Άγιο Λαυρέντιο (1910)”, 2018). Γίνεται κάθε χρόνο στην πλατεία του χωριού. Οι νέοι του χωριού ντύνονται με παραδοσιακές φορεσιές, στολίζονται με λουλούδια και υποδέχονται την άνοιξη με χαρές, χορούς και τραγούδια (Νταφλούκα, 2015).

Εικόνα 22: Μάηδες Μακρυνίτσα. (Πηγή: "Η δομή του ζεϊμπέκικου", 2016)

Το Έθιμο του Κλήδονα-Αφέτες-Ιούνιος.

Καίνε τα λουλουδιασμένα στεφάνια που φτιάχτηκαν τον Μάη. Η γιορτή περιλαμβάνει παραδοσιακή και λαϊκή μουσική (“Αναβιώνει το έθιμο του Κλήδονα στις Αφέτες Πηλίου”, 2018).

Εικόνα 23: Το έθιμο του Κλήδονα-Αφέτες. (Πηγή: “Αναβιώνει το έθιμο του Κλήδονα στις Αφέτες Πηλίου”, 2018)

Φεστιβάλ Χόρτου-Χόρτο-μέσα Ιουλίου μέχρι αρχές του Σεπτέμβρη.

Εικόνα 24: 34ο Φεστιβάλ Χόρτου. (Πηγή: “34ο Θερινό Φεστιβάλ στο Χόρτο από το Κοινωνικό Ίδρυμα «Αγγελίνης-Χατζηνίκου» με πλήθος εκδηλώσεων”, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΗΛΙΟΥ

Από τη σύσταση του Κοινωνικού Ίδρυματος «Γ.Αγγελίνης – Πία Χατζηνίκου» (1984) και κάθε χρόνο διοργανώνονται και προβάλλονται καλλιτεχνικά και εκπαιδευτικά προγράμματα στο παραθαλάσσιο, γραφικό χωριό Χόρτο του Νοτίου Πηλίου. Το 2018 πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το 34^ο Φεστιβάλ προσελκύοντας τουρίστες και επισκέπτες από την Ελλάδα και από το εξωτερικό, καθώς και τους μόνιμους κάτοικους του

Νοτίου Πηλίου και των γύρω περιοχών. Διαρκεί ένα διάστημα περίπου 8 εβδομάδων. Οι εκδηλώσεις αυτές διαφυλάσσουν την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Διοργανώνονται σεμινάρια (πχ φλάουτου), εργαστήρια (πχ όπερας, τζαζ),

συναυλίες, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, εκθέσεις, ομιλίες με στόχο την επικοινωνία και την ανταλλαγή μεταξύ σπουδαστών, καλλιτεχνών και κοινού. (Κοινωνικό Ίδρυμα Αγγελίνης-Χατζηνίκου Non-Profit Foundation Angelinis Hadjiniikos, 2018. “34^ο Θερινό Φεστιβάλ στο Χόρτο από το Κοινωνικό Ίδρυμα «Αγγελίνης-Χατζηνίκου» με πλήθος εκδηλώσεων”, 2018).

Φεστιβάλ Πηλίου 19/07 έως 03/08-Ζαγορά-Α.Πήλιο.

Το 2018 έγινε το 19^ο φεστιβάλ Πηλίου. Τα τέσσερα τελευταία χρόνια στα πλαίσια του φεστιβάλ Πηλίου έχει καθιερωθεί και το φεστιβάλ βιολοντσέλου. Περιλαμβάνει σεμινάρια (master classes) και συναυλίες σε έγχορδα όργανα, φωνή και πιάνο με διεθνούς φήμης σολίστ αλλά και με μαθητές (“Φεστιβάλ με πολλούς αποδέκτες”, 2018).

Tsagarada Escape Festival-Τσαγκαράδα-Ιούνιος.

Εικόνα 25: 19ο Διεθνές Φεστιβάλ Πηλίου. (Πηγή: “19^ο Διεθνές Φεστιβάλ Πηλίου”, 2018)

Εικόνα 26: Φεστιβάλ Τσαγκαράδας 2018. Πηγή: (“Ερχεται το 6ο Tsagarada Escape Festival”, 2018)

Για 6^η χρονιά οργανώθηκε το 2018 το φεστιβάλ της Τσαγκαράδας από το Δήμο Ζαγοράς-Μουρεσίου και την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Προσέλκυσε σημαντικό αριθμό επισκεπτών από όλη την Ελλάδα, αλλά και από χώρες του εξωτερικού όπως τη Γαλλία, την Ιταλία και το Μεξικό. Περιλάμβανε δραστηριότητες ορεινού και θαλάσσιου τουρισμού, τουρισμού περιπέτειας και ευεξίας (“Αυλαία για το Tsagarada Escape Festival”, 2018):

- αναρρίχηση,
- κατάβαση φαραγγιών,
- καταρριχήση,
- πεζοπορία,
- θαλάσσιο κανό,
- stand up paddle boarding,
- τοξοβολία,
- ιππασία,
- εναέρια διαδρομή (flying fox),
- paintball
- γιόγκα

Regatta-Πλατανιάς- Αρχές Σεπτεμβρίου.

Το 2018 έγινε η πρώτη διοργάνωση από το Περιβαλλοντικό Σύλλογο Πλατανιά, με διάρκεια δύο ημερών. Αποτελεί στη ουσία ένα φεστιβάλ

Εικόνα 27: Regatta-Πλατανιάς. (Πηγή: “Πρώτη Regatta στον Πλατανιά”, 2018)

θάλασσας. Μπορούν να συμμετάσχουν όλοι οι τύποι ιστιοπλοϊκών σκαφών ακόμη και μηχανοκίνητα σκάφη. Διαμορφώνεται ένας αγωνιστικός στίβος περίπου 9ν.μ. για διασκέδαση, ενώ για μικρότερα, παραδοσιακά σκάφη η διαδρομή θα είναι μικρότερη και θα αποτελεί «*παρέλαση σκαφών*» καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα. Στο τέλος της διοργάνωσης πραγματοποιείται γιορτή με φαγητό της τοπικής παραδοσιακής κουζίνας. Ο πλατανιάς δεν έχει επιλεγεί τυχαία. Αντίθετα, ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με φυσικό λιμάνι αποτελεί ένα ασφαλές αγκυροβολιό, καθώς ο όρμος του προστατεύεται από δυσμενείς καιρικές συνθήκες (πχ βόρειους ανέμους). Επίσης, ο Πλατανιάς διαθέτει γραφικά και παραδοσιακά κέντρα εστίασης και καταλύματα και μαζί με το γειτονικό Μικρό προσφέρουν όμορφες παραλίες. Σκοπός του ειδικού γεγονότος είναι η ανάδειξη του ιστιοπλοϊκού χαρακτήρα της περιοχής, η επαφή και επικοινωνία όλων όσων αγαπούν την ιστιοπλοΐα και τη θάλασσα, καθώς και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος του οικισμού, ώστε να αποτραπούν διάφορα σχέδια που μπορεί να οδηγήσουν σε ακατάλληλη ανάπτυξη του λιμένα («*Πρώτη Regatta στον Πλατανιά*», 2018).

Τριήμερη Βιωματική Προσέγγιση-Μακρυράχη-Ιούλιος.

Η πρωτοβουλία ανήκει στον Σύλλογο των Απανταχού Μακρυραχιωτών «Γ. Κανισκέρης», σε συνδιοργάνωση με την Περιφέρεια Θεσσαλίας υπό την αιγίδα του Δήμου Ζαγοράς - Μουρεσίου. Είναι μια εκδήλωση συντήρησης της μνήμης, «*για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι καινούριοι*». Διοργανώνεται για δεύτερη φορά. Όσοι λαμβάνουν μέρος αναβιώνουν τον παλιό τρόπο, που επέλεξαν να περάσουν την καλοκαιρινή περίοδο οι κάτοικοι του χωριού. Έτσι, 'χτίζουν' μια καλύβα από πλατάνια και φτέρη ως προσωρινή θερινή κατοικία-εξοχικό στην παραλία των Αγίων Σαράντα. Παράλληλα, απολαμβάνουν τα μπάνια τους και οργανώνουν βραδινές συνάξεις με τραγούδι και φαγητό κάτω από τα αστέρια (Χάνου, 2018α). Η διοργάνωση αυτή ενισχύει τον τουρισμό εμπειρίας.

21^ο Summer Camp Shinkyokushinkai karate- Άγιος Ιωάννης Πηλίου/Παπά Νερό-28 Ιουνίου έως 2 Ιουλίου.

Το 21^ο Summer Camp της Ένωσης του Ελληνικού Shinkyokushinkai karate πραγματοποιήθηκε το 2018 υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και αποτελεί το μακροβιότερο summer camp. Μέρος πήραν αθλητές, πρωταθλητές και εκπαιδευτές από όλη την Ελλάδα και από την Αγγλία, Ισπανία και Γεωργία.η διοργάνωση αυτή προσφέρει τόσο στη προβολή της ευρύτερης περιοχής, όσο προάγει και τον αθλητικό τουρισμό στο Πήλιο (“21^ο Summer Camp Shinkyokushinkai karate”, 2018).

Εικόνα 28: 21ο Summer Camp Shinkyokushinkai karate- Αγιος Ιωάννης Πηλίου/Παπά Νερό. (Πηγή: Hellenic Karate News, 2018)

38^η Ανάβαση Πορταριάς-Πορταριά-Σεπτέμβριος.

Ο αγώνας διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Δήμου Βόλου και του Αθλητικού Οργανισμού του Δήμου Βόλου ΔΟΕΠΑΠ-ΔΗΠΕΘΕ και της Περιφερειακής Ενότητας Μαγνησίας με τη βοήθεια της Λέσχης Ειδικών Δυνάμεων Βόλου. Η διαδρομή του αγώνα ήταν ως συνήθως τα 3,1 χιλιόμετρα προς την Πορταριά, με αφετηρία λίγο πιο πάνω από την διασταύρωση Σταγιατών. Η διαδρομή αυτή είναι από τις πιο τεχνικές και γραφικές του Πηλίου. Το συναρπαστικό θέαμα παρακολούθησε πλήθος θεατών (Ζάττας, 2018).

Εικόνα 29: 38η Ανάβαση Πορταριάς (Πηγή: “Ανάβαση Πορταριάς αυτό το Σαββατοκύριακο στο βουνό των Κενταύρων”, 2018)

Αστροβραδιά-Χάνια-Ιούλιος.

Κυρίως μαθητές, αλλά και διάφοροι άλλοι ενδιαφερόμενοι μεταβαίνουν στην περιοχή, όπου έχουν στηθεί τηλεσκόπια για την παρατήρηση των άστρων. Παράλληλα, εξηγείται από ξεναγό η ιστορία και η μυθολογία τους. με την αστροβραδιά ξεκινάν οι εργασίες του «19^ο Θερινού Σχολείου Αστρονομίας 2018» (“Θερινό Σχολείο Αστρονομίας για 19η χρονιά ξενικά στον Βόλο από σήμερα Δευτέρα”, 2018).

Εικόνα 30: Εκδήλωση για την Γεωργική Καλλιέργεια και την Παγκόσμια Υγεία-Ζαγορά (Πηγή: "Εκδήλωση για τη γεωργική καλλιέργεια και την παγκόσμια υγεία", 2018).

Φολκλωρική εκδήλωση «Ζήστε την πληρορέικτη παράδοση»- Μηλιές-Τέλος του Ιουλίου (Δημητρίου, 2013).

Εκδήλωση για την Γεωργική Καλλιέργεια και την Παγκόσμια Υγεία-Ζαγορά-Ιανουάριος.

Ο τίτλος της είναι «Από την Παραγωγή Προϊόντων Διατροφής στη Παραγωγή Προϊόντων Υγείας». Οργανώθηκε από τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Ζαγοράς. Αφορά την παραγωγή προϊόντων διατροφής που θα συμβάλλουν στην διατήρηση και αύξηση της παγκόσμιας σωματικής και ψυχικής ευεξίας του πληθυσμού. Η επιλογή της διοργάνωσης σχετίζεται με το σύνολο

των καλλιεργητικών επιλογών του Συνεταιρισμού. Όλα τα φρούτα και οι καρποί που διακινεί, είναι αποκλειστικά Ολοκληρωμένης ή και Βιολογικής καλλιέργειας ("Εκδήλωση για τη γεωργική καλλιέργεια και την παγκόσμια υγεία", 2018).

Γιορτή του Μήλου-Ζαγορά-Αρχές Σεπτέμβρη.

Η Γιορτή του Μήλου διοργανώνεται στην κεντρική πλατεία του Αγίου Γεωργίου της Ζαγοράς. Τη διοργάνωση αναλαμβάνει ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς. Η Γιορτή εξελίσσεται σε πανηγύρι με φαγητό και ζωντανή λαϊκή παραδοσιακή μουσική, τοπικούς χορούς με τους χορευτές να φοράνε την παραδοσιακή τοπική ενδυμασία. Κατά τη διάρκεια του εορτασμού επίσης, παρουσιάζονται μέσα από

μικρές θεατρικές παραστάσεις κάποια έθιμα του τόπου που σχετίζονται με το μήλο. Στη Γιορτή αυτή οι τουρίστες έρχονται σε επαφή με τον τοπικό συνεταιρισμό παραγωγής και διάθεσης μήλων και με τον συνεταιρισμό

γυναικών, ο οποίος παρασκευάζει εδέσματα με τη χρήση του μήλου, προωθώντας έτσι το τοπικό προϊόν (Μαυρουδάκης, 2010).

3^η Επετειακή Εκδήλωση Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς-Ζαγορά-Οκτώβριος.

Εικόνα 31: Μήλα ΖΑΓΟΠΙΝ. (Πηγή: "ΖΑΓΟΠΙΝ: Όταν η ενότητα πρωταγωνιστεί εδώ και 100 χρόνια", 2018)

Εικόνα 32: 3η Επετειακή Εκδήλωση Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς (Πηγή: "Ημέρα Μνήμης και Τιμής στον Συνεταιριστή 2018 που διοργανώνεται στη Ζαγορά στις 21 Οκτωβρίου", 2018)

Τα τρία τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί να γιορτάζεται η επέτειος ίδρυσης του αγροτικού συνεταιρισμού Ζαγοράς με την «Ημέρα Μνήμης και Τιμής στον Συνεταιριστή». Συγκεντρώνονται συνεταιριστές, εργαζόμενοι και επισκέπτες της περιοχής για να γιορτάσουν μαζί τόσο της ίδρυση, όσο και τη λήξη της συγκομιδής των μήλων. Η γιορτή ολοκληρώνεται με παραδοσιακό γλέντι (Κουλέτσιου, 2018α).

Γιορτή Παραδοσιακού Σπόρου και Οικολογικού Κήπου-Μπαζέ-Σταγιάτες-Μαίος.

Διοργανώθηκε για 9^η χρονιά με κύριο στόχο τη συμβολή στη διατήρηση και εξάπλωση των παραδοσιακών σπόρων και των ντόπιων ποικιλιών και τη διάδοση της ιδέας του οικολογικού κήπου. Φέτος η γιορτή είναι αφιερωμένη στη σημασία της ποιότητας της διατροφής. Ακολούθησαν εισηγήσεις από γιατρούς, εργαστήρια Ακολούθησαν εισηγήσεις από γιατρούς, εργαστήρια (πχ καλλιέργειας λαχανόκηπου και αναγνώριση της υγείας του εδάφους με απλές παρατηρήσεις). Η γιορτή τελείωσε με την ανταλλαγή των σπόρων (“Γιορτή παραδοσιακού σπόρου και οικολογικού κήπου-μπαζέ στις Σταγιάτες”, 2018).

Ψαράδικη-Βραδιά-Αγριά-Τρίκερι-Ιούλιος.

Παραδοσιακή γιορτή κατά την οποία αναβιώνουν τα έθιμα των ψαράδων και προσφέρεται κακαβιά, ανάμεσα σε παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια. (“Εκδρομή στο Μαγευτικό Πήλιο”, 2018. Βισβίκη, 2017. “Πολιτιστικές Εκδηλώσεις – Πήλιο”, Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18).

Γιορτή των λουλουδιών - Άγιος Ιωάννης - Σεπτέμβριος (“Εκδρομή στο Μαγευτικό Πήλιο”, 2018)

Τριήμερη γιορτή της ελιάς - Χορευτό - Αύγουστος. (“Εκδρομή στο Μαγευτικό Πήλιο”, 2018)

2^η Γιορτή τοπικών προϊόντων «Η Ελιά και ο Ευλογημένος Καρπός της»- Συκή- Αύγουστος. Η γιορτή προωθεί τα προϊόντα της Συκής, του Νοτίου Πηλίου, αλλά και της Μαγνησίας. Επίσης, βοηθάει στην προβολή του οικισμού (“Γιορτή τοπικών προϊόντων στην κεντρική πλατεία της Συκής”, 2018).

Εικόνα 33: 2η Γιορτή τοπικών προϊόντων «Η Ελιά και ο Ευλογημένος Καρπός της»- Συκή. (Πηγή: “Γιορτή τοπικών προϊόντων στην κεντρική πλατεία της Συκής”, 2018)

Βραδιά του Αγλαδιού-Μηλιές-Τέλος Αυγούστου (Δημητρίου, 2013).Γιορτή κρασιού-Άγιος Λαυρέντιος-Ιούνιος (Βισβίκη, 2017)Γιορτή λουκάνικου-Σταγιάτες-Ιούλιος (Βισβίκη, 2017, Λάμπη, 2016)Γιορτή κάστανου-Ξουρίτσι -Τέλος Οκτωβρίου (Βισβίκη, 2017, Κλείτσος, 2014). Το 2018 πραγματοποιήθηκε η 16^η γιορτή (Κουλέτσου, 2018γ). Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς προωθεί ήδη κάστανά από τη Μακρυράχη, τη Ζαγορά, το Πουρί στην

Ιταλία, κάνοντας τα δημοφιλή στο εξωτερικό και εισάγοντας τα σιγά σιγά στις καθημερινές διατροφικές συνήθειες των Ευρωπαίων. Ταυτόχρονα, τα τελευταία χρόνια γίνεται έρευνα

αγοράς και στο Ντουμπάι (Υδραίου, 2018α).

Γιορτή μανιταριών και βοτάνων-Μακρυράχη-Οκτώβριος.

Το 2018 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη γιορτή μανιταριών και βοτάνων από τον Σύλλογο Απανταχού Μακρυραχιωτών «Γεώργιος Κανισκέρης», σε συνεργασία με την Περιφέρεια Θεσσαλίας, υπό την αιγίδα του Δήμου Ζαγοράς – Μουρεσίου. Η εκδήλωση κράτησε δύο μέρες και περιλάμβανε ομιλίες για τα μανιτάρια και τα βότανα,

εξόρμηση στο δάσος για αναζήτηση μανιταριών και βοτάνων, επιστροφή και ταυτοποίησή τους. Ο στόχος της γιορτής είναι η *“προβολή της φυσικής προίκας του Ανατολικού Πηλίου, των μανιταριών και των βοτάνων που διαθέτει”*. (“Γιορτή μανιταριών και βοτάνων στη Μακρυράχη”, 2018. “Γιορτή μανιταριών και βοτάνων στο Πήλιο”, 2018).

Γιορτή Κερασιού-Άγιος Λαυρέντιος-Ιούνιος.

Οργανώνεται εδώ και 30 έτη από τον Αναπτυξιακό Σύλλογο Αγίου Λαυρεντίου. Όπως και σε κάθε γιορτή που τιμάται

Εικόνα 34: Γιορτή λουκάνικου-Σταγιάτες (Πηγή: "Παραδοσιακές γιορτές σε δημοτικές κοινότητες του Δήμου Βόλου," 2018)

Εικόνα 35: Γιορτή Κάστανου 2018 στο Ξουρίτσι. (Πηγή: "Γιορτή Κάστανου 2018 στο Ξουρίτσι Πηλίου στις 26-28 Οκτωβρίου," 2018)

Εικόνα 36: 2^η Γιορτή μανιταριών και βοτάνων-Μακρυράχη (Πηγή: "Γιορτή μανιταριών και βοτάνων στο Πήλιο", 2018).

Εικόνα 37: Γιορτή Κερασιού-Άγιος Λαυρέντιος. (Πηγή: "Γιορτή κερασιού – παραδοσιακό πανηγύρι το Σάββατο στον Αγ. Λαυρέντιο", 2018)

ένα τοπικό προϊόν έτσι και σε αυτή τη περίπτωση, προστατεύονται οι τοπικές παραδόσεις, ενισχύεται η τουριστική εικόνα της περιοχής και προβάλλεται το τουριστικό προϊόν και η διάθεση για εξωστρέφεια της τοπικής κοινωνίας (“Γιορτή κερασιού στον Άγιο Λαυρέντιο”, 2018).

Γιορτή τσίπουρου-Κατηχώρι-Ιούνιος (Λάμπη, 2016).

Βραδιά Μηλίνας-Μηλίνα-Μέσα Αυγούστου.

Είναι πολιτιστικές εκδηλώσεις, με θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και παραδοσιακή μουσική (Κλείτσος, 2014).

Φεστιβάλ Πιάνου-Άγιος Γεώργιος Νηλείας-Αύγουστος.

Το φεστιβάλ ξεκίνησε το 2015 με αφορμή την επέτειο των είκοσι χρόνων του τοπικού θεάτρου και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Διαρκεί δύο μέρες, κατά τις οποίες παρευρίσκονται βραβευμένοι σολίστ και ταλαντούχοι νέοι πιανίστες (“Φεστιβάλ πιάνου στο «Αλώνι»”, 2018).

Εικόνα 38:
Διεθνές Παιδικό Φεστιβάλ Χορού-Πορταριά. (Πηγή: " Παιδικά Χοροπατήματα...στα Μονοπάτια των Κενταύρων απόψε στην Πορταριά ", 2018)

Διεθνής Ημέρα Χορού-Πορταριά-Μάιος. (“Πήλιο- Δυτικό Πήλιο-Πορταριά”, πρόσβαση στις 20/11/18).

Διεθνές Παιδικό Φεστιβάλ Χορού-Πορταριά-Ιούλιος.

Το 2018 πραγματοποιήθηκε το 19^ο Φεστιβάλ παιδικών χορευτικών ομάδων με τίτλο «Παιδικά Χοροπατήματα... στα Μονοπάτια των Κενταύρων». Διοργανώνεται κάθε χρόνο από τον Αθλητικό και Εκπολιτιστικό Σύλλογο Πορταριάς «Το Ορμίνιο». Μικροί χορευτές τιμούν τους παραδοσιακούς χορούς στα σοκάκια της Πορταριάς με τη συνοδεία ορχήστρας. Επίσης, παρουσιάστηκε έκθεση Ζωγραφικής με τίτλο «Μαθαίνω και Αγαπώ την Παράδοση Χορεύοντας» από όλα τα

παιδιά των χορευτικών ομάδων (“Παιδικά Χοροπατήματα...στα Μονοπάτια των Κενταύρων απόψε στην Πορταριά”, 2018).

Διεθνές Φεστιβάλ Παραδοσιακού Χορού-Πορταριά-Ιούλιος-Τέλος Ιουλίου.

Πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του Αθλητικού και Πολιτιστικού συλλόγου του χωριού, συμμετέχουν διάφορα παραδοσιακά συγκροτήματα (“Διεθνές Φεστιβάλ Παραδοσιακού Χορού Πορταριάς”, Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18). Το φεστιβάλ ζωντάνεψε μετά από πολλά χρόνια το 2018 με τίτλο «Πηλιορείτικα

Χοροκαλέσματα» και συγκέντρωσε πλήθος κοινού («Πηλιορείτικα Χοροκαλέσματα στην Πορταριά», 2018).

Εκδήλωση «Κοινόν των ωραίων τεχνών»-Καλαμάκι-Αύγουστος.

Το φετινό θέμα αφορούσε την «παράδοση και τη νεωτερικότητα». Παρευρέθηκαν συγγραφείς, ποιητές και κοινό, έγιναν σχετικές συζητήσεις και μελετήθηκαν παρόμοια έργα («Εκδήλωση στο Καλαμάκι», 2018).

Έκθεση λουλουδιών-Μακρυράχη-25 Αυγούστου.

Ο Ανθοκομικός συνεταιρισμός γυναικών Μακρυράχης διοργανώνει έκθεση λουλουδιών στην πλατεία του χωριού (Κλείτσος, 2014).

5^ο Διεθνές Σεμινάριο Πειραματικού Φωτισμού-Μακρινίτσα-Σεπτέμβριος.

Είχε τίτλο «Αναστοχάσου τη Νύχτα! – Rethink the Night!». Σε αυτό παρουσιάστηκε ένα εφήμερο έργο ανάπλασης του νυχτερινού τοπίου του χωριού, με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, εφαρμόζοντας διαφορετικές τεχνικές, συνδυάζοντας τον ήχο και το φως. Πιο συγκεκριμένα φωτίστηκε ο ΙΝ και ο περιβάλλον χώρος. Στις εργασίες ανάπλασης συμμετείχαν πάρα πολλοί επιστήμονες και επαγγελματίες στον χώρο του φωτισμού («Ανάπλαση της Μακρινίτσας με φως!», 2018).

Αργοναυτικά-Άφησος- Καλοκαιρινή περίοδος.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις με θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες, προς τιμή του Ιάσονα και των Αργοναυτών (Κλείτσος, 2014).

Λεχωνίτικα- Άνω Λεχώνια- Αρχές Ιουλίου.

Το πανηγύρι των Αγίων Αναργύρων αποτελεί την έναρξη πολιτιστικών εκδηλώσεων με την ονομασία «Τα Λεχωνίτικα», που πραγματοποιούνται εκθέσεις λουλουδιών, συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις (Κλείτσος, 2014).

Πανηγύρια με αφορμή θρησκευτικούς εορτασμούς.

Πίνακας 17: Πανηγύρια θρησκευτικών εορτασμών. (Πηγή: Κλείτσος, 2014, Ιδία επεξεργασία)

1 - 2 Μαΐου Λαύκος. Μεγάλο θρησκευτικό πανηγύρι στο μοναστήρι του Αγίου Αθανασίου,	6 Αυγούστου Μικρό. Πανηγύρι του Σωτήρος
6 Μαΐου Άγιος Δημήτριος. Πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου.	15 Αυγούστου Βυζίτσα. Πανηγύρι της Παναγίας
1η Ιουλίου Βυζίτσα. Πανηγύρι των Αγίων	15 Αυγούστου Ξουρίτσι Μεγάλο πανηγύρι της

Αναργύρων.	Παναγίας.
6-7 Ιουλίου Αγία Κυριακή. Πανηγύρι της Αγίας Κυριακής.	15 Αυγούστου Καλά Νερά. Πανηγύρι της Παναγίας.
17 Ιουλίου Κισσός, Πανηγύρι της Αγίας Μαρίνας.	15-16 Αυγούστου Άγιος Λαυρέντιος. Μεγάλο Πανηγύρι του Αγίου Λαυρεντίου.
20 Ιουλίου Μούρεσι, Εορταστικό Πανηγύρι του προφήτη Ηλία.	27 Αυγούστου Μούρεσι. Πανηγύρι του Αγίου Φανουρίου.
24 Ιουλίου Άγιος Βλάσιος, Πανηγύρι του Αγίου Βλάσιου.	29 Αυγούστου Βυζίτσα. Πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.
25 Ιουλίου Κάλαμος, Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής.	2 Σεπτεμβρίου Κισσός. Πανηγύρι του Αγίου Ευσταθίου.
25-27 Ιουλίου Μηλιές, Πανηγύρι του Σωτήρα.	5-6 Σεπτεμβρίου Πάλτση. Πανηγύρι των Αγίων Ταξιαρχών.
27 Ιουλίου Μούρεσι, Πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονα.	13-14 Σεπτεμβρίου Κάτω Γατζέα. Πανηγύρι του Τιμίου Σταυρού.
3-5 Αυγούστου Άγιος Δημήτριος, Πανηγύρι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα	

28^η Οκτωβρίου. Άγιος Γεώργιος Ζαγοράς.

Στις 28 Οκτωβρίου, στη συνοικία του Αγίου Γεωργίου Ζαγοράς λαμβάνουν χώρα διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως παραδοσιακοί χοροί, συναυλίες τοπικών ερασιτεχνικών συγκροτημάτων (Μαυρουδάκης, 2010).

Πρωτοχρονιά- Όλοι οι Οικισμοί.

Στις αρχές Δεκεμβρίου διοργανώνεται γιορτή για το άναμμα του δένδρου και του εορταστικού διακόσμου στην κεντρική πλατεία της Αργαλαστής από τον Δήμο Νοτίου Πηλίου, τον πολιτιστικό σύλλογο Αργαλαστής. Κατά τη διάρκεια προσφέρονται τοπικά εδέσματα και κρασί από τους τοπικούς παραγωγούς. Επίσης, στην εκδήλωση συμμετέχει η Φιλαρμονική Ορχήστρα του Δ. Βόλου (“Γιορτή για το άναμμα του δένδρου στην Αργαλαστή”, 2018). Την πρωτοχρονιά στις κεντρικές πλατείες όλων των χωριών, οι πολίτες υποδέχονται το νέο χρόνο με τραγούδια, μουσική, χορό και οίνο (Μαυρουδάκης, 2010). Τα νυχτοκάλαντα των Φώτων είναι παράδοση για όλους τους οικισμούς

Εικόνα 39: Χιονισμένο τοπίο Πηλίου (Πηγή: "Χιονίζει στο Πήλιο-Κλειστά σχολεία στα ορεινά", 2018)

του Πηλίου. Αναβιώνεται κάθε χρόνο από μια ομάδα νέων, οι οποίοι ψάλλουν τα κάλαντα σε όλα τα σπίτια, μαζεύοντας χρήματα για την ενορία τους (“Αναβίωσαν στο Πήλιο τα νυχτοκάλαντα των Φώτων”, 2018). Υπάρχουν επίσης και άλλα έθιμα όπως

το φίλημα της βρύσης, με τα νέα κορίτσια να προσφέρουν την πρωτοχρονιά γλυκίσματα και καλούδια για να «καλοπιάνουν» το τρεχούμενο νερό (ΑΠΕ-ΜΠΕ στο “Έθιμα της Πρωτοχρονιάς σε Πήλιο και Σποράδες”, 2018). Στις 30/12 το Ινστιτούτο Ανάπτυξης Πηλίου διοργάνωσε εορταστική εκδήλωση στην πλατεία της Αργαλαστής για το 2018 ήταν αφιερωμένη ειδικά στα μικρά παιδιά (“Πρωτοχρονιάτικη γιορτή στην Αργαλαστή,” 2018).

Απόκριες-Ζαγορά.

Στις απόκριες σχεδόν όλοι οι κάτοικοι βγαίνουν στους δρόμους ντυμένοι στους ρυθμούς των ημερών και γίνεται παρέλαση αρμάτων σε όλους τους κεντρικούς δρόμους του Δήμου Ζαγοράς (Μαυρουδάκης, 2010).

3.5 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ-ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ & ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

Σε όλους τους οικισμούς του Πηλίου δραστηριοποιούνται πολιτιστικοί, αθλητικοί σύλλογοι και γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί (<http://www.grparadosi.com/>, στην Καραγιάννη, 2016). Πιο επεξηγηματικά, τα πνευματικά κέντρα των Δήμων συνεργάζονται με τους υφιστάμενους πολιτιστικούς συλλόγους για την διοργάνωση κοινών πολιτιστικών, καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Διαθέτουν χορευτικές ομάδες οι οποίες συμβάλλουν στην διατήρηση της τοπικής μουσικής και χορευτικής παράδοσης. Επίσης, συνεργάζονται και με άλλους συλλόγους της περιοχής (Μαυρουδάκης, 2010). Επίσης, στόχος των αγροτουριστικών συνεταιρισμών είναι η διάχυση των προϊόντων τους στην τοπική αγορά. Οι συνεταιρισμοί, επιθυμούν τα προϊόντα τους να είναι ένας από τους βασικούς λόγους επίσκεψης τουριστών στον τόπο καταγωγής τους (Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013). Τέλος, στο Βόλο και στο Πήλιο δραστηριοποιούνται και αθλητικοί σύλλογοι, οι οποίοι αναλαμβάνουν την οργάνωση εκδρομών για πεζοπορία στο Πήλιο, την οργάνωση ιππασίας, όπως επίσης ασχολούνται με την καθαριότητα των δασών, αλλά και την ανάδειξη του ιδιαίτερου φυσικού τοπίου του (Καραγιάννη, 2016).

3.5.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ζαγοράς «Γιάννης Κορδάτος» (1978). Παρουσιάζει εκδηλώσεις σχετικές με τον πολιτισμό και τη νεολαία, όπως θέατρο, χορευτικές

βραδιές, ημερίδες, ομιλίες, αποκριάτικες εκδηλώσεις, εκθέσεις φωτογραφίας από τη Ζαγορά που πραγματοποιούνται στο Ελληνομουσείο (Σχολείο του Ρήγα). Επίσης, ασχολείται και με την ανάπτυξη αρχείου φωτογραφίας. Επίσης, ο Σύλλογος έχει αναπτύξει δυναμικά τα χορευτικά του συγκροτήματα με 140 νέους και νέες και διοργανώνει την τελευταία δεκαετία διήμερο χορευτικό φεστιβάλ με συμμετοχές από όλη την Ελλάδα. Η δημιουργία παραδοσιακής χορωδίας νέων αποτελεί ακόμη μια δραστηριότητα του Συλλόγου, όπως και η λειτουργία εικαστικού εργαστηρίου. Διοργανώνει με την συμβολή των νέων αποκριάτικες εκδηλώσεις με την δημιουργία αρμάτων και κουστουμίων. Επιπρόσθετα, συμμετέχει στην διοργάνωση του Πολιτιστικού & Αθλητικού Καλοκαιριού στο Δήμο Ζαγοράς. Συνεργάζεται στενά τόσο με τον Πολιτιστικό & Αθλητικό Οργανισμό όσο και με το Κέντρο Πληροφόρησης Νέων Δήμου Ζαγοράς. Τέλος, ο Σύλλογος είναι ενεργό μέλος του Πολιτιστικού Δικτύου Μαγνησίας, του Εθελοντικού Δικτύου Μαγνησίας και μέτοχος της Εταιρείας Ανάπτυξης Πηλίου, που διαχειρίζεται για την περιοχή του Πηλίου το πρόγραμμα LEADER+ (Δήμος Ζαγοράς, στον Μαυρουδάκη, 2010).

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μακρυράχης (1982) ασχολείται με τη διοργάνωση διαλέξεων, τη προβολή ταινιών, τη πραγματοποίηση συναυλιών, τη διάδοση του βιβλίου, τη διοργάνωση εκδρομών και με εκθέσεις (Δήμος Ζαγοράς, στον Μαυρουδάκη, 2010).

Ο Πολιτιστικός & Μορφωτικός Σύλλογος Αγίου Βλασίου (1983) συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής παράδοσης με την αναβίωση των τοπικών εθίμων και των παραδόσεων και στην προβολή του τόπου. Τα μέλη του Συλλόγου διοργανώνουν συχνά εκδηλώσεις με παραδοσιακές βραδιές, λαϊκά πανηγύρια, συναυλίες και εκθέσεις (φωτογραφίας, κεραμικής, ζωγραφικής), παρουσιάσεις βιβλίων. (Πολιτιστικός & Μορφωτικός Σύλλογος Αγίου Βλασίου, Τελευταία Πρόσβαση στις 2018).

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ξινόβρυσης έχει ως στόχο την παρακίνηση όλων για εθελοντισμό και προσφορά, ώστε να διατηρηθεί η παράδοση στον τόπο τους. Ο Σύλλογος διοργανώνει συχνά εκδηλώσεις πολιτιστικού περιεχομένου (Δ.Σ Πολιτιστικού Συλλόγου Ξινόβρυσης, 2013).

Άλλοι Σύλλογοι στο Πήλιο είναι (Πολιτιστικοί Σύλλογοι, πρόσβαση στις 22/11/2018.

“Τρεις σύλλογοι στον Πλατανιά”, 2018):

Πίνακας 18: Πολιτιστικοί Σύλλογοι Πηλίου. (Πηγή: Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Τελευταία Πρόσβαση στις 1/12/2018, πρόσβαση στις 22/11/2018. “Τρεις σύλλογοι στον Πλατανιά”, 2018. Ιδία επεξεργασία)

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αργαλαστής	Εκπολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος «Το Μαλάκι»
Αναπτυξιακός Σύλλογος οικισμού Χόρτου Αργαλαστής	Γυναικείος Σύλλογος Ανάπτυξης Αγ. Λαυρεντίου Πηλίου
Εκπολιτιστικός Σύλλογος οικισμού Λεφόκαστρου Αργαλαστής	Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Αποστόλου του Νέου
Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος οικισμού Καλάμου	Πολιτιστικά τμήματα Δήμου Αρτέμιδος (Ανω Λεχώνια)
Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πάλτσης Αργαλαστής	Χορευτικός Όμιλος Οικισμού Άνω Λεχωνίων
Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Καλλιθέας Αργαλαστής	Μορφωτικός Σύλλογος Άνω Λεχωνίων
Εξωραϊστικός Σύλλογος οικισμού Μικρής Πάου	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανιδίων
«Οι Αφέντρες των Αφετών»	Πολιτιστικός & Αθλητικός Οργανισμός Δήμου Ζαγοράς
Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος «Πρόπαν» Οικισμού Καλαμακίου	Πολιτιστικά Τμήματα Οικισμού Αγίου Γεωργίου Νηλείας
Πολιτιστικός Σύλλογος Νεοχωρίου	Αθλητικός, Μορφωτικός, Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Αγ. Γεωργίου Νηλείας «Ο Κένταυρος»
Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Πλάκας Νεοχωρίου.	Εκπολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Καλών Νερών
Τουριστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος «Αργώ» Αφήσου	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Μηλεών «Γρηγόριος Κωνσταντάς»
Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κορώπης	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Μπελεγγρίνου – Κορώπης Μηλεών
Πολιτιστικό τμήμα Οικισμού Αγ. Δημητρίου	Πολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Δημητρίου
Εξωραϊστικός Σύλλογος Κισσού	Προοδευτικός Σύλλογος Μακρινίτσας
Αθλητικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κατηχωρίου «Χείρων – Κένταυρος»	Εξωραϊστικός, Εκπολιτιστικός, Μορφωτικός Σύλλογος Σταγιατών «Ο Άγιος Σεραφείμ»
Πολιτιστικός Οργανισμός Δράκειας.	Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος «Οι Φίλοι του Πλατανιά»
Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανιά «Η Σηπιάδα»	Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανιά «Το χωριό μας».

3.5.2 ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.

Αθλητικοί Σύλλογοι σε Βόλο και Πήλιο είναι (Καραγιάννη, 2016. Δημητρίου, 2013. Νταφλούκα, 2015. Κλείτσος, 2014. Ιππικός Φυσιολατρικός Όμιλος Μηλεών, 2017. Ιππικός Όμιλος Πορταριάς, πρόσβαση στις 20/11/2018. “Ένας διαφορετικός αγώνας τοξοβολίας στο Πήλιο”, 2015):

- Αθλητικός Σύλλογος «Φίλαθλος» Καλών Νερών. Το 2018 διοργάνωσε αγώνα δρόμου με εκκίνηση και τερματισμό την παραλία των Καλών Νερών.
- Ιππικός Όμιλος Αργαλαστής.
- Ιππικός Όμιλος Πορταριάς. Διοργανώνει βόλτες ελεύθερης ιππασίας στη φύση, και παραδίδει μαθήματα ιππασίας σε αρχάριους. Δίνεται επίσης, η δυνατότητα
- Ιππικός Όμιλος Κάτω Γατζέας. Διαθέτει γραφεία ενοικίασης αλόγων.
- Ιππικός Φυσιολατρικός Όμιλος Μηλεών (και κέντρο). Προσφέρουν ιππικά μαθήματα και περιηγήσεις στη φύση.
- Χιονοδρομικός & Ορειβατικός Σύλλογος Υγείας & Ευεξίας Κισσού,
- Ο Φυσιολατρικός Σύλλογος «Παν» στον Βόλο. Ιδρύθηκε το 1931 και οργανώνει εκδρομές στο Πήλιο, όπως και σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Τα προγράμματά του περιλαμβάνουν απλές πεζοπορικές διαδρομές, καθώς και αναβάσεις.
- Ο ΕΟΣ Βόλου, ιδρύθηκε το 1930 είναι σύλλογος που ασχολείται με την πεζοπορία και την ορειβασία, με εξειδίκευση στη χιονοδρομία και την αναρρίχηση, και αναλαμβάνουν την προπόνηση των ενδιαφερόμενων.
- Οι Φίλοι των καλντεριμιών του Νοτίου Πηλίου, ένας σύλλογος που λειτουργεί από το 2007. Είναι ο πιο μεγάλος και ο πιο δραστήριος σύλλογος του Πηλίου. Στις δράσεις τους είναι η διοργάνωση εκδρομών, η διαχείριση, διατήρηση και ανάδειξη των πεζοπορικών διαδρομών του Νοτίου Πηλίου. Με άλλα λόγια, ο στόχος τους είναι να γνωστοποιήσουν και να αναδείξουν την ομορφιά του φυσικού τοπίου του νοτίου Πηλίου, να προστατεύει τα καλντερίμια και να φροντίζει για την εύκολη πρόσβαση σε αυτά τόσο για τον γηγενή πληθυσμό, όσο και για τους τουρίστες.

Και οι τρεις Σύλλογοι «Φίλοι των Καλντεριμιών», «ΠΑΝ Βόλου» και «ΕΟΣ Βόλου» συντηρούν και διατηρούν τα μονοπάτια ανοικτά, διατηρώντας εύκολη την πρόσβαση στις διαδρομές. Επίσης, στις δραστηριότητές τους περιλαμβάνονται η προστασία του περιβάλλοντος και η απομάκρυνση των απορριμμάτων ή της βλάστησης που εμποδίζει από τα μονοπάτια. Σε κάθε περίπτωση η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στο εγχείρημα είναι καθοριστικής σημασίας και απαραίτητη για την ανάπτυξη του περιηγητικού τουρισμού (Νταφλούκα, 2015). Παράλληλα, οι ιππικοί Όμιλοι βοηθούν στη ανάδειξη του ιππικού τουρισμού (Κλείτσος, 2014).

3.5.3 ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

Οι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί αποτελούν τις καλύτερες περιπτώσεις γυναικείας συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας. Αξιοποιούν το εργατικό δυναμικό της περιοχής. *“Βασικό γνώρισμα των συνεταιρισμών είναι ότι δημιουργούνται με την ελεύθερη και αυτόβουλη ένωση των μελών τους, οργανώνονται και διοικούνται δημοκρατικά με βάση την αρχή της ισότητας”* (Τσίντζου, 2010: 8)

Ειδική αναφορά θα γίνει στον Γυναικείο Αγροτουριστικό Συνεταιρισμό Ζαγοράς (ΓΑΣΖ) εξαιτίας της σπουδαίας του φήμης και δράσης του.

Ο ΓΑΣΖ ιδρύθηκε μετά από επιδοτούμενο πρόγραμμα κατάρτισης γυναικών το 1993 (Μαυρουδάκης, 2010). Ο κύριος λόγος ίδρυσης τους ήταν η ανάγκη για αξιοποίηση των φυσικών πόρων (όπως είναι τα βότανα και τα αρωματικά ή φαρμακευτικά φυτά) και δεξιοτήτων, για δημιουργική απασχόληση και για συμπληρωματικό εισόδημα. Ο ΓΑΣΖ διαδραματίζει τόσο οικονομικό όσο και κοινωνικό ρόλο, καθώς αναβαθμίζει τον κοινωνικό ρόλο της γυναίκας, αναπτύσσεται πνευματικά και ηθικά και λειτουργεί συλλογικά. Ο ΓΑΣΖ αντιλαμβάνεται την αξία των παραδοσιακών τεχνών και των προϊόντων και έτσι προσπαθούν να τα αξιοποιήσουν επιχειρηματικά. Με το έργο τους προάγουν την παράδοση (Αργύρη & Πετρίδου, 1999), επιφέροντας θετικά αποτελέσματα για τον τουρισμό στην περιοχή (Μαυρουδάκης, 2010).

Σήμερα ο ΓΑΣΖ διαθέτει βιολογικές καλλιέργειες και συμμετέχει ενεργά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις σε συνεργασία με άλλους φορείς του Δήμου (Μαυρουδάκης, 2010). Δράσης του ΓΑΣΖ (Αργύρη & Πετρίδου, 1999, σελ. 38-39. Μαυρουδάκης, 2010):

- Η παρασκευή οικολογικών προϊόντων, κυρίως γλυκά του κουταλιού (από τοπικά φρούτα), μαρμελάδες, γλυκά του ταψιού, λικέρ, παραδοσιακά ζυμαρικά, τσίπουρο και κρασί
- Η παρασκευή και διάθεση εδεσμάτων στην αγορά οργανώνονται και εκδηλώσεις τροφοδοσίας (catering). Εκτελούνται παραγγελίες για διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις, δεξιώσεις, γιορτές. Τα περισσότερα από τα μενού που διατίθενται περιλαμβάνουν σχεδόν αποκλειστικά Ελληνικά και κυρίως τοπικά πιάτα, που παρασκευάζονται με παραδοσιακό τρόπο.

- Η συλλογή και πώληση σε χειροποίητες συσκευασίες βοτάνων και μυρωδικών (ρίγανη, χαμομήλι, τίλιο, φασκόμηλο κ.α.).
- Η κατασκευή και πώληση χειροτεχνημάτων παραδοσιακής τέχνης αλλά και σύγχρονης αισθητικής.
- Η λειτουργία αγροτουριστικού ξενώνα.
- Κάθε συναφής δραστηριότητα, που αποτέλεσμα έχει τη βελτίωση της θέσης της γυναίκας στην περιοχή και την προβολή του τόπου, ιδίως πρωτοβουλίες για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το κεντρικό κατάστημα του συνεταιρισμού, το «καφεγλυκοπωλείο», βρίσκεται στην πλατεία της Ζαγοράς. Λειτουργεί εκθετήριο βασικών προϊόντων και καφεενίο-μεζεδοπωλείο. Εκεί ο επισκέπτης δοκιμάζει γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, σπιτικά λικέρ, χειροποίητους μεζέδες και παραδοσιακά γλυκά ταψιού συνοδευόμενα από ντόπιο τσίπουρο. Στον ίδιο χώρο λειτουργεί επίσης εκθετήριο με χειροτεχνίες, κοσμήματα, κεντήματα, συνθέσεις αποξηραμένων λουλουδιών, καλάθια για δώρα, βότανα της περιοχής, καλλυντικά φτιαγμένα από βότανα, ντόπιο λάδι και κερί (Μαυρουδάκης, 2010). Ο συνεταιρισμός διοργανώνει εκδηλώσεις για να αναδείξει την άριστη ποιότητα των υπηρεσιών τροφοδοσίας (Αργύρη & Πετρίδου, 1999). Είναι πολύ αποδοτικός και με καλή φήμη, καθώς τα μέλη του έχουν μεγάλη εμπειρία, για αυτό τα προϊόντα τους βρίσκουν και μεγάλη απήχηση (Καμπίσιου, 2010).

Όλοι οι Γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί του Πηλίου είναι (<http://www.grparadosi.com/>, στην Καραγιάννη, 2016, Καμπίσιου, 2010, Τσίντζου, 2010):

Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς, δραστηριότητες Γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, , αποξηραμένα φυτά και καλλυντικά είδη κ.α., κέτερινγκ, διατήρηση ξενώνα, κατάσταση.

Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Πορταριάς «Η ΠΟΡΤΑΡΙΑ», δραστηριότητες: Γλυκά κουταλιού/ταψιού, μαρμελάδες, ζυμαρικά, κέτερινγκ.

Αγροτουριστικός Ανθοκομικός Συνεταιρισμός Γυναικών Μακρυράχης «Η ΓΑΡΔΕΝΙΑ», δραστηριότητες Ανθοκομικά (Φυτά - Χώμα - λίπασμα). Στον εμπορικό τομέα λειτουργεί πρατήριο πωλήσεων λουλουδιών και εφοδίων (<http://www.topguide.gr>, στον Μαυρουδάκη, 2010).

Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανηλίου, Ομάδα Γυναικών «ΑΝΗΛΙΩΤΙΚΑ – ΤΑ ΑΛΛΙΩΤΙΚΑ», δραστηριότητες: Γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, τουρσιά, κέτερινγκ.

Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Βυζίτσας «ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ»: δραστηριότητες: Γλυκά κουταλιού/ταψιού, μαρμελάδες, λικέρ, καλάθια δώρων.

Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγίου Γεώργιου: δραστηριότητες: Παραδοσιακά Γλυκά και Μαρμελάδες.

Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Αφετών «Η ΘΕΤΙΣ», δραστηριότητες: Γλυκά, Μαρμελάδες, Παραδοσιακά Προϊόντα, Ποτά

Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κερασιάς «ΔΡΥΑΔΕΣ», δραστηριότητες: Οικοτεχνία, χειροτεχνία.

Γυναικείος Συνεταιρισμός Λαύκου «ΒΙΟΛΕΤΑ», δραστηριότητες: παραγωγή, συσκευασία, εμπορία Βιολογικών Προϊόντων, Αρωματικών Φυτών, Τσάι και Ρίγανης.

Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Μουρεσίου, δραστηριότητες: παραγωγή, συσκευασία, εμπορία Γλυκών Κουταλιού και Ταψιού, Εδέσματος και Ποτών (Τσίντζου, 2010).

Ομάδα Γυναικών Δημοτικής Αναπτυξιακής Επιχείρησης Δήμου Μηλεών: παραγωγή, συσκευασία, εμπορία Γλυκών Κουταλιού και Ταψιού, Παραδοσιακές Πίτες, Κέτερινγκ.

3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΗΛΙΟΥ.

Το 1991 ιδρύθηκε η Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου (ΕΑΠ). “Ο στόχος της εταιρείας είναι να συντονίσει τις ποικίλες και διάσπαρτες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Ακόμη σκοπός της είναι, η δημιουργία και τροφοδότηση νέων ερευνών, η εκπόνηση μελετών προγραμματισμού των φορέων προκειμένου να δημιουργηθεί μία στρατηγική ανάπτυξης που να είναι ολοκληρωμένη επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα σύγκλιση του δημόσιου, ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα” (Πατέλης, 2015: 44).

Για παράδειγμα η ΕΑΠ, προχώρησε στην δημιουργία τριών βασικών δομών στήριξης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας (Τσίντζου, 2010):

Γραφείο Στήριξης Γυναικείας Επιχειρηματικότητας, Δίκτυο περιοχής Πηλίου. Το γραφείο, δημιουργήθηκε το έτος 1998, είναι στελεχωμένο με δύο γυναίκες υπαλλήλους και αποσκοπεί στην παροχή εξειδικευμένων συμβουλών και υποστήριξης, είτε σε γυναικείους συνεταιρισμούς, είτε σε γυναίκες μεμονωμένους παραγωγούς ή επιχειρηματίες. Η περιοχή την οποία καλύπτει το Γραφείο, είναι το Πήλιο.

Κινητή Μονάδα Φύλαξης Παιδιών Ζαγοράς. Η Κινητή Μονάδα, δημιουργήθηκε το έτος 1998, είναι στελεχωμένη με δύο γυναίκες υπαλλήλους και παρέχει υπηρεσίες φύλαξης παιδιών σε εργαζόμενες γυναίκες. Η περιοχή την οποία καλύπτει η Κινητή Μονάδα, είναι ο Δήμος Ζαγοράς.

3.7 ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ.

3.7.1 Ο ΒΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΛΙΟ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ.

3.7.1.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΝΟΤΟΣ EXPO 2017 ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.

Πραγματοποιήθηκε στο μέσα Οκτωβρίου του 2017 στη Ναύπακτο. Στο περίπτερο της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Θεσσαλίας φιλοξενήθηκε ο Δήμος Ζαγοράς-Μουρεσίου και ο Τουριστικός και Αναπτυξιακός Σύλλογος Τσαγκαράδας και επαγγελματίες του τουρισμού. Δυναμική ήταν η παρουσία του Tsagarada Escape Festival, που κέρδισε τις εντυπώσεις. Οι επισκέπτες ενημερώθηκαν για το φεστιβάλ και για τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού που η περιοχή προσφέρει (“Κέρδισε τις εντυπώσεις το Tsagarada Escape Festival στη Nostos Expo”, 2017).

Εικόνα 40: Volos pelion it's true. (Πηγή:“Ο προορισμός Volos Pelion στην έκθεση τουρισμού του Βελγίου”, 2018).

3.7.1.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ 2018.

Τον Φεβρουάριο του 2018 συμμετείχαν στην έκθεση τουρισμού Salon De Vacances στις Βρυξέλλες. Το περίπτερο οργάνωσε ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού με τη συμμετοχή του Δήμου Βόλου, του Δήμου Ν.Πηλίου και του Δήμου Ζαγοράς-Μουρεσίου και των ξενοδόχων. Το Βέλγιο ήταν στην αγορά στόχο της περιοχής καθώς, πρώτον η Ελλάδα κατέχει τη δεύτερη θέση στις προτιμήσεις τους και δεύτερον

γιατί υπάρχει απευθείας αεροπορική σύνδεση των Βρυξελλών με το αεροδρόμιο Αγχιάλου, διευκολύνοντας την προσβασιμότητα. Το κοινό του Βελγίου έδειξε ενδιαφέρον για την περιοχή και ενημερώθηκε για τις δυνατότητές της. Εν τέλει πολλοί Βέλγοι επισκέφτηκαν το Πήλιο την ίδια χρονιά (“Ο προορισμός Volos Pelion στην έκθεση τουρισμού του Βελγίου”, 2018).

3.7.1.3 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ 2018.

Το Φεβρουάριο επίσης η περιοχή συμμετείχε και σε δύο ακόμα εκθέσεις, στην IMTM (International Mediterranean Tourism Market) στο Τελ Αβιβ και στη HOLIDAY & SPA στα Σόφια της Βουλγαρίας. Η τουριστική αγορά του Ισραήλ είναι μία νέα, δυναμική και πολλά υποσχόμενη αγορά. Το 2017 σχεδιάστηκε η απευθείας πτήση από το Τελ Αβιβ στο αεροδρόμιο της Νέας Αγχιάλου, φέροντας αρκετούς επισκέπτες στην περιοχή από πέρσι. Η συνέχεια της σύνδεσης αυτής και η δράση της προβολής στην έκθεση, επέτρεψε την συνέχεια της τουριστικής εισροής Ισραηλιτών στο Πήλιο. Το βουνό των Κενταύρων ικανοποιεί τις απαιτήσεις των Ισραηλιτών, αφού ζητούν τοπία απaráμιλλης ομορφιάς, ποικιλομορφία με συνδυασμό βουνού και θάλασσας, καθαρές ακτές, τουριστικές εγκαταστάσεις με εξαιρετική ποιότητα και υψηλό επίπεδο υπηρεσιών, μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων στη φύση, πλούσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις, αξιόλογη τοπική παραδοσιακή κουζίνα με αγνά υλικά, τη φιλοξενία των ντόπιων και το αίσθημα ασφάλειας. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή στην έκθεση στη Βουλγαρία, προσέλκυσε τόσο κοινό, όσο και επαγγελματίες. Έτσι, αρχίζει σταδιακά να αναπτύσσεται ο επαγγελματικός τουρισμός (“Ενδιαφέρον Ισραηλινών και Βούλγαρων τουριστικών πρακτόρων για το Βόλο και το Πήλιο”, 2018. “Η Περιφέρεια Θεσσαλίας στη διεθνή τουριστική έκθεση I.M.T.M. στο Τελ Αβίβ”, 2018). Η έκθεση του Πηλίου και στις δύο χώρες θεωρείται πολύ επιτυχημένη, αφού τα μεγαλύτερα ποσοστά τουριστών για τη φετινή περίοδο προέρχονταν από το Ισραήλ και τα Βαλκάνια.

3.7.1.4 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ 2018.

Ο Βόλος και το Πήλιο συμμετείχαν στην έκθεση F.R.E.E του Μόναχο. Η θεματολογία αφορούσε τον ελεύθερο χρόνο, το ταξίδι και την αναψυχή. Παρατηρήθηκε μεγάλο ενδιαφέρον για το Πήλιο ως προορισμός διακοπών, σημειώνοντας ότι οι ενδιαφερόμενοι ήταν σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό ενημερωμένοι για την περιοχή και

για τις δυνατότητες της. Επίσης, εκδήλωσαν άμεσα τη πρόθεση τους να επισκεφτούν το βουνό για το καλοκαίρι αλλά και για τις υπόλοιπες μέρες του χρόνου, ώστε να επιδοθούν σε δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού. Αυξάνοντας έτσι, τις προοπτικές για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Αρκετοί Γερμανοί επισκέφτηκαν τελικά το βουνό των Κενταύρων, σημαντικό ρόλο είχε και η συνέχιση της απευθείας αεροπορικής σύνδεσης του Μόναχο με το αεροδρόμιο της Νέας Αγχιάλου (“Ο Βόλος και το Πήλιο στη διεθνή τουριστική έκθεση του Μονάχου”, 2018).

3.7.1.5 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΈΚΘΕΣΗ ΠΑΡΙΣΙΟΥ 2018.

Η διεθνής έκθεση διοργανώθηκε στα μέσα Μαρτίου του 2018 στο Παρίσι και περιελάμβανε δύο ειδών εκθέσεις. Η μία αφορούσε τους τουριστικούς προορισμούς και η άλλη την φύση και τον ελεύθερο χρόνο. Ο Βόλος και το Πήλιο συμμετείχαν για πρώτη φορά στην συγκεκριμένη έκθεση και το περίπτερο τους ήταν επίσης για πρώτη φορά αυτόνομο. Το κοινό έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για την περιοχή, την οποία όμως δεν γνώριζαν σχεδόν καθόλου. Έτσι η παρουσία τους στην έκθεση «Salon Mondial» ήταν απολύτως απαραίτητη και έξυπνη γιατί πραγματοποιήθηκε ακριβώς πριν την καλοκαιρινή περίοδο (“Ο Βόλος και το Πήλιο στη Διεθνή έκθεση τουρισμού Salon Mondial 2018 στο Παρίσι”, 2018).

3.7.1.6 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ GREEK TRAVEL SHOW 2018.

Συμμετείχε τον Μάιο στην Αθήνα ολόκληρη η Περιφέρεια Θεσσαλίας. Στόχος της δράσης αυτής ήταν η ενημέρωση για κρατήσεις τελευταίας στιγμής, για προσφορές και λεπτομέρειες για τον προορισμό. Επίσης, παρουσιάστηκαν τοπικά προϊόντα. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην παρουσίαση του Πηλίου. Η Περιφέρεια, συμμετέχει ενεργά σε αντίστοιχες εμβέλειας τουριστικές εκθέσεις. Ο βασικός της στόχος είναι η περαιτέρω ανάδειξη της περιοχής με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, καθώς και στην προβολή των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, προκειμένου να εδραιωθεί ως ένας από τους πιο ιδανικούς τουριστικούς προορισμούς στην Ελλάδα (“Προβολή της Θεσσαλίας στην τουριστική έκθεση Greek Travel Show 2018”, 2018).

3.7.1.7 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΈΚΘΕΣΗ «Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΓΕΥΣΕΩΝ – ΕΛΛΑΔΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΟΙΝΟΣ – ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ» ΑΘΗΝΑΣ.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας συμμετείχε στην διεθνή έκθεση στα πλαίσια του 16^{ου} Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Γαστρονομίας και Οίνου (μέσα Οκτωβρίου). Αναδείχθηκαν οι σημαντικότερες πτυχές της πολιτιστικής, τουριστικής και γαστρονομικής ζωής της περιοχής. παρουσιάστηκαν τοπικά προϊόντα ανάμεσα σε αυτά και παραδοσιακά του Πηλίου, όπως το μέλι, τα μήλα, το κρασί, το λάδι, οι ελιές, το τσίπουρο κ.α.. έντονη σημασία δόθηκε στις ευεργετικές ιδιότητες τους στην ανθρώπινη υγεία, αφού αποτελούν βασικά στοιχεία της μεσογειακής ισορροπημένης διατροφής (“Τον γαστρονομικό τουρισμό προωθεί η Περιφέρεια Θεσσαλίας”, 2018).

3.7.1.8 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΈΚΘΕΣΗ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Στις αρχές Νοεμβρίου του 2018 διεξήχθη στο Λονδίνο η 39^η διεθνή έκθεση τουρισμού World Travel Market. Οι τρεις Δήμοι, Βόλου Ζαγοράς- Μουρεσίου και Νοτίου Πηλίου μαζί με την Ένωση Ξενοδόχων συμμετείχαν με το λογότυπο «VOLOS – PELION it’s true». Ο οργανισμός τουρισμού της Αγγλίας επίσης, στο πλαίσιο προώθησης της περιοχής, δημοσίευσε ως προτεινόμενο προορισμό το Βόλο και το Πήλιο στο ABTA magazine, ένα περιοδικό που διανέμεται σε 20.000 μέλη του ABTA και στις επαφές της βρετανικής ταξιδιωτικής βιομηχανίας (“Προβολή του Βόλου και του Πηλίου στην τουριστική αγορά της Αγγλίας”, 2018). Ο Βόλος και το Πήλιο είχαν πάρει μέρος και πέρσι (Νοέμβριος 2017) στην ίδια έκθεση με το ίδιο λογότυπο. Στη συνέχεια συμμετείχαν στη διεθνή έκθεση τουρισμού PHIOXENIA της Θεσσαλονίκης (Νοέμβριος) και τέλειωσαν το περσινό πρόγραμμα προβολής με την GRECHKA PANORAMA στην Πολωνία (Δεκέμβριος). Η επιτυχία του περσινού προγράμματος έγκειται στην άφιξη πολλών Πολωνών, αρκετών Άγγλων και Θεσσαλονικιών (“Προβολή του Βόλου και του Πηλίου σε διεθνή έκθεση στο Λονδίνο”, 2018).

3.7.2. PRESS TRIP ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟ ΒΟΛΟ & ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ.

Στα πλαίσια του προγράμματος διαφημιστικής προβολής για το έτος 2018 πραγματοποιήθηκε στο τέλος Οκτωβρίου, ένα ταξίδι εξοικείωσης των Άγγλων δημοσιογράφων στο Βόλο και στο Πήλιο, όπου επισκέφτηκαν 12 οικισμούς. Το εγχείρημα αυτό επιτεύχθηκε χάρη στην αποτελεσματική συνεργασία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) και του Τμήμα Τουρισμού του Δήμου Βόλου με τον οργανισμό τουρισμού Ην. Βασιλείου και Ιρλανδίας. Στην υλοποίηση του ταξιδιού συνεισέφεραν η Ένωση Ξενοδόχων Ν. Μαγνησίας, ο Δ. Ζαγοράς-Μουρεσίου και ο

Δήμος Νότιου Πηλίου. Το πρόγραμμα περιλάμβανε τη συμμετοχή των ξένων δημοσιογράφων σε πεζοπορικές διαδρομές, σε διαδρομές με άλογα στο βουνό και δίπλα στη θάλασσα, σε ορεινή ποδηλασία, σε δραστηριότητες θαλάσσιου τουρισμού και συγκεκριμένα canyoning. Επίσης ταξίδεψαν με τον Μουτζούρη, επισκέφτηκαν μουσεία, γεύτηκαν την τοπική γαστρονομία, παρακολούθησαν μαθήματα ελληνικής γλώσσας, παραδοσιακών χορών, τοπικής παραδοσιακής κουζίνας και συμμετείχαν σε σεμινάριο μανιταρογνωσίας και σε λαϊκά πανηγύρια και τοπικές γιορτές (κάστανο στο Ξουρίτσι).

Σκοπός ήταν να καλυφθεί η περιοχή, ώστε να διαφημιστεί στη διαδικτυακή πλατφόρμα του Greentraveller και στο Olivemagazine (στο έντυπο περιοδικό γαστρονομίας και στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του) ως ιδανικός προορισμός της νέας καμπάνιας του EOT Greece 365 days destination. Οι πλατφόρμες είναι πολύ δημοφιλείς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μέχρι σήμερα αριθμούν 1 εκατ. επισκέψεις. Ο οδηγός που αφορά τον Βόλο και το Πήλιο θα περιλαμβάνει 16 σελίδες στις οποίες θα περιγράφονται ειδικά επιλεγμένες προτάσεις για εναλλακτικές δραστηριότητες, τοπικά αξιοθέατα και διαδραστικό χάρτη με διακριτές τις τοποθεσίες του προορισμού. Η διαφημιστική κίνηση αυτή των φορέων προσμένει να προσελκύσει το κοινό της διαδικτυακής πλατφόρμας και του γαστρονομικού περιοδικού, δηλαδή Βρετανούς επισκέπτες πολύ υψηλού και μορφωτικού επιπέδου, οι οποίοι αναζητούν *“αυθεντικές εμπειρίες και προορισμούς περιπέτειας και διακοπών, που να ανταποκρίνονται στα ειδικά τους ενδιαφέροντα και την ευαισθησία τους για θέματα περιβάλλοντος, πολιτιστικής κληρονομιάς και οικολογίας”*. Με άλλα λόγια η μελλοντική επίσκεψη στο Πήλιο αναμένεται να ικανοποιήσει όλες τις ανάγκες και επιθυμίες των Βρετανών τουριστών, αφού οι προσδοκίες τους είναι ότι ακριβώς πρεσβεύει το Πήλιο σήμερα (*“Διαφήμιση του Βόλου και του Πηλίου σε Ην. Βασίλειο και Ιρλανδία”*, 2018).

3.8 ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Η ιδιαίτερη ποικιλομορφία του Πηλίου βελτιώνει την τουριστική βιομηχανία (Νταφλούκα, 2015). Τα τοπία του εναλλάσσονται δημιουργώντας εικόνες μοναδικής γαλήνης και ομορφιάς. Εικόνες με το στοιχείο του νερού, είτε ως πηγές ή ως γαλάζιος ορίζοντας, να συνυπάρχει με το πράσινο στοιχείο (Κλείτσος, 2014). Το φυσικό

περιβάλλον όμως, δεν παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον μόνο ως προς τη ποικιλία των τοπίων, αλλά και ως προς την υψηλή αισθητική του αξία. Επομένως, χάρη στη παραλιακή, πεδινή και ορεινή του ζώνη, όπου το βουνό συνδέεται με το θαλάσσιο στοιχείο και το πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα περιβάλλον της περιοχής, προσφέρονται διαφορετικές και ποικίλες δράσεις τουριστικού περιεχομένου (Νταφλούκα, 2015. Μαυρουδάκης, 2010, <http://www.pelionweb.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Παράλληλα, οι φυσικοί πόροι σε συνδυασμό με την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας και αθλητισμού δημιουργούνται οι ιδανικές συνθήκες για την προσέλκυση τουριστών, δίνοντας τη δυνατότητα στην περιοχή τόσο να αναπτυχθεί, όσο και να εξελιχθεί σε έναν αξιόλογο τουριστικό προορισμό (Μαυρουδάκης, 2010).

Όπως προκύπτει το φυσικό (ΤΙΦΚ, δάση, ποτάμια, πανίδα, σπήλαια κ.α.) και το ανθρωπογενές (μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α.) περιβάλλον είναι πλέον απαραίτητες προϋποθέσεις για την προσέλκυση του τουρισμού (Mathieson & Wall, όπως αναφέρεται στην Αποστολοπούλου, 2013). Τα χαρακτηριστικά του Πηλίου, οι φυσικοί πόροι, η πολιτιστική και η πολιτισμική παράδοση και η πλούσια μυθολογία του, ο συνδυασμός βουνού και θάλασσας ευνοούν την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού. Επομένως, αποτελεί τουριστικό προορισμό όλο τον χρόνο, προσφέροντας ποικίλες μορφές ειδικού τουρισμού (Λάμπη, 2016), προσελκύοντας διαφορετικές ομάδες τουριστών ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τις εμπειρίες, το εισόδημα και την ηλικία τους. σύμφωνα λοιπόν με τα πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους χαρακτηριστικά που διαθέτει το Πήλιο, επιτρέπεται η διαμόρφωση μιας ταυτότητας, τέτοιας που θα απευθύνεται σε πολλές και διαφορετικές ομάδες τουριστών (Μαυρουδάκης, 2010). Συμπερασματικά, η περιοχή έχει καταφέρει να αξιοποιήσει τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της για τουριστική ανάπτυξη (Soutsas, Tsantopoulos, Arabatzis, Christopoulou, 2006). Έτσι αναπτύσσονται ήδη ειδικές μορφές όπως ο περιπατητικός, ορειβατικός χιονοδρομικός, πολιτιστικός, συνεδριακός, και extreme sports (καγιάκ, rafting, αλεξίπτωτο πλαγιάς κ.α.), και τουρισμό υπαίθρου, που αφορά κατασκηνώσεις με ελεύθερες εγκαταστάσεις και κάμπινγκ (Ματζουράνη, όπως αναφέρεται στις Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013).

3.8.1 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο ορεινός τουρισμός είναι μια δυναμική μορφή τουρισμού, που προσπαθούν να αναπτύξουν όλο και περισσότερο οι χώρες υποδοχής και φιλοξενίας των τουριστών.

Είναι μια μορφή αθλητικού τουρισμού και όσοι τον επιλέγουν αγαπάνε τα χειμερινά σπορ και τις συναφείς δραστηριότητες. (Αλοιμόνος, 2010). Για πολλούς ο ενεργός αθλητικός τουρισμός είναι τρόπο ζωής (Geffroy, 2017). Έτσι, οι δραστηριότητες αθλητικού τουρισμού μαζί με τις αθλητικές εκδηλώσεις, είναι σημαντικά θέλητρα που ωθούν να επισκεφτεί κάποιος την περιοχή (Drakakis & Papadaskalopoulos, 2014).

Χαρακτηριστική περίπτωση ορεινού τουρισμού είναι το Πήλιο (Μαντά, 2011). Ο επισκέπτης μπορεί να κάνει σκι στις πίστες του χιονοδρομικού κέντρου στις Αγριόλευκες, πεζοπορία στα μονοπάτια και στα καλντερίμια του βουνού και ποδήλατο βουνού και ορειβατικές δραστηριότητες (απλή ορειβασία, τεχνητή ορειβασία, αναρριχήσεις κλπ). (Ματζουράνη, όπως αναφέρεται στις Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013). Ο ορεινός τουρισμός προωθείται πολύ από το αθλητικό καλοκαίρι και το φεστιβάλ Τσαγκαράδας, που ο επισκέπτης μπορεί να δοκιμάσει πολλών ειδών αθλητικές δραστηριότητες που σχετίζονται με διάφορες εναλλακτικές δραστηριότητες, ορεινές, θαλάσσιες, περιπέτειας.

3.8.1.1 ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 41: Σκι στο χιονοδρομικό κέντρο Πηλίου. (Πηγή: "Χιονοδρομικό κέντρο Αγριόλευκες", πρόσβαση στις 11/11/2018)

Στην αρχή το σκι θεωρούνταν ακριβό άθλημα, σήμερα όμως αντιμετωπίζεται ως ένα κλασσικό-δημοφιλές σπορ για τουρίστες με υψηλό και χαμηλό εισόδημα (Κλείτσος, 2014). Το Χιονοδρομικό Κέντρο μπορεί να αποτελέσει το βασικό άξονα ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού (Christopoulou, 2000). Είναι σημαντικός πόλος έλξης του Πηλίου, είναι πολύ δημοφιλές και πολυσύχναστο. Σε κάθε χειμερινή περίοδο συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό επισκεπτών, φέροντας το στη κορυφή των δημοφιλέστερων κέντρων. (Νταφλούκα, 2015, Παπαδοπούλου, 2014). Οι υποδομές που πλαισιώνουν το Κέντρο και βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή ενισχύουν την

τοπική οικονομία, στηρίζοντας το χιονοδρομικό τουρισμό, μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας (Γιαλίδη, 2013).

3.8.1.2 ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 42: Πεζοπορία στο Πήλιο. (Πηγή: "Πεζοπορία στο Πήλιο", 2017)

Περιπατητικός τουρισμός είναι *“η τουριστική δραστηριότητα του εύκολου περπατήματος στις βατές και προσπελάσιμες λοφώδεις ή ημιορεινές περιοχές από πολλούς τουρίστες, χωρίς τη χρήση ειδικού εξοπλισμού”* (Σφακιανάκης, 2000: 210). *“Ο περιπατητικός τουρισμός ορίζεται ως η πραγματοποίηση τουριστικών δραστηριοτήτων, που αφορούν τη διενέργεια περιπατητικών εκδρομών διαμέσου περιοχών αξιόλογης αισθητικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας”* (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας στον Αλοιμόνο, 2010: 33).

Η πεζοπορία γίνεται με σκοπό την ήπια σωματική άθληση. Συνδυάζει την περιήγηση σε ένα παρθένο φυσικό περιβάλλον και την επίσκεψη αξιοθέατων (αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, παραδοσιακών οικισμών, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αρχιτεκτονικών μνημείων, μοναστηριών κλπ) κοντά στα μονοπάτια διαδρομής (Μαντά, 2011). Οι διαδρομές και τα μονοπάτια δίνουν έμφαση στη φυσιολατρική διάσταση (Καλαϊτζίδου, 2014). Η ορεινή πεζοπορία προσφέρει στους φυσιολάτρες μαζί με την ελαφριά άσκηση, την απόλαυση της φύσης, της ομορφιάς του βουνού, της μοναδικής θέας, την εξερεύνηση των τοπίων, την παρατήρηση της πλούσιας χλωρίδας και πανίδας (Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013). Έτσι, ο πεζοπορικός τουρισμός συνδέεται άμεσα με τον οικοτουρισμό. Η βασική διαφορά των δύο έγκειται στο ότι ο οικοτουρισμός προϋποθέτει τη συμμετοχή του επισκέπτη για τη

Εικόνα 43: Πεζοπορία στο Πήλιο. (Πηγή: "Πεζοπορία στο Πήλιο", 2017)

διατήρηση του τοπίου και της οικολογικής ισορροπίας, ενώ ο περιπατητικός τουρισμός όχι (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας στον Αλοιμόνο, 2010).

Ο εναλλακτικός τουρισμός εμφανίστηκε στο Νομό Μαγνησίας με τη μορφή του περιπατητικού τουρισμού. Οι πρώτες περιηγήσεις ξεκίνησαν από τα μονοπάτια του Πηλίου, από Γερμανούς τουρίστες (Πατέλης, 2015) Παρά το πέρασμα του χρόνου, πολλά από τα παλιά μονοπάτια διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση χάρη στη φροντίδα των τοπικών κοινωνιών δίνοντας την ευκαιρία στον επισκέπτη να εξερευνήσει το βουνό από κοντά και με ασφάλεια (Παπαδοπούλου, 2014).

Η πεζοπορία στο Πήλιο είναι μοναδική εμπειρία (Νταφλούκα, 2015). Διαθέτει μεγάλο αριθμό από μονοπάτια καλντερίμια που είναι ιδανικά για περιπατητικό, ιππικό και ποδηλατικό τουρισμό, ήπιας μορφής (Παπαδοπούλου, 2014). Η πεζοπορία μπορεί να είναι ελεύθερη ή οργανωμένη (Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου, πρόσβαση στις 11/11/2018). Οι διαδρομές του αποτελούνται από φυσικά στοιχεία της περιοχής, όπως οι πέτρες, οι οποίες έχουν τοποθετηθεί στο έδαφος και έχουν προσχωρήσει σε αυτό αφήνοντας τη φύση να εξελιχθεί. Η μόνη ανθρώπινη παρέμβαση είναι η χάραξη του μονοπατιού η οποία έγινε με τρόπο τέτοιο, που να προσαρμόζεται στις φυσικές καμπύλες.

Εικόνα 44: Διαδρομή Πηλίου Βόλος, Άγιος Ιωάννης(Πηγή: "Photo: "Map of the two different routes from Volos to Agios Ioannis Pelion Greece"', πρόσβαση στις 11/11/2018)

Σχεδιασμένα μέσα σε φυλλοβόλα δένδρα, παρέχουν ηλιασμό τον χειμώνα, έτσι εκτός από φως και θερμότητα, στεγνώνει το έδαφος από βροχές, αποτρέποντας ατυχήματα. Μαζί με τη φυλλοβόλο βλάστηση συνυπάρχουν και είδη τα οποία καλύπτουν το έδαφος και μαζί με τα πεσμένα φύλλα συνθέτουν ένα όμορφο τοπίο και μία γοητευτική εικόνα. Τα πλατύφυλλα προσφέρουν την σκιά τους και δημιουργούν ένα ευχάριστο και δροσερό περιβάλλον κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ αφήνουν τον ήλιο να εισχωρήσει κατά τους χειμερινούς, που η ηλιοφάνεια είναι αναγκαία. Τα αρωματικά φυτά κάνουν την παραμονή του επισκέπτη πιο ευχάριστη και συχνότερη (Αρβανίτη, 2011). Ο περίπατος στο Πήλιο συνδέεται επιπλέον με τη παρατήρηση της άγριας φύσης, τη συλλογή βοτάνων, την επίσκεψη σε πολιτιστικά σημεία, την εξερεύνηση, την απόλαυση της θέας του βουνού (Νταφλούκα, 2015).

Στο βόρειο τμήμα του Πηλίου, στα όρια με το Μαυροβούνι καταλήγει το εθνικό μονοπάτι 02 που ξεκινά από τον Όλυμπο και καταλήγει στη Ζαγορά του Πηλίου.

Επίσης, διαδρομές έχουν σχεδιαστεί και στα χωριά Κανάλια και Άνω Κερασιά. Στο κεντρικό Πήλιο πολλές πεζοπορικές διαδρομές “κινούνται αυτόνομα” στις ανατολικές ή δυτικές πλαγιές του βουνού, ενώ άλλες συνδέουν τις δύο πλευρές του. Στο νότιο Πήλιο οι χαραγμένες διαδρομές στους οικισμούς Αργαλαστή, Λαύκο και Προμύρι είναι αριθμητικά λιγότερες. Στο Δυτικό Πήλιο και γύρω από τους οικισμούς Αγ. Λαυρέντιος, Αγ. Γεώργιος, Πινακάτες, Βυζίτσα και Μηλιές υπάρχει εκτενές δίκτυο καλντεριμιών που κατηφορίζουν από το κάθε χωριό προς τις παραλίες του Παγασητικού. Η κατάσταση των καλντεριμιών είναι καλή, χρειάζεται όμως προσοχή γιατί είναι αρκετά κατηφορικά. Επιπλέον, διαδρομές υπάρχουν στη χερσόνησο του Τρίκερι στο βουνό Τισαίο που αποτελεί συνέχεια του Πηλίου και στο νησάκι Παλιό Τρίκερι. Βόρεια και κεντρικά του Πηλίου οι διαδρομές διαπερνούν από κατάφυτα σημεία, σε αντίθεση με τις διαδρομές του νότιου Πηλίου, όπου η βλάστηση είναι αραιότερη. Το Πήλιο ενώ προσφέρει την ευκαιρία για περιήγηση και εξερεύνηση, οι διαδρομές δεν είναι πλήρως εξοπλισμένες. Σημεία ξεκούρασης εκλείπουν, η σήμανση δεν είναι επαρκής, ενώ πολλά τμήματα των διαδρομών είναι διακεκομμένα, δυσκολεύοντας ή και ακόμα εμποδίζοντας την πεζοπορία (Νταφλούκα, 2015: 98).

Οι υπάρχουσες διαδρομές που υπάρχουν στην περιοχή είναι οι εξής (Wikiloc app, Τελευταία Πρόσβαση στις 30/11/2018. <http://www.magnesia.gr/gis>, στην Καραγιάννη, 2016. <http://users.sch.gr/ppapachr/pilio1/pilio-general.html>, <http://www.oreivatein.com>, στον Κλείτσος, 2014. “Περπατώντας στο Πήλιο”, 2018. “Περίπατος στο Πήλιο”, πρόσβαση στις 14/11/2018. “Διαδρομές Πήλιο”, πρόσβαση στις 14/11/2018. Χαρατσής, στην Νταφλούκα, 2015. Μαυρουδάκης, 2010):

Υπάρχουσες Διαδρομές Πηλίου.

Πίνακας 19: Υπάρχουσες Διαδρομές Πηλίου, (Πηγή: Ιδία Επεξεργασία)

<p>Αφησος-Αφέτες Αγ. Βλάσιος-Αγ. Λαυρέντιος Αγ. Γεώργιος Νηλείας-Κουβερντέλη-Τσαγκαράδα Αγ. Γεώργιος-Αγριόλευκες-Τσαγκαράδα Αγ. Γεώργιος-Κάτω Γατζέα Αγ. Γεώργιος-Κισσός Αγ. Γεώργιος-Κουβερντέλη-Τσαγκαράδα Αγ. Γεώργιος-Μέγα Ίσωμα-Τσαγκαράδα Αγ. Γεώργιος-Μούρεσι Αγ. Γεώργιος-Πινακάτες Αγ. Λαυρέντιος-Αγ. Γεώργιος Αγ. Λαυρέντιος-Κισσός Αγ. Ονούφριος-Μακρινίτσα-Πορταριά-Χάνια-Αγριόλευκες Αγ. Ονούφριος-Μακρινίτσα-Σταγιάτες Αγ. Παρασκευή-Ζαγορά Αγριά-Αγ. Λαυρέντιος-Αγ. Βλάσιος-Άνω Λεχώνια Αγριά-Αγ. Λαυρέντιος-Χάνια Αηδονοφωλιές-Μακρινίτσα-Σταγιάτες Αηδονοφωλιές-Πορταριά-Σταγιάτες Αι. Γιάννης-Φακίστρα Ανακασιά-Μακρινίτσα-Πορταριά Ανακασιά-Πορταριά Άνω Βόλος-Σταγιάτες-Μακρινίτσα Άνω Κερασιά-Βένετο Άνω Κερασιά-Γερακοφωλιά-Βένετο Άνω Κερασιά-Μνημείο Αλφόνς-Μονή Φλαμουρίου Άνω Κερασιά-Μονή Φλαμουρίου-Βένετο Άνω Κερασιά-Πουρί Άνω Λεχώνια-Αγ. Γεώργιος Άνω Λεχώνια-Παλιόκαστρο-Αγ. Βλάσιος Αργαλαστή-Κάλαμος Αργαλαστή-Λαύκος Αργαλαστή-Λεφόκαστρο-Κάλαμος Αργαλαστή-Ξυνόβρυση Αφέτες-Νεοχώρι Βένετο-Κεραμίδι Βένετο-Παλιόκαστρο Βενέτου-Σπηλιές-Ταρσανάς Βένετο-Πουρί Βόλος Ξυνόβρυση Βόλος-Αγριά-Άνω Λεχώνια-Άνω Γατζέα</p>	<p>Βόλος-Αγριά-Δράκεια-Χάνια Βόλος-Ανεμούτσα-Αγριά Βόλος-Άνω Λεχώνια-Άνω Γατζέα-Κάτω Γατζέα-Μαλάκι Βόλος-Γορίτσα-Ανεμούτσα-Αγριά Βόλος-Λεχώνια Βόλος-Μακρινίτσα Βόλος-Νεοχώρι-Μηλιές Βόλος-Πορταριά-Χάνια-Αγ. Γεώργιος-Αγριά Βόλος-Χάνια Βόλος-Χάνια-Τσαγκαράδα-Μηλιές-Καλά Νερά Βυζίτσα-Καλά Νερά Γορίτσα-Ανεμούτσα-Αγριά Δράκεια-Αγ. Λαυρέντιος Ζαγορά-Χορευτό Καλά Νερά-Μηλιές Καλά Νερά-Μηλιές-Αγ. Νικόλαος-Μπούφα Καλά Νερά-Μηλιές-Ξουρίτσι-Τσαγκαράδα Καλά Νερά-Πινακάτες-Βυζίτσα-Σταθμός Τρένου Μηλεών Κάλαμος-Μοναστήρι Πάου-Αργαλαστή Καμάρι-Κεραμίδι Κανάλια-Βένετο Κανάλια-Κεραμίδι Κάπουρνα-Κάτω Κερασιά Κατηγιώργης-Βρωμονέρι Κάτω Κερασιά-Λουζίνικο-Κάπουρνα Κισσός-Μούρεσι-Αι. Γιάννης Κουκουράδα-Σταγιάτες Λαύκος-Μονή Αγ. Σπυρίδωνος-Προμύρι Λαύκος-Πλατανιάς Λεφόκαστρο-Αργαλαστή-Κάλαμος Μακρινίτσα-Βένετο Μακρινίτσα-Δυτικό Καταφύγιο-Πουρί Μακρινίτσα-Κάτω Κερασιά Μακρινίτσα-Καψάλες-Δυτικό Καταφύγιο-Λαγωνικά Μακρινίτσα-Κουκουράδα-Άνω Βολος Μακρινίτσα-Λαγωνικά-Πουρί Μακρινίτσα-Πορταριά Μακρινίτσα-Πουριανός Σταυρός-Δυτικό Καταφύγιο Μακρινίτσα-Πουριανός Σταυρός-Πουρί Μακρινίτσα-Προφήτης Ηλίας-Καταφύγιο-Πουρί</p>
---	---

Μακρινίτσα-Σταγιάτες	Πουρί-Χορευτό
Μακρινίτσα-Τρανό Ίσιωμα	Προμύρι-Πλατανιάς
Μακρινίτσα-Χορευτό	Συκή-Ξινόβρυση
Μακρυρράχη-Ανήλιο	Τρίκερι-Αγ. Κυριακή
Μαυροβούνι-Έλαφος-Κεραμίδι	Τρίκερι-Αλογόπορος-Παλιό Τρίκερι
Μηλιές Μπούφα	Τρίκερι-Κόττες
Μηλιές-Άνω Λεχώνια	Τσαγκαράδα-Νταμούχαρη-Αι. Γιάννης
Μηλιές-Αφέτες-Αφησσοσ	Τσαγκαράδα-Φακίστρα-Νταμούχαρη
Μηλιές-Βυζίτσα	Φυτόκο-Λαγωνίκα-Πουρί
Μηλιές-Λαμπινού	Φυτόκο-Μακρινίτσα
Μηλιές-Λεχώνια	Φυτόκο-Μακρινίτσα-Σταγιάτες-Αγ.
Μηλιές-Νεοχώρι	Ονούφριος
Μηλιές-Ξουρίτσι-Μυλοπόταμος	Χάνια-Αγριόλευκες-Σχιτζουράβλι
Μηλιές-Παναγιώτικο-Μπούφα	Χάνια-Αηδονάκι
Μηλιές-Τσαγκαράδα	Χάνια-Ανατολικό Καταφύγιο-
Μηλίνα-Κυδωνιές-Πηγές	Μυλοπόταμος
Μηλίνα-Λαύκος	Χάνια-Ανήλιο-Αι. Γιάννης
Μηλίνα-Χοντρή Άμμος-Μαύρη Πέτρα	Χάνια-Δράμαλα-Τσαγκαράδα
Μούρεσι-Αι. Γιάννης	Χάνια-Ζαγορά
Μούρεσι-Νταμούχαρη	Χάνια-Καταρράκτες-Μακρυρράχη
Μούρεσι-Νταμούχαρη-Αι. Γιάννης	Χάνια-Κισσός
Μυλοπόταμος-Λιμνιώνας-Λαμπινού	Χάνια-Κισσός-Αι. Γιάννης
Νέα Δημητριάδα-Κατηχώρι	Χάνια-Μακρυρράχη
Νέα Δημητριάδα-Σταγιάτες-Μακρινίτσα-	Χάνια-Πορταριά
Κουκουράβα	Χάνια-Προφήτης Ηλίας-Μακρυρράχη
Νταμούχαρη-Μούρεσι-Κισσός-Αι Γιάννης	Χάνια-Σχιτζουράβλι-Τσαγκαράδα
Νταμούχαρη-Μούρεσι-Τσαγκαράδα	Χάνια-Τέσσερις Κορυφές
Ξινόβρυση-Ποτιστικά	Χάνια-Τρία Ρέματα-Κισσός
Πινακάτες-Βυζίτσα	Χάνια-Τσαγκαράδα
Πλατανιάς-Λαύκος	Χάνια-Φτιρίτσα-Μούρεσι-Αι. Γιάννης
Πλατανιάς-Μονή Αγ. Σπυρίδωνος	Χορευτό-Αι.Γιάννης-Νταμούχαρη
Πορταριά-Δρακεια	Χορευτό-Ανάληψη-Ελίτσα-Πουρί
Πορταριά-Κατηχώρι-Άλλη μεριά	Χόρτο-Λεφόκαστρο
Πορταριά-Σταγιάτες-Άνω Βόλος	Χόρτο-Μετόχι
Πουρί-Οβρίος(Παλιά Μιτζέλα)-	
Κερασόραμα	
Πουρί-Τρία Γεφύρια	

Στα πλαίσια της ανάπτυξης του περιπατητικού τουρισμού, σχεδιάζεται ένα ολοκληρωμένο δίκτυο μονοπατιών στον Δήμο Νοτίου Πηλίου. Η μελέτη αφορά ακόμα, την καταγραφή των ήδη υπαρχόντων μονοπατιών, τη σήμανση, το καθαρισμό και την πιστοποίηση τους. Η διαδρομή των μονοπατιών στον Δήμο Νοτίου Πηλίου θα καλύπτει την περιοχή από τον Αϊ Γιώργη έως το Τρίκερι μέσα από ορεινές διαδρομές, αλλά και με κάθετες μέχρι τις παραλίες. Στόχος είναι να καλύπτονται όλοι οι οικισμοί,

δίνοντας την δυνατότητα στον περιηγητή να απολαύσει διαφορετικά τοπία, σε οποιαδήποτε διαδρομή και αν ακολουθήσει. Το έργο θα χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα LEADER (“Με τα πόδια από Αϊ Γιώργη έως Τρίκερι...”, 2018).

3.8.1.3 ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 45: Ορειβασία στο Πήλιο. (Πηγή: "ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ", πρόσβαση στις 11/11/2018)

“Η ορειβασία είναι η εξερεύνηση του βουνού και αποτελεί την δύσκολη μορφή της πεζοπορίας” (Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005, σελ. 51). Είναι η *“εναλλακτική μορφή τουρισμού κατά τη διάρκεια της οποίας οι τουρίστες αναπτύσσουν ορειβατικές δραστηριότητες ή παρακολουθούν ορειβατικές δραστηριότητες”*. Έχει δύο μορφές, το ανηφορικό περπάτημα και το σκαρφάλωμα. Η δεύτερη είναι πιο επικίνδυνη και πιο δύσκολη (Σφακιανάκης, 2000: 210). Μια συνήθης ορειβατική ανάβαση

διαρκεί εφτά με δέκα ώρες μαζί με την επιστροφή. Οι ορειβάτες που ανεβαίνουν τα βουνά από ευχαρίστηση, από διάθεση εξερεύνησης ή κατάκτησης, από την έλξη των δυσκολιών, για σωματική άσκηση, για πνευματική ξεκούραση. Μπορεί να πραγματοποιηθεί και χειμώνα και καλοκαίρι, υπό την συνθήκη να υπάρχουν ήπιες καιρικές συνθήκες (Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005).

Υπάρχουν αρκετές ορειβατικές διαδρομές με σημαντικές υψομετρικές διαφορές στο Πήλιο (πχ. Βόλος-Γορίτσα-Άγιος_Λαυρέντιος-Δράκεια-Χάνια, Ανακασιά-Μακρινίτσα-Πορταριά-Χάνια-Αγγριόλευκες, Άνω Κερασιά-Αλφόνος-ΙΜ_Φλαμπουρίου). Για την ανάπτυξη του ορειβατικού- περιπατητικού τουρισμού αναβαθμίζονται ποιοτικά τα ήδη υπάρχοντα καταφύγια και δημιουργούνται νέα, γίνεται διάνοιξη νέων μονοπατιών και συντήρηση των υφιστάμενων. Έτσι αυξάνεται ο αριθμός των τουριστών, ενώ παράλληλα η αειφορική διαχείριση του ορεινού όγκου του Πηλίου (Γιαλίδη, 2013).

3.8.1.4 ΠΟΔΗΛΑΤΟ ΒΟΥΝΟΥ.

Εικόνα 46: Ποδηλασία στο Πήλιο. (Πηγή: “ Ποδηλασία στο βουνό του Πηλίου!”, πρόσβαση στις 11/11/2018)

Το ποδήλατο βουνού είναι ειδικής κατασκευής ποδήλατο κινούνται σε ορεινά, ανηφορικά ή κατηφορικά, μονοπάτια, πάνω σε χώμα ή σε χόρτα, περνούν εύκολα δύσβατο έδαφος (πχ με λακκούβες). Οι ποδηλάτες παράλληλα με τη φυσική άσκηση, απολαμβάνουν την ομορφιά του φυσικού τοπίου, τον καθαρό αέρα, έρχονται σε επαφή με τη χλωρίδα και πανίδα, να χαίρονται την ησυχία της εξοχής. Επίσης, εκτός από την ψυχαγωγική διάσταση της ορεινής ποδηλασίας, θεσπίζονται και αγώνες ποδηλάτου βουνού και ιδιαίτερα αγώνες μεγάλων αποστάσεων, κατάβασης και ανάβασης βουνών και κατάβασης slalom (Σφακιανάκης, 2000).

Οι καλές κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν το καλοκαίρι στο Πήλιο, δημιουργούν τις ιδανικές συνθήκες για τη διοργάνωση τόσο ήπιας όσο και ορεινής ποδηλασίας (Μαυρουδάκης, 2010, Κλείτσος, 2014). Συγκεκριμένα, το Πήλιο παρέχει πάνω από 250χλμ οδήγησης ορεινής ποδηλασίας (Νταφλούκα, 2015). Η μορφολογία του εδάφους στις διαδρομές ποδηλασίας είναι ασφαλτος και χωματόδρομος με αυξομειώσεις. Οι προτεινόμενες διαδρομές δηλαδή είναι χωμάτινοι, κοινοτικοί, δασικοί δρόμοι, μονοπάτια και ορεινά βατά σημεία (Μαυρουδάκης, 2010, Κλείτσος, 2014). Οι πιο απαιτητικές αναβάσεις γίνονται στις κορυφές του βουνού, οι οποίες προσφέρουν εκτός από καλή αθλητική δραστηριότητα και πανοραμική θέα του Αιγαίου Πελάγους ή του Παγασητικού κόλπου. Η ανάβαση σε πιο επίπεδες επιφάνειες περιλαμβάνει την ποδηλασία σε πυκνά δάση, κάτω από τη σκιά των φυλλωμάτων και την παρουσία πηγών, από τις οποίες ρέει δροσερό νερό (Νταφλούκα, 2015). Συνδυάζεται έτσι η σωματική άθληση, η ψυχαγωγία με την ηρεμία της φύσης, την

ομορφιά του τοπίου, τον καθαρό αέρα και την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, προσδίδοντας έντονο ενδιαφέρον στην ποδηλατική διαδρομή (Μαυρουδάκης, 2010, Κλείτσος, 2014). Ταυτόχρονα κατά την διάρκεια της διαδρομής ο ποδηλάτης επισκέπτεται διαφορετικούς οικισμούς (Κλείτσος, 2014).

Από την πλευρά του Παγασητικού οι διαδρομές είναι πιο επίπεδες αλλά μεγαλύτερου μήκους. Διέρχονται από διάφορες περιοχές όπως, Αγριά, Άνω Γατζέα, Πλατανίδα, Μαλάκι, Καλά Νερά, Κορωπή, Άφησσο, Λεφόκαστρο, Κάλαμο, Χόρτο, Μηλίνα, Κόττες, Τρίκερι, Μηλιές, Άγιος Γεώργιος Νηλείας, Μακρινίτσα, Πορταριά, Δράκεια, Σταγιάτες κ.α. Από την πλευρά του Αιγαίου οι υψομετρικές διακυμάνσεις είναι περισσότερες, όμως ο ποδηλάτης ανταμείβεται από την ομορφιά του τοπίου και της καταπράσινης βλάστησης. Μία από τις διαδρομές αυτές ξεκινάει από τη κορυφή το Χιονοδρομικό κέντρο Πηλίου στα Χάνια, η διαδρομή κατευθύνεται προς τη Ζαγορά ή το Κισσό και με σημαντικά σημεία τις πολύ όμορφες παραλίες στην Πλάκα, στον Άγιο Ιωάννη, στο Παπά Νερό, στη Νταμούχαρη, στη Φακίστρα ή στο Μυλοπόταμο (Νταφλούκα, 2015).

Ήδη αρκετά ξενοδοχεία στο Πήλιο, ανάμεσα στις προσφερόμενες υπηρεσίες τους περιλαμβάνουν και εξορμήσεις με ποδήλατα. Επιπλέον, οι όμιλοι, οι Φορείς και οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες αναπτύσσουν και δίνουν έκταση στο άθλημα και στον ορεινό τουρισμό (Κλείτσος, 2014). Ενώ το ποδήλατο βουνού προτιμάται από τους τουρίστες, καθώς δημιουργούνται πίστες και διοργανώνονται πανελλήνια πρωταθλήματα. παρατηρούνται προβλήματα με τις άδειες και την ασφαλιστική κάλυψη (Πατέλης, 2015).

3.8.1.5 ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ & ΚΑΤΑΒΑΣΗ ΒΡΑΧΟΥ (CANYONING).

Εικόνα 47: Canyoning. (Πηγή: "Ενδεικτικές διαδρομές Canyoning", πρόσβαση στις 11/11/2018)

Άλλες δραστηριότητες στις οποίες μπορεί να επιδοθεί ο επισκέπτης είναι η αναρρίχηση και η κατάβαση βράχου (canyoning). Το Πήλιο διαθέτει πληθώρα φαραγγιών (πχ Μυλοπόταμου, Φακίστρας) και βράχων. Επομένως, χάρη στη μορφολογία του μπορεί να υποστηρίξει αυτές τις δραστηριότητες. Στην αναρρίχηση εξυπηρετεί το ανάγλυφο της επιφάνειας. Η κατάβαση πραγματοποιείται με την κατάβαση σε βράχο ή σε φαράγγι. Είναι νέο σπορ που βρίσκει μεγάλη απήχηση (www.canyoning.gr, όπως αναφέρεται στις Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013). Τα τελευταία χρόνια, αρχίζει να αναπτύσσεται και αυτή η δραστηριότητα (canyoning) στο Πήλιο (Παπαδοπούλου, 2014) και είναι αρκετά δημοφιλής (Πατέλης, 2015). Και πάλι τοπικές ομάδες ιδιωτών και συγκεκριμένα ο Σύλλογος της Τσαγκαράδας, φροντίζουν για την ασφάλεια και τη φροντίδα των φαραγγιών, ώστε να είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα (Παπαδοπούλου, 2014. Πατέλης, 2015).

Οι διαδρομές που προσφέρονται ποικίλουν σε επίπεδο δυσκολίας, (όμως σε κάθε περίπτωση είναι πλήρως ασφαλισμένες). Η κατάβαση των φαραγγιών ακολουθεί την πορεία των υδάτων. Μπορεί να συνδυαστεί με περπάτημα εκτός μονοπατιού ή μέσα στο νερό, κολύμπι και κατάβαση με σχοινί σε καταρράκτες. Κατάλληλες τοποθεσίες για τις παραπάνω δραστηριότητες είναι (Νταφλούκα, 2015):

- Κουκουράβα - Σαρακηνός - Αγ.Νικολάκης. Αναρρίχηση σε ασβεστολιθικούς βράχους, υψομετρικής διαφοράς από 10 έως 35 περίπου μέτρα, που αρχίζουν από τον Άγιο Νικολάκη και φτάνουν μέχρι και την Κουκουράβα. Ένα πεδίο ποικίλης δυσκολίας, πολύ κοντά στην πόλη του Βόλου.
- Φαράγγια Μυλοποτάμου & Φακίστρας. Και τα δύο φαράγγια έχουν μεγάλη ποικιλία φυτών και επίσης καταλήγουν σε όμορφες παραλίες. Γνώστες του αθλήματος έχουν χαρακτηρίσει τα δύο φαράγγια ως από τα καλύτερα αναρριχητικά. Οι διαδρομές βρίσκονται σε ασβεστολιθικούς βράχους των παραλίων του Μυλοπόταμου. Υπάρχουν συνολικά 14 περίπου διαδρομές υψομετρικής διαφοράς 10-20μ., υψηλής κατά πλειοψηφία δυσκολίας.
- Ξουρύχτι. Διάσχιση στο βαθύτερο φαράγγι του Πηλίου, της Κούτρας (είσοδος από το χωριό Ξουρύχτι).
- Αγριά. Εικοσιπέντε περίπου διαδρομές κάθε δυσκολίας, στα ασβεστολιθικά βράχια της Ανεμούτσας, υψομετρικής διαφοράς από 10 έως 25 μ.

- Πλατανιάς. Νοτιοδυτικά της Αργαλαστής και δίπλα από την παραλία του Μικρού, βρίσκεται το πεδίο, που είναι κατάλληλο για αναρρίχηση με 18 διαδρομές.
- Σπηλιά Πάου. Από την Αργαλαστή προς την παραλία του Πάου το πεδίο είναι κατάλληλο για αναρρίχηση έχει 16 διαδρομές.

3.8.1.6 ΤΟΞΟΒΟΛΙΑ.

Η τοξοβολία αποτελεί Ολυμπιακό άθλημα και συγκεντρώνει κάθε χρόνο ολοένα και περισσότερους τουρίστες (Παπαδοπούλου, 2014). Είναι ένα ακόμη ψυχαγωγικό άθλημα, με το οποίο ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τη φύση και ταυτόχρονα να εξασκήσει την υπομονή του και να οξύνει την ικανότητα της αυτοσυγκέντρωσης (Νταφλούκα, 2015). Οι τουρίστες του Πηλίου επιδίδονται και στην τοξοβολία, η μυθολογία του βουνού για τους Κενταύρους διεγείρει

Εικόνα 48: Τοξοβολία. (Πηγή: "σπανια ολυμπιακα αθληματα", πρόσβαση στις 11/11/2018)

το ενδιαφέρον και θέτει το ιδανικό πλαίσιο ανάπτυξης τέτοιας δραστηριότητας (Πατέλης, 2015). Το Πήλιο έχει αρκετούς σκοπευτικούς συλλόγους από τους οποίους μπορεί κάποιος να προμηθευτεί τόξα και βέλη. Οι σύλλογοι επίσης προσφέρουν τη δυνατότητα εκμάθησης και εξάσκησης με τόξο ή με αεροβόλο τυφέκιο, με τη βοήθεια της εμπειρίας τους και του σύγχρονου εξοπλισμού τους. Συχνά διοργανώνονται και διαγωνισμοί τοξοβολίας στη φύση (Νταφλούκα, 2015). Για παράδειγμα το 2016 διοργανώθηκε διεθνής αγώνας τοξοβολίας μέσα στη φύση και όχι σε ανοιχτό γήπεδο όπως συνηθίζεται. Οι στόχοι ήταν τοποθετημένοι πάνω σε δένδρα, βράχους και άλλα φυσικά εμπόδια ("Αγώνας τοξοβολίας πεδίου στο Πήλιο", 2016. Το 2015 είχε διοργανωθεί παρόμοιος αγώνας με τη συμμετοχή 80 ατόμων μεταξύ αυτών 54 αθλητών από Ελλάδα και εξωτερικό ("Ένας διαφορετικός αγώνας τοξοβολίας στο Πήλιο", 2015).

3.8.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ.

Ο τουρισμός περιπέτειας ορίζεται ως *"το είδος εναλλακτικού τουρισμού, το οποίο περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες, που χαρακτηρίζονται έντονα από το στοιχείο της περιπέτειας και στηρίζονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του φυσικού*

περιβάλλοντος, στο οποίο πραγματοποιούνται” (Σφακιανάκης, 2000: 38). Είναι “η δραστηριότητα αναψυχής που λαμβάνει χώρα σε ένα ασυνήθιστο, εξωτικό, απομονωμένο ή δυσπρόσιτο προορισμό και χαρακτηρίζεται από ένα βαθμό ρίσκου και συγκίνησης για αυτόν που τον πραγματοποιεί, αλλά και ανάγκη για βαθύτερη γνώση του κόσμου και του ίδιου του ανθρώπου”. (Βελισσαρίου, 2000: 111).

Ο τουρισμός περιπέτειας είναι η ευρεία έννοια, η οποία περιλαμβάνει τον αθλητικό, τον ορεινό, τον χειμερινό τουρισμό, τον τουρισμό ακραίων αθλημάτων. Μερικές από τις δραστηριότητες αυτές είναι η ιππασία, το θαλάσσιο-χειμερινό σκι, η αναρρίχηση, το ράφτινγκ, το κανό-καγιάκ, οι καταδύσεις, η ποδηλασία βουνού, το ράλι, οι αναρριχήσεις και καταβάσεις βουνού και βράχων, οι ελεύθερες πτώσεις με αλεξίπτωτο, το bungee-jumping, η διάσχιση φαραγγιών, η εξερεύνηση σπηλαίων (Σφακιανάκης, 2000. Buckley, 2007). Κάποιες από αυτές τις δραστηριότητες έχουν μικρό και άλλες μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας. Σε κάθε περίπτωση προσφέρεται για την ανάδειξη του φυσικού τοπίου, των παραδοσιακών οικισμών, ενώ ταυτόχρονα δε διαταράσσει την οικολογική ισορροπία (Γουρνιανάκη, 2008). Οι δραστηριότητες που προσφέρονται, εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν και αντιμετωπίζουν την εποχικότητα, καθώς προσφέρονται όλο το χρόνο (Papadimitriou & Gibson, 2008).

Βασικές προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ο τουρισμός περιπέτειας είναι η ύπαρξη βασικών εγκαταστάσεων και η ανάπτυξη ενός συστήματος παροχής πρώτων βοηθειών. Οι υποδομές αυτές έχουν μικρό κόστος (Σφακιανάκης, 2000). Επιπλέον, οι παραπάνω δραστηριότητες προϋποθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και εξοπλισμό από τη μεριά των συμμετεχόντων (Μαυρουδάκης, 2010).

Η ζήτηση για τουρισμό περιπέτειας προβλέπεται να αυξηθεί διεθνώς (Cater, 2004, Williams & Soutar, 2009). Βρίσκει μεγάλη απήχηση, καθώς καλύπτει τη σημερινή ανάγκη για εκτόνωση από το άγχος και τη ρουτίνα (Σφακιανάκης, 2000). Ειδικά, ο τουρισμός ακραίων αθλημάτων (υποκατηγορία του τουρισμού περιπέτειας) (Holm, Lugosi, Croes, Torres, 2017) συνίσταται σε δράσεις έξω από τα καθιερωμένα με συνεχείς εκπλήξεις, οδηγώντας τον ενδιαφερόμενο στο να ξεφεύγει από την καθημερινότητα (Κολτσιδόπουλος, στην Πάντου, 2010). Οι τουρίστες περιπέτειας προσδοκούν να ζήσουν εμπειρίες με υψηλό ρίσκο (Holm et al., 2017) και να δοκιμάσουν τις προσωπικές τους αντοχές (Bentley, Page, Macky, 2007). Το ρίσκο αναφέρεται στην προθυμία να θέσει σε κίνδυνο την σωματική του ακεραιότητα αλλά

και την κοινωνία (Pomfret, 2006), δηλαδή το κοινό που παρακολουθεί (πχ αγώνες μηχανοκίνητων). Επίσης, συνδυάζει φυσική άσκηση, δράση, τόλμη, θάρρος και σεβασμό στη φύση (Γουρνιανάκη, 2008).

3.8.2.1 FLYING FOX.

Στο Πήλιο υπάρχει η δραστηριότητα Flying fox. “*Πρόκειται για εναέρια διαδρομή, που γίνεται σε ένα συρματόσχοινο με ελαφρά κατηφορική κλίση. Το συρματόσχοινο ξεκινά από ένα στύλο και καταλήγει σε έναν άλλο, ο οποίος βρίσκεται σχεδόν στο ύψος του εδάφους.*” Αθλητική δραστηριότητα που χρειάζεται την υποστήριξη ειδικών ομάδων (Νταφλούκα, 2015: 134).

Εικόνα 49: Flying fox. (Πηγή: "Νέες δράσεις του «Pelion Explorer» Για την «Παγκόσμια Ημέρα Βουνού»",2014)

3.8.2.2 ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΣ ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 50: Motorcross. (Πηγή: "ΔΙΚΤΥΟ «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»:ΔΙΗΜΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΩΣΙΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»-Βόλος και Πήλιο στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2016",2016)

Το Πήλιο διαθέτει ένα μεγάλο δίκτυο δασικών δρόμων βουνού, προσφέροντας τη δυνατότητα στους λάτρεις του μηχανοκίνητου ακτιβισμού να βρουν ένα πεδίο δράσης (Παπαδοπούλου, 2014). *Με τον όρο μηχανοκίνητος αθλητισμός εννοούμε τα είδη άθλησης που συντελούνται με μηχανοκίνητα οχήματα.*” Οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν αγώνες μηχανών enduro, αυτοκινήτων 4X4, αναβάσεις. Οι διαδρομές του Πηλίου περνάνε “*μέσα στη πυκνή βλάστηση και ανάμεσα στα καταπράσινα επιβλητικά δέντρα αγριοκαστανιάς και οξιάς, δίπλα σε παραδοσιακά πέτρινα γεφύρια, ποτάμια με παγωμένα πεντακάθαρα νερά*” (Νταφλούκα, 2015: 121-122).

Κάθε χρόνο οι επισκέπτες-οδηγοί αυτοκινήτων και μοτοσικλετών απολαμβάνουν τη περιπέτεια στο Πήλιο καθώς, διοργανώνονται ερασιτεχνικοί αγώνες Enduro, On-Off, Quad, Trail ride, 4x4. Ένα ακόμη ειδικός γεγονός του Πηλίου, που συγκεντρώνει

πλήθος κόσμου και διεξάγεται κάθε Μάιο αγώνας Rally από τη λέσχη αυτοκινήτου Βόλου, το «Rally Κένταυρος». Το Σεπτέμβριο του 2012 πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το 41^ο Διεθνές Ράλλυ ΦΙΛΠΑ (Φίλοι Παλαιού Αυτοκινήτου), στο οποίο πήραν μέρος περισσότερα από 60 παλαιά ιστορικά αυτοκίνητα καλύπτοντας περίπου 380 χιλιόμετρα. Η διάρκεια του γεγονότος κράτησε 3 μέρες, κάθε μέρα οι οδηγοί ακολουθούσαν και μια διαφορετική διαδρομή περνώντας από μια διαφορετική ομάδα οικισμών τη φορά. Τη πρώτη μέρα από την Αγριά, τη Δράκεια, τα Χάνια, το Κισσό, τη Τσαγκαράδα, τις Μηλιές, τα Καλά Νερά και τα Λεχώνια. Τη δεύτερη μέρα από Άγιο Γεώργιο Νηλείας, Βυζίτσα, Νεοχώρι, Αργαλαστή συμπεριλαμβάνοντας και μια επίσκεψη στο Μουσείο Ραδιοφώνου στον Λαύκο, την Μηλίνα στο Τρίκερι, στον Αλογόπορο, όπου ήταν και ο τερματισμός της δεύτερης ημέρας. Τη τελευταία ημέρα οδήγησαν προς Αγριά, Χάνια, Πορταριά, Μακρινίτσα, την περιοχή της Λίμνης Κάρλα, επισκέπτοντας το Μουσείο Λιμναίου Πολιτισμού Κάρλας και τέλος στο γραφικό Καμάρι. Τέλος, κάθε Σεπτέμβριο και για ένα διήμερο διοργανώνεται αγώνας αυτοκινήτου με τίτλο «Ανάβαση Πορταριάς». Με μια από τις ωραιότερες διαδρομές και με συμμετοχές από όλο τον κόσμο, ο αγώνας αυτός προσελκύει ένα μεγάλο αριθμό φίλων του συγκεκριμένου αθλήματος (Νταφλούκα, 2015, Κλείτσος, 2014).

Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτό το είδος άθλησης συνδέεται και με οικοτουριστικές δραστηριότητες, όπως παρατήρησης της φύσης και της άγριας πανίδας, συλλογής μανιταριών, φρούτων, χόρτων και βοτάνων (Νταφλούκα, 2015). Εκτός της διαφήμισης που προσφέρουν στην περιοχή, συνεισφέρουν στην τουριστική και οικονομική ανάπτυξη και των γύρω οικισμών, καθώς κάθε χρόνο συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών (Κλείτσος, 2014).

3.8.2.3 ΙΠΠΑΣΙΑ.

Εικόνα 51: Ιππασία δίπλα στη θάλασσα. (Πηγή: "ΔΙΚΤΥΟ «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»:ΔΗΜΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΩΣΙΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»-Βόλος και Πήλιο στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2016",2016)

Εικόνα 52: Ιππασία στη φύση. (Πηγή: "Ιππασία-Πορταριά Πηλίου-Αλογα-Ελεύθερη ιππασία M&A Horses Ιππικό κέντρο τουρισμού Πορταριά Πηλίου",2009)

Η ιππασία συνδυάζει τον αθλητισμό περιπέτειας με τον οικοτουρισμό. Οι περιπλανήσεις με τα άλογα συνήθως ξεκινούν από τα όμορφα γραφικά χωριά του Πηλίου και διασχίζουν δάση και ρεματιές, για να καταλήξουν στη θάλασσα. Η Αργαλαστή είναι η περιοχή που προσφέρεται για ιππασία. Πρώτον, φιλοξενεί διάφορες εγκαταστάσεις με άλογα και δεύτερον ο καταπράσινος με χαμηλούς λόφους χαρακτήρας του τοπίου, ικανοποιεί τις συνθήκες για περιήγηση με ίππους. Τα καλντερίμια που διέρχονται μέσα στους απέραντους ελαιώνες, με τα αιωνόβια δέντρα, που εναλλάσσονται με δασώδεις περιοχές και ρεματιές με πλατάνια, προσφέρονται για ιππασία. Με αφετηρία την Αργαλαστή, ξεκινούν δύο καλντερίμια προς τον Κάλαμο (6χμ Δ) και το Λεφόκαστρο (6χμ ΒΔ) αντίστοιχα. Σε πολλά σημεία η βλάστηση είναι τόσο πυκνή που, εξασφαλίζει πλούσια σκιά και δροσιά ακόμη και το καλοκαίρι. Κάποιες από τις πιο εντυπωσιακές παραλίες κοντά στην Αργαλαστή είναι προσβάσιμες με ίππους, όπως η Πάλτση (13χμ Α), τα Ποτιστικά (10χμ Α) και η Μελανή (10χμ Α), από την πλευρά του Αιγαίου, και το Μάρμαρο, από την πλευρά του Παγασητικού κόλπου. Υπάρχουν πολλές ακόμα ιππικές διαδρομές στο Πήλιο, οι οποίες όμως απαιτούν την συνοδεία με εξειδικευμένους επαγγελματίες του ιπποτουρισμού (Νταφλούκα, 2015).

3.8.3 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο οικοτουρισμός εντάσσεται στον οικολογικό τουρισμό (Tsounta, στον Πατέλη, 2015). Είναι ο περιβαλλοντικά υπεύθυνος τουρισμός (Αλοιμόνος, 2010), ο συνδυαστικός κρίκος του τουρισμού με την αειφόρο ανάπτυξη. Δεδομένου ότι το φυσικό περιβάλλον είναι πόρος πλούσιος αλλά και ευαίσθητος (Κουτάντου, 2015), τον καθιστά ένα από τα πιο χρήσιμα εργαλεία για την προστασία της φύσης (Μαυρουδάκης, 2010. Δολόγλου, 2008). Ο κεντρικός άξονας του οικοτουρισμού είναι η προστασία του

περιβάλλοντος, με την ενεργή εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας, προσφέροντας σημαντικά οφέλη στην ανάπτυξη της (Γεωργαλά, 2009). Επίσης, στοχεύει στη γνωριμία και μελέτη σπάνιων ειδών, με τη παράλληλη προστασία και διατήρηση τόσο του φυσικού, όσο και του πολιτισμικού κεφαλαίου της περιοχής (Tsounta, στον Πατέλη, 2015). Η διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών αξιών επιτυγχάνεται μέσα από τη σωστή και ορθολογική ρύθμιση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (Γκουβέρος, 2010). Ο σχεδιασμός και η προστασία είναι κρίσιμοι παράγοντες για την επιτυχία του οικοτουρισμού. Πρέπει να περιλαμβάνει μια στρατηγική για την προστασία των προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης, του σχεδιασμού, της προστασίας και της διαχείρισης των πόρων σε συνεχή βάση (Bottrill & Pearce, 1995). Ο οικοτουρισμός ακόμη, λειτουργεί κυρίως ως πλέγμα με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο ορεινός και περιπατητικός τουρισμός κλπ (Γκουβέρος, 2010).

Ο οικοτουρίστας επισκέπτεται περιοχές με όμορφα φυσικά τοπία, με σκοπό την απόλαυση και την εκτίμηση της φύσης και των πολιτισμικών στοιχείων (Αλοιμόνος, 2010). Όμως, όποιος ταξιδεύει σε ένα μέρος για να πραγματοποιήσει οικοτουριστικές δραστηριότητες, δεν καθίσταται ως οικοτουρίστας. Ο οικοτουρίστας έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, νοοτροπίες, αξίες, πεποιθήσεις, επιθυμίες και ενδιαφέροντα (Nowaczek & Smale, 2010). Το πνεύμα που τον διέπει είναι πνεύμα εκτίμησης, συμμετοχής και ευαισθησίας. Κάνει συνετή χρήση των πόρων, δεν απειλεί την άγρια ζωή και προσφέρει την προσωπική του εργασία για να συνεισφέρει στην περιοχή, βοηθάει στην ανοικοδόμηση και στη διατήρηση των μονοπατιών πεζοπορίας, καθαρίζει τις παραλίες (Κοντολάτος, 2016. Γκουβέρος, 2010). Με τον εθελοντισμό του συμβάλλει στην διατήρηση των ειδών και υποστηρίζει τις έρευνες για την προστασία της φύσης (Nowaczek & Smale, 2010). Του δίνεται με αυτόν τον τρόπο η ευκαιρία να προσφέρει στον τόπο και στην τοπική κοινωνία (Κοντολάτος, 2016). Πολλά ταξιδιωτικά πρακτορεία υποστηρίζουν το εγχείρημα του εθελοντισμού, προσφέροντας τουριστικά πακέτα, που προωθούν τον οικοτουρισμό και ικανοποιούν τις προσδοκίες των εθελοντών τουριστών (Coghlan, 2006).

Το Πήλιο ως ΠΠ μαζί με τη διάκριση του για την πλούσια βλάστηση, διαθέτει ακόμη μεγάλη πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά και προστατευμένους παραδοσιακούς οικισμούς (Γκάτσης, 2015). Όλα αυτά σε συνδυασμό με την

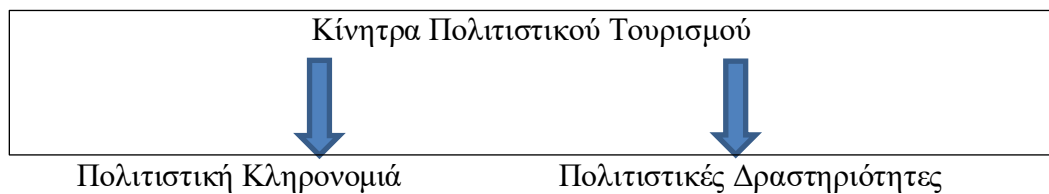
γεωγραφική θέση και τις ήπιες κλιματικές συνθήκες (Γκουβέρος, 2010) συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά, εκπληρώνοντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού ή ευρύτερα του φυσιολατρικού τουρισμού (Κοντολάτος, 2016. Σαμαρά, 2008). Τα στοιχεία αυτά πιο επεξηγηματικά, παρέχουν ευκαιρίες παρατήρησης, θαυμασμού και απόλαυσης του τοπίου και της άγριας ζωής (Γκουβέρος, 2010). Οι οικοτουρίστες επίσης, εκτός από το να θαυμάζουν την άγρια ζωή, τροφοδοτούν τα ζώα (Orams, 2002) και ακόμη συλλέγουν βότανα και φρούτα. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες οικοτουρισμού και ειδικά η παρατήρηση της φύσης αναπτύσσεται σταδιακά στο Πήλιο (Κλείτσος, 2014). Ειδικά, ο βιότοπος της Κερασιάς, που βρίσκεται στο Βόρειο Πήλιο συγκεντρώνει κάθε χρόνο πλήθος επισκεπτών, με σκοπό να θαυμάσουν τα πενήντα είδη άγριας ορχιδέας που διαθέτει. Ανάμεσα στους επισκέπτες βρίσκονται σπουδαίες προσωπικότητες (πχ η σύζυγος του Πρέσβη της Δανίας,) που συμβάλουν καθοριστικά στην ανάδειξη του φυσικού πλούτου του Βόρειου Πηλίου. Ο τουρισμός αυτός εξασκείται από φυσιολάτρες, συλλέκτες και ερευνητές, εκπροσώπους αρχών και φορέων, μαθητές, φοιτητές και καθηγητές Πανεπιστημίου (Υδραίου, 2018δ. Κλείτσος, 2014). Σύμφωνα με έρευνες οι επισκέπτες της περιοχής μελέτης είναι διατεθειμένοι να σεβαστούν το τοπίο και τις αρετές του (Γιαλίδη, 2013). Αυτή η εκτίμηση οφείλεται στο γεγονός ότι οι προστατευόμενες περιοχές προσφέρουν στον επισκέπτη την αίσθηση του αυθεντικού και του αναλλοίωτου και για αυτό δεν επιθυμεί να τη θέση σε κίνδυνο (Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αναφέρεται στους Παπαθανασίου-Zuhrt & Σκούλτσος, 2014). Συμπερασματικά, η ανάπτυξη του οικοτουρισμού είναι μία από τις καλύτερες επιλογές τουριστικής ανάπτυξης για το Πήλιο, καθώς μπορεί να διατηρηθεί ταυτόχρονα ο φυσικός και ο πολιτιστικός χαρακτήρας της περιοχής (Christopoulou, 2000).

3.8.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί ένα από τα παλαιότερα, δημοφιλέστερα και ταχέως αναπτυσσόμενα είδη τουρισμού (Kempriak et al., 2017. Richards & Wilson, 2006), καθώς ο τουρισμός συνδέεται από πάντα με την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής υποδοχής (Επιτροπάκης, 2011). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (στην Καρνάβα, 2017: 29) ο “*Πολιτισμικός Τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με βασικό κίνητρο το πολιτιστικό, συνδυασμένο με εκπαιδευτικές συναντήσεις,*

επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, φεστιβάλ, θεατρικές παραστάσεις, μελέτη φυσικού περιβάλλοντος, λαϊκού πολιτισμού και τέχνης”. Πιο επεξηγηματικά, το βασικό κίνητρο είναι η γνώση, η επαφή και ο θαυμασμός των πολιτιστικών χαρακτηριστικών (Καλαϊτζίδου, 2014). Είναι δηλαδή η περιήγηση με σκοπό τη γνωριμία της ιστορικής, καλλιτεχνικής, πνευματικής κληρονομιάς της περιοχής (McIntosh, 2008). Επίσης, ο πολιτιστικός τουρισμός λειτουργεί συνήθως συμπληρωματικό με άλλες μορφές τουρισμού, προσφέροντας γνώση και ποικιλία στο τουριστικό προϊόν (Γεωργαλά, 2009).

Έχει στόχο την ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων. Ως πολιτιστικοί πόροι νοούνται τα αρχαιολογικά, ιστορικά ή αρχιτεκτονικά μνημεία, οι τοποθεσίες, οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα λαογραφικά στοιχεία, η μουσική, οι χοροί, τα αντικείμενα τέχνης, τα χειροτεχνήματα, τα φεστιβάλ/ειδικά γεγονότα, τα θεματικά μονοπάτια/διαδρομές, οι τεχνητές υποδομές (πχ γέφυρες φράγματα), η παράδοση, η ιστορία, η αρχιτεκτονική και οι τέχνες (Κοκκώσης κ.α., 2011). Η πολιτιστική εμπειρία περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε δραστηριότητες είτε παθητικές, όπως παρακολούθηση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (μουσικών συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, φεστιβάλ κ.ά.), επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, επαφή με βυζαντινά, κλασικά ή νεότερα μνημεία, περιηγήσεις σε πολιτιστικές διαδρομές, είτε ενεργητικές, όπως εκμάθηση τοπικής μαγειρικής, τέχνης ή συμμετοχή σε λαογραφικές δραστηριότητες (Αλοιμόνος, 2010).

Σχεδιάγραμμα 13: Κίνητρα Πολιτιστικού Τουρισμού. (Πηγή: Γουρνιανάκη, 2008)

Πίνακας 20: Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα Πολιτιστικού Τουρισμού. (Πηγή: Γεωργαλά, 2009. Ιδία επεξεργασία)

Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα Πολιτιστικού Τουρισμού
Επαφή με ήθη & παραδόσεις
Επικοινωνία με τον τοπικό πληθυσμό
Παρακολούθηση/Συμμετοχή με τα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής

Ο τουρίστας που επιλέγει τον πολιτιστικό τουρισμό έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Είναι συνήθως μέσης ή μεγάλης ηλικίας, από 45 έως 64 χρόνων, με υψηλό εισόδημα. Ξοδεύει από 10 έως 15% περισσότερα χρήματα καθημερινά, ενώ εστιάζει σε καταναλωτικά προϊόντα όπως σουβενίρ, χειροποίητα είδη κλπ. (Ρίγγας, στις Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005). Επιθυμεί να κατανοήσει τον χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως ένα σύνολο, περιλαμβάνοντας, την ιστορία, τον λαό και τον τρόπο ζωής του, την πολιτιστική εξέλιξη, τις τέχνες, την αρχιτεκτονική, το φαγητό, το κρασί, την τοπική παραγωγή, την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή, τη μορφολογία της περιοχής, και τέλος τα διάφορα φεστιβάλ και τις εκδηλώσεις.

Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού αποτελεί σημαντικό καθοριστικό παράγοντα της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης πολλών χωρών παγκοσμίως (Γουρνιανάκη, 2008). Αναζωογονούν τις υποβαθμισμένες περιοχές, ενισχύουν την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών, την απασχόληση και βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης (Μοίρα & Παρθένης, 2011). Επίσης, διαφυλάσσει την πολιτιστική παράδοση και παράλληλα έχει επιμορφωτικό χαρακτήρα για τον επισκέπτη, γιατί τον φέρνει σε άμεση επαφή με τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου (Γουρνιανάκη, 2008). Ακόμη, το ενδιαφέρον που δείχνουν οι τουρίστες για την κουλτούρα και τις παραδόσεις της κοινότητας έχει αντίκτυπο στον νεανικό τοπικό πληθυσμό. Ενδυναμώνει την αξία αυτής της κουλτούρας (Hatton, στον Πατέλη, 2015), δίνοντας στο νέο κίνητρα για να μάθει περισσότερα για την παραδοσιακή τους φιλοσοφία, έτσι ώστε να γίνει πιο ενεργός στη τουριστική βιομηχανία (Michaud, Maranda, Lafrenière, Coté, 1994). Επιπρόσθετα ο πολιτισμικός τουρισμός, ικανοποιεί την ανάγκη κατανόησης του τρόπου ζωής των ντόπιων κατοίκων, τόσο στο παρόν όσο και στο παρελθόν (Ανδριώτης, 2003). Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η ουσιαστικότερη επαφή των επισκεπτών με τον ντόπιο πληθυσμό (Αλοιμόνος, 2010). Συμπερασματικά οι πολιτιστικοί πόροι μαζί με τον τουρισμό συνεισφέρουν στη διαμόρφωση του αξιακού συστήματος μιας κοινωνίας αλλά και μιας οικονομίας (Μοίρα & Παρθένης, 2011). Μαζί προάγουν τον πολιτισμό, στηρίζουν την κοινωνική συνοχή, και την τοπική οικονομία.

Το κύριο τουριστικό προϊόν του πολιτιστικού τουρισμού του Πηλίου είναι η ιστορία, η μυθολογία, τα παραδοσιακά επαγγέλματα, οι παραδόσεις του, τα πολιτιστικά γεγονότα, τα μνημεία. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει πόλωση της τουριστικής κίνησης

προς τους παραδοσιακούς οικισμούς (Γιαλίδη, 2013), ώστε οι επισκέπτες να θαυμάσουν την τοπική αρχιτεκτονική, τα αξιοθέατα, να επισκεφτούν τα μουσεία και τις βιβλιοθήκες και να παρακολουθήσουν τα διάφορα γεγονότα που γίνονται μέσα στο χρόνο. Για παράδειγμα, διοργανώνονται πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (η Γιορτή του Μήλου, χορευτικές εκδηλώσεις με χορευτικά συγκροτήματα από χωριά του Πηλίου, μουσικές συναντήσεις, ψαράδικη βραδιά, εκθέσεις ζωγραφικής, εκδηλώσεις στο Ελληνομουσείο προς τιμήν του Ρήγα Φεραίου, θεατρικές παραστάσεις), παρουσιάζοντας σε επισκέπτες και σε ντόπιους την παράδοση και τον πολιτισμό της περιοχής. Οι εκδηλώσεις αυτές λαμβάνουν χώρα σε όλους τους οικισμούς και όχι μόνο στο κεφαλοχώρι τη Ζαγορά (Μαυρουδάκης, 2010). Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που προσφέρονται σε μια περιοχή είναι από τα σημαντικότερα θέλγητρα που επιζητούν οι τουρίστες του πολιτιστικού τουρισμού (Richards & Wilson, 2006). Τέλος, η πληθώρα όλων αυτών των χαρακτηριστικών φανερώνουν την ιστορική συνέχεια και την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Σημαντικό ρόλο στη διαφύλαξη των παραδόσεων και στην προβολή τους έχουν οι πολυάριθμοι πολιτιστικοί σύλλογοι. Επομένως, οι οικισμοί προσφέρουν πολλές δυνατότητες, ώστε να περάσουν οι επισκέπτες δημιουργικά τον χρόνο των διακοπών τους (Πετράκος, 2010). Τέλος με τον πολιτιστικό τουρισμό μπορούν να διασωθούν τα παραδοσιακά επαγγέλματα των κατοίκων, όπως την υφαντική, την ζωγραφική θρησκευτικών εικόνων, η εκκλησιαστική ξυλογλυπτική και η χειροτεχνία. Ο πολιτιστικός τουρισμός συνδέει τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του Πηλίου με τον τουρισμό του (Christopoulou, 2000). Έτσι, τα παραδοσιακά επαγγέλματα αναβιώνονται και σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά/καλλιτεχνικά γεγονότα της περιοχής, δημιουργείται ένας νέος πόλος έλξης τουριστών.

3.8.5 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Το Πήλιο διαθέτει μεγάλο και πολύτιμο πολιτιστικό και θρησκευτικό πλούτο. Περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό εκκλησιών και Μοναστηριών, που αποτελούν προορισμό για πολλούς πιστούς. Χαρακτηριστικές είναι οι εκκλησίες, της Αγίας Μαρίνα στον Κισσό, του Αγίου Βλάσιου, το Μοναστήρι Παμμεγίστων Ταξιαρχών στον Άγιο Γεώργιο, η Αγία Κυριακή της Ζαγοράς, η τρίκλιτη βασιλική των Αγίων Αποστόλων στην Αργαλαστή, η εκκλησία του Αγ. Δημητρίου στο Νεοχώρι κλπ. Μοναστήρια που προσελκύουν επισκέπτες είναι Η ΙΜ του Αγίου Νικολάου στην

Πάου, η ΙΜ του Αγίου Γερασίμου στη Μακρινίτσα, η ΙΜ της Αγίας Τριάδος στην Άνω Γατζέα, η ΙΜ της Παναγίας της Οδηγήτριας στην Πορταριά. Ο θρησκευτικός τουρισμός αποδίδει αρκετά οφέλη στη περιοχή του Πηλίου, πρώτον αντιμετωπίζει την εποχικότητα, αφού αυξάνεται και η επισκεψιμότητα σε μη τουριστικές περιόδους και δεύτερον αναδεικνύει το θρησκευτικό και πολιτιστικό υπόβαθρο της περιοχής (Καραγιάννη, 2016. Νταφλούκα, 2015).

Τα πολιτιστικά και θρησκευτικά στοιχεία (ναοί και θρησκευτικά πανηγύρια) μαζί με τους φυσικούς πόρους μπορούν να ενταχθούν σε ένα ολοκληρωμένο πεζοποριακό δίκτυο που θα συνδέει το ανατολικό (Ζαγορά, Μακρυρράχη, Πουρί, Ανήλιο, Τσαγκαράδα, Κισσός) με το δυτικό Πήλιο (Μηλιές, Βυζίτσα, Αγριά, Άφησος).

3.8.6 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 54: Κανό καγιάκ στο Πήλιο. (Πηγή: "Θαλάσσιο Kayak Πήλιο", πρόσβαση στις 11/11/2018)

Το βασικό κίνητρο του θαλάσσιου τουρισμού είναι η θάλασσα και οι ακτές. Με άλλα λόγια, οι δραστηριότητες αναψυχής που αναπτύσσονται έχουν ως κύριο πεδίο αναφοράς τη θάλασσα και την παράκτια ζώνη. Δραστηριότητες του τουρισμού παραλίας είναι η ηλιοθεραπεία, ο περίπατος στην παραλία, και τα παιχνίδια παραλίας (πχ beach volley). Σε αυτό το είδος ο τουρίστας απολαμβάνει το θαλάσσιο περιβάλλον χωρίς όμως να απομακρύνεται από τη ξηρά (Κουτάντου, 2015). Άλλες δραστηριότητες είναι το θαλάσσιο σκι, η ιστιοπλοΐα, η παρακολούθηση βυθού (Γεωργαλά, 2009), το κανό-καγιάκ, οι καταδύσεις, παραπέντε.

Εικόνα 55: windsurfing. (Πηγή: "Είστε έτοιμοι για windsurf; Αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον στην Ελλάδα", 2017)

Εικόνα 53: WATER-SKIING. (Πηγή: "WATER-SKIING ", πρόσβαση στις 11/11/2018)

Επίσης, το ψάρεμα είναι μια πολύ δημοφιλής δραστηριότητα (Kenchington, στην Κουτάντου, 2015). Σε πολλές περιοχές το ψάρεμα αποτελεί τουριστικό προϊόν. Πωλούνται άδειες αλιείας περιορισμένης χρονικής διάρκειας και παρέχονται υπηρεσίες ξεναγού και οδηγού για την ευρύτερη περιοχή του ψαρέματος. Απαιτείται όμως αυστηρός έλεγχος στον αριθμό των ερασιτεχνών αλιείων, ώστε να μην υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής (Benshley, στην

Κουτάντου, 2015).

Οι παραθαλάσσιοι οικισμοί είναι πιο δημοφιλείς στο Πήλιο από τους ορεινούς (Christopoulou, 2000). Το Βουνό βρέχεται από το Αιγαίο και τον Παγασητικό, κάνοντας την περιοχή κατάλληλη για την ανάπτυξη κάθε είδους θαλασσίων δραστηριοτήτων καθώς συνδυάζουν τις δυνατότητες του ανοιχτού πελάγους (ιστιοσανίδα, ιστιοπλοΐα) αλλά και αυτές του κλειστού, ήπιου κόλπου (θαλάσσιο σκι, παραπέντε, κανό κλπ) (Παπαδοπούλου, 2014). Στην περιοχή δραστηριοποιούνται σχολές ιστιοπλοΐας, κατάδυσης και υπάρχουν υποδομές για windsurfing, surfing, θαλάσσιο σκι και καγιάκ. Παρέχονται επίσης, προγράμματα εκπαίδευσης, ώστε οι υποβρύχιες εξερευνήσεις να είναι ασφαλείς (Νταφλούκα, 2015). Οι θάλασσες του Πηλίου έχουν πλούσια τουριστική κίνηση (Κλείτσος, 2014). Πολλοί επισκέπτες κάνουν καταδύσεις στο βυθό της θάλασσας, με σκοπό να ανακαλύψουν τις ομορφιές που προσφέρει (Παπαδοπούλου, 2014), ψυχαγωγούνται, ψαρεύουν, κολυμπούν, κάνουν θαλάσσιο σκι, ιστιοπλοΐα, κανό, ποδήλατο θαλάσσης (Κλείτσος, 2014). Οι δραστηριότητες αυτές προσφέρουν άθληση, εξερεύνηση, θέα όμορφων τοπίων και πρόσβαση σε απομακρυσμένες παραλίες (Νταφλούκα, 2015).

Μία από τις προτεινόμενες διαδρομές για καγιάκ θαλάσσης έχει σημείο εκκίνησης τα Καλά Νερά συνεχίζει Κορώπη, προς Άφησσο και καταλήγει στην Κάτω Γατζέα. Η διαδρομή διαρκεί περίπου 2 ώρες και 40 λεπτά. Γενικότερα, η ακτογραμμή της περιοχής (και ολόκληρης της χερσονήσου) είναι ιδανική για θαλάσσιο καγιάκ. Οι θάλασσες του Πηλίου προσφέρονται επίσης και για κρουαζιέρες. Μονοήμερες ή πολυήμερες επιτρέπουν την ανακάλυψη απόμερων παραλιών, περνώντας από τους παραθαλάσσιους οικισμούς. Επίσης, οι οργανωμένες εκδρομές με καΐκια αποτελούν εξόρμηση ιδανική για οικογένειες και για κάθε ηλικία. Επιπλέον, οι κάτοχοι διπλώματος μπορούν να νοικιάσουν ένα ταχύπλοο ή ιστιοπλοϊκό σκάφος (Νταφλούκα, 2015).

3.8.7 ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 56: Παραδοσιακό Φαγητό. (Πηγή: "Ποιο ελληνικό φαγητό μπήκε στην Top-50 λίστα με αυτά που πρέπει να γευτείς έστω 1 φορά στη ζωή σου!", 2016)

Το φαγητό και το ποτό είναι πέραν της διαμονής το πλέον σημαντικό σκέλος της τουριστικής εμπειρίας (Gálvez, Granda, López-Guzmán, CoroneI, 2017). Η διατροφή αποτελεί ένα από τα πιο βασικά κριτήρια επιλογής του τουριστικού προορισμού σήμερα (Aslimoski & Gerasimoski, 2012). Έρευνες δείχνουν ότι οι τουρίστες ξοδεύουν το 40% του προϋπολογισμού τους στο φαγητό (Tsai & Wang, 2017). Το φαγητό βοηθά έναν προορισμό να αναπτυχθεί με έναν εναλλακτικό τρόπο (Matteo & Cavuta, 2016). Επομένως, η τοπική γαστρονομία διαδραματίζει τόσο καθοριστικό στοιχείο επιλογής προορισμού για συγκεκριμένες ομάδες τουριστών, όσο και το ρόλο του εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος (Μαρούλης, 2012). Οι τουρίστες του γαστρονομικού τουρισμού ή αλλιώς τουρισμού γευσιγνωσίας έχουν ως βασικό κίνητρο το ταξίδι για την ανακάλυψη και απόλαυση των τοπικών γεύσεων. Την εμπειρία αυτή προσφέρουν τα εστιατόρια ξενοδοχείων και οι παραδοσιακές ταβέρνες και τα τοπικά εστιατόρια.

Ο γαστρονομικός τουρισμός δεν περιέχει μονό την γευσιγνωσία, αλλά και τη συμμετοχή σε μαθήματα ή σεμινάρια μαγειρικής, τη μετάβαση σε χώρους, όπου καλλιεργούνται παράγονται και μεταποιούνται τα τρόφιμα και τη συμμετοχή σε τοπικές εορτές και επιδείξεις μαγειρικής (Καλαϊτζίδου, 2014). Ταυτόχρονα, ο γαστροτουρίστας, μέσα από την πληροφόρηση, την επικοινωνία και τη συναναστροφή με τους παραγωγούς και τους εστιάτορες εμβαθύνει στην ιστορία και στις παραδόσεις του τόπου φιλοξενίας και στον τρόπο ζωής της τοπικής κοινότητας (Mak, Lumbers, Eves, 2012. Chang, Kivela, Mak, 2010). Μαζί με την βιολογική ανάγκη της τροφής, ικανοποιούνται δηλαδή και κοινωνικές ανάγκες και η ανάγκη για γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής (Sengel, Karagoz, Cetin, Dincer, Ertugral, Balık, 2015), καθώς η τοπική κουζίνα αποτελεί το μακροβιότερο στοιχείο της

παράδοσης και του πολιτισμούς μιας περιοχής (Sormaz, Akmese, Gunesc, Aras, 2016). Επιπρόσθετα, ο γαστρονομικός προάγει την βιώσιμη ανάπτυξη, βελτιώνει την τοπική οικονομία, επικυρώνει την αυθεντικότητας της περιοχής και ενδυναμώνει την ταυτότητα της (Kim Y.H., Kim M., Goh, 2011). Δημιουργεί έναν ισχυρό δεσμό ανάμεσα στην τοπική κουζίνα, τον τόπο και την τοπική κοινωνία ενός προορισμού (Hillel, Belhassen, Shani, 2013). Συνδέεται τέλος, με πολλά άλλα είδη εναλλακτικού τουρισμού (Jolliffe, 2004), όπως τον οικοτουρισμό, τον αγροτουρισμό, τον αθλητικό, τον πολιτιστικό κ.α., καθώς το φαγητό και το ποτό σχετίζεται και με άλλες εμπειρίες.

Το Πήλιο διαθέτει γνωστά παραδοσιακά τοπικά προϊόντα (μήλα, βότανα, μανιτάρια κ.α.) και επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς, που προσφέρουν ενδιαφέρουσα τοπική κουζίνα (Μαυρουδάκης, 2010). Ένα από τα βασικά ζητούμενα των επισκεπτών του Πηλίου είναι να χαλαρώσουν, να διασκεδάσουν και να δοκιμάσουν τοπικά προϊόντα από τους παραδοσιακούς οικισμούς (Λάμπη, 2016). Οι φιλοξενούμενοι μπορούν να επισκέπτονται τους χώρους, όπου οι αγροτικοί συνεταιρισμοί εκθέτουν και πωλούν τα προϊόντα τους, να παρακολουθήσουν τη διαδικασία παρασκευής τους και να δοκιμάσουν από αυτά. Συνεπώς, σε όλους τους οικισμούς του Πηλίου, υπάρχουν καταστήματα και περίπτερα γυναικείων Συλλόγων, στα οποία ο επισκέπτης μπορεί να αγοράσει παραδοσιακά, σπιτικά προϊόντα από τις γυναίκες των χωριών σύμφωνα με παλιές συνταγές. Κάποια από αυτά είναι (Νταφλούκα, 2015: 137. Κλείτσος, 2014):

- Τα φημισμένα γλυκά του κουταλιού και οι μαρμελάδες, που φτιάχνονται από φρέσκα φρούτα, καρπούς και σε μερικές περιπτώσεις και λαχανικά.
- Τσιτσιράβλα διατηρημένα στην άλμη, ή φρέσκα την άνοιξη.
- Φυτικά βότανα και Τσάι.
- Μέλι και βασιλικό πολτό.
- Λάδι, Ελιές και τα προϊόντα τους.
- Κάστανα και καρύδια.
- Σπιτικές χυλοπίτες και τραχανά.
- Τα περίφημα για την νοστιμιά και γεύση μήλα Ζαγορίν.
- Τσίπουρο.

Επιπλέον, στην περίπτωση του Πηλίου γίνονται μαθήματα μαγειρικής με βάση τις μυστικές συνταγές του Πηλίου, δραστηριότητες, που αναπτύσσονται με ιδιωτική πρωτοβουλία (Παπαδοπούλου, 2014). Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τη Γιορτή του Τσίπουρου (Κατηχώρι), κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται αναπαράσταση στους επισκέπτες του τρόπου με τον οποίο παρασκευάζεται το

τσίπουρο (Νταφλούκα, 2015). Σχεδόν όλοι οι οικισμοί σχεδιάζουν γιορτές αφιερωμένες σε κάποιο τοπικό προϊόν, μαζί με τους παραδοσιακούς χορούς και τη μουσική μοιράζεται φαγητό και παρουσιάζεται ο τρόπος παρασκευής τους. Τα γεγονότα που σχετίζονται με τη γαστρονομία και τα τοπικά προϊόντα είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στις μέρες μας (Matteo & Cavuta, 2016). Σύμφωνα με μελέτη, το 60% των τουριστών θεωρεί σημαντικό χαρακτηριστικό της περιοχής προορισμού να διοργανώνει φεστιβάλ φαγητού, καθώς αποτελεί αυθεντικό στοιχείο του τόπου, που εμπλουτίζει την τουριστική εμπειρία (Robinson & Clifford, 2012)

3.8.8. ΓΑΜΗΛΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Εικόνα 57: Γάμος στο Πήλιο. (Πηγή: " Γάμοι στο Πήλιο αλλά «Μάμμα μία»", 2012)

Εικόνα 58: Γάμος στη Πορταριά Πηλίου. (Πηγή: " ΠΑΝΕΜΟΡΦΟΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ | ΚΑΤΕΡΙΝΑ & PAUL ", πρόσβαση στις 11/11/2018)

Ο γαμήλιος τουρισμός είναι μια ακόμη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, που αναπτύσσεται πλέον στο Πήλιο, από τοπικά τουριστικά πρακτορεία. Ο γαμήλιος τουρισμός παρουσιάζει δυνατότητες ανάπτυξης στην περιοχή του Πηλίου, αλλά και των Βορείων Σποράδων. Με αφορμή το μιούζικαλ «Μάμμα Μία», που έκανε γνωστή τη Μαγνησία σε όλο τον κόσμο, ήδη τόσο στις Σποράδες, όσο και στο Πήλιο, γίνονται κρατήσεις για τη διοργάνωση γαμήλιων τελετών από ζευγάρια του εξωτερικού, αλλά

και από Έλληνες. Περιλαμβάνει πακέτα που συνδυάζουν τη γαμήλια τελετή, τα γλέντια πριν και μετά την τελετή, τη διαμονή των μελλονύμφων και των προσκεκλημένων τους, ακόμη και το στολισμό του χώρου και τη μεταφορά τους (Παπαδοπούλου, 2014).

Κερδίζουν διαρκώς έδαφος οι εναλλακτικές τουριστικές προτάσεις που σχετίζονται με το τρενάκι του Πηλίου. Νεαρό ζευγάρι ταξίδεψε πριβέ με το τρενάκι για να γιορτάσει την επέτειο γάμου του, απολαμβάνοντας τις

Εικόνα 59: Επέτειος γάμου με το τρενάκι του Πηλίου. (Πηγή: Υδραίου, 2017)

όμορφες εικόνες που προσφέρει

η διαδρομή. Το ταξίδι επίσης, πλαισιώθηκε από φαγητό,

ζωντανή μουσική και διάφορες

άλλες εκπλήξεις. Η καινοτόμος και πρωτότυπη αυτή πρόταση

υλοποιήθηκε με ιδιωτική πρωτοβουλία από τοπικό ξενοδοχείο σε συνεργασία με ομάδα διοργάνωσης γάμων. Το τρενάκι επιπλέον, έχει χρησιμοποιηθεί και για άλλες εκδηλώσεις, όπως για γενέθλια και για αφηγήσεις παραμυθιών (Υδραίου, 2017).

3.8.9 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΥΕΞΙΑΣ.

Ο τουρισμός υγείας πρωτοεμφανίστηκε το 19^ο αιώνα, όταν τα άτομα ξεκίνησαν να ταξιδεύουν για λόγους υγείας και χαλάρωσης (Lee, Han, Lockyer, 2012). Ο τουρισμός ευεξίας είναι υποομάδα του τουρισμού υγείας. Οι υπηρεσίες που προσφέρει στοχεύουν στη βελτίωση της σωματικής και ψυχικής ευημερίας μέσω διάφορων αθλητικών δραστηριοτήτων, θεραπειών spa κ.α.

(Κοκκώσης κ.α.,2011). Πιο επεξηγηματικά, οι υπηρεσίες της ευεξίας σχετίζονται με την αναζωογόνηση, τη διατήρηση της σωματικής υγείας, την χαλάρωση, την ψυχική και σωματική ισορροπία, την πνευματική διερεύνηση. Κάποιοι επιστήμονες ισχυρίζονται ότι η ευεξία επικεντρώνεται περισσότερο στην πνευματικότητα και στην ψυχική υγεία παρά στη σωματική (Smith & Kelly, 2006).

Εικόνα 60: Επέτειος γάμου με το τρενάκι του Πηλίου. (Πηγή: Υδραίου, 2017)

Εικόνα 61: Ασκήσεις γιόγκα στο Πήλιο. (Πηγή: " Body and mind realignment in our Yoga retreats in Pelion", 2018)

Στο προφίλ του τουρίστα ευεξίας συγκαταλέγεται η αναζήτηση ευχαρίστησης και απόλαυσης των υπηρεσιών, η απόδραση από την καθημερινότητα, η αναζήτηση ανακούφισης από το στρες και η διάθεση για προσωπική εργασία σε σχέση με το σώμα του και της ψυχολογικής του κατάστασης (Γουρνιανάκη, 2008). Ακόμη, ακολουθεί ένα πρόγραμμα ισορροπημένης διατροφής και φυσικής άσκησης (The Global Wellness Tourism Economy, στην Καραγιάννη, 2016). Συμπερασματικά, ο τουρισμός ευεξίας προάγει τον υγιεινό τρόπο ζωής, σε σωματικό, πνευματικό και συναισθηματικό επίπεδο (aesthetics.gr, στις Στεπανιάν & Τουζόβα, 2013).

Τα τελευταία χρόνια επιδέχεται ραγδαία ανάπτυξη. Έχει σημαντική αξία για την βιομηχανία των ξενοδοχείων, των θέρετρων και των τουριστικών προορισμών (Hashemi, Jusoh, Mahammadi, 2015). Θεωρείται ένας πολλά υποσχόμενος κλάδος (Voigt, 2008).

Ως βασικό κίνητρο για την προσέλκυση τουριστών ευεξίας στο Πήλιο χρησιμοποιείται το ιδιαίτερο φυσικό τοπίο και το περιβάλλον. Το τοπίο είναι ίσως το πιο σημαντικό κίνητρο της τουριστικής εμπειρίας (Healy, 1994). Η εικόνα της φύσης, η επαφή με τα ζώα, τα φυτά και το νερό συμβάλουν στην ψυχική και σωματική ευεξία, καθώς δημιουργούν αισθήματα γαλήνης και ηρεμίας, μειώνουν το άγχος και ενισχύουν τη ζωτικότητα (Roger, Godbey, <http://ag.udel.edu>, στην Καραγιάννη, 2016). Το πιο αγαπητό πακέτο ευεξίας του Πηλίου είναι η πεζοπορία στη φύση. Στο Πήλιο υπάρχει ένα αξιόλογο δίκτυο μονοπατιών, που προσφέρεται για πεζοπορία, και διασχίζει τα πλούσια δάση της περιοχής. Η πεζοπορία στη φύση λειτουργεί ως αγχολυτικό, προσφέροντας τόσο ψυχική όσο και σωματική υγεία. Για αυτό θεωρείται και δραστηριότητα ευεξίας. Πολλοί επισκέπτες επιπλέον, κάνουν ομαδική γιόγκα στις παραλίες ή στο πράσινο του βουνού. Πολλά από τα ξενοδοχεία του Πηλίου προσφέρουν υπηρεσίες σπα, δηλαδή διασκέδαση, άσκηση, χαλάρωση ισορροπημένη διατροφή και περιποίηση. Τα τελευταία χρόνια γίνονται πολλές συναντήσεις στο Πήλιο για σεμινάρια διαχείρισης του άγχους και ισορροπημένης διατροφής, για διαλογισμό, για περιπάτους και ιππασία, βιωματικά εργαστήρια, εικαστική ψυχοθεραπεία κ.α.. Γεγονός που δείχνει ότι ο συγκεκριμένος εναλλακτικός τουρισμός αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο, ενισχύοντας την οικονομία της περιοχής.

3.8.10 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο συνεδριακός τουρισμός είναι μια από τις πιο κερδοφόρες μορφές τουρισμού. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται σημαντική αύξηση της ζήτησης του (Στεπανιάν & Τουζόβα, 2013). Για να χαρακτηριστεί ένας προορισμός ως συνεδριακός πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα διοργάνωσης μικρών και μεγάλων συνεδρίων. Η δυνατότητα αυτή εξαρτάται από τις συνεδριακές υποδομές και τις ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις της περιοχής (Βισβίκη, 2017). Έτσι, η δυναμική του συνεδριακού διακρίνεται από την ταχεία τάση δημιουργίας συνεδριακών κέντρων, δηλαδή από τον μεγάλο ανταγωνισμό όλων και περισσότερων περιοχών για την ανάληψη τέτοιων εκδηλώσεων (Σφακιανάκης, 2000). Οι δύο βασικοί του στόχοι είναι πρώτον να προσελκύσει μεγάλο αριθμό ατόμων για λίγες μέρες σε έναν τουριστικό προορισμό σε μια μη τουριστική περίοδο και δεύτερον να προβληθεί η περιοχή στους συμμετέχοντες για να ενδυναμωθεί η εικόνα της και να διασφαλιστεί το τουριστικό ρεύμα (Στεπανιάν & Τουζόβα, 2013)

Ο συνεδριακός τουρισμός επιλέγεται συνήθως μέση και χαμηλή τουριστική περίοδος, με επικρατέστερους μήνες διεξαγωγής τον Ιούνιο και τον Σεπτέμβριο. Είναι μικρής χρονικής διάρκειας από δύο έως τέσσερις ημέρες, για αυτό το λόγο συνδυάζεται και με κάποια άλλη μορφή τουρισμού, όπως για παράδειγμα τουρισμό πόλης, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό τουρισμό (Baloglu & Mangaloglu, 2001).

Ο συνεδριακός τουρίστας είναι στέλεχος μεγάλης επιχείρησης, επιθυμεί να γνωρίσει την πολιτισμική ταυτότητα του (Νυφοδωράκη στη Βισβίκη, 2017). Έχει υψηλό μορφωτικό, κοινωνικό επίπεδο. Επίσης, έχει υψηλό εισόδημα και μεγάλη αγοραστική δύναμη και φαίνεται να δαπανά περισσότερα έξοδα από τον απλό τουρίστα, αυξάνοντας τα οικονομικά οφέλη. Στα ταξίδια του συχνά συνοδεύεται από άτομα του οικογενειακού, του εργασιακού και του φιλικού του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα ο συνεδριακός τουρίστας είναι (Κραβαρίτης & Παπαγεωργίου, 2007):

- Επιστήμονας.
- Ταξιδεύει συχνά. Έχει παρακολουθήσει συνέδρια σε πολλά μέρη του κόσμου.
- Θέλει να γνωρίσει το μέρος, όπου διοργανώνεται το συνέδριο.
- Συγκρίνει τα συνέδρια που έχει παρακολουθήσει.
- Θέλει να παρακολουθήσει και να συμμετάσχει στις διάφορες εκδηλώσεις, γεγονότα, αλλά και εκδρομές/περιπάτους στον ελεύθερο χρόνο του.
- Έχει σταθερή διάθεση και συμπεριφορά.
- Αν δεν συνοδεύεται θέλει μονόκλινο δωμάτιο με σύγχρονες ανέσεις.

- Ζητά καλής ποιότητας φαγητό.

Η εμπειρία του σε αντίστοιχα γεγονότα του καθιστά ικανό να διαμορφώσει γνώμη για την περιοχή. Επομένως, λειτουργεί και ως μέσο διαφήμισης, της οποίας η μορφή είναι και ανέξοδη, για αυτό και η ικανοποίηση του είναι άκρως σημαντική, ώστε να διαμορφώσει μία πολύ καλή γνώμη για τον προορισμό. Πολλές φορές οι τοπικοί φορείς λαμβάνουν δράση και διοργανώνουν δεξιώσεις και ξεναγήσεις στους σύνεδρους και στους συνοδούς τους, με κύριο στόχο την μελλοντική τους επίσκεψης (Βισβίκη, 2017).

Μεγάλη σημασία δίνεται στους συνοδούς των συνεδρων. Οι συνοδοί αντιμετωπίζουν το συνέδριο ως μια ευκαιρία αναψυχής, ξεκούρασης και γνωριμίας με νέα μέρη. Έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο και μεγαλύτερη διάθεση να πραγματοποιήσουν υψηλότερες δαπάνες για εκδρομές, επισκέψεις σε μουσεία, εκθέσεις και στην τοπική αγορά. Κάνουν δηλαδή χρήση περισσότερων υπηρεσιών από αυτές που παρέχουν τα ξενοδοχεία. Όπως γίνεται αντιληπτό, η προσέλκυση των συνοδών είναι βασικός στόχος του τόπου που πραγματοποιείται το επαγγελματικό ταξίδι (Κραβαρίτης, 1992).

Ο συνεδριακός τουρισμός είναι τουρισμός φιλικός ως προς το περιβάλλον, καθώς τα γκρουπ είναι μικρότερα, αλλά με μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη και χρησιμοποιούν τα MMM για τις μετακινήσεις τους. Επεκτείνει την τουριστική περίοδο. Ενισχύει τις ευκαιρίες απασχόλησης, αυξάνει τα έσοδα του τουρισμού και προωθεί την χρήση των εγκαταστάσεων/υπηρεσιών της περιοχής. Όπως αναφέρθηκε συμβάλλει στην διαφήμιση και στην προβολή της περιοχής, τόσο από το ίδιο το γεγονός, όσο και μέσω της γνώμης που διαμορφώνουν οι σύνεδροι, που μπορεί να επισκεφτούν ξανά την περιοχή ως απλοί τουρίστες (Λύτρας, Rogers στη Βισβίκη, 2017. Πετράκος, 2010).

Τα τελευταία χρόνια ο εγχώριος συνεδριακός τουρισμός στον Βόλο και στο Πήλιο έχει αυξηθεί. Τα συνέδρια είναι ολιγόημερα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Αλλά, έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πλήρως αυτή τη μορφή τουρισμού και να καθιερωθούν στην παγκόσμια αγορά ως προορισμός συνεδρίων, αν υπάρξει βελτίωση στο οδικό δίκτυο και στις συγκοινωνίες και περισσότερες πτήσεις από το αεροδρόμιο της Αγχιάλου (Βισβίκη, 2017). Τα περισσότερα συνέδρια στο Ν. Μαγνησίας λαμβάνουν χώρα σε αίθουσες ξενοδοχείων. Τα ξενοδοχεία στο Πήλιο, διαθέτουν χώρους για την διεξαγωγή τους, προσφέρουν την φυσική ομορφιά του τοπίου και ήρεμη και απομονωμένη ατμόσφαιρα για επαγγελματική συνάντηση, ενθαρρύνοντας

τη συγκέντρωση και την προσήλωση των συμμετεχόντων. Όπως προβλεπόταν από το στρατηγικό σχεδιασμό για την περίοδο 2015-2019 έχει σχεδιαστεί πολυχώρος στο Πεδίον Άρεως, με το εκθεσιακό-αθλητικό κέντρο να έχει μετατραπεί σε συνεδριακό, χωρητικότητας 2.700 ατόμων. Έτσι καλύπτονται οι ανάγκες του Νομού για ένα μεγάλο διεθνές συνεδριακό κέντρο (Χάνου, 2018β). Επειδή, ο Βόλος και το Πήλιο βρίσκονται σε άμεση αλληλεξάρτηση, η ανέγερση αυτού του μεγάλου συνεδριακού κέντρου, έχει θετικό αντίκτυπο και στην τουριστική ανάπτυξη του Πηλίου, αφού τα μεγάλα συνέδρια διαρκούν πολλές μέρες (3-4 μέρες), οι συμμετέχοντες θα μπορέσουν να επισκεφτούν το Πήλιο, και έτσι να αυξηθούν οι πιθανότητες για μελλοντικές επισκέψεις (Βισβίκη, 2017).

3.8.11 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο αγροτουρισμός είναι ένα είδος εναλλακτικού τουρισμού, που περιλαμβάνει τη διαμονή σε ένα αγρόκτημα εργασίας, ή για όσους επιλέγουν άλλο είδος καταλύματος, περιλαμβάνει τις επισκέψεις σε αγροκτήματα (Lane & Kastenholtz, 2015). Λειτουργεί ως μοχλός ανάπτυξης της υπαίθρου, του τουρισμού και της οικονομίας (Τζαμάκου, 2007). Συνδέει την τουριστική με τη γεωργική δραστηριότητα, τα τοπικά γεωργικά προϊόντα και την αγροτική κληρονομιά στο σύνολο της (Κλείτσος, 2014). Η έννοια του αγροτουρισμού συνδέεται με κάποιες βασικές αρχές, όπως είναι η προώθηση της ποιότητας, ο σεβασμός της πολιτιστικής κληρονομιάς και η προστασία του περιβάλλοντος (Καλδής, στην Τσίντζου, 2010). Ο στόχος του αγροτουρισμού είναι να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές κοντά στη φύση, να γνωρίσει την αγροτική ζωή των κατοίκων, να συμμετάσχει στις καθημερινές ασχολίες τους όπως το ζύμωμα του άρτου, την παρασκευή τοπικών εδεσμάτων. Να ενισχυθεί το αγροτικό εισόδημα μέσω της εκμετάλλευσης των αγροτουριστικών καταλυμάτων, την παραγωγή και πώληση τοπικών προϊόντων και την τροφοδοσία, την διασφάλιση και την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο κατοικίας (Κλείτσος, 2014). Με τον αγροτουρισμό αξιοποιούνται παραδοσιακά κτήρια, αναβιώνονται δραστηριότητες (πχ χειροτεχνία), προωθούνται τοπικά προϊόντα, αναδεικνύεται ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος της περιοχής, βελτιώνεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων (Κουτσού, στον Κλείτσο, 2014). Επιτρέπει επίσης, στους οικοδεσπότες και στους φιλοξενούμενους να μοιράζονται εμπειρίες και να υφίστανται αλληλεπιδράσεις

(Ρίγγας, στον Αλοιμόνο, 2010). Έχει ανθρωποκεντρική διάσταση, αφού σχετίζεται η σπιτική φιλοξενία, η δημιουργία και η σύσφιξη ανάμεσα σε ανθρώπους με διαφορετικό τρόπο ζωής και νοοτροπία. Η λειτουργία των αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι βασισμένη σε αυτήν την διάσταση. Ενώ οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες είναι απρόσωπες και βασίζονται στη μισθωτή εργασία (Αργύρη & Πετρίδου, 1999).

Ο αγροτουρίστας είναι ενεργός και δεν επιθυμεί τις παθητικές διακοπές. Ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδυαστεί με άλλες κατηγορίες ειδικού τουρισμού. Η παραμονή στην ύπαιθρο μπορεί να εμπλουτιστεί με σπορ κοντά στη φύση ή με σπορ περιπέτειας, όπως ράφτινγκ, κανό, πεζοπορία, ορειβασία, ποδηλασία, βόλτες με άλογα στα καλντερίμια του χωριού, κατάβαση βουνού, τοξοβολία. Επομένως, το αγροτουριστικό πακέτο εμπλουτίζεται, όταν συνδυάζεται με τον τουρισμό περιπέτειας και με την ενεργή συμμετοχή και δράση στη φύση. Ακόμη ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδεθεί με επισκέψεις σε μοναστήρια, σε γεφύρια, με τη συμμετοχή καλλιτεχνικά/πολιτισμικά γεγονότα, με μαθήματα κουζίνας. Συνδυάζεται δηλαδή με τον θρησκευτικό, τον πολιτιστικό, τον γαστρονομικό τουρισμό (Καμπίσιου, 2010. Δασκαλάκη & Μακράκη, 2005).

Σύμφωνα με αποτελέσματα έρευνας οι περισσότεροι τουρίστες που επισκέπτονται το Πήλιο γνωρίζουν την έννοια και τη σημασία του αγροτουρισμού. Όμως, ο αγροτουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό, αν και υπάρχουν κάποια αγροτουριστικά καταλύματα και ξενοδοχειακές μονάδες μικρής κλίμακας, οι οποίες θέτουν ως όρο διαμονής στον επισκέπτη την ενεργή συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία (Κλείτσος, 2014. Μαυρουδάκης, 2010). Πολλά από τα αγροτουριστικά καταλύματα ανήκουν σε γυναικείους συνεταιρισμούς, για παράδειγμα ο γυναικείος αγροτουριστικός συνεταιρισμός «Μέλισσα» διαθέτει καταλύματα στη Ζαγορά (Νταφλούκα, 2015). Τα γνωρίσματα του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης επιτρέπουν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού ειδικά σε δήμους, με αξιόλογη γεωργία και ανεπτυγμένες καλλιέργειες πχ Δ. Ζαγοράς. Στη Ζαγορά έχουν γίνει προσπάθειες σύνδεσης του τουρισμού με την αγροτική δραστηριότητα, χωρίς όμως σημαντικά αποτελέσματα, εξαιτίας της έλλειψης οργάνωσης και εμπειρίας. Στο Χορευτό λειτουργεί εργαστήριο παραγωγής τσίπουρου, οι επισκέπτες μπορούν να γνωρίσουν τους χώρους παραγωγής και φυσικά να γευθούν και να αγοράσουν τα

εξαιρετικά τσίπουρα που παράγονται στην περιοχή. Στην κατεύθυνση αυτή ο Δήμος Ζαγοράς θα μπορούσε να έχει δημιουργήσει ενοικιαζόμενα δωμάτια για τους λάτρεις του αγροτουρισμού. Έτσι, τους δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουν από κοντά όλη την παραγωγική διαδικασία μεταποίησης του σταφυλιού, φτάνοντας έως την παραγωγή του τσίπουρου, αλλά και τον τρόπο και τόπο ωρίμανσής του, μέχρι το σημείο προσφοράς και πώλησης στον καταναλωτή. Συνεπώς, συνδέεται η τοπική παραγωγική ταυτότητα της περιοχής με τις δραστηριότητες αγροτουρισμού, αναδεικνύοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής με ταυτόχρονη ενίσχυση της πολιτιστικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης (Μαυρουδάκης, 2010).

Η συμμετοχή των γυναικών είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Υπάρχουν πάρα πολλοί γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί που παράγουν και προωθούν τα τοπικά προϊόντα (πχ μήλα, μέλι). Τέλος, σε όλους σχεδόν τους οικισμούς διοργανώνονται κάθε χρόνο γιορτές αφιερωμένες σε κάποιο τοπικό προϊόν, οι οποίες προσελκύουν πολλούς τουρίστες από διάφορες περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ.

Για την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης των ειδικών μορφών τουρισμού του Πηλίου θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ανάλυσης SWOT. Κατά την ανάλυση SWOT μελετώνται τα πλεονεκτήματα (Strengths) και τα μειονεκτήματα (Weaknesses) μίας περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν. Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αφορούν παράγοντες και το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής καθώς προκύπτουν από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της (π.χ. πλούσιο φυσικό περιβάλλον, παραγωγή τοπικών προϊόντων, τοπίο, γεωγραφική θέση, κλπ.). Ανάλογα, οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής (πχ σεισμός, οικονομική κρίση κλπ).

4.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.

Γεωγραφική Θέση. Η καλή γεωγραφική θέση του Πηλίου, που βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας, καθιστώντας εύκολη την πρόσβαση σε αυτόν (Βισβίκη, 2017). Επίσης, είναι πολύ κοντά στη πόλη του Βόλου, όπου υπάρχουν κεντρικές λειτουργίες, Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, αλλά και το αεροδρόμιο στην Αγχίαλο τα οποία μπορούν να εξυπηρετήσουν τους τουρίστες της περιοχής. Η μικρή απόσταση από το Βόλο βοηθάει επίσης να παρέχονται υπηρεσίες στις επιχειρήσεις του Πηλίου. Τέλος, γειτνιάζει και με άλλους τουριστικούς προορισμούς (Σποράδες).

Προσβασιμότητα. Σε ικανοποιητικό βαθμό είναι η προσβασιμότητα στο Πήλιο παρά τα προβλήματα που εμφανίζονται στο ορεινό οδικό δίκτυο (Πετράκος, 2010). Η προσβασιμότητα επίσης είναι καλή λόγω της βελτίωσης της σύνδεσης του Βόλου με τον ΠΑΘΕ (Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι).

Συμπληρωματικές Υποδομές. Η ύπαρξη πληθώρας καλντεριμιών και μονοπατιών που συνθέτουν διαδρομές πεζοπορίας/ποδηλασίας, το χιονοδρομικό κέντρο, αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη χειμερινού και ορεινού τουρισμού. Ικανοποιητικό κρίνεται και το εύρος και η ποιότητα των μονάδων εστίασης. Υπάρχουν επίσης εργαστήρια παραγωγής τσίπουρου, ζυμαρικών, τοπικών γλυκών, φάρμες αλόγων (Πετράκος, 2010).

Ποικιλομορφία. Ο συνδυασμός βουνό με θάλασσα είναι ιδιαίτερος, καθιστώντας την περιοχή ενδιαφέρουσα σε όλες τις εποχές του χρόνου (Βισβίκη, 2017). Το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον του Πηλίου είναι πόλος έλξης για μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Η ποικιλομορφία του βουνού και η φυσική ομορφιά συνθέτει ένα ιδιαίτερο και μοναδικό τοπίο, που αποτελείται από κατάφυτα δάση και από διάφορους τύπους παραλιών.

Ευνοϊκές Κλιματολογικές Συνθήκες. Η ποικιλία των κλιματολογικών συνθηκών στην περιοχή συμβάλει στην ανάπτυξη επιμέρους μορφών τουρισμού καθιστώντας την πόλο έλξης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Πλούσιο και Ελκυστικό Φυσικό Περιβάλλον. Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και χαρακτηρισμένη περιοχή οικολογικής σημασίας (Natura 2000).

Τουριστικές Επιχειρήσεις. Εργαστήρια χειροτεχνμάτων, ειδών λαϊκής τέχνης, πρατήρια πώλησης παραδοσιακών προϊόντων σε πολλούς οικισμούς της περιοχής μελέτης, ενδυναμώνουν την τοπική οικονομία και προωθούν την παράδοση και τις ειδικές μορφές τουρισμού (πχ γαστρονομικό, πολιτιστικό, αγροτουρισμό).

Ικανοποιητικό Ξενοδοχειακό Δυναμικό και Ικανοποιητικές Υπηρεσίες. Το ξενοδοχειακό δυναμικό του Πηλίου είναι ικανοποιητικό, καθώς προσφέρουν πολλές υπηρεσίες και ποικίλες δραστηριότητες. Διαθέτουν τις υποδομές για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως συνεδριακό (αίθουσες συνεδρίων και πολυχώρων), τουρισμό ευεξίας (σπα, υπηρεσίες ομορφιάς), αθλητικό τουρισμό (γυμναστήρια, γήπεδα), ορεινό τουρισμό (οργανώνουν πεζοπορίες και ποδηλασίες). Επιπρόσθετα, ο αριθμός των τουριστικών καταλυμάτων και η δυναμικότητα των κλινών στην περιοχή, υποστηρίζουν την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού φιλικών προς το περιβάλλον. Ακόμη και οι τύποι και οι κατηγορίες των καταλυμάτων (ξενοδοχεία με πολλά αστέρια, αγροτουριστικά καταλύματα, παλιά αρχοντικά με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική σύνθεση, παραδοσιακά καταλύματα) καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος επιλογών, ανάλογα με το διαθέσιμο εισόδημα, διευρύνοντας την αγορά.

Πλούσια Πολιτιστική & Αρχιτεκτονική Κληρονομιά. Μυθολογία, τοπικά ήθη-έθιμα-παραδόσεις, πολιτιστική δραστηριότητα-ειδικά γεγονότα (γιορτές τοπικών προϊόντων, φεστιβάλ, θρησκευτικοί εορτασμοί), μνημεία, γραφικότητα περιοχής, παραδοσιακοί οικισμοί, σπουδαία και προστατευόμενη αρχιτεκτονική, το Τρενάκι του Πηλίου.

Ιδιαίτερη Γαστρονομία. Το Πήλιο παράγει ποιοτικά τοπικά προϊόντα. Με αυτά παρασκευάζει τοπικά παραδοσιακά φαγητά και γλυκά. Οι επισκέπτες μπορούν να επιλέξουν από ένα ευρύ φάσμα ιδιαίτερων γαστρονομικών γεύσεων.

Πρόθυμο Εργατικό Δυναμικό. Οι περισσότεροι νέοι ενδιαφέρονται για τον κλάδο του τουρισμού και αναζητούν σχετικές θέσεις εργασίας. Στον Βόλο ειδικά υπάρχει ειδική μέριμνα για την εκπαίδευση των νέων που επιθυμούν την εύρεση εργασίας στον τουριστικό τομέα, αφού υπάρχει δημόσια σχολή, καθώς και ιδιωτικές σχολές (Βισβίκη, 2017).

Συμπεριφορά Τοπικής Κοινωνίας. Φιλική ως προς τους τουρίστες, χαρακτηρίζεται από φιλοξενία και ευαισθησία. Επίσης, είναι δεκτική ως προς την ανάπτυξη ήπιας τουριστικής δραστηριότητας, κατανοώντας τα οφέλη για την τοπική κοινότητα και για την περιοχή. Δείχνουν ακόμη προθυμία για ενεργή συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού (Καραγιάννη, 2016).

Ήδη Γνωστός Τουριστικός Προορισμός. Αναπτύσσονται Θαλάσσια σπορ, δραστηριότητες ψυχαγωγίας και αναψυχής, που συνδυάζουν την σωματική άσκηση με την ψυχική γαλήνη και ηρεμία (όπως δραστηριότητες στη φύση, δραστηριότητες ευεξίας), δραστηριότητες ορεινού τουρισμού και περιπέτειας (μηχανοκίνητος ακτιβισμός, ιππασία, τοξοβολία, αναρρίχηση κλπ) οργανώνονται μικρά συνέδρια. Είναι ένας προορισμός, μη κορεσμένος, με υψηλές δυνατότητες και δυναμικό χαρακτήρα ανάπτυξης. Γενικά η περιοχή θεωρείται ένας ασφαλής, άνετος και φιλόξενος τουριστικός προορισμός.

Ικανοποιητικές Προσπάθειες Τουριστικής Προβολής. Ο Βόλος και το Πήλιο συμμετέχουν σε διεθνείς εκθέσεις πιο συστηματικά τα τελευταία χρόνια. Γεγονός που βοηθάει πολύ στην προβολή των χαρακτηριστικών τους και στη γνωστοποίηση των δυνατοτήτων και του διαφοροποιημένου τουριστικού τους προϊόντος. Η διαφήμιση είναι περισσότερο στοχευόμενη και συνεχής από ποτέ.

Υψηλά Ποσοστά β' Κατοικίας. Σε συνδυασμό με την καλή προσβασιμότητα και την γειτνίαση με τον Βόλο, σημαίνει διατήρηση ενός επιπέδου ζήτησης για υπηρεσίες και εξυπηρετήσεις καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου (Πετράκος, 2010).

Η ύπαρξη Αθλητικών Συλλόγων, Γυναικείων (Αγροτουριστικών) Συνεταιρισμών. Ενισχύουν την ανάπτυξη του Πηλίου ως τουριστικό προορισμό, αναδεικνύοντας τα

ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά του, συμβάλλουν στην προβολή του και στην εξαγωγή των τοπικών προϊόντων στο εξωτερικό, ενισχύοντας την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Ικανοποίηση Τουριστών. Το επίπεδο ικανοποίησης των τουριστών από τις τουριστικές υπηρεσίες θεωρείται καλό όπως και τα επίπεδα τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών σε σχέση με την ποιότητα (Τόλια, 2017).

Ικανοποιητική Αναφορά του Τουριστικού Προορισμού στα Έντυπα των Τουριστικών Πρακτορείων Εσωτερικού & Εξωτερικού αποτελεί επίσης ένα δυνατό σημεία του προορισμού (Τόλια, 2017).

4.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.

Περιορισμένης Έντασης Μορφές Ειδικού Τουρισμού. Συγκεκριμένα η αναφορά γίνεται για τον τουρισμό ευεξίας, τον συνεδριακό και τον αγροτουρισμό. Αυτές οι μορφές αναπτύσσονται στο Πήλιο αλλά σε μικρότερο βαθμό και χαμηλότερο ρυθμό.

Εποχικότητα Τουριστικής Ζήτησης. Υπάρχει έντονη εποχικότητα τουριστικής ζήτησης το καλοκαίρι και την χειμερινή περίοδο ειδικότερα την περίοδο των Χριστουγέννων. Ενώ το Πήλιο διαθέτει όλους τους πόρους (φυσικούς-πολιτιστικούς, αθλητικές δραστηριότητες) για τουριστική ανάπτυξη όλη τη διάρκεια του χρόνου, αυτοί δεν έχουν αξιοποιηθεί με αποτελεσματικό τρόπο και με ενιαία αντιμετώπιση. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το τρενάκι του Πηλίου που λειτουργεί μόνο καλοκαίρι. Έτσι, από το Φεβρουάριο μέχρι τον Ιούνιο και από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο η ζήτηση είναι πολύ μικρή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την υπολειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων. Η εποχικότητα συνδυάζεται ακόμη και με τη μικρή διάρκεια παραμονής των τουριστών.

Αδυναμία Προσαρμογής στις Καιρικές Συνθήκες του Χειμώνα. Το χειμώνα επικρατούν δύσκολες και ακραίες καιρικές συνθήκες, δημιουργώντας αρκετές φορές προβλήματα πρόσβασης και ηλεκτροδότησης. Η περιοχή μελέτης αδυνατεί να προσαρμοστεί και να ανταπεξέλθει σε αυτό το πρόβλημα.

Κακή Κατάσταση Οδικού Δικτύου. Το ορεινό οδικό δίκτυο πρόσβασης του Πηλίου δεν είναι σε καλή κατάσταση, υπάρχουν έχουν μεγάλα τεχνικά προβλήματα. Το αποτέλεσμα είναι οι μετακινήσεις να δυσχεραίνονται. Το ζήτημα απασχολεί τόσο τον

τοπικό πληθυσμό, όσο και τους τουρίστες, οι οποίοι αποτρέπονται να επισκεφτούν την περιοχή. Επίσης προβληματικά είναι και τα μέσα μαζικής μεταφοράς αφού δεν υπάρχουν τακτικά δρομολόγια του ΚΤΕΛ (Κοινό Ταμείο Είσπραξης Λεωφορείων).

Λίγες Πτήσεις στο Αεροδρόμιο Νέας Αγχιάλου. Το αεροδρόμιο στο Βόλο βρίσκεται στην κεντρική Ελλάδα, ανάμεσα από τις δύο μεγάλες πόλεις την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Όμως, δεν υπάρχουν αρκετές διασυνδέσεις, που να συνδέουν την περιοχή με μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις.

Προσωπικό Χαμηλής Κατάρτισης. Η μέτρια τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση των απασχολούμενων στις τουριστικές επιχειρήσεις συνιστούν μια επιπλέον αδυναμία στην ανάπτυξη της περιοχής. Το χαμηλό επίπεδο στελέχωσης των φορέων, αποτρέπει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που απαιτούν υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό (Τόλια, 2017).

Έλλειψη εμπειρίας. Η έλλειψη εμπειρίας οδηγεί στην δυσκολία οργάνωσης για ανάπτυξη υπαίθριων δραστηριοτήτων. Το Πήλιο ακόμη δεν έχει, μαζί με τις απαραίτητες υποδομές, μεγάλη εμπειρία στην διοργάνωση μεγάλων συνεδρίων.

Έλλιπής συνεργασία σε τοπικό επίπεδο ανάμεσα στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό, με αποτέλεσμα την έλλειψη ενός κεντρικού και ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού για την τουριστική ανάπτυξη και ενός ολοκληρωμένου τουριστικού σχεδίου μάρκετινγκ με την οποία θα μπορούσε να πετύχει η περιοχή την προβολή και προώθηση των τουριστικών προϊόντων που αυτή προσφέρει (Τόλια, 2017). Επίσης, η έλλειψη συνεργασίας και οργάνωσης μεταξύ των ίδιων των επαγγελματιών του τουρισμού είναι μια ακόμη σημαντική αδυναμία.

Δεν στηρίζεται αρκετά η επιχειρηματικότητα στον τουρισμό. Η μεγάλη επιχειρηματικότητα είναι εισαγόμενη και επομένως τα κέρδη φεύγουν από την περιοχή, ενώ η τοπική επιχειρηματικότητα είναι χαμηλής δυναμικότητας και επικεντρώνεται στα ενοικιαζόμενα δωμάτια και σε παράπλευρες δραστηριότητες (εστίαση, αναψυχή κλπ), χαμηλής αποτελεσματικότητας (Πετράκος, 2010).

Έλλειψη ολοκληρωμένης σύνδεσης φυσικού περιβάλλοντος και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Κυρίως από την οπτική της ορεινής πεζοπορίας, καθώς δεν έχει σχεδιαστεί ακόμα ένα ολοκληρωμένο δίκτυο που να ενώνει τα στοιχεία πολιτιστικού

ενδιαφέροντος (υλικά πχ αρχοντικά, εκκλησίες, κρήνες, μουσεία κλπ, άυλα πχ πολιτιστικές εκδηλώσεις) και τους φυσικούς πόρους.

Έλλειψη οργανωμένου info spot & έλλειψη πινακίδων που να πληροφορούν τους επισκέπτες.

Έλλιπής Ενημέρωση Τοπικού Πληθυσμού. Έλλειψη μηχανισμών ενημέρωσης, πληροφοριών και ευαισθητοποίησης των πολιτών σχετικά με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και την προώθηση ενός οικολογικά αποδεκτού μοντέλου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Έλλειψη συστημάτων διαχείρισης απορριμάτων. Πολλές φορές δημιουργείται έντονο πρόβλημα καθαριότητας στο Νότιο Πήλιο, προκαλώντας εικόνες δυσφήμισης, δυσχεραίνοντας την διαμονή των επισκεπτών και υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων (“Δυσφήμιση από σωρούς σκουπιδιών”, 2012).

Τα Φαινόμενα Αισχροκέρδειας και εκμετάλλευσης τουριστών ιδιαίτερα σε περιόδους υψηλής τουριστικής ζήτησης (Τόλια, 2017).

Αδυναμία Αξιοποίησης Μορφών Προβολής και Διαχείρισης Κρατήσεων. Αν και έχουν γίνει προσπάθειες των επιχειρηματιών να προβληθούν στην αγορά για παράδειγμα μέσω των social media, ή με διαφημίσεις της Google και να σχεδιάσουν διαδικτυακές πλατφόρμες για e-booking. Ωστόσο, οι περισσότεροι επιχειρηματίες ακολουθούν ακόμα την παραδοσιακή επιχειρηματικότητα και δεν έχουν εξοικειωθεί με τις νέες τεχνολογίες. Ειδικά όσον αφορά το email-marketing και το mobile marketing, το e-booking. Αρκετά καταλύματα επίσης, ενώ προσφέρουν τη δυνατότητα online κρατήσεων (e-booking ή και airbnb) δεν μπορούν να διαχειριστούν μόνοι τους τις πλατφόρμες και έτσι αναζητούν ανεξάρτητους επαγγελματίες για τη διαχείριση τους.

4.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.

Στροφή προς τις Ειδικές Μορφές Τουρισμού. Η αναζήτηση ενός διαφορετικού τρόπου διακοπών, διαφορετικού από το «ήλιος-θάλασσα», ζήτηση ποιοτικών υπηρεσιών και ήπιων –εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων, η ευαισθητοποίηση και η αυξανόμενη περιβαλλοντική συνείδηση. Οι σύγχρονες ανάγκες των τουριστών για ψυχική ηρεμία, χαλάρωση, για επαφή με τη φύση διαφυγή από την καθημερινότητα και το άγχος,

ανάγκη για επικοινωνία με τους ντόπιους. Τάση των καταναλωτών προς τα παραδοσιακά προϊόντα εγγυημένης παραγωγής και ποιότητας. Τουρίστες που προσδοκούν την υγιεινή ζωή και την ήπια αθλητική άσκηση κατά τη διάρκεια των διακοπών τους. Το Πήλιο διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά για την κάλυψη αυτών των τάσεων και την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού.

Τάση για Αναζήτηση Οικονομικότερων Πακέτων Διακοπών. Τα τελευταία έτη, λόγω της μεγάλης ανταγωνιστικότητας στα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες, όλο και περισσότεροι εν δυνάμει τουρίστες οδηγούνται στην αναζήτηση οικονομικότερων πακέτων διακοπών. Ο αγροτουρισμός για παράδειγμα προσφέρει μια οικονομικότερη λύση διακοπών, αφού ο τουρίστας μπορεί να διαμείνει στο σπίτι μιας ντόπιας οικογένειας και να ανταλλάξει μαζί της την διαμονή με την προσφορά αγροτικής εργασίας. Τα Airbnb προσφέρουν επίσης μια οικονομικότερη λύση διαμονής. Οι τουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί στις τιμές τους, ώστε να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες. Έτσι, μελλοντικά θα καθοριστεί η θέση τους στην αγορά των ειδικών μορφών τουρισμού.

Επενδυτικά Προγράμματα της ΕΕ. αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων για πολιτιστικές υποδομές/δράσεις, διεκδίκηση-διοργάνωση εκδηλώσεων κατανεμημένες όλο τον χρόνο. Επίσης μπορούν να αξιοποιηθούν και τα προγράμματα, που συνδυάζουν την αγροτική και τουριστική ανάπτυξη της υπαίθρου των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών (Τζαμάκου, 2007).

Καλή Εικόνα Πηλίου. Το Πήλιο ως τώρα έχει διαμορφώσει μια καλή εικόνα και έχει αποκτήσει μία καλή φήμη ως τουριστικός προορισμός. Αυτό οφείλεται στους επισκέπτες του, που μεταδίδουν τις θετικές τους εντυπώσεις στον κοινωνικό τους περίγυρο.

Χρήση Διαδικτύου & Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Όλο και περισσότεροι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να ενημερωθούν για έναν τουριστικό προορισμό, για τις δυνατότητες του, τα χαρακτηριστικά του. Το Πήλιο έχει κάνει προσπάθειες προβολής μέσω του διαδικτύου, αλλά μπορεί να προβληθεί περισσότερο η ταυτότητα του και να βελτιωθεί η εικόνα του. Το διαδίκτυο προσφέρει τη δυνατότητα της παγκόσμιας διαφήμισης.

Αναξιοποίητες Εγκαταστάσεις. Το Πήλιο διαθέτει καλές και αξιοποιήσιμες εγκαταστάσεις, οι οποίες την μη τουριστική περίοδο δεν αξιοποιούνται πλήρως. Έτσι, μπορεί να προωθηθεί ο συνεδριακός τουρισμός και να τονώσει την τοπική οικονομία (Βισβίκη, 2017).

4.4 ΑΠΕΙΛΕΣ.

Υποβάθμιση Φυσικών Πόρων από τη Μη Επαρκή Προστασία τους. Όταν υπερβαίνεται η φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής, ελλοχεύει ο κίνδυνος να αλλοιωθεί το φυσικό περιβάλλον, το μικροκλίμα, να υποβαθμιστεί το τοπίο, να μειωθούν οι φυσικοί πόροι από την υπερβολική χρήση τους. Έτσι, κατά τη φάση σχεδιασμού, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η φέρουσα ικανότητα, ώστε να μην επιβαρύνεται το περιβάλλον. Για παράδειγμα ένα μέτρο προστασίας είναι η στρατηγική χωροθέτηση κάδων, ώστε να μην γεμίζει απορρίμματα η περιοχή. Άλλο μέτρο να σχεδιαστούν περισσότερα πράσινα ξενοδοχεία. Επίσης, οι τοπικοί φορείς και οι κάτοικοι κάθε τουριστικού προορισμού πρέπει να μπορούν να αντιληφθούν σε ποιο σημείο η τουριστική ανάπτυξη γίνεται άναρχη και ανεξέλεγκτη, ώστε να σημειωθούν άμεσες παρεμβάσεις.

Φυσικές Περιβαλλοντικές Απειλές. Το Πήλιο είναι μέρος κατάφυτο, και ο κίνδυνος πυρκαγιάς είναι αυξημένος. Στο παρελθόν έχουν προκληθεί φωτιές τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ανθρωπογενείς Περιβαλλοντικές Απειλές. Η αυθαίρετη δόμηση μπορεί να επηρεάσει τις φυσικές εκτάσεις και τους παραδοσιακούς οικισμούς. Η υπερβόσκηση και η παράνομη υλοτομία προκαλούν τη καταστροφή του δάσους. Η ανεξέλεγκτη απόρριψη απορριμμάτων, επηρεάζει τη ποιότητα ζωής και τη γενική εικόνα του τόπου.

Οικονομική Κρίση. Η οικονομική κρίση δυσκολεύει την επενδυτική δραστηριότητα. Το οικονομικό κλίμα της χώρας δεν παρέχει τα κατάλληλα κίνητρα για να ανακαμφθεί η οικονομία. Το φορολογικό καθεστώς της χώρας δυσκολεύει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, το γεγονός αυτό έχει αντίκτυπο και σε μικρότερους προορισμούς, όπως το Πήλιο. Επίσης, η έλλειψη χρηματοοικονομικής ρευστότητας, έχει οδηγήσει πολλές επιχειρήσεις σε κλείσιμο.

Απουσία Επαγγελματικής Παροχής Συμβουλών από μία καλά οργανωμένη υπηρεσία Marketing. Επίσης, τα προγράμματα των πολιτιστικών εκδηλώσεων δεν κυκλοφορούν έγκαιρα, προκειμένου να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι.

Τάσεις Εγκατάλειψης του Νεανικού Πληθυσμού στην περίπτωση που δε δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Ήδη στο Πήλιο όπως φαίνεται από τις απογραφές οι νέοι μετακινούνται στα αστικά κέντρα, με σκοπό την αναζήτηση εργασίας.

Κλιματική Αλλαγή. Είναι απειλή για τα ευαίσθητα οικοσυστήματα της περιοχής και κατ' επέκταση για τον οικοτουρισμό.

Ανταγωνιστικότητα. Αφορά την εθνική και την διεθνή κλίμακα. Με την ανταγωνιστικότητα πιέζονται οι τιμές. Επίσης, προκύπτουν συνεχώς περιοχές με παρόμοια χαρακτηριστικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Στο Κεφάλαιο 5 θα καταγραφούν οι κατευθύνσεις που δίνονται από τις πολιτικές τουρισμού και τα σχέδια μάρκετινγκ, για την ανάπτυξη της Θεσσαλίας και του Πηλίου. Εξετάζονται αρχικά οι προτάσεις της Μελέτης Τουριστικής Ανάπτυξης και του Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας. Εξετάζεται ύστερα, αν το δεύτερο που είναι πιο πρόσφατο έχει λάβει υπόψη τις στρατηγικές του πρώτου, πόσο τις συμπληρώνει και ποιες οι νέες προτάσεις που θέτει. Στη συνέχεια, μελετώνται οι κατευθύνσεις του εθνικού χωροταξικού πλαισίου, οι αναπτυξιακές στρατηγικές του περιφερειακού χωροταξικού πλαισίου της Θεσσαλίας, της έξυπνης εξειδίκευσης, το περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα. Στο τέλος, γίνεται έλεγχος της συνέπειας των σχεδίων, αξιολογώντας την συσχέτιση των στόχων και των μέτρων που προτείνονται από τις πολιτικές.

5.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ.

Για την περιοχή του Πηλίου έχουν χαραχθεί δύο σημαντικές στρατηγικές μάρκετινγκ. Η Μελέτη της Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας του 2003, που περιλαμβάνει και χωρικές-αναπτυξιακές κατευθύνσεις και το Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας του 2017.

5.1.1 ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2003).

Σύμφωνα με την Μελέτη, το Πήλιο συγκεντρώνει τουρίστες όλο το χρόνο. Το καλοκαίρι η ζήτηση είναι μεγαλύτερη και έτσι φαίνεται να επικρατεί το μοντέλο ήλιος θάλασσα. Το χειμώνα, πόλος έλξης είναι το χιονοδρομικό κέντρο. Τις υπόλοιπες ημέρες του έτους η περιοχή προσελκύει αρκετούς τουρίστες που προσελκύνονται από το φυσικό περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις ορεινές δραστηριότητες. Ως προς τις δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης το Πήλιο κατατάσσεται στις ώριμες περιοχές, που αποτελούν το βασικό τουριστικό προϊόν της Θεσσαλίας και αντικείμενο μελέτης εκτίμησης φέρουσας ικανότητας. Ο τουρισμός έχει συμβάλλει καθοριστικά στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και στην ανάδειξή της. Για την περαιτέρω ανάπτυξη του Πηλίου εντοπίζονται ελλείψεις σε υποδομές, όπως το οδικό δίκτυο, το αποχετευτικό, τις θέσεις στάθμευσης, απουσία βιολογικού καθαρισμού κλπ.

Για την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας της Τουριστικής Ανάπτυξης, προτείνεται να εφαρμοστεί το σενάριο της ισόρροπης-βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης για το Πήλιο. Το μοντέλο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, προσφέρει τα μέσα που χρειάζονται για τον έλεγχο-περιορισμό των πιέσεων του φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού περιβάλλοντος (φέρουσα ικανότητα). Χάρη στον ορεινό χαρακτήρα του και στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους δημιουργείται ένα πλούσιο τουριστικό προϊόν, που ενδείκνυται για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Επομένως, το μοντέλο βιώσιμου εναλλακτικού τουρισμού κρίνεται ως το επικρατέστερο για το Πήλιο. Σημαντικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητα του είναι οι υποδομές, οι ιδέες, η επιμόρφωση όσων ασχολούνται με τον κλάδο, η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των κατοίκων. Επίσης, είναι απαραίτητο ένα σχέδιο μάρκετινγκ, με δράσεις και εναλλακτικά σενάρια, ώστε να αναδειχθεί το Πήλιο ως τουριστικός προορισμός, που προσφέρει ποικιλία υπηρεσιών άριστης ποιότητας, ικανές να καλύψουν μεγάλο εύρος ενδιαφερόντων.

Η στρατηγική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Το επικρατέστερο σενάριο της Μελέτης αφορά τα «Δίκτυα μεταξύ των έξι ώριμων και των υπόλοιπων τουριστικών περιοχών». Οι έξι ώριμες είναι Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Πήλιο, Παράλια Όσσας-Μαυροβουνίου, Μετέωρα. Οι προτάσεις για δικτύωση και συνεργασίες στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που αφορούν το Πήλιο αφορούν

Τον Θαλάσσιο Τουρισμό. Δίκτυο μεταξύ των περιοχών Σκοπέλου, Αλοννήσου, Βόλου, Αγ. Ιωάννη, Λουτρακίου, Μηλίνας, Αγιοκάμπου και Σκιάθου. Προτείνεται η δημιουργία λιμένων αναψυχής σε όποια περιοχή από αυτές δεν υπάρχει.

Τον Οικοτουρισμό-Αγροτουρισμό. Προτείνεται η δημιουργία δύο δικτύων ενός ανατολικού και ενός δυτικού. Τα δύο δίκτυα θα συντονίζονται μεταξύ τους με τη δημιουργία δομής. Το Πήλιο εντάσσεται στις ανατολικές τουριστικές περιοχές, μαζί με τον Όλυμπο, Όσσα-Μαυροβούνι, Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος.

Τον Τουρισμό Περιπέτειας. Προτείνεται η δημιουργία δικτύου του Πηλίου και Ολύμπου-Κισσάβου-Μαυροβουνίου, Λάρισα, Αγχίαλος και Σκιάθος.

Τον Πολιτιστικό Τουρισμό. Δίκτυο μεταξύ των περιοχών Πήλιο, Βόλος-Διμήνι-Σέσκλο, Καλαμπάκα-Μετέωρα, Όλυπος-Όσσα.

Τον Θρησκευτικό Τουρισμό. Δίκτυο μεταξύ περιοχών Καλαμπάκα-Μετέωρα, Πήλιο, Σκόπελος και Όλυμπος. Τα Μετέωρα έχουν έντονο το θρησκευτικό στοιχείο, για αυτό μπορεί να συνδεθεί με άλλες περιοχές που έχουν έναν ενδιαφέρον θρησκευτικό, πολιτιστικό και ιστορικό χαρακτήρα.

Τον Τουρισμό Γευσιγνωσίας. Δίκτυο μεταξύ των περιοχών Πήλιο, Σποράδες, Πύλη-Ελάτη-Περτούλι, Λίμνη Πλαστήρα, Όλυμπος-Όσσα. Οι περιοχές αυτές έχουν ιδιαίτερη τοπική κουζίνα και πολλοί συνεταιρισμοί και ιδιώτες δραστηριοποιούνται στην προώθηση των τοπικών προϊόντων. Το προτεινόμενο δίκτυο μπορεί να συνεργαστεί με υπάρχοντα δίκτυα (πχ «Δρόμοι του Κρασιού»). Επίσης, να πιστοποιηθούν προϊόντα (πχ λάδι, βοοειδή).

Ο Τουρισμός 3^{ης} Ηλικίας μπορεί ακόμα να αναπτυχθεί.

Συγκεκριμένες Προτάσεις για το Πήλιο.

Αύξηση θέσεων στάθμευσης. Ασφαλτοστρώσεις και βελτιώσεις στο οδικό δίκτυο. Οι θαλάσσιες συγκοινωνίες των Βόρειων Σποράδων να συνδεθούν με τις ακτές του Πηλίου. Ανάπτυξη κεντρικού δικτυακού κόμβου προβολής του Πηλίου. Συμπλήρωση αποχετευτικού δικτύου στους οικισμούς. Κατασκευή βιολογικών καθαρισμών. Βελτίωση χιονοδρομικού κέντρου. Πεζοδρομήσεις στους οικισμούς του Πηλίου. Δημιουργία χώρων παρκινγκ έξω από τους οικισμούς του Πηλίου. Καθορισμός προσπελάσιμων και μη ακτών, μέτρηση εμβαδού και ημερήσιας χρήσης ακτών.

Σημαντικές Προτάσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στο Πήλιο.

Εκπόνηση ειδικού προγράμματος τακτικού καθαρισμού των ακτών. Παρακολούθηση ποιότητας θαλάσσιων υδάτων. Τοποθέτηση κάδων απορριμμάτων στις παραλίες. Εφαρμογή προγραμμάτων διαχείρισης απορριμμάτων. Εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντική ευαισθητοποίησης και προγραμμάτων ανακύκλωσης. Θεσμοθέτηση των Σχεδίων και των φορέων διαχείρισης της Natura. Επαγγελματική κατάρτιση σε επαγγέλματα των ειδικών μορφών τουρισμού. Εκπαίδευση κατοίκων στις ήπιες μορφές τουρισμού. Οργάνωση-έλεγχος των χρήσεων γης και της δόμησης, περιορισμός αυθαίρετης δόμησης, παρεμβάσεις αισθητικής αναβάθμισης, διατήρηση παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Συστηματική συντήρηση και ανάδειξη μνημείων. Προστασία πολιτιστικών πόρων. Εφαρμογή προγραμμάτων διάσωσης και ανάδειξης λαϊκού πολιτισμού. Ανάδειξη ηθών-εθίμων, τοπικών προϊόντων, γαστρονομίας.

Σήμανση ορεινών μονοπατιών. Ανάδειξη πολιτιστικής φυσιογνωμίας. Διοργάνωση εκδηλώσεων πέρα της τουριστικής περιόδου. Δημιουργία εθελοντικού σώματος καθαρισμού των ακτών. Καταγραφή ημερησίων εκδρομέων. Μετατροπή παλιών παραδοσιακών κατοικιών σε ξενώνες. Αναβάθμιση καταλυμάτων και υπηρεσιών. Έρευνα καταγραφής αντιμετώπισης των ντόπιων απέναντι στους αλλοδαπούς τουρίστες. Προσδιορισμός κατανάλωσης ενέργειας από τους τουρίστες και του επιπέδου κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και ύδατος την περίοδο αιχμής. Ενημέρωση αγροτών και κατοίκων για την προώθηση του αγροτουρισμού. Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας στον τουριστικό τομέα. Εμπλουτισμός και διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος (πχ με εκδηλώσεις, συνέδρια).

Προτεινόμενο Πρόγραμμα Δράσης.

Πίνακας: Άξονες Δράσεις & Μέτρα Πολιτικής. (Πηγή: Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας, 2003)

Πίνακας 21: Άξονες Δράσεις & Μέτρα Πολιτικής. (Πηγή: Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας, 2003)

ΑΞΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
1. Προστασία - ανάδειξη τουριστικών πόρων, έλεγχος τουριστικής ανάπτυξης / Ρυθμίσεις χρήσεων γης.	1.1. Προστασία ή/και ανάδειξη φυσικών τουριστικών πόρων 1.2. Προστασία ή/και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων. 1.3. Έλεγχος τουριστικής ανάπτυξης 1.4. Ρύθμιση χρήσεων
2. Ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού / Δίκτυα – Συνεργασίες.	2.1. Αναπροσανατολισμός προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον «επιλεκτικό» Τουρισμό. 2.2. Θαλάσσιος τουρισμός 2.3. Οικοτουρισμός - αγροτουρισμός 2.4. Πολιτιστικός Τουρισμός 2.5. Θρησκευτικός Τουρισμός 2.6. Αθλητικός τουρισμός 2.7. Τουρισμός Περιπέτειας. 2.8. Συνεδριακός τουρισμός 2.9. Τουρισμός Πόλεων 2.10. Ιαματικός Τουρισμός 2.11. Τουρισμός Γευσιγνωσίας. 2.12. Ανάπτυξη άλλων μορφών τουρισμού. 2.13. Ανάπτυξη, οργάνωση, λειτουργία θεματικών δικτύων και συνεργασιών.
3. Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός ή / και συμπλήρωση τουριστικής Προσφοράς.	3.1. Αναβάθμιση - εκσυγχρονισμός, οργάνωση τουριστικής προσφοράς. 3.2. Συμπλήρωση τουριστικής προσφοράς 3.3. Αναβάθμιση-εκσυγχρονισμός, συμπλήρωση, τουριστικής υποδομής 3.4. Αναβάθμιση - Εκσυγχρονισμός, συμπλήρωση υπηρεσιών τουρισμού.
4. Ανάπτυξη - Βελτίωση άλλων υποδομών / τεχνική υποστήριξη.	4.1. Ανάπτυξη - βελτίωση μεταφορικών υποδομών. 4.2. Ανάπτυξη - βελτίωση αστικών υποδομών 4.3. Ανάπτυξη - βελτίωση ηλεκτρονικής πληροφόρησης-εξυπηρέτησης τουριστών 4.4. Εκσυγχρονισμός τεχνολογίας των τουριστικών επιχειρήσεων
5. Προβολή τουριστικού προϊόντος, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού.	5.1. Προβολή τουριστικού προϊόντος 5.2. Ενημέρωση / Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού 5.3. Ευαισθητοποίηση πληθυσμού

5.1.2 ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2017).

5.1.2.1 Σχέδιο Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος Θεσσαλίας.

Το σχέδιο επεξηγεί ότι στο τουριστικό προϊόν του Πηλίου συγκαταλέγεται ο ήλιος-θάλασσα, η φύση, η γαστρονομία, οι δραστηριότητες και ο οικοτουρισμός. Οι επισκέπτες προέρχονται από την εγχώρια αγορά και από πολλές χώρες του εξωτερικού, όπως Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ισραήλ, Ιταλία, Σκανδιναβικές και Βαλκανικές. Τα τμήματα της αγοράς είναι νέοι ενήλικες, οικογένειες, ζευγάρια και ηλικιωμένα ζευγάρια. Άρα το Πήλιο προσελκύει διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, με στοχευμένα προϊόντα. Το σχέδιο λαμβάνει επίσης ως παραδοχή ότι η περιφέρεια είναι πλήρως προσβάσιμη, διαθέτει πολλές ξενοδοχειακές υποδομές και σημεία πολιτιστικού-θρησκευτικού-ιστορικού ενδιαφέροντος (πχ Μετέωρα). Προσφέρει

πολλές εναλλακτικές δραστηριότητες πχ καταδύσεις, πεζοπορίες, σκι. Παρουσιάζει εποχικότητα, αλλά με δυνατότητα προσέλκυσης αφίξεων όλο το χρόνο. Τα προϊόντα και οι εμπειρίες που προσφέρει η περιοχή μπορούν να ικανοποιήσουν διαφορετικά προφίλ δυνητικών επισκεπτών.

Η μελέτη διακρίνει τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους προορισμούς της Θεσσαλίας και τα χρησιμοποιεί στο σχεδιασμό της στρατηγικής του μάρκετινγκ. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι τα εξής:

- Ο συνδυασμός εμπειριών, με δυνατότητα να ικανοποιηθούν οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα πολλών διαφορετικών τμημάτων της αγοράς.
- Τα εξειδικευμένα προϊόντα και εμπειρίες, με τα οποία μπορεί να δημιουργηθεί ένας συνδυασμός τουριστικών προϊόντων.
- Η διάθεση κέντρων- τουριστικών πυρήνων (πχ Πήλιο, Μετέωρα, Σποράδες κλπ), τα οποία αποτελούν τις βάσεις για να συνδυαστούν τόσο τα τουριστικά προϊόντα και οι υπηρεσίες, όσο και οι προορισμοί.
- Η δυνατότητα να προσελκύονται επισκέπτες όλες τις εποχές του έτους.

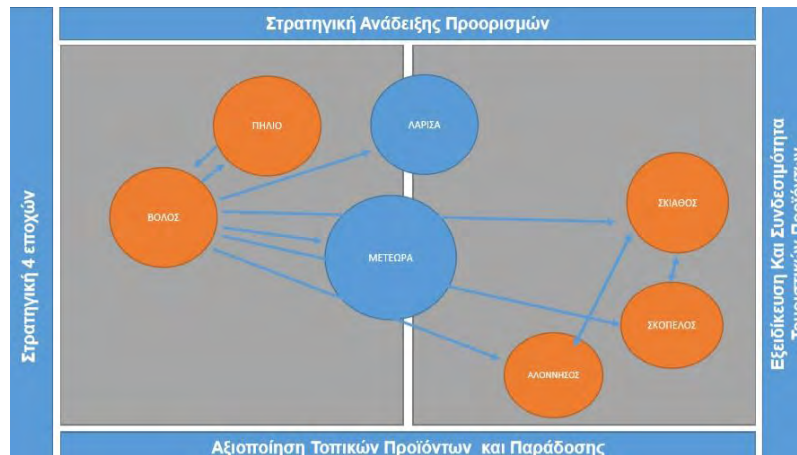
Δομούνται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά οι 4 πυλώνες τουριστικής ανάπτυξης της στρατηγικής:

1. Στρατηγική 4 εποχών. Με στρατηγικές προτεραιότητες την ενίσχυση της ζήτησης όλους του μήνες του χρόνου, την αξιοποίηση ειδικών γεγονότων, την προβολή εμπειριών (πχ απόλαυση γαστρονομίας, περιήγηση, κρουαζιέρες το καλοκαίρι, δραστηριότητες ψυχαγωγίας, εκδρομές στο ανοιξιάτικο τοπίο, οικοτουρισμό την άνοιξη, ψυχαγωγία-διασκέδαση, εξορμήσεις στη φύση το φθινόπωρο, εξορμήσεις σε ορεινούς οικισμούς, εξερεύνηση τοπίου, περιηγήσεις το χειμώνα) κ.α.. αξιοποιούνται τα μοναδικά στοιχεία των προορισμών για τη διαμόρφωση εμπειριών ανά εποχή. Τα επιθυμητά αποτελέσματα είναι η άμβλυση της εποχικότητας και η ενδυνάμωση της ζήτησης όλο το χρόνο.
2. Εξειδίκευση και συνδεσιμότητα τουριστικών προϊόντων. Με στρατηγικές προτεραιότητες τη δημιουργία εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων και υπό-προϊόντων. Τη σύνδεση εμπειριών με προορισμούς και τη δημιουργία προϊόντων στη βάση των εμπειριών. Την ενσωμάτωση παραγωγής και τοπικών προϊόντων στις προσφερόμενες εμπειρίες. Τη δημιουργία εμπειριών για αγορές προς αξιοποίηση (Ισραήλ, Βαλκανικές χώρες, Ρωσία). Τη ανάδειξη

και δημιουργία συνδυαστικών εμπειριών, που διαπερνούν τα όρια των Περιφερειακών Ενοτήτων. Με επιθυμητά αποτελέσματα να ενδυναμωθεί η ζήτηση σε ξένες αγορές και να αυξηθούν τμήματα της αγοράς που έχουν συγκεκριμένα κίνητρα σχετικά με την γαστρονομία, τα τοπικά προϊόντα.

3. Στρατηγική Ανάδειξης προορισμών. Με προτεραιότητες την ανάδειξη δυναμικών περιοχών με διακριτή ταυτότητα πχ Πήλιο, Σκιάθος, Μετέωρα, Βόλος. Την ανάπτυξη τουριστικών πυρήνων σε περιοχές με μεγαλύτερη ζήτηση για να επωφεληθούν λιγότερο τουριστικά σημεία της περιφέρειας. Τη σύνθεση παραγωγής και τοπικών προϊόντων, για να δημιουργηθούν εμπειρίες σχετικές με την γαστρονομία και τις τοπικές γεύσεις. Οι πυρήνες επιλέχθηκαν με βάση τα στοιχεία αφίξεων ανά προορισμό, ώστε να διοχετεύεται η ζήτηση και σε άλλους προορισμούς, στο πλαίσιο σύνδεσης των προσφερόμενων εμπειριών. Οι πυρήνες είναι τρεις, Μετέωρα-Σκιάθος, Λάρισα-Βόλος, Καρδίτσα-Λίμνη Πλαστήρα-Τρίκαλα-Πήλιο. Προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι *“η ενδυνάμωση της τουριστικής κίνησης και αύξηση της παραμονής των επισκεπτών, και η δημιουργία ομοιογενούς, συνεκτικού προσφερόμενου προϊόντος της Περιφέρειας”* (Στρατηγική Μάρκετινγκ-Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας: 16)
4. Αξιοποίηση Τοπικών Προϊόντων και Παράδοσης (λαογραφία, τέχνες, μουσική, επαγγέλματα). Με προτεραιότητες τα τοπικά προϊόντα (σε επίπεδο παραγωγής και γαστρονομίας) να συμπληρώσουν την τουριστική εμπειρία. Τη σύνδεση των προορισμών με τα τοπικά προϊόντα και τις διαδικασίες παραγωγής τους. Την ενσωμάτωση των τοπικών παραδόσεων στην συνολική τουριστική εμπειρία. Ο πυλώνας αυτός στηρίζεται στα στοιχεία της παράδοσης και των τοπικών προϊόντων που διαφοροποιούν και ταυτοποιούν τον κάθε τόπο. Τα επιθυμητά αποτελέσματα από την πραγματοποίηση των στόχων είναι το τουριστικό προϊόν να εμπλουτιστεί με εμπειρίες και να αξιοποιηθούν τα προϊόντα οι παραδόσεις της κάθε περιοχής.

Οι στρατηγικοί πυλώνες διαμορφώνουν ένα μοντέλο που συνδέει τους προορισμούς της Θεσσαλίας με κριτήρια τη δυναμική, την εγγύτητα, τις προσφερόμενες τουριστικές εμπειρίες. Ο στόχος είναι να συνδεθούν οι προορισμοί μεταξύ τους, ώστε ο ένας να αναδεικνύει τον άλλον. Τα τουριστικά ρεύματα θα διαχέονται από ένα προορισμό προς έναν άλλο και αντίστροφα.

Σχεδιάγραμμα 14: Αμφίδρομες μετακινήσεις δυνητικών τουριστών. (Πηγή: Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας- Στρατηγική Μάρκετινγκ, 2017)

Για παράδειγμα όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 14, οι περιοχές της περιφερειακής ενότητας Μαγνησίας και Σποράδων αλλητροφοδοτούνται. Ταυτόχρονα, τα Μετέωρα και η Λάρισα συμπληρώνουν και στηρίζουν το πλέγμα των προορισμών που είναι συνδεδεμένοι, με σκοπό να ενδυναμωθεί η προσφερόμενη εμπειρία.

5.1.2.2 Χαρτοφυλάκιο Τουριστικού Προϊόντος Θεσσαλίας.

Σύνδεση Βόλου και Πηλίου για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού (Meetings, Incentives, Conferencing, Exhibitions - MICE in Nature and Pelion). Το όμορφο τοπίο, τα καταλύματα, οι προσφερόμενες υπηρεσίες, τα ιστορικά αρχοντικά, οι διαδρομές στη φύση, η παραδοσιακή τοπική κουζίνα, οι ωραίες παραλίες, είναι κάποια από τα χαρακτηριστικά που μπορούν να προσφέρουν μια μοναδική εμπειρία στους σύνεδρους και στους συνοδούς τους. Συνδυάζοντας τη δουλειά με την ψυχαγωγία, ο Βόλος και το Πήλιο μπορούν να στηρίξουν τον συνεδριακό τουρισμό. Το Πήλιο επίσης, συνδέεται με τον Βόλο για την υποστήριξη του γαστρονομικού τουρισμού. Η πηλιορείτικη γαστρονομία συνδυάζεται με τη κουλτούρα των τσιπουράδικων για να σχηματίσουν μια ξεχωριστή και ισχυρή ταυτότητα.

Η στρατηγική για το Πήλιο στοχεύει στην ανάπτυξη πολλών διαφορετικών προϊόντων, που βασίζονται στην εκμετάλλευση των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του Πηλίου. Αυτά τα προϊόντα είναι τα εξής:

Pelion Hot & Cold. Το Πήλιο συνδυάζει βουνό με θάλασσα. Ο επισκέπτης μπορεί να διαλέξει ανάμεσα σε ορεινούς οικισμούς και σε παραθαλάσσιους. Να περιηγηθεί σε

διαδρομές πεζοπορίας που διασχίζουν ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς, διαπερνούν τοπία με φυσικό κάλλος και καταλήγουν στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Pelion Sun & Beach. Το προϊόν που αναπτύσσεται σε αυτή την περίπτωση βασίζεται στην ύπαρξη όμορφων παραλιών από τη πλευρά του Παγασητικού και από την πλευρά του Αιγαίου πελάγους, αλλά και στην ποικιλομορφία του βουνού και θάλασσας.

Pelion Romance. Το προϊόν αναπτύσσεται στη βάση της ρομαντικής διάστασης του Πηλίου. Η πλούσια χλωρίδα και πανίδα, η ζεστή φιλοξενία των κατοίκων, η ηρεμία του τοπίου, η γραφικότητα των αρχοντικών, πλατειών, των καλντεριμιών, το ηλιοβασίλεμα, οι καταγάλανες παραλίες, η παραδοσιακή τοπική κουζίνα, συνθέτουν μια ρομαντική, μαγευτική και γλυκεία εικόνα.

Pelion Eco Culture. Οι διαδρομές του Πηλίου, που συνδέουν την φυσική ομορφιά με τα ποικίλα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής (μουσεία, κάστρα, κλασσικά αρχοντικά, πολιτιστικές/καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, το τρενάκι, εκκλησίες κ.α.), το παρελθόν με το παρόν είναι τα κύρια χαρακτηριστικά αυτού του προϊόντος.

Pelion Village Hopping. Όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τους παραδοσιακούς οικισμούς του Πηλίου, τα λιθόστρωτα καλντερίμια, οι κρήνες, η σπουδαία αρχιτεκτονική των εκκλησιών και των αρχοντικών και τα μουσεία, τα δάση οξιάς καστανιάς, τα τοξωτά γεφύρια, συνδυάζονται με την φιλόξενη συμπεριφορά των κατοίκων και την αυθεντική, τοπική γαστρονομία. Δημιουργείται έτσι ένα τουριστικό προϊόν που απευθύνεται σε πολλές και διαφορετικές αγορές πχ οικογένειες και νέοι από την Ελλάδα και από χώρε του εξωτερικού όπως Ολλανδία, Γερμανία, Γαλλία κλπ.

Pelion Activities in Nature. Αναφέρεται σε δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, που σχετίζονται κυρίως με τον ορεινό τουρισμό (πχ ιππασία, ορεινή ποδηλασία, περίπατος, ορειβασία, σκι, αναρρίχηση βράχου). Το προϊόν σχεδιάζεται με γνώμονα τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών και τις δυνατότητες που προσφέρουν για την ψυχαγωγία και την άθληση των τουριστών.

Pelion Scuba Divers. Ο σχεδιασμός του προϊόντος βασίζεται στο συναρπαστικό βυθό του Παγασητικού Κόλπου. Το καταδυτικό ενδιαφέρον προκύπτει από την διαύγεια

των νερών, την πλούσια θαλάσσια πανίδα και χλωρίδα, τη ύπαρξη σπηλαίων, ναυαγίων και υφάλων. Αυτά τα στοιχεία μαζί με τον προσφερόμενο ειδικό εξοπλισμό και την πείρα των δασκάλων κατάδυσης του Πηλίου, προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εμπειρία. Επομένως είναι δυνατή ανάπτυξη καταδυτικού τουρισμού στην περιοχή.

5.1.3 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.

Πίνακας 22: Σύγκριση Μελέτης Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας (2003) και Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας (2017). (Πηγή: Ίδια Επεξεργασία.)

Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας	Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας
Χωρικές και αναπτυξιακές κατευθύνσεις και σχεδιασμός στρατηγικής για μάρκετινγκ της περιοχής	Στρατηγικές κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό μάρκετινγκ της περιοχής
Εποχικότητα Πηλίου με δυνατότητα προσέλκυσης τουριστών όλο το χρόνο	
Στρατηγικές με στόχο την αύξηση τουριστών, τη διάχυση τουριστικού ρεύματος, την αντιμετώπιση της εποχικότητας, την αύξηση των διανυκτερεύσεων	
Αξιοποίηση πόρων & συγκριτικών πλεονεκτημάτων Πηλίου για την ανάπτυξη πολλών τουριστικών προϊόντων	
Σχεδιασμός τουριστικών προϊόντων για να ικανοποιηθούν περισσότερες ανάγκες και ενδιαφέροντα (περισσότερα target groups)	
Σχεδιασμός δικτύου τουρισμός-φύση-πολιτισμός	
Προώθηση και ανάδειξη τοπικών προϊόντων	
Προβολή τουριστικού προϊόντος στη εγχώρια και διεθνή αγορά	
Δικτύωση μεταξύ των έξι ώριμων περιοχών Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Πήλιο, Παράλια Όσσα-Μαυροβουνίου, Μετέωρα και των υπόλοιπων περιοχών, για την ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού.	Σύνδεση προορισμών με τη δημιουργία συνδυαστικών τουριστικών εμπειριών (Θεσσαλία και Πήλιο)
Ενίσχυση Θαλάσσιου Τουρισμού: Δίκτυο Σκόπελος, Αλόνησος, Βόλος, Αγ. Ιωάννης, Λουτρακί, Μηλίνα, Αγιοκάμπος και Σκιάθος.	Δημιουργία και προώθηση ενός δομημένου χαρτοφυλακίου τουριστικών προϊόντων για τη στοχευμένη προβολή και ανάδειξη, ώστε να ικανοποιούνται πολλά και διαφορετικά τμήματα της αγοράς
Ενίσχυση Οικοτουρισμό-Αγροτουρισμό: Δίκτυο Πήλιο, Όλυμπος, Όσσα-Μαυροβούνι, Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος.	Δίκτυο τουριστικών προϊόντων (ομοιογενή-ετερογενή) και εμπειριών, συνδέοντας όλες τις περιοχές της περιφέρειας Θεσσαλίας
Ενίσχυση Τουρισμού Περιπέτειας: Δίκτυο Πήλιο Όλυμπος-Κίσαβος-Μαυροβούνι, Λάρισα, Αγχιάλος και Σκιάθος.	

<p>Ενίσχυση Πολιτιστικού Τουρισμού: Δίκτυο Πήλιο, Βόλος-Διμήνι-Σέσκλο, Καλαμπάκα-Μετέωρα, Όλυμπος-Όσσα.</p> <p>Ενίσχυση Θρησκευτικού Τουρισμού: Δίκτυο Καλαμπάκα-Μετέωρα, Πήλιο, Σκόπελος και Όλυμπος.</p> <p>Ενίσχυση Τουρισμού Γευσιγνωσίας: Δίκτυο Πήλιο, Σποράδες, Πύλη-Ελάτη-Περτούλι, Λίμνη Πλαστήρα, Όλυμπος-Όσσα</p>	<p>Πόλωση-Σύνδεση δυναμικών τουριστικών περιοχών με λιγότερο τουριστικές περιοχές, με σκοπό την δημιουργία ενός αλληλοτροφοδοτούμενου συστήματος, στο πλαίσιο σύνδεσης των προσφερόμενων εμπειριών.</p>
	<p>Δημιουργία Πυρήνα Καρδίτσα-Λίμνη Πλαστήρα-Τρίκαλα-Πήλιο</p>
<p>Εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος</p>	<p>Εισαγωγής της βιωματικής εμπειρίας</p>
	<p>Δίκτυο Βόλου και Πηλίου για ανάπτυξη συνεδριακού και γαστρονομικού τουρισμού</p>
	<p>Σχεδιασμός προϊόντος με έμφαση στην ανάπτυξη του ορεινού και καταδυτικού τουρισμού</p>
	<p>Προσθήκη ρομαντικής διάστασης στο τουριστικό προϊόν του Πηλίου.</p>
	<p>Έμφαση στην γραφικότητα των οικισμών του Πηλίου και σε όλα τα χαρακτηριστικά που αποδίδουν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.</p>
	<p>Έμφαση στις κλιματολογικές συνθήκες- ύπαρξη ζέστης και δροσιάς</p>
<p>Έμφαση στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και στη διατήρηση της φέρουσας ικανότητας</p>	<p>Έμφαση στη σύνδεση Παγασητικού και Αιγαίου</p>

Παρατηρήσεις.

Η Μελέτη εκτός από στρατηγική μάρκετινγκ δίνει χωρικές και αναπτυξιακές κατευθύνσεις (πχ βελτίωση υποδομών, βελτίωση συνδεσιμότητας κλπ). Ενώ, το Μάρκετινγκ είναι καθαρά μια στρατηγική για τον σχεδιασμό του μάρκετινγκ της περιοχής.

Και η Μελέτη και το Μάρκετινγκ αναγνωρίζουν το γεγονός ότι το Πήλιο χαρακτηρίζεται από εποχικότητα. Στοιχείο που σημαίνει ότι μέσα στα 14 χρόνια που εκπονήθηκαν οι δύο στρατηγικές (2003-2017 αντίστοιχα), το πρόβλημα συνεχίζει να παραμένει. Αν και η περιοχή προσελκύει τουρίστες και τις μη τουριστικές περιόδους, παρατηρούνται πάλι περισσότερες αφίξεις την καλοκαιρινή περίοδο και τα Χριστούγεννα.

Η Μελέτη προτείνει τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος. Το Μάρκετινγκ στηρίζεται σε αυτή την πολιτική, δίνοντας ακόμα πιο εξειδικευμένες κατευθύνσεις και πιο συγκεκριμένες δράσεις. Σε αυτό το πλαίσιο του εμπλουτισμού και της

εξειδίκευσης, το σχέδιο Μάρκετινγκ προσπαθεί να εκμεταλλευτεί όλα τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Πηλίου, όλους τους διαθέσιμους πόρους του, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του, τις προσφερόμενες υπηρεσίες, τις ήδη ανεπτυγμένες ειδικές μορφές τουρισμού και την αναγνωρισιμότητα του Πηλίου ως τουριστικού προορισμού για να αναπτύξει τα τουριστικά προϊόντα του.

Το Μάρκετινγκ προτείνει την δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου εμπειριών και προϊόντων, που συνδέει και συνδυάζει τους προορισμούς της Θεσσαλίας μεταξύ τους. Με σκοπό να προσελκύνονται τουρίστες με διαφορετικές ανάγκες και ενδιαφέροντα, δηλαδή στοχεύονται πολλά τμήματα της αγοράς. Στα πλαίσια της σύνδεσης των τουριστικών προϊόντων και εμπειριών προτείνεται η δημιουργία πυρήνων. Οι πυρήνες είναι περιοχές που είναι δημοφιλείς και έχουν μεγάλα ποσοστά αφίξεων. Οι πυρήνες προσελκύουν επισκέπτες και στη συνέχεια θα διοχετεύουν τη ζήτηση σε άλλες περιοχές (πχ Καρδίτσα, Λίμνη Πλαστήρα, Τρίκαλα και Πήλιο, που είναι ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά με γνωστά προϊόντα και εμπειρίες).

Η Μελέτη προτείνει τη δικτύωση μεταξύ των έξι ώριμων περιοχών (Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Πήλιο, Παράλια Όσσας-Μαυροβουνίου, Μετέωρα) και των υπόλοιπων περιοχών. Η δικτύωση αυτή έχει στόχο την ανάπτυξη και ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού. Η σύνδεση για παράδειγμα Πηλίου και Ολύμπου-Κισσάβου-Μαυροβουνίου, Λάρισα, Αγχίαλος και Σκιάθος γίνεται με σκοπό την δικτύωση των περιοχών για την προώθηση του τουρισμού περιπέτειας.

Συμπερασματικά προκύπτει ότι και η στρατηγική Μάρκετινγκ ακολουθεί την κατεύθυνση της δικτύωσης των περιοχών της Θεσσαλίας που πρότεινε αρχικά η Μελέτη. Οι έξι ώριμες περιοχές της Μελέτης και οι πυρήνες του Μάρκετινγκ διαφέρουν. Το Μάρκετινγκ, εισάγει και την έννοια της τουριστικής εμπειρίας και δεν στηρίζεται μόνο στην ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων. Η Μελέτη συνδέει περιοχές της περιφέρειας με τουριστικά προϊόντα που είναι ίδια στο περιεχόμενα (πχ θαλάσσιο τουρισμό με θαλάσσιο τουρισμό, τουρισμό γευσιγνωσίας με τουρισμό γευσιγνωσίας), ενώ το Μάρκετινγκ συνδέει και διαφορετικά σε περιεχόμενο τουριστικά προϊόντα (πχ γαστρονομικό τουρισμό με θαλάσσιο τουρισμό, πολιτιστικό τουρισμό με ορεινό τουρισμό, γαστρονομικό και τουρισμό φύσης). Το Μάρκετινγκ ακόμα συμπληρώνει τη Μελέτη, καθώς η σύνδεση των προϊόντων δεν προτείνεται μονάχα για το εσωτερικό της περιφέρειας (πχ Καρδίτσα, Πήλιο, Βόλος) αλλά και για το εσωτερικό

της ίδιας της περιοχής (πχ ανάμεσα στους παραθαλάσσιους και ορεινούς οικισμούς του Πηλίου). Δίνεται έτσι η δυνατότητα να συνδεθούν περισσότερες περιοχές μεταξύ τους. Η σύνδεση πολλών και διαφορετικών προϊόντων είναι και η βάση στο να περάσουν οι τουρίστες περισσότερο βιωματικές διακοπές με την απόκτηση εμπειριών. Πραγματοποιείται δηλαδή το όραμα της στρατηγικής Μάρκετινγκ για διαφοροποίηση του θεσσαλικού τουριστικού προϊόντος μέσω ενός εμπειριολογίου.

Και οι δύο στρατηγικές μάρκετινγκ έχουν ως στόχους να αντιμετωπίσουν την εποχικότητα, να αυξήσουν τη ζήτηση, να αυξήσουν το μέσο όρο διαμονής και να προκαλέσουν καλύτερη διάχυση των τουριστών. Το Μάρκετινγκ προτείνει την διάχυση του ρεύματος τόσο εντός του Πηλίου (ανάμεσα στους οικισμούς), όσο και ανάμεσα στις περιοχές της Θεσσαλίας (Πήλιο, Βόλος, Μετέωρα κλπ).

Και οι δύο στρατηγικές δίνουν έμφαση στην υποστήριξη της τοπικής παραγωγής και στην προώθηση και ανάδειξη των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων.

Και οι δύο στρατηγικές προτείνουν τη δικτύωση τουρισμός-φύση-πολιτισμός.

Και οι δύο στρατηγικές προτείνουν την ανάπτυξη και ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού. Το μάρκετινγκ εστιάζει στην ανάπτυξη του ορεινού, του καταδυτικού, του συνεδριακού (με σύνδεση Πηλίου Βόλου), του γαστρονομικού (με σύνδεση Πηλίου Βόλου), στον θαλάσσιο (τουρισμό παραλίας), τον τουρισμό φύσης συνδυασμένο με τον πολιτιστικό. Η Μελέτη προτείνει την ενίσχυση του τουρισμού περιπέτειας, του θαλάσσιου, του οικοτουρισμού-αγροτουρισμού, του γαστρονομικού, του πολιτιστικού. Συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό οι προτάσεις για ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού, με το Μάρκετινγκ να είναι ακόμα πιο εστιασμένο στον κάθε στόχο και να αξιοποιεί κάθε πτυχή του Πηλίου. Για παράδειγμα δίνει έμφαση στην ρομαντική διάσταση της περιοχής, στην παραδοσιακότητα των οικισμών, στο φιλόξενο περιβάλλον που δημιουργούν οι κάτοικοι, στο κλίμα δροσιάς και ζέστης που επικρατεί. Έτσι, εισάγονται και προβάλλονται περισσότερα κίνητρα για να διαλέξει κάποιος το Πήλιο.

Το Μάρκετινγκ για κάθε προτεινόμενο τουριστικό προϊόν, αναφέρει και τις ομάδες στόχους (πχ οικογένειες, ενήλικα ζευγάρια, Έλληνες, Ισραηλινοί, Ολλανδοί, Γάλλοι κλπ). Παρατηρώντας τις προσπάθειες τουριστικής προβολής του Πηλίου, διεξάγεται το εξής συμπέρασμα. Η συμμετοχή της περιοχής στις διεθνείς εκθέσεις γίνεται με

γνώμονα να αναγνωρισθεί το Πήλιο στις αγορές όπου στοχεύει το σχέδιο μάρκετινγκ. Βέβαια οι συμμετοχές σε διεθνείς εκθέσεις πρέπει να αυξηθούν για να συμπεριληφθούν και άλλα τμήματα της αγοράς στόχου (πχ Σκανδιναβικές χώρες). Όμως για αρχή, υπάρχει μια καλή προσπάθεια συντονισμού. Αν ελέγξουμε και τις αφήξεις των τουριστών για την περίοδο του 2018, παρατηρείται επιπλέον ότι τα εγχειρήματα προβολής απέδωσαν καρπούς και τόσο Έλληνες, όσο και ξένοι επισκέφτηκαν την περιοχή μελέτης.

5.2 ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ.

5.2.1 ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ (ΕΠΧΣΑΑΤ).

Άρθρο 4: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ- ΕΠΧΣΑΑΤ (ΚΥΑ 67659/2013).

- ❖ Με βάση το κριτήριο της έντασης και του είδους της τουριστικής ανάπτυξης το Πήλιο κατατάσσεται:

(Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές.

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται περιοχές, οι οποίες έχουν αποκτήσει ή εμφανίζουν σταδιακά σημαντική δυναμική τουριστικής ανάπτυξης και προορίζονται κατά προτεραιότητα έναντι των άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων για ολοκληρωμένες και οργανωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα. Ειδικότερα χαρακτηριστικά:

- Απουσία της ισχυρής τουριστικής ταυτότητας των περιοχών της κατηγορίας Α1 παρά την αξιολογη, κατά περίπτωση, ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Συγκέντρωση ιδιαίτερων φυσικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών με παράλληλη περιορισμένη αξιοποίηση δυνητικά αξιολογών τουριστικών πόρων.
- Δυνατότητα ενίσχυσης, διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με τις ήδη αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
- Ύπαρξη ή προγραμματιζόμενη ανάπτυξη αποδεκτού επιπέδου υποδομών και εγκαταστάσεων.

(B2) Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού.

Και συγκεκριμένα στην υποκατηγορία (B.2.1) Περιοχές εγκαταστάσεων χιονοδρομικών κέντρων, καθώς και οι οικισμοί που τα περιβάλλουν.

- ❖ Με βάση το κριτήριο των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών το Πήλιο εντάσσεται:

(Δ.2.) Παράκτιος χώρος.

Οι περιοχές της κατηγορίας αυτής έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη του τουρισμού, ενώ χαρακτηρίζονται συνήθως από ιδιαίτερο έντονο ανταγωνισμό χρήσεων γης και οικονομικών δραστηριοτήτων.

(Ε) Ορεινές περιοχές.

- ❖ Με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων το Πήλιο ανήκει στις:

(Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.

Το Πήλιο εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000 ως ΖΕΠ και ως ΕΖΔ σύμφωνα με το Ν.3937/11.

(Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί.

Στο Πήλιο πολλοί οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Ο παραδοσιακός τους χαρακτήρας προστατεύεται με ειδικές ρυθμίσεις (π.χ. όρους δόμησης).

(Ι) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα.

Το Πήλιο περιλαμβάνεται σε αυτήν την κατηγορία σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑΤ 2013 καθώς, διαθέτει αξιόλογα τοπία, ιδιαίτερα γεωμορφολογικά, αρχιτεκτονικά, ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ του ΕΠΧΣΑΑΤ (Άρθρο 5)

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης των περιοχών Α2 που προωθούνται κατά προτεραιότητα:

- α. Ολοκληρωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα για την περιοχή, όπως οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα, ειδικά προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης και ανάπτυξη βασικών υποδομών (όπως λιμένες, αεροδρόμια κ.λπ.).
- β. Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας της περιοχής.
- γ. Ανάπτυξη ειδικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων που εμπλουτίζουν και διευρύνουν το τουριστικό προϊόν.
- δ. Προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων (προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας-ΑΠΕ, βιοκλιματικών μεθόδων σχεδιασμού κ.ά.).
- ε. Προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με την αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής.
- στ. Ανάλυση δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου και παροχή κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων.
- ζ. Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, κ.λπ.).
- η. Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.).
- θ. Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και κατηγορίες καταλυμάτων (3, 4 και 5 αστέρια) ή επέκταση αυτών και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.
- ι. Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.

ια. Παροχή κινήτρων για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων, απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, καθώς και παροχή κινήτρων για κατεδάφιση μη αξιόλογων ή μη απαραίτητων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων που προσβάλλουν το τοπίο.

ιβ. Θέσπιση δυνατότητας χαρακτηρισμού, είτε μέσω των υφισταμένων είτε μέσω νέων ειδικών προς τούτο πολεοδομικών εργαλείων, τμημάτων των περιοχών Α2 ως Περιοχών Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης με τον προσδιορισμό μέτρων για την αναβάθμιση ή και την ανάπτυξη του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων αυτών για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητάς τους.

ιγ. Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων.

ιδ. Βελτίωση της προσβασιμότητας των δυσπρόσιτων τουριστικών πόρων.

ιε. Αναμόρφωση των όρων και περιορισμών της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις: i) Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστερών: ii) Σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε δέκα (10) στρέμματα και θέσπιση μέγιστης πυκνότητας 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστερών, αντιστοίχως. Υιοθέτηση της κατεύθυνσης αυτής και στην περίπτωση επέκτασης υφιστάμενου καταλύματος, πλην της περίπτωσης τυχόν συμπλήρωσης αυτού με ειδικές τουριστικές υποδομές εκτός αν αυτό αποκλείεται από ειδικές διατάξεις.

ιστ. Αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα.

ιζ. Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων (camping)

Οι στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης της κατηγορίας Β2, ακολουθούν τις ρυθμίσεις της υποκατηγορίας (Α2).

Στις περιοχές της υποκατηγορίας (Δ2) Παράκτιος χώρος, δίδονται οι παρακάτω κατευθύνσεις: α. Για τμήματα του παράκτιου χώρου που εντάσσονται στις κατηγορίες Α, Β και Γ ισχύουν οι κατευθύνσεις των κατηγοριών αυτών. Ολόκληρο το Πήλιο

ανήκει στην κατηγορία Α2 «Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές», οπότε ισχύουν οι κατευθύνσεις της Α κατηγορίας και για τον παράκτιο χώρο.

β. Περιορισμός της δημιουργίας νέων εγκαταστάσεων – χρήσεων μη συμβατών με την τουριστική δραστηριότητα (ιδίως βιομηχανικές/βιοτεχνικές εγκαταστάσεις χονδρικού εμπορίου, εμπορικές εκθέσεις, κτίρια και γήπεδα αποθήκευσης, γραφεία, κτίρια περίθαλψης), ιδιαίτερα σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικά. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η χωροθέτηση, είτε μεμονωμένα είτε σε οργανωμένους υποδοχείς, βιομηχανικών δραστηριοτήτων, οι οποίες προϋποθέτουν για τη λειτουργία τους άμεση πρόσβαση στο θαλάσσιο μέτωπο, είναι σημαντικού χαρακτήρα και ρόλου για την Εθνική Οικονομία ή εξυπηρετούν άμεσες τοπικές ανάγκες σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, ύστερα από συνεκτίμηση κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων και σε τμήματα του παράκτιου χώρου που παρουσιάζουν μειωμένο τουριστικό ενδιαφέρον.

γ. Η κατά προτεραιότητα προώθηση δράσεων αποκατάστασης της αισθητικής του τοπίου και αναβάθμισης της λειτουργίας του χώρου.

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης της κατηγορίας (Ε) Ορεινές περιοχές που προωθούνται κατά προτεραιότητα: α. Μέριμνα για την προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη επιλεγμένων πόρων του ορεινού χώρου, που ενδιαφέρουν τον τουρισμό. β. Βελτίωση της προσβασιμότητας. γ. Συγκρότηση τοπικών αλληλοσυμπληρούμενων πολυθεματικών δικτύων. δ. Αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών και προβολή των προορισμών. ε. Διατήρηση της ποιότητας των φυσικών (στοιχεία χλωριδικά, πανιδικά, γεωλογικά – υδρογεωλογικά, κ.ά.) και ανθρωπογενών (οικισμοί, κατασκευές, υποδομές, μνημεία, παραδοσιακές ασχολίες, εκδηλώσεις, κ.λπ.) πόρων με μέτρα πρόληψης των κινδύνων υποβάθμισής τους. στ. Λήψη ειδικών μέτρων αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης υποδομών που αφορούν σε άλλες παραγωγικές δραστηριότητες (π.χ. με τη σύνταξη ειδικών προδιαγραφών κατασκευής και λειτουργίας). ζ. Προσαρμογή νέων εγκαταστάσεων στα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα των οικισμών. η. Δημιουργία βασικών προτύπων καθώς και εξειδικευμένων, κατά περίπτωση, κανόνων για το σχεδιασμό και τη δόμηση λαμβάνοντας υπόψη την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τις τοπικές παραδόσεις,

χρήσης υλικών και μορφών δόμησης. θ. Υιοθέτηση πρακτικών που θα εξασφαλίζουν μειωμένη κατανάλωση ενέργειας και χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών. ι. Δημιουργία ειδικών κατασκευαστικών προτύπων για την εκτέλεση έργων υποδομών στον ορεινό χώρο (οδοποιία, κατασκευές δημόσιων κτιρίων, εγγειοβελτιωτικά, διαμορφώσεις χώρων, κ.λπ.). ια. Δημιουργία δικτύων πεζοπορικών διαδρομών και μονοπατιών – τοπικού, εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα – και διαδρομών και χώρων περιβαλλοντικής αγωγής και ευαισθητοποίησης. ιβ. Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.). ιγ. Αποκατάσταση και αξιοποίηση παλαιών κελυφών, επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες. ιδ. Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφισταμένων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και κατηγορίες καταλυμάτων και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές. ιε. Σημειακή χωροθέτηση τουριστικών καταλυμάτων με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης. ιστ. Πολιτικές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης ή σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων ήπιας ανάπτυξης.

Κατευθύνσεις για την κατηγορία (Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών: α. Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών– εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού, κ.ά.). β. Ανάδειξη και προστασία περιβάλλοντος και τοπίου (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία μουσείων, κ.α.). γ. Δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών («δρόμοι» καπνού, αμπέλου, ελιάς, κ.α.) περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης. δ. Προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον (στήριξη ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας, προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών, κ.ά.). ε. Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης (EcoManagement and Audit Scheme – EMAS). στ. Επίσπευση της κατάρτισης και θεσμοθέτησης των διαχειριστικών σχεδίων των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, με

μέριμνα για τον προσδιορισμό περιορισμένων ζωνών ανάπτυξης ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού. ζ. Οργανωτική και λειτουργική υποστήριξη των Φορέων Διαχείρισης. η. Θέσπιση ειδικού τέλους υπέρ των Φορέων Διαχείρισης, επί των δραστηριοτήτων του τουρισμού που αναπτύσσονται στις περιοχές αυτές, με σκοπό να χρησιμοποιείται για την προστασία, διαχείριση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου. θ. Μέχρι τον καθορισμό χρήσεων και δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων περιορίζεται στη δημιουργία, σύμφωνα με την κείμενη τουριστική νομοθεσία, τουριστικών καταλυμάτων ως εξής: i) στις εντός σχεδίου και εντός ορίων οικισμών περιοχές σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους δόμησης ii) Εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς του ν. 3937/2011. ι. Περιοχές, που εντάσσονται στο σύστημα προστατευόμενων περιοχών του ν. 3937/2011, μπορούν να συμπεριλαμβάνονται σε προγράμματα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων. Οι περιοχές αυτές, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 1 του ν. 4179/2013, διέπονται από τα υφιστάμενα ειδικά νομικά καθεστάτα προστασίας τους. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις, στην οικεία πράξη έγκρισης ή καθορισμού ή οριοθέτησης και χαρακτηρισμού ή δημιουργίας πρέπει να αξιολογούνται, ειδικώς, οι συνέπειες από τη δημιουργία και λειτουργία των τουριστικών αναπτύξεων στις εν λόγω περιοχές και οι επιπτώσεις στο τοπίο από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις, και να τεκμηριώνεται η συμβατότητα του υπό ίδρυση υποδοχέα με τα ειδικά χαρακτηριστικά και τους στόχους διατήρησης, προστασίας και ανάδειξης των εν λόγω περιοχών. Στην περίπτωση έργων και δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000, η περιβαλλοντική αδειοδότηση διενεργείται με βάση τις σχετικές προβλέψεις των ειδικότερων προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων προστασίας. Σε περίπτωση ελλείψεως σχετικών προβλέψεων υποβάλλεται ως τμήμα της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του ν. 4014/2011 (Α' 209). Σε κάθε περίπτωση ο συντελεστής δόμησης εντός των τμημάτων του οργανωμένου υποδοχέα ή του σύνθετου τουριστικού καταλύματος που εμπίπτουν σε προστατευόμενες περιοχές δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,05. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για τους εγκεκριμένους, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του ΦΕΚ, οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων που μπορούν να

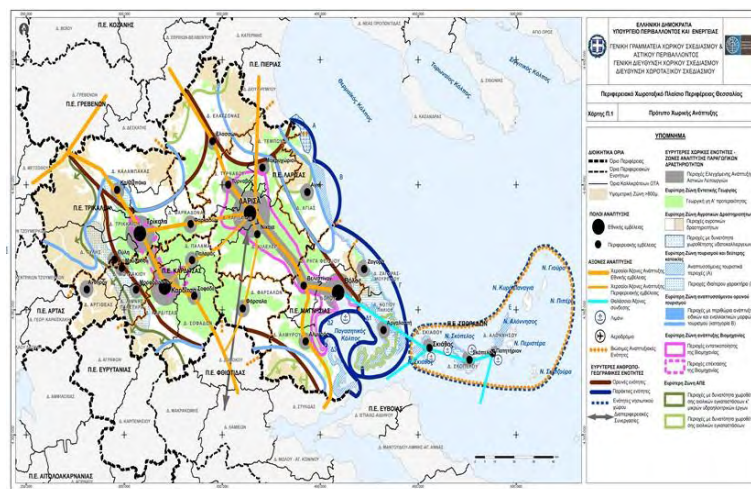
τροποποιούνται χωρίς υπέρβαση των προβλεπόμενων, από την εγκριτική τους πράξη, όρων και μεγεθών δόμησης.

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης για την κατηγορία (Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί: α. Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας βάσει των εξής κριτηρίων: επιφάνεια δομημένου χώρου, συνολικός αριθμός τουριστικών επιχειρήσεων με έδρα ή πραγματική λειτουργία στον οικισμό, αριθμός υφιστάμενων κλινών. Στόχος είναι η διαφύλαξη της αξίας του πόρου και η προστασία του παραδοσιακού χαρακτήρα. β. Διαμόρφωση αυστηρότερων κανόνων για τη μορφολογία των νέων κτισμάτων, ενίσχυση δράσεων αποκατάστασης κελυφών και ειδικότερα για τους εγκαταλελειμμένους και φθίνοντες οικισμούς, προώθηση πρωτοβουλιών στην κατεύθυνση αναζωογόνησής τους. γ. Έλεγχος της δυνατότητας επέκτασης ή μη των οικισμών κατά τρόπο ώστε να διαφυλάσσεται η αξία του πόρου και να προστατεύεται ο παραδοσιακός του χαρακτήρας. δ. Ανάπτυξη δράσεων τοπικών συμφώνων ποιότητας (πέρα από τους κατά περίπτωση ισχύοντες κτιριολογικούς κανονισμούς), που αφορούν στη διατήρηση και ανάδειξη αξιόλογων μορφολογικών στοιχείων και την ιδιαίτερη τοπική αρχιτεκτονική παραδοσιακών οικισμών. ε. Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτιρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις (αύξηση μέχρι και 20% της υφισταμένης δομημένης επιφάνειας), με κίνητρα είτε προς τους σημερινούς ιδιοκτήτες είτε προς ενδιαφερόμενους επενδυτές. στ. Είναι δυνατή η ανάπτυξη σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς με την προϋπόθεση της αξιοποίησης και ανάδειξης του υπάρχοντος κτιριακού δυναμικού και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης για την κατηγορία (Ι) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα: Για τις εν λόγω περιοχές επιδιώκεται, η οργάνωσή τους σε δίκτυα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, που θα αναδεικνύουν και αξιοποιούν τον φυσικό πλούτο των περιοχών, το σύνολο των πολλαπλών πολιτιστικών στοιχείων τους (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, ήθη και έθιμα) σε σύνδεση με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα και την τοπική οικονομική δραστηριότητα με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών τοπικών αγαθών. Προς τούτο παρέχονται στρατηγικές κατευθύνσεις από

τα οικεία Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που υλοποιούνται κατά περίπτωση με κατάλληλο χωρικό σχεδιασμό και με προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων σε ευρείες χωρικές ενότητες. Για την υλοποίηση των εν λόγω σχεδίων και προγραμμάτων μπορεί να προωθούνται δράσεις με συνέργεια δημόσιων φορέων, ιδιωτικών φορέων και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που θα περιλαμβάνουν θεσμοθέτηση χωροταξικών ή και πολεοδομικών ρυθμίσεων και κτηματολογίου (εντός ή εκτός οικισμών), παροχή οικονομικών κινήτρων, διάθεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων, υλοποίηση έργων τεχνικής και κοινωνικής υποδομής, υλοποίηση έργων ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ανάπλασης οικισμών με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, στο σύνολό τους ή σε ενδιαφέροντα σημεία τους και κάθε άλλη αναγκαία υποστηρικτική δράση. Στις περιοχές αυτές μπορούν να θεσμοθετούνται ειδικές αρχιτεκτονικές και λοιπές προδιαγραφές για τη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων.

5.2.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΠΧΠ).

Χάρτης 12: Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης. (Πηγή: ΠΧΠΘ, 2018)

Το ΠΧΠ εγκρίθηκε αρχές Οκτώβρη. Αναθεωρεί και αντικαθιστά το προγενέστερο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Θεσσαλίας. Με την απόφαση αυτή εγκρίνεται και περιβαλλοντικά το ΠΧΠ επικεντρώνεται στους δύο βασικούς οικονομικούς τομείς της περιφέρειας τον αγροτικό και τον τουρισμό, αξιοποιώντας το περιβαλλοντικό δυναμικό (ΝΕΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΓΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ: ΑΣΠΙΔΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΩΘΗΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ, 2018).

Στόχοι ΠΧΠ Θεσσαλίας.

1. Η περιφέρεια να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει, με σκοπό να ενισχυθεί ο ρόλος της τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.
2. Με γνώμονα τα μοναδικά χαρακτηριστικά της Θεσσαλίας (κοινωνικά, οικονομικά φυσικά), να προωθηθεί η βιώσιμη, ισόρροπη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της.
3. Να προστατευτεί και να διατηρηθεί η πλούσια βιοποικιλότητα της περιοχής, να αναδειχθεί η πολιτιστική και η φυσική κληρονομιά της, να βελτιωθεί το επίπεδο και η ποιότητα ζωής, καθώς και να παρθούν τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης της ρύπανσης.
4. Να περιοριστεί η διάσπαρτη δόμηση, να χωροθετηθούν οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων, ώστε να αποφεύγονται οι συγκρούσεις μεταξύ των χρήσεων γης.
5. Να αναπτυχθούν οι υποδομές μεταφορών, ενέργειας και λοιπών, αναλόγως με τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της Θεσσαλίας και των επιμέρους ενοτήτων.

Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης για τον Τουρισμό.

Στις κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης για τον τουρισμό προβλέπεται ο διαχωρισμός της περιφέρειας σε δύο ευρύτερες ζώνες. Από την πλευρά της ανατολής το τόξο Όλυμπος-Όσσα-Μαυροβούνι-Πήλιο-Σποράδες και από τη δύση το τμήμα της οροσειράς της Πίνδου. Οι περιοχές που περιλαμβάνονται στις ζώνες αυτές κατατάσσονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: α) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (κατηγορία Α), β) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κατηγορία Β) και γ) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα (κατηγορία Γ). Το Πήλιο ανήκει στην κατηγορία Γ. Σε αυτήν την κατηγορία προωθείται η δικτύωση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, για την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Για το Πήλιο αναφέρεται συγκεκριμένα η πρόταση για χρονική διεύρυνση της λειτουργίας του χιονοδρομικού κέντρου με την ανάπτυξη και άλλων δραστηριοτήτων, όπως ιππασία, ορειβασία, αναρρίχηση κλπ. Για το λιμάνι του Βόλου καταγράφεται η ανάγκη για βελτίωση των υποδομών υποδοχής κρουαζιερόπλοιων. Ακόμη, υποστηρίζεται η πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων με τη δημιουργία Μαρίνας στο Βόλο και καταφυγίων / αγκυροβολίων στην Αλόνησο (Καλαμάκια), τα παράλια της Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας (Αγιοκάμπος), τα εξωτερικά παράλια του Πηλίου και τον Παρασητικό Κόλπο. (“ΝΕΟ

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΓΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ: ΑΣΠΙΔΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΩΘΗΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ”, 2018).

Με το ΠΧΠ προωθείται η χωρική οργάνωση, ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση της τουριστικής δραστηριότητας. Προτείνονται επίσης ο καθορισμός των χρήσεων γης, ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης, με έμφαση στον σχεδιασμό οργανωμένων υποδοχέων και σύνθετων/ολοκληρωμένων τουριστικών υποδομών.

Προβλέπεται η αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων για την ανάπτυξη ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.) και θεματικού τουρισμού (συνεδριακού, θρησκευτικού, μαθητικού, τρίτης ηλικίας, κ.λπ.) για τον εμπλουτισμό και διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος. Επιπλέον, προωθείται η αξιοποίηση και επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων και συνόλων και η παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.

Τέλος προτείνεται συγκεκριμένα η ανάδειξη της κοιλάδας των Τεμπών, της περιοχής του Ολύμπου και του όρους Όρθυς, η αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της Περιφέρειας, καθώς και η βελτίωση των υποδομών υποδοχής κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Βόλου, η πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων και η δημιουργία καταδυτικού Πάρκου Σποράδων - Παγασητικού.

5.2.3 RIS3 ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ.

Ανάγκες Τουρισμού της Θεσσαλίας.

Οι ανάγκες που πρέπει να καλύψει ο κλάδος του τουρισμού σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα, την ανάγκη για δικτύωση των εμπλεκόμενων φορέων του τουρισμού, την ανάπτυξη κουλτούρας επιχειρηματικής συνεργασίας, μεταξύ των βασικών φορέων των παραγωγικών συστημάτων (πχ επιχειρήσεις, εργαζόμενοι), την εκπαίδευση (πχ την κατάρτιση, την έρευνα), την αξιοποίηση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, την ανάγκη συλλογής στατιστικών στοιχείων για διερεύνηση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, την ανάγκη για οργάνωση, ανάδειξη και προβολή.

Η λογική της παρέμβασης στον τομέα του Δημιουργικού Τουρισμού.

Σύμφωνα με τη λογική παρέμβασης του σχεδίου δράσης RIS3 (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation), οι στόχοι που τίθενται για την αναπέρωση της τουριστικής βιομηχανίας στο χώρο της Θεσσαλίας συνοψίζονται στην υποστήριξη νεοφυών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) εναλλακτικής τουριστικής-πολιτιστικής δραστηριότητας καθώς και στην ενίσχυση των υπαρχόντων, στο πλαίσιο της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας. Επίσης, δίνεται έμφαση στην προώθηση των εγχώριων προϊόντων και στην ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Στόχος 1. Η υποστήριξη των επενδύσεων για τις νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις του εναλλακτικού τουρισμού. Η ενσωμάτωση σε αυτές καινοτομιών και νέας τεχνολογίας. Η βελτίωση των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

Περιοχή Παρέμβασης 1. Η προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στον τομέα των ειδικών και εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων.

Παραδείγματα Δράσεων 1. Σχεδιασμός πάρκων ειδικών/εναλλακτικών μορφών τουρισμού, επιχειρηματική εκμετάλλευση άυλων πολιτιστικών πόρων κ.α.

Αποτελέσματα 1. Η ίδρυση νέων επιχειρήσεων που θα ασχολούνται με τον εναλλακτικό τουρισμό, να αξιοποιηθούν οι πολιτιστικοί πόροι, να ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα στον τομέα του τουρισμού στις ορεινές/αγροτικές περιοχές της περιφέρειας, να μειωθεί η ανεργία με την προσφορά νέων θέσεων εργασίας σε καινοτόμες δραστηριότητες τουρισμού.

Στόχος 2. Η ενίσχυση των συνεργειών των ΜΜΕ, η αξιοποίηση συγκριτικών-ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των θεσσαλικών προϊόντων.

Περιοχή Παρέμβασης 2.: Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της συνεργασίας των επιχειρήσεων τουρισμού.

Παραδείγματα Δράσεων 2. Σύνδεση τουριστικών – παραγωγικών επιχειρήσεων με αλληλοεπιδρώμενους τομείς του τουρισμού.

Αποτελέσματα 2. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας μέσω της συνεργασίας των επιχειρήσεων του τομέα τουρισμού/πολιτισμού. Ανάδειξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων των τουριστικών επιχειρήσεων μέσω δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών.

Στόχος 3. Η αναβάθμιση του επιπέδου επιχειρηματικής οργάνωσης και λειτουργίας των ΜΜΕ, η ανάδειξη των μοναδικών τοπικών χαρακτηριστικών των προϊόντων.

Περιοχή Παρέμβασης 3. Η Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

Παραδείγματα Δράσεων 3. Δημιουργία ενιαίου φορέα στήριξης, οργάνωσης και συνεργασίας της τουριστικής δραστηριότητας, στρατηγικός σχεδιασμός πακέτων δημιουργικού τουρισμού.

Αποτελέσματα 3. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας μέσω υποδομών στήριξης των επιχειρήσεων, αύξηση προστιθέμενης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της τυποποίησης και πιστοποίησης τους.

Στόχος 4.1. Ενίσχυση εξωστρέφειας επιχειρήσεων, αύξηση του εισαγόμενου τουριστικού ρεύματος κλπ

Περιοχή Παρέμβασης 4.1. Υποστήριξη γενικών επιχειρηματικών επενδύσεων και επενδύσεων με στόχο τη βελτίωση του εισερχόμενου τουριστικού ρεύματος.

Παραδείγματα Δράσεων 4.1. Διεθνείς τουριστικές και πολιτιστικές διοργανώσεις, θεματικός αγροτουρισμός.

Αποτελέσματα 4.1. Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων με στόχο την αύξηση του εισαγόμενου τουριστικού ρεύματος.

Στόχος 4.2. Υποστήριξη μεγάλης κλίμακας επενδύσεων επιχειρήσεων.

Περιοχή Παρέμβασης 4.2. Υποστήριξη της ωρίμανσης και ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδύσεων στο τουρισμό.

Παραδείγματα Δράσεων 4.2. Αναβάθμιση τουριστικών υποδομών, στρατηγικός σχεδιασμός, οργάνωση κλπ

Αποτελέσματα 4.2. Αύξηση παραγωγικών επενδύσεων, δημιουργία νέων επιχειρήσεων και αύξηση απασχόλησης.

Στόχος 5. Ενίσχυση προστασίας, ελκυστικότητας και αναγνωρισιμότητας των πολιτιστικών και φυσικών πόρων.

Περιοχή Παρέμβασης 5. Προστασία, ανάδειξη, προβολή φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με τη δημιουργία αντίστοιχων δημόσιων υποδομών.

Παραδείγματα Δράσεων 5. Αξιοποίηση & ανάδειξη φυσικής κληρονομιάς, δημιουργία, αποκατάσταση, επανάχρηση μουσείων και μνημείων

Αποτελέσματα 5. Προστασία, ανάδειξη, προβολή και ενσωμάτωση του φυσικού περιβάλλοντος ως αναπόσπαστο στοιχείο οικονομικής ανάπτυξης. Προστασία και ανάδειξη μνημείων, μουσείων και αρχαιολογικών χώρων προς αναβάθμιση υπηρεσιών. Ανάδειξη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών περιοχών. Ανάδειξη της φυσιογνωμίας, εικόνας και ιστορίας των πόλεων.

5.2.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΠΕΠ) 2014-2020.

Αναπτυξιακές ανάγκες περιφέρειας σχετικές με τον τουρισμό.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ στις ανάγκες της Θεσσαλίας εντάσσεται η αναβάθμιση των τουριστικών και συναφών υπηρεσιών, με την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιφέρειας και τη διασύνδεση-αξιοποίηση των προϊόντων του πρωτογενή και μεταποιητικού τομέα στις τουριστικές υπηρεσίες και δραστηριότητες. Επίσης, δίνεται έμφαση στην ανάγκη για αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας του πρωτογενή τομέα. Αν ικανοποιηθεί αυτή η ανάγκη θα ενισχυθεί έμμεσα ο αγροτουρισμός και ο γαστρονομικός τουρισμός. Επίσης, επισημαίνεται η απουσία πλέγματος δράσεων για την διασύνδεση της πολιτιστικής με την φυσική κληρονομιά. Η δράση αυτή θα συμβάλει καθοριστικά στην “ορθολογική τουριστική ανάπτυξη στη Περιφέρεια Θεσσαλίας” (ΠΕΠ: 5). Το Πήλιο είναι προστατευόμενη περιοχή και το ΠΕΠ για να προστατέψει την βιοποικιλότητα και τους οικοτόπους της περιφέρειας από επιβλαβείς δραστηριότητες, επισημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη για εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για την φύλαξη τους, την ανάπτυξη πράσινων υποδομών και ήπιων δραστηριοτήτων τουρισμού. Ακόμη μία σημαντική έλλειψη της περιφέρειας, αφορά τις μεταφορικές υποδομές. Η κατασκευή έργων βελτίωσης των λιμενικών εγκαταστάσεων και η σύνδεση οικιστικών κέντρων και τουριστικών περιοχών με το κύριο δίκτυο και τα διευρωπαϊκά δίκτυα, συμβάλλουν στην ελκυστικότητα, στην άρση της απομόνωσης, στη χωρική συνοχή και έχουν αντίκτυπο στην τουριστική ανάπτυξη του Βόλου και

του Πηλίου. Η πρόσβαση των επισκεπτών στις περιοχές εναλλακτικού τουρισμού γίνεται ευκολότερη, ασφαλέστερη ενώ μειώνεται και το κόστος μεταφοράς τους.

Το ΠΕΠ αναφέρει ότι η περιφέρεια έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει σε περαιτέρω βαθμό τους φυσικούς και πολιτιστικούς της πόρους. Μπορεί να συνδέσει αυτόν τον πλούτο που την χαρακτηρίζει, με τον τουρισμό. Όμως, η τουριστική δραστηριότητα δεν διαχέεται ομοιόμορφα στο σύνολο της περιφέρειας. Περισσότερο ανεπτυγμένη είναι στις Σποράδες (συγκεκριμένα στη Σκιάθο), στη παραλιακή ζώνη Μαγνησίας και Λάρισας και στα Μετέωρα, και λιγότερο στο Πήλιο, στη Λίμνη Πλαστήρα κ.λ.π. Η προβολή της περιφέρειας ως ένας τουριστικός προορισμός με ιδιαίτερη ταυτότητα, η σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό και τη φύση, καθώς και η διάχυση της τουριστικής εισροής στην ενδοχώρα αποτελούν άμεση προτεραιότητα για τη Θεσσαλία.

Η περιφερειακή στρατηγική του RIS3 εκπονήθηκε παράλληλα με το ΠΕΠ και για αυτό λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, συμπληρώνεται και ενσωματώνεται στο δεύτερο. Η έννοια του δημιουργικού τουρισμού αναφέρεται και στο ΠΕΠ. Σύμφωνα με αυτό ο δημιουργικός τουρισμός οργανώνεται μέσω του Θεσσαλικού Πολιτισμού, δηλαδή την αξιοποίηση των πόρων της περιφέρειας πχ γαστρονομία, ιστορία, παραδόσεις κλπ, την προσέλκυση επισκεπτών, οι οποίοι αναζητούν μοναδικές εμπειρίες σχετικές με τους τόπους και τις τοπικές κοινωνίες. Ο δημιουργικός τουρισμός θεωρείται μια δορυφορική δραστηριότητα, που ενισχύει την κυκλική οικονομία. Με άλλα λόγια βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητα, οι τοπικές επιχειρήσεις καρπώνονται και απορροφούν καλύτερα τα έσοδα, (δεν υπάρχει διαρροή εκτός περιφέρειας), επιτυγχάνεται η στρατηγική καινοτομίας και δημιουργούνται γενικότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης.

Στις κάθετες προτεραιότητες προτείνεται η σύνδεση του αγροδιατροφικού τομέα (πυλώνας έξυπνης εξειδίκευσης) με τον δημιουργικό τουρισμό. Στις βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της Θεσσαλίας για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου, εντάσσεται η διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η μετάβαση σε μια οικονομία φιλικότερης στο περιβάλλον, με επάρκεια πόρων για αγροτική, τουριστική και ολοκληρωμένη ανάπτυξη, απασχόληση και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Στους στόχους της Στρατηγικής του Προγράμματος που αφορούν τον τουρισμό συμπεριλαμβάνονται τα εξής: Η αναβάθμιση και διεύρυνση των δραστηριοτήτων των τουριστικών επιχειρήσεων της περιφέρειας, στο πλαίσιο της διασύνδεσης του τουρισμού με τον πολιτιστικό, αγροδιατροφικό και άλλους κλάδους, που παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα η Θεσσαλία. Η σύνδεση οικιστικών κέντρων, τουριστικών/πολιτιστικών περιοχών και παραγωγικών κέντρων της περιφέρειας, με το κύριο οδικό και λιμενικό δίκτυο και τις πύλες εισόδου/εξόδου της περιφέρειας. Προστασία και ανάδειξη φυσικών, πολιτιστικών πόρων σε συγκεκριμένες ζώνες της περιφέρειας για ενίσχυση της επισκεψιμότητας και χωρική διάχυση του τουριστικού ρεύματος. Όλοι οι στόχοι είναι διαμορφωμένοι στο να καλύψουν τις ανάγκες της περιφέρειας.

Το ΠΕΠ έχει λάβει υπόψη του και τη στρατηγική της ΕΕ για την μακροπεριφέρεια Ανδριατικής-Ιονίου. Έτσι, περιλαμβάνει επενδυτικές δράσεις για τη βιώσιμη «γαλάζια ανάπτυξη», όπως την προστασία των παράκτιων χώρων και τη προώθηση του θαλάσσιου τουρισμού. Επίσης, συμβάλλει στην προώθηση της συνδεσιμότητας της μακροπεριφέρειας, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη διατήρηση της ποιότητας του. Τέλος, υποστηρίζεται και ο «βιώσιμος τουρισμός», με δράσεις για τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Από το ΠΕΠ καλύπτεται η ανάγκη για τη στήριξη τουρισμού και πολιτισμού. Προτείνεται η ενίσχυση της προστασίας και της ελκυστικότητας των φυσικών-πολιτιστικών πόρων, η διασύνδεση των πόρων μεταξύ τους και με τον τουρισμό, η διάχυση του τουριστικού ρεύματος προς την ενδοχώρα, η ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού των φυσικών περιοχών. Οι βασικοί ωφελούμενοι είναι οι κάτοικοι, οι επιχειρήσεις, οι επισκέπτες, οι αγρότες.

5.2.5 ΈΛΕΓΧΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Πίνακας 23: Έλεγχος Συσχέτισης των Πολιτικών Τουρισμού. (Πηγή: Ιδία Επεξεργασία).

A/A	Κατευθύνσεις	ΕΠΧΣΑΑΤ	ΠΧΠ	RIS3	ΠΕΠ	Τουριστική Ανάπτυξη Θεσσαλίας
1	Ανάπτυξη υποδομών και εγκαταστάσεων	✓	✓	✓	✓	✓
2	Εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος	✓	✓	✓	✓	✓
3	Προστασία Φυσικού και πολιτιστικού	✓	✓	✓	✓	✓

	περιβάλλοντος					
4	Προβολή & ενίσχυση έλκυστικότητας φυσικής & πολιτιστικής κληρονομιάς	✓	✓	✓	✓	✓
5	Ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού	✓	✓	✓		✓
6	Βελτίωση προσβασιμότητας Θεσσαλίας-Πηλίου	✓ (Γενική αναφορά)			✓	✓
7	Στήριξη ΠΟΠ- προώθηση εγχώριων προϊόντων	✓	✓	✓	✓	✓
8	Σχεδιασμός δικτύου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος	✓	✓		✓	✓
9	Αξιοποίηση & ανάδειξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων Θεσσαλίας		✓	✓	✓	✓
10	Προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης	✓	✓	✓	✓	✓
11	Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων για την αποφυγή συγκρούσεων χρήσεων γης	✓	✓			
12	Επανάχρηση αξιόλογων & παραδοσιακών κτηρίων και μετατροπή τους σε ξενοδοχειακές μονάδες	✓	✓			✓
13	Περιορισμός διάσπαρτης δόμησης	✓	✓			✓
14	Υποστήριξη ΜΜΕ εναλλακτικού τουρισμού			✓		
15	Παρεμβάσεις βασισμένες στην καινοτομία & στην ανταγωνιστικότητα	✓		✓	✓	✓
16	Σύνδεση-συνέργειες μεταξύ επιχειρήσεων τουρισμού & πολιτισμού			✓	✓	
17	Σύνδεση –συνεργασίες τουρισμού με αλληλοεπιδρώμενους τομείς	✓		✓	✓	✓
18	Ανάδειξη συγκριτικών			✓		✓

	πλεονεκτημάτων χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων					
19	Ανάδειξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων			✓	✓	
20	Ένταξη Πηλίου σε έξι ώριμες περιοχές & δικτύωση αυτών με τις υπόλοιπες τουριστικές περιοχές για την ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού					✓
21	Δημιουργία ιδιαίτερης ταυτότητας	✓		✓	✓	
22	Αναβάθμιση τουριστικών επιχειρήσεων	✓		✓	✓	✓
23	Καλύτερη χωρική διάχυση τουριστικού ρεύματος			✓	✓	
24	Ένταξη Πηλίου στο τόξο Όλυμπος Όσσα Μαυροβούνι Σποράδες		✓			
25	Δικτύωση εμπλεκόμενων Φορέων Τουρισμού.	✓		✓	✓	✓

Παρατηρήσεις.

Οι πολιτικές έχουν καταγραφεί με βάση τη χωρική-αναπτυξιακή εμβέλεια (ΕΠΧΣΑΑΤ, ΠΧΠ, RIS3, ΠΕΠ) και τελευταία την Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας η οποία είναι δύσκολο να κατανεμηθεί σε σχέση με τις προηγούμενες στρατηγικές τοποθετείται τελευταία.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση όλων των κείμενων σχεδιασμού, υπάρχουν σαφείς πολιτικές για την τουριστική ανάπτυξη και συμπληρωματικές πολιτικές. Υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση του τουρισμού (όπως ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος, η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, αναβάθμιση τουριστικών επιχειρήσεων κλπ) και κατευθύνσεις που πλαισιώνουν τον τουρισμό, λειτουργούν συμπληρωματικά (προστασία φύσης και πολιτισμού, βελτίωση προσβασιμότητας) ή πρέπει να είναι να έχουν ληφθεί υπόψη από πριν για να ενδυναμωθεί ο τουρισμός (πχ ανάπτυξη υποδομών και εγκαταστάσεων) και να συνεχίσουν να λαμβάνονται υπόψη γιατί η μία κατεύθυνση έχει αντίκτυπο και στις

υπόλοιπες. Για παράδειγμα η βελτίωση της προσβασιμότητας, οι καλύτεροι οδικοί άξονες, επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη.

Στις έξι πρώτες κατευθύνσεις παρατηρείται πλήρης συμφωνία όλων των πολιτικών.

Τα ΠΧΠ, ΠΕΠ, Τουριστική Ανάπτυξη Θεσσαλίας, RIS3 προσαρμόζουν τους άξονες, στόχους, δράσεις με βάση το ΕΠΧΣΑΑΤ σε πολλά σημεία.

Παρατηρείται γενικότερη συνοχή των πολιτικών μεταξύ τους με λίγες εξαιρέσεις (πχ οι οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων για τον αποτελεσματικό έλεγχο των χρήσεων γης που προτείνεται από το ΕΠΧΣΑΑΤ. ακολουθείται ως παράδειγμα μόνο από το ΠΧΠ).

Στο ΕΠΧΣΑΑΤ το Πήλιο εντάσσεται σε περισσότερες από μία κατηγορίες, έτσι απαιτούνται σαφέστερες κατευθύνσεις για τις προδιαγραφές των τουριστικών καταλυμάτων (πχ στους όρους δόμησης).

Η σύνδεση/συνεργασίες του τουρισμού με αλληλοεπιδρώμενους τομείς/υποδομές αφορούν τον πολιτισμό, τον αγροδιατροφικό τομέα, την γεωργία, την μεταποίηση και τις υποδομές όπως ο λιμένας του Βόλου.

Στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας περιλαμβάνονται τα φυσικά-πολιτιστικά στοιχεία, η κεντροβαρής θέση της, το λιμάνι του Βόλου, το δίπολο Βόλος –Λάρισα κλπ.

Ως προς την πρόσβαση το ΠΕΠ στοχεύει στη βελτίωση του περιφερειακού σιδηροδρομικού δικτύου, του οδικού και των λιμένων. Να ολοκληρωθούν και να συμπληρωθούν οι διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές μεταφορικές υποδομές και να συνδεθούν τα οικιστικά κέντρα με τις τουριστικές/πολιτιστικές περιοχές και τα παραγωγικά κέντρα της περιφέρειας με τον κύριο οδικό και λιμενικό δίκτυο και τις πύλες εισόδου/εξόδου της περιφέρειας.

Όλες οι στρατηγικές εστιάζουν στην προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων για την ενίσχυση της επισκεψιμότητας και τη χωρική διαχείριση του τουριστικού ρεύματος.

Το ΠΕΠ στοχεύει να καλύψει ανάγκες για καλύτερη και αποδοτικότερη διαχείριση των φυσικών πόρων, για προστασία του περιβάλλοντος, για την αντιμετώπιση της

κλιματικής αλλαγής, για μετάβαση σε μία οικονομία φιλικότερης προς το περιβάλλον σε σχετικά μικρή κλίμακα περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας, καθώς το μεγαλύτερο μέρος αυτών θα καλυφθεί από το αντίστοιχο Τομεακό Πρόγραμμα (ΤΠ). Το ΠΕΠ συγκεκριμένα εξυπηρετεί την προώθηση της ανακύκλωσης αποβλήτων, τις υποδομές διαχείρισης λυμάτων σε αγροτικούς οικισμούς, με στόχο την προστασία των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών, την προστασία/διαχείριση των υδάτινων πόρων, την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης, την προστασία/ανάδειξη της βιοποικιλότητας των ΠΠ, την προστασία του εδάφους, την μείωση επιβλαβών αέριων εκπομπών, την αντιπλημμυρική προστασία των οικισμών και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτηρίων.

Στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Θεσσαλίας συμφωνούν ΠΧΠ Τουριστική Ανάπτυξη Θεσσαλίας, ΠΕΠ και RIS3. Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης αναφέρεται πιο συγκεκριμένα και στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων των τοπικών προϊόντων και των χαρακτηριστικών των τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων.

Η στήριξη των εγχώριων προϊόντων αποτελεί κατεύθυνση όλων των στρατηγικών. Το ΠΕΠ στο πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας για την ανάπτυξη των ΜΜΕ στοχεύει στην αξιοποίηση της έρευνας και της τεχνολογίας στις επιχειρήσεις για την παραγωγή προϊόντων τοπικής προέλευσης και την αύξηση των εξαγωγών.

Η RIS3 αναφέρεται στην ανάγκη για δικτύωση του τουρισμού με τον πολιτισμό και στην ένταξη προσφερόμενων πολιτιστικών υπηρεσιών σε οργανωμένες τουριστικές δραστηριότητες. Δεν αναφέρεται ο σχεδιασμός δικτύου τουρισμού-πολιτισμού-φύσης, όπως προτείνεται από όλες τις υπόλοιπες πολιτικές. Προτείνεται όμως η ενίσχυση δράσεων συνεργασίας και δικτύωσης επιχειρήσεων της αλυσίδας αξίας του τουρισμού και η σύνδεση τους με τον πρωτογενή τομέα.

Η RIS3 κατευθύνει προς την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού. Το ΠΕΠ δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο του στην στρατηγική και χρηματοδότηση για τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού.

Στους στόχους του ΠΕΠ είναι η αναβάθμιση των επιχειρήσεων του κλάδου του τουρισμού και η διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους και οι συνδέσεις τους με άλλους παραγωγικούς κλάδους (πχ αγροδιατροφικό, πολιτιστικό). Δεν γίνεται

συγκεκριμένη αναφορά στις ΜΜΕ εναλλακτικού τουρισμού, όπως προτείνει συγκεκριμένα η RIS3. Το ΤΠ του (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς) ΕΣΠΑ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ) ενισχύει την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού. Επίσης, το ΕΠΑνΕΚ χρηματοδοτεί τις ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, άρα και του τουρισμού. Εφόσον, αναφέρεται στον εναλλακτικό τουρισμό προκύπτει έμμεσα η ενίσχυση των ΜΜΕ του εναλλακτικού τουρισμού που προτείνει η RIS3. ΠΕΠ και RIS3 Μοιράζονται το ίδιο πνεύμα για επέκταση επιχειρηματικής και παραγωγικής δραστηριότητας και ενδυνάμωσης των επιχειρήσεων όλων των τομέων οικονομίας στα πλαίσια της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας. Το ΠΕΠ υποστηρίζει τις ΜΜΕ του γεωργικού τομέα, της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών. ΠΕΠ, ΕΠΑνΕΚ υλοποιούν την RIS3, ώστε να συνδεθεί η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία με την ενίσχυση των υφιστάμενων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας και των περιφερειών.

Ο Στρατηγικός Στόχος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας συνάδει με την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής και με τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020», και προσδιορίζεται στη βάση της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης. Οι βασικές Αναπτυξιακές Δραστηριότητες της περιφέρειας συμπεριλαμβάνουν και ενσωματώνουν την έξυπνη εξειδίκευση.

Το ΠΧΠ μπορεί να συμφωνεί σε περισσότερες κατευθύνσεις με τις υπόλοιπες πολιτικές τουρισμού. Το ΦΕΚ ακόμη δεν έχει δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Επομένως στην παρούσα στιγμή δε μπορεί να ελεγχθεί με ακρίβεια η συμβατότητα του με τις υπόλοιπες πολιτικές τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται προτάσεις για να ενδυναμωθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω η τουριστική ανάπτυξη του Πηλίου. Οι πολιτικές ακολουθούν μια σειρά από γενικές κατευθύνσεις σε πιο ειδικές. Οι αμιγώς τουριστικές κατευθύνσεις αφορούν αποκλειστικά τον κλάδο του τουρισμού, ενώ η μη αμιγώς σχετίζονται με συμπληρωματικούς κλάδους που πλαισιώνουν τον τουρισμό (πχ προστασία φύσης/πολιτισμού, ενίσχυση πρωτογενή τομέα), ή στοιχεία της καθημερινότητας που επιδέχονται βελτίωση για να λειτουργεί καλύτερα το σύστημα (πχ βελτίωση υποδομών, διαχείριση απορριμμάτων). Όλες οι κατευθύνσεις μαζί στοχεύουν στο σχεδιασμό μιας στρατηγικής για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και την βελτίωση της τουριστικής ροής.

Δημιουργία ισχυρής ταυτότητας.

Το Πήλιο αν και έχει διαμορφώσει μια πολύ καλή εικόνα και φήμη, χρειάζεται τον σχεδιασμό μιας στρατηγικής place branding, η θα κατευθύνεται στη διαμόρφωση μιας καθοριστικής χωρικής ταυτότητας και μιας δυναμικής εικόνας, που επικεντρώνεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου της ευρύτερης περιοχής. Ο σκοπός είναι να αποκτήσει το συγκριτικό πλεονέκτημα, να ξεχωρίσει από τις άλλες ανταγωνιστικές περιοχές και να αυξήσει την τουριστική ζήτηση (Καραχάλης & Deffner, Aaker στον Χαλέβα, 2015). Η αναβάθμιση της ποιότητας του προσφερόμενου προϊόντος είναι πρωταρχικό μέλημα των τοπικών φορέων και μέχρι σήμερα έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για τον καθορισμό μια ισχυρής ταυτότητας, βασισμένης στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του προορισμού και στους πόρους του. Απαιτείται ολοκληρωμένος και στρατηγικός σχεδιασμός και συστηματικότερη προβολή και ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Πηλίου. Ο σχηματισμός μια δυναμικής ταυτότητας αφορά το σύνολο των δράσεων, υποστηρίζεται δηλαδή από το σύνολο των επόμενων δράσεων, που αποβλέπουν στην δημιουργία ταυτότητας.

Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προτείνονται ήπιες παρεμβάσεις στους παραδοσιακούς οικισμούς όπως αναπλάσεις πλατειών και κοινόχρηστων δρόμων. Θα αναδειχθούν έτσι τα κρίσιμα στοιχεία της

περιοχής που συνθέτουν την αισθητική της αξία, την αρχιτεκτονική της κληρονομιά, τον ιστορικό της πλούτο και τον παραδοσιακό της χαρακτήρα.

Προστασία και ανάδειξη των φυσικών οικοσυστημάτων και των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Το Πήλιο είναι ενταγμένο στο δίκτυο Natura 2000. Για την προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων κρίνεται απαραίτητη η εξάλειψη της αυθαίρετης και διάσπαρτης δόμησης. Στο Πήλιο οι κανονισμοί για τη δόμηση είναι πολύ αυστηροί και τηρούνται επαρκώς. Όμως η ζήτηση για β' κατοικία αυξάνεται συνεχώς, σχηματίζοντας μια αίσθηση κορεσμού. Επομένως, απαιτούνται συχνότεροι έλεγχοι και αυστηρότερη τήρηση του θεσμικού πλαισίου (Πετράκος, 2010). Για την ανάδειξη, των φυσικών οικοσυστημάτων και των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους προτείνονται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις προστασίας φυσικών πόρων και βιοτόπων (συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος, καθαριότητα, αειφόρος υλοτόμηση, ευαισθητοποίηση κοινού) (Christopoulou & Papadopoulos, 2001) και αναπλάσεις περιοχών φυσικού κάλλους.

Διαμόρφωση περιβαλλοντικής κουλτούρας.

Η διαμόρφωση της περιβαλλοντικής κουλτούρας σε κατοίκους, επιχειρηματίες, φορείς και επισκέπτες είναι απαραίτητη. Προτείνεται η υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης για τον τοπικό πληθυσμό, καθώς και η ενημέρωση των επισκεπτών κατά την άφιξη και παραμονή τους. Η διαχείριση της τοπικής κοινότητας, των ξενοδόχων και των επιχειρηματιών από τους δήμους πρέπει να είναι δυναμική και να περιλαμβάνει συνεχείς δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης. Έμφαση να δοθεί κυρίως σε παιδιά και νέους (πχ μέσω προγραμμάτων σε σχολεία), που είναι πιο δεχτικοί σε θέματα εκπαίδευσης και εκμάθησης.

Ενεργοποίηση τοπικής κοινότητας.

Μαζί με την περιβαλλοντική εκπαίδευση κρίνεται αναγκαία και η ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού στο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής τους. Είναι σημαντικό να αντιληφθούν την σημασία της συμμετοχής τους στην αναπτυξιακή διαδικασία. Αυτό προϋποθέτει να εκπαιδευτούν σε θέματα τουρισμού, όπως τα κοινωνικά-οικονομικά-περιβαλλοντικά οφέλη της ήπιας ανάπτυξης, τη φιλοξενία κ.α.

Εκπόνηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.

Απαιτείται η εκπαίδευση των στελεχών και του προσωπικού των απασχολούμενων (εργαζόμενοι, επιχειρηματίες, υπάλληλοι, υπάλληλοι δήμων) στο τουρισμό, μέσω της εκπόνησης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε οι εργαζόμενοι να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και στις ραγδαίες εξελίξεις της αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα θα περιέχουν θέματα, που αφορούν την ομαλή διοργάνωση συνεδρίων, τις σύγχρονες ανάγκες, τις τουριστικές προοπτικές, τις πρακτικές και τα οφέλη του βιώσιμου τουρισμού, την προώθηση της τοπικής κουζίνας, τη διαχείριση μουσείων, την οργάνωση τουριστικών μονάδων, την εξοικείωση με νέες τεχνολογίες, την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων κ.α.. Συνεπώς, με την άρτια επαγγελματική κατάρτιση θα αναβαθμιστούν σε σημαντικό βαθμό οι παρεχόμενες υπηρεσίες.

Εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από τα ξενοδοχεία και στις τουριστικές επιχειρήσεις.

Να υιοθετηθούν οικολογικές πολιτικές και να ληφθούν υπόψη ελληνικά και ξένα παραδείγματα πράσινων ξενοδοχείων. Η νέα τάση που προωθεί πρακτικές για οικολογικά ξενοδοχεία έχουν στόχο τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η πράσινη τάση επηρεάζει την κατασκευή (πχ στα υλικά) και την διαχείριση των επιχειρήσεων και των καταλυμάτων, αφορά την μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, την πώληση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον, τη μείωση χρήσης χαρτιού, την αποφυγή ενεργειών που ρυπαίνουν και προκαλούν βλάβη στο περιβάλλον, την ανακύκλωση, την μείωση κατανάλωσης νερού κ.α. (“Πράσινα Ξενοδοχεία Ως Εναλλακτική Μορφή Επένδυσης”, 2017). Οι επισκέπτες σήμερα ικανοποιούνται από αυτή την στροφή των επιχειρήσεων/ξενοδοχείων, καθώς είναι περισσότερο ευαίσθητοι σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος. Μάλιστα υποστηρίζουν τις οικολογικές πρακτικές και είναι πρόθυμοι να πληρώσουν παραπάνω, για να είναι το ταξίδι και η διαμονή τους φιλική προς το περιβάλλον (“Ανεβαίνουν τα «πράσινα» ξενοδοχεία Οι τουρίστες είναι πρόθυμοι να πληρώσουν παραπάνω, αρκεί το ξενοδοχείο τους να είναι οικολογικό”, 2010).

Φιλοξενία δημοσιογράφων και επαγγελματιών του τουρισμού (press trips)- Δράσεις προβολής.

Τα press trips είναι δράση προβολής, μια ενέργεια για το σχηματισμό μάρκετινγκ, ώστε να αναδειχθεί η ταυτότητα της περιοχής μελέτης. Επομένως, προτείνεται να αυξηθούν τα προγράμματα για να φιλοξενηθούν περισσότεροι ξένοι δημοσιογράφοι και επαγγελματίες του τουρισμού που θα λειτουργήσουν ως πρεσβευτές προσέλκυσης τουριστών. Στο κόστος της δράσης αυτής περιλαμβάνονται δαπάνες μετακίνησης, διαμονής, εστίασης, ξενάγησης (Καλαϊτζίδου, 2014). Κατά την διαμονή, οι δημοσιογράφοι θα γνωρίσουν τα τοπικά προϊόντα, την τοπικά γαστρονομία, θα παρακολουθήσουν πολιτιστικές εκδηλώσεις, και θα μπορούν να λάβουν μέρος σε δραστηριότητες ορεινού τουρισμού, όπως ποδηλασία, ιππασία, πεζοπορία κλπ.

Άλλες ενέργειες για την προβολή του Πηλίου είναι η αναφορά του σε επιστημονικά άρθρα περιοδικών για τον τουρισμό και σε τουριστικά ένθετα, με ενημερωτικά φυλλάδια σε σημεία πληροφοριών και τουριστικά γραφεία. Τέλος, η συνεργασία ξενοδόχων και τουριστικών πρακτορείων για την προώθηση του προορισμού και των εναλλακτικών δραστηριοτήτων που προσφέρονται είναι κρίσιμη δράση προβολής.

Προώθηση Τοπικών Προϊόντων.

Τα τοπικά προϊόντα πρέπει να προσφέρονται στα κέντρα εστίασης του Πηλίου και στα ξενοδοχεία μέσω των γευμάτων. Επίσης, προϊόντα όπως τα μήλα, το μέλι, οι γαρδένιες, τα αρωματικά φυτά, το τσάι, τα γλυκά του κουταλιού, τα κάστανα, και τα χειροτεχνήματα (πχ. υφαντά, ξυλόγλυπτα, αγιογραφίες, κοσμήματα) να διατίθενται όχι μόνο στα τοπικά καταστήματα, αλλά και στον τόπο παραγωγής τους, ώστε να μπορεί ο ενδιαφερόμενος να τα προμηθεύεται με επίσκεψη του εκεί. Άλλα σημεία πώλησης μπορεί να είναι στα σημεία παροχής πληροφοριών, ή σε ειδικά εκθετήρια παραδοσιακών προϊόντων, που θα δημιουργήσουν ιδιώτες (Μαυρουδάκης, 2010). Συμπερασματικά είναι σκόπιμο, οι τοπικές αγροτικές μονάδες, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, να συνδεθούν μεταξύ τους αποτελώντας ένα δίκτυο, για την προώθηση των τοπικών προϊόντων. Επιπλέον, μέσω της συνεργασίας των αρμόδιων, προτείνεται να διοργανώνονται επισκέψεις στους συνεταιρισμούς, ώστε ο τουρίστας να μπορεί να παρακολουθήσει τα στάδια και τις πρακτικές παρασκευής των προϊόντων στα εργαστήρια. Ακόμη, μαζί με την οργάνωση εκδρομών στις καλλιέργειες, με σκοπό την παρακολούθηση και την ενεργή συμμετοχή στις γεωργικές διαδικασίες (πχ στ μάζεμα των καρπών), ενισχύεται ο αγροτουρισμός και η προβολή των προϊόντων.

Ενίσχυση βιολογικής καλλιέργειας.

Η βιολογική καλλιέργεια είναι ανεπτυγμένη στο Πήλιο, όμως απαιτείται η εφαρμογή εκσυγχρονισμένων μεθόδων καλλιέργειας. Ακολουθώντας νέες πρακτικές βιολογικής γεωργίας και καλλιέργειας, δύναται να μειωθεί περαιτέρω η εντατικοποίηση, να συντηρηθούν οι φυσικοί πόροι, ώστε να χρησιμοποιούνται ορθολογικά. Αυτή η αειφορική εφαρμογή καλλιέργειας, είναι φιλικότερη ως προς το περιβάλλον, μειώνει τη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, συμβάλλει στην παραγωγή προϊόντων με υψηλότερη ποιότητα, κάνοντας περισσότερο ανταγωνιστικά στην αγορά και προστατεύει τον αγροτικό χώρο, αναδεικνύοντας τον. Είναι επομένως απαραίτητο να ενημερωθεί η αγροτική κοινότητα για τα οφέλη του εκσυγχρονισμού των μεθόδων της βιολογικής καλλιέργειας, να διεκδικήσουν τις προσφερόμενες χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων, ώστε να αναβαθμιστεί η παραγωγή τους.

Βελτίωση οδικού δικτύου και μεταφορικών υποδομών.

Προτείνεται να βελτιωθεί η σύνδεση του Πηλίου, με την υπόλοιπη χώρα. Το αεροδρόμιο της Νέας Αγχιάλου να αυξήσει τις εναέριες συνδέσεις του, ώστε να μπορούν τουρίστες από περισσότερες χώρες να προσέλθουν τη Μαγνησία. Ήδη κάποιες νέες διασυνδέσεις που προγραμματίστηκαν τα τελευταία έτη, έχουν συμβάλει στην αύξηση της τουριστικής εισροής. Επίσης, βελτίωση χρειάζεται και η ακτοπλοϊκή σύνδεση με το λιμάνι του Βόλου. Μπορεί να συνδεθεί με τους λιμενίσκους του Πηλίου (πχ Χορευτού), και με το σιδηροδρομικό και να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο δίκτυο. Οι μαρίνες του Πηλίου χρειάζονται ανασχεδιασμό και εκσυγχρονισμό για να αποκτήσουν τη δυνατότητα να υποδέχονται σκάφη αναψυχής. Σημαντικό είναι να αυξηθούν και τα δρομολόγια των ΜΜΜ. Επίσης πρέπει να βελτιωθεί το οδικό δίκτυο του Πηλίου, το οποίο παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, ώστε να γίνει ευκολότερη η πρόσβαση. Γεγονός, που θα αλλάξει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων και θα συμβάλει θετικά και στην τουριστική κίνηση.

Αντιμετώπιση προβλημάτων ηλεκτροδότησης/ύδρευσης.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ηλεκτροδότησης, προτείνεται η επιδιόρθωση των φθορών στους πυλώνες του ηλεκτρικού ρεύματος, και δημιουργία αυτόνομων σταθμών της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) στις περιοχές, που αντιμετωπίζουν το ζήτημα (Μαυρουδάκης, 2010). Επιπλέον, χρειάζεται αναβάθμιση στο δίκτυο της ύδρευσης, με παράλληλη μέριμνα στη διαχείριση των υδάτινων πόρων. Επίσης, το πόσιμο νερό να τίθεται σε ελέγχους για τον εντοπισμό της

ποσότητας των φυσικοχημικών στοιχείων και την καταγραφή των μικροβιολογικών χαρακτηριστικών (Πετράκος, 2010).

Αποδοτικότερη διαχείριση απορριμμάτων.

Οι Δήμοι να υιοθετήσουν ένα μοντέλο ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί τις περιόδους αιχμής, που η τουριστική εισροή αυξάνεται. Το καλοκαίρι να τοποθετούνται περισσότεροι κάδοι απορριμμάτων και ανακύκλωσης, στα σημεία που παρουσιάζεται μεγαλύτερη ανάγκη. Απαιτείται συνεχής βελτίωση, έλεγχος και παρακολούθηση, ώστε να μην υποβαθμίζεται το περιβάλλον, να αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων, να μην προκαλείται οπτική όχληση και να προβάλλεται η εικόνα ενός ελκυστικού προορισμού, που σέβεται το περιβάλλον, αναβαθμίζει το βιοτικό επίπεδο και προσφέρει ασφάλεια στους επισκέπτες της.

Δημιουργία υπηρεσιών διευκόλυνσης.

Προτείνεται η αναβάθμιση των ιατρείων του Πηλίου. Να καλυφθούν οι ελλείψεις στο ιατρικό προσωπικό, να αυξηθούν τα οχήματα μεταφοράς ασθενών. Να καλυφθούν όλες οι ανάγκες ώστε να υπάρχει ετοιμότητα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Απαραίτητη είναι η βελτίωση της σήμανσης στους οδικούς άξονες. Κρίσιμη η σήμανση σε αξιοθέατα και μνημεία. Αποκατάσταση και ανάδειξη κρηνών και τοξοτών γεφυριών με ειδικές αρχιτεκτονικές και στατικές μελέτες. Συντήρηση και ανακαίνιση μουσείων για ενίσχυση της ελκυστικότητας και της επισκεψιμότητας τους.

Η τοποθέτηση μηχανήματος ανάληψης χρημάτων, δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος τράπεζας, σε τουριστικούς προορισμούς (πχ Πορταριά), θα εξυπηρετήσει κατοίκους και τουρίστες.

Προτείνεται ακόμα η τοποθέτηση INFO KIOSK (ενημερωτικά περίπτερα). Ένα καλό σημείο χωροθέτησης είναι στον οικισμό Μηλιές κοντά στον τερματικό σταθμό του Σιδηροδρόμου. Τόσο ο οικισμός, όσο και το παραδοσιακό τρενάκι έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα, άρα περισσότεροι επισκέπτες θα μπορούν να κάνουν χρήση του και να συλλέξουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Άλλα προτεινόμενα σημεία είναι στην περιοχή των δημαρχείων, στις κεντρικές πλατείες των οικισμών (πχ Ζαγορά, Λαύκος,

Αργαλαστή, Μακρινίτσα) και σε τερματικούς σταθμούς του ΚΤΕΛ. Τα σημεία ενδιαφέροντος πρέπει να είναι πολυσύχναστα και προσβάσιμα, ώστε να αξιοποιηθούν επαρκώς. Σκοπός του είναι η ενημέρωση για τα χαρακτηριστικά των οικισμών του Πηλίου, για τις δυνατότητες για εναλλακτικές δραστηριότητες, για το πρόγραμμα των πολιτιστικών-αθλητικών-θρησκευτικών δρώμενων, η παροχή ψηφιακών χαρτών, η προβολή των τοπικών προϊόντων. Ακόμα, θα αποτελεί οδηγό για τις διαδρομές του Πηλίου, θα προτείνει σημεία εστίασης και διαμονής.

Αξιοποίηση χιονοδρομικού κέντρου περιόδους μη αιχμής.

Το χιονοδρομικό κέντρο του Πηλίου, είναι σημαντικός πόλος έλξης της περιοχής. Όμως τους καλοκαιρινούς μήνες παραμένει αναξιοποίητο. Επομένως, προτείνεται η λειτουργία ενός πάρκου περιπέτειας, η δημιουργία πίστας ποδηλατικού πάρκου για αγώνες ποδηλασίας, η δημιουργία τοίχου αναρρίχησης, η τοποθέτηση ιπτάμενου τραμπολίνου, flying fox (ιπτάμενο πέραςμα) κ.α.

Χωροθέτηση Μουσείου Φύσης. Θα μπορούσε να σχεδιαστεί σε κάποιο οικισμό, με λιγότερη επισκεψιμότητα σε σύγκριση με τους πιο δημοφιλείς, ώστε να αυξήσει την τουριστική εισροή του. Μια καλή θέση είναι στον Κισσό, ώστε να δικτυώνεται και με τον ΚΠΕ της Μακρινίτσας.

“Τα Μουσεία της Φύσης είναι χώροι όπου εκτίθενται: συλλογές ζωντανών, ξηρών και απολιθωμένων φυτών και ζώων, συλλογές ορυκτών και απολιθωμάτων και παραδοσιακά εργαλεία που συνδέονται με την ιστορία της χρήσης γης περιοχή (...) πρέπει να περιλαμβάνει αίθουσες εκθέσεων, γραφεία, βιβλιοθήκη, ερευνητικά εργαστήρια και αίθουσα με οπτικοακουστικό σύστημα για την ενημέρωση των επισκεπτών για τη γεωγραφία και την ιστορία την περιοχή και την αλλαγή της λόγω των ανθρώπινων επιπτώσεων”
(Christopoulou, 2000: 50)

Βελτίωση αθλητικών υποδομών και παροχής αθλητικών δραστηριοτήτων.

Στα κλειστά γυμναστήρια (πχ Ζαγοράς, Χανίων), στα γήπεδα (πχ Πορταριάς), κάνουν προπονήσεις διάφορες αθλητικές ομάδες από το εξωτερικό και από την Ελλάδα. Με τη βελτίωση των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών τους, το Πήλιο θα εμπλουτίσει το τουριστικό του προϊόν και θα αναδειχθεί ως αθλητικό κέντρο προπονήσεων. Μέσω της άφιξης αθλητικών ομάδων (αλλοδαπών και εγχώριων) θα αναπτυχθεί ο αθλητικός

τουρισμός. Χρειάζονται επομένως περισσότερες ενέργειες για την βελτίωση, την ανάδειξη, και την προβολή τους για να γίνουν οι αθλητικές εγκαταστάσεις καλύτερες και ευρέως γνωστές.

Ενίσχυση ΜΜΕ.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις του Πηλίου είναι οικογενειακής μορφής. Προτείνεται να ενισχυθούν ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα τους, να προσφερθούν κίνητρα για επενδυτικό ενδιαφέρον. Έτσι, θα βελτιωθεί η τοπική οικονομία, και το παραγόμενο εισόδημα θα παραμένει εντός της περιοχής μελέτης και δεν θα διαφεύγει εκτός της εμβέλειας. Θα προστατευτούν ακόμα οι παραδόσεις (με την παραγωγή παραδοσιακών εδεσμάτων, ζυμαρικών, τοπικών ειδών λαϊκής τέχνης κλπ), η πολιτιστική κληρονομιά, θα ενισχυθεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα, και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, συγκρατώντας τον νεανικό πληθυσμό στις ορεινές περιοχές.

Επανάχρηση παραδοσιακών κτηρίων ως ξενώνες.

Απαιτείται αναπαλαίωση των παραδοσιακών αρχοντικών του Πηλίου και επανάχρησή τους, ώστε να λειτουργήσουν ως καταλύματα. Εκτός από την καλύτερη διαχείριση της τουριστικής εισροής, θα αναβαθμιστεί και θα προστατευτεί η αρχιτεκτονική μορφή των οικισμών, που αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο του πολιτιστικού πλούτου του Πηλίου και της ταυτότητας του.

Αναβάθμιση υπηρεσιών ξενοδοχείων και δικτύωση ξενοδόχων-συλλόγων για την ενίσχυση του εναλλακτικού τουρισμού.

Αναβάθμιση των υπηρεσιών των ξενοδοχείων με 3*, 4* και 5*, ώστε να παρέχουν ολοκληρωμένα πακέτα διακοπών ενισχύοντας τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Για παράδειγμα για τον τουρισμό ευεξίας, να συνδυαστούν σπα, μασάζ, διαλογισμό, γυμναστική και πικ-νικ στη φύση, υδροθεραπεία, προγράμματα γυμναστικής, ειδικό μενού ισορροπημένης διατροφής με ταυτόχρονη προώθηση τοπικών προϊόντων. Για τον ορεινό τουρισμό, συνεργασία μεταξύ συλλόγων Πηλίου (ορειβατικούς, ιππικούς, πεζοπορικούς) και ξενοδόχων για την διοργάνωση των αντίστοιχων ορεινών δραστηριοτήτων. Τα παραπάνω πακέτα μπορούν να προωθήσουν και τον συνεδριακό τουρισμό, καθώς είναι ελκυστικά για τους συνοδούς των συνέδρων.

Σχεδιασμός Ολοκληρωμένου περιηγητικού δικτύου.

Η ενίσχυση του περιηγητικού τουρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική. Απαραίτητος κρίνεται ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου δικτύου, που θα ενοποιεί όλους τους παραδοσιακούς οικισμούς, τα στοιχεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και τα πολιτιστικά στοιχεία μεταξύ τους (υλικά- μνημεία, ναοί, σημεία/χώροι πώλησης/παραγωγής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων άυλα- ειδικά γεγονότα). Το δίκτυο θα ενσωματώνει τα υφιστάμενα μονοπάτια-καλντερίμια και τις υπάρχουσες διαδρομές, συμπληρώνοντας και διευρύνοντας τες, με μικρές ή μεγάλες παρεμβάσεις, ενώ θα χαράσσονται νέες, όπου κρίνεται απαραίτητο. Η κεντρική ιδέα του σχεδιασμού είναι η σύνδεση του ορεινού όγκου του Πηλίου με τις παραθαλάσσιες περιοχές του, ενσωματώνοντας τη πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά. Επιπρόσθετα, απαιτείται η υποστήριξη της εθελοντικής εργασίας των συλλόγων της περιοχής, στη συντήρηση των μονοπατιών. Σημαντικές δράσεις είναι η χαρτογράφηση τους και η εύκολη διάθεση τους στο ευρύ κοινό (πχ σε ιστοσελίδες συλλόγων, ξενοδοχείων, δήμων κλπ). Η ανάδειξη, η προβολή τους στην αγορά, η διοργάνωση πεζοποριών μέσω της συνεργασίας ιδιωτικών επιχειρήσεων (τουριστικών και καταλυμάτων), συλλόγων, καταρτισμένου προσωπικού για ξεναγήσεις, είναι καθοριστικές ενέργειες για την ανάπτυξη του περιηγητικού και του οικοτουρισμού.

Ο σχεδιασμός και η χάραξη των νέων μονοπατιών, που ολοκληρώνουν το δίκτυο πρέπει επίσης, να ακολουθήσουν συγκεκριμένες πρακτικές. Αυτό σημαίνει ότι τα υλικά κατασκευής θα είναι τοπικής παραγωγής, ώστε να διατηρείται η αυθεντικότητα και να εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον, το τοπίο και το αρχιτεκτονικό ύφος της περιοχής. Έτσι, αποφεύγεται η τυποποίηση και η αισθητική υποβάθμιση. Προσοχή πρέπει να δίνεται και στο μήκος, ώστε να είναι εύχρηστα και να παρέχεται ασφάλεια στη διέλευση. Προτείνεται και η κατασκευή κιγκλιδωμάτων ασφαλείας στα σημεία όπου οι πλαγιές είναι απότομες και παρουσιάζουν απότομες κλίσεις (Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013).

Επίσης, η χωροθέτηση παρατηρητηρίων άγριας ζωής σε κατάλληλα σημεία θέας ή σε θέσεις όπου συχνάζουν είδη άγριας ζωής είναι απαραίτητη. Τα σημεία θέασης εκτός από παρατηρητήρια, μπορούν να είναι χώροι αναψυχής, εκπαίδευσης, στάσης και ανάπαυσης (κιόσκα, σκίαστρα, κρήνες, παγκάκια) χωροθετημένα κοντά σε αιωνόβια

πλατάνια, υγροτόπους, βιότοπους, αξιοθέατα, για να φαίνεται το ηλιοβασίλεμα ή το θαλάσσιο τοπίο. Η ύπαρξη καθισμάτων διπλής όψεως συντελεί στην εξοικονόμηση χώρου αλλά και στην ικανότητα επιλογής κατεύθυνσης θέασης (Αρβανίτη, 2011). Ένας χώρος συνάθροισης με πανοραμική θέα και καθίσματα σε σημεία του Πηλίου, επιτρέπει στους περιπατητές/οικοτουρίστες να απολαμβάνουν το τοπίο, να παρατηρούν την ορνιθοπανίδα, να ξεκουράζονται και να συνομιλούν. *Τα σημεία στάσεων {...} ενδείκνυται να διέπονται από ρυθμό και εναλλαγές* (Χαρακίδα, 2005: 115). Τα οργανωμένα σημεία θέασης συμβάλλουν στην πληροφόρηση και διευκολύνουν τη διαχείριση και τον έλεγχο των επισκεπτών (Αρβανίτη, 2011).

Απαραίτητη είναι η σήμανση και η τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων κατά το μήκος των διαδρομών, με σκοπό να αναδειχθεί και να ερμηνευτεί ο χαρακτήρας της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, για την διευκόλυνση του περιηγητή απαιτείται ειδικός σχεδιασμός που θα καθορίζει τον αριθμό, το είδος και τη θέση των σημάτων. Η σήμανση μπορεί να γίνει πάνω σε κορμούς δένδρων ή πάνω σε βράχια. Με τη σωστή διαχείριση της σήμανσης αποφεύγεται η περιττή και άσκοπη χρήση της, που μπορεί να προκαλέσει την αισθητική υποβάθμιση του τοπίου. Επιπρόσθετα, οι πληροφοριακές πινακίδες θα παρέχουν χάρτη διαδρομής και θα ενημερώνουν για θέσεις θέας, για χώρους αναψυχής, ιστορικά μνημεία, πηγές, εκκλησίες, αξιοθέατα, πρόσβαση στους οικισμούς, δυνατότητες διαμονής και γενικότερα ενδιαφερόντων και χρήσιμων σημείων που μπορεί κάποιος να επισκεφτεί κατά την περιήγηση. Οι πινακίδες πέρα από την ένδειξη των στοιχείων της περιοχής, να παρέχουν την ελάχιστη απαιτούμενη πληροφορία για την ουσιαστικότερη ερμηνεία του περιβάλλοντος (τα όρια της προστατευόμενης περιοχής και των σημαντικών ενδιαιτημάτων, τα στοιχεία της βλάστηση, τα στοιχεία του τοπίου). Θα καταγράφουν και τις ενέργειες ή δραστηριότητες, που μπορούν να θέσουν σε βλάβη και υποβάθμιση το τοπίο και το περιβάλλον (Χαρακίδα, 2005). Σε αυτό το πλαίσιο θα γίνεται αναφορά στους κώδικες ορθής πρακτικής, τους οποίους οι επισκέπτες θα παροτρύνονται να ακολουθούν για να προστατεύεται και να διατηρείται η φύση (Κρικιγιάννη & Σαλονικίδου, 2013). Τέλος, πρέπει να είναι διακριτικές και αναρμοσισμένες με το χαρακτήρα του τοπίου.

Κατά τη φάση σχεδιασμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για δυνατότητα μετακίνησης με εναλλακτικά μέσα μεταφοράς όπως το ποδήλατο, ώστε να συνεισφέρουν και στην ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων όπως η ορεινή

ποδηλασία. Επιπλέον, προτείνεται ο σχεδιασμός διακριτικού φωτισμού κατά μήκος περιπατητικών διαδρομών σε συνδυασμό με την τακτική ύπαρξη καθισμάτων. Αυτό θα εξυπηρετήσει την ορατότητα την νύχτα και θα θέσει επίσης τα όρια της διαδρομής. Τέλος, προτείνεται η κατασκευή ξύλινων κάδων απορριμμάτων, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα ρύπανσης της περιοχής από ρίψη σκουπιδιών. Ο σκοπός του πλήθους των κάδων απορριμμάτων είναι η ευαισθητοποίηση του επισκέπτη και η διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης (Αρβανίτη, 2011).

Ανάπτυξη Αγροτουρισμού.

Η αγροτουριστική δραστηριότητα δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη στο Πήλιο, αν και εντοπίζονται κάποια αγροτουριστικά καταλύματα. Τα καταλύματα είναι κατά βάση δωμάτια εντός της κατοικίας της αγροτικής οικογένειας ή καταλύματα που αποτελούν προέκταση της κατοικίας. Η αγροτική οικογένεια μπορεί να προσφέρει στον επισκέπτη ένα ζεστό και φιλικό περιβάλλον, ώστε να αισθανθεί την οικογενειακή θαλπωρή. Εκτός από τις οικονομικές απολαβές, οι αγρότες επωφελούνται και σε συναισθηματικό επίπεδο, αφού έρχονται σε επαφή με ανθρώπους από όλον τον κόσμο, γνωρίζουν διαφορετικές κουλτούρες και τρόπους σκέψης (Ανδριώτης, 2003). Ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδυαστεί και με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως τον οικοτουρισμό, τον αθλητικό, τον πολιτιστικό, τον γαστρονομικό, για αυτό είναι κρίσιμη η ενδυνάμωση του στην περιοχή μελέτης.

Τέλος, η δημιουργία ενός εξοπλισμένου χώρου εκμάθησης παραδοσιακής μαγειρικής για την επαγγελματική κατάρτιση νέων γυναικών, θα συμβάλλει στην διάδοση των παραδοσιακών γνώσεων και στη διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής. Ενώ, μια σειρά παράδοσης μαθημάτων ξένης γλώσσας, ώστε να διευκολυνθεί η επικοινωνία των γυναικών με τους τουρίστες, θα βοηθήσει στην καλύτερη εξυπηρέτησή τους (Αργύρη & Πετρίδου, 1999).

Βελτίωση θαλάσσιου τουρισμού.

Προτείνεται η δημιουργία λιμένων αναψυχής, ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο μεταξύ των παράκτιων περιοχών του Πηλίου, του λιμένα Βόλου και των Σποράδων.

Τακτικές δειγματοληψίες του κολυμβητικού νερού για τον έλεγχο της καταλληλότητάς του. Αυστηρότεροι έλεγχοι στις τουριστικές επιχειρήσεις για την

αποβλήτων τους. Οι ενέργειες αυτές θα βελτιώσουν και θα διατηρήσουν την ποιότητα των υδάτων, ώστε να αναπτύσσονται θαλάσσιες τουριστικές δραστηριότητες (Πετράκος, 2010).

Ανάπτυξη νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού.

Μαζί με την ενδυνάμωση των ήδη ανεπτυγμένων μορφών, προτείνεται και η ανάπτυξη του γαμήλιου τουρισμού, του καταδυτικού, του εκθεσιακού τουρισμού.

Συνεργασία Φορέων- Δημιουργία Συντονιστικού Τουριστικού Οργάνου- Σύνταξη Ημερολογίου Εκδηλώσεων/Γεγονότων.

Απαραίτητη για την επιτυχία ενός κοινού σκοπού κρίνεται η συνεργασία των εμπλεκόμενων στον κλάδο του τουρισμού (η συνεργασία του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα), η τοπική συμμετοχή στο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης (Στεπανιάν & Τουζόβα, 2013). Πιο συγκεκριμένα, μέσω του συμμετοχικού σχεδιασμού οι αρμόδιοι φορείς συνεργάζονται με τις τοπικές επιχειρήσεις, τους Συλλόγους/Συνεταιρισμούς, μέσω συντονισμένων δράσεων μπορούν να αναβαθμίσουν το τουριστικό προϊόν να προβάλλουν την ταυτότητα και τον χαρακτήρα της περιοχής, να αναδείξουν τα τοπικά προϊόντα, την τοπική γαστρονομία και να συμβάλλουν στην τουριστική δραστηριότητα, ξεναγώντας τον τουρίστα στην παραδοσιακή ζωή των ντόπιων κατοίκων.

Μετά από επικοινωνία με τους τοπικούς συλλόγους του Πηλίου, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν αθλητικοί σύλλογοι που συνεργάζονται με άλλους αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, όχι μόνο από την περιοχή, αλλά και από άλλα μέρη της Ελλάδας και το εξωτερικό. Από την άλλη εντοπίζονται και πολιτιστικοί σύλλογοι, οι οποίοι δηλώνουν δυσκολία στο επίπεδο συνεννόησης, συνεργασίας με άλλους συλλόγους, με αποτέλεσμα οι δράσεις που σχεδιάζουν να είναι μεμονωμένες, και όχι ενιαίες. Έτσι, χάνονται πολύτιμες ευκαιρίες, να διαφημιστούν τοπικά προϊόντα, να πραγματοποιήσουν εκδηλώσεις με βάση κάποιου οργανογράμματος, το οποίο θα βοηθούσε στην ορθότερη διάχυση του τουριστικού ρέματος και στην γενικότερη αύξηση της τουριστικής κίνησης. Ζήτημα τίθεται περισσότερο στην επικοινωνία μεταξύ συλλόγων και εκπρόσωπων φορέων και υπηρεσιών. Αυτό οφείλεται κυρίως στο υπερφορτωμένο πρόγραμμα των φορέων, το οποίο δυσκολεύει την ουσιαστική επικοινωνία όλων των ενδιαφερόμενων, ώστε να συζητηθούν νέες ιδέες, να

αντιμετωπισθούν προβλήματα, να συντονιστούν μεταξύ τους τα φεστιβάλ, και οι διάφορες πολιτιστικές-αθλητικές εκδηλώσεις, να προβληθούν περισσότερο τα γεγονότα, να αλληλοϋποστηριχτούν οι σύλλογοι-συνεταιρισμοί-κοινότητα-επιχειρήσεις, να διαφημιστούν οι τουριστικές επιχειρήσεις, τα καταλύματα και οι προσφερόμενες υπηρεσίες κλπ.. Άλλη αιτία όπως ανέφεραν οι σύλλογοι αποτελεί η ευθυνοφοβία του δημοσίου, που υπηρετείται με θέρμη. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, στις οποίες επιτυγχάνεται συνεργασία δημοσίου και πολιτιστικών συλλόγων, όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά αυτή η συνεργασία αποτελεί ακόμα ένα γκρίζο τοπίο. Για τους συλλόγους που συμμετείχαν στην έρευνα, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει μεγάλη θέληση για συντονισμό και συνεργασία, για αμοιβαία υποστήριξη και για συμμετοχή σε δράσεις και ενέργειες που θα εμπλουτίσουν το τουριστικό προϊόν του Πηλίου, θα αναδείξουν τον τόπο τους, και θα επιφέρουν θετικά αποτελέσματα σε πολιτιστικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, εκτός από τον γυναικείο αγροτουριστικό συνεταιρισμό Ζαγοράς, οι σύλλογοι/συνεταιρισμοί δεν έχουν αξιοποιήσει το πρόγραμμα LEADER για χρηματοδοτήσεις.

Συμπερασματικά, στο Πήλιο υπάρχει μεγάλη ανάγκη για ανάπτυξη του συμμετοχικού σχεδιασμού, που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό, στην ευελιξία, στην υπευθυνότητα, στη διαφάνεια, στη σωστή πληροφόρηση και στην δέσμευση των εμπλεκόμενων (Van Jaarsveld, στην Λάμπη 2016). Οι οργανωμένες συζητήσεις που επιτυγχάνονται στον συμμετοχικό σχεδιασμό διευκολύνουν την επικοινωνία και απαλύνουν τις διαφορές μεταξύ των φορέων, πραγματοποιώντας ένα αποδοτικό, βέλτιστο και επιθυμητό από όλους αποτέλεσμα (Renn et al., Arnstein στη Λάμπη, 2016). Απαιτείται επίσης, εκπαίδευση των συλλόγων- τουριστικών επιχειρήσεων, πολιτών, ώστε να γίνει πλήρως κατανοητή η σημασία του πνεύματος της συνεργασίας, του συντονισμού των δράσεων και της ανάγκης της περιοχής για ήπια τουριστική ανάπτυξη βασισμένης στις αρχές της αειορίας. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να δημιουργεί ένα συντονιστικό όργανο που θα συμβάλλει στην ομαλή και συντονισμένη επικοινωνία όλων των εμπλεκόμενων στον τουρισμό. Να διεξάγονται σεμινάρια εκπαίδευσης, ώστε να αντιλαμβάνονται όλοι τον θετικό αντίκτυπο που έχει ο ειδικός τουρισμός στην περιοχή, στους κατοίκους και στην ευρύτερη τοπική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Τέλος, απαραίτητη είναι η σύνταξη ενός ημερολογίου, που θα καταγράφει όλα τα ειδικά γεγονότα του Πηλίου (φεστιβάλ, πολιτιστικές/καλλιτεχνικές/αθλητικές εκδηλώσεις, οργανωμένοι περίπατοι,

θρησκευτικές εορτές), που προγραμματίζονται στην περιοχή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το ημερολόγιο έχει ως σκοπό την καλύτερη και ορθότερη κατανομή τους, με παράλληλο συντονισμό μεταξύ τους. Θα προσφέρει διαφάνεια στην πληροφόρηση και αποτελεσματικότερο έλεγχο στην τουριστική διάχυση με για να αντιμετωπιστεί η εποχικότητα. Επομένως, μέσω του ορθολογικού προγραμματισμού θα δημιουργηθεί ένα δίκτυο πολιτιστικών και αθλητικών γεγονότων που θα αυξήσει την τουριστική εισροή, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η φέρουσα ικανότητα. Τέλος, το ημερολόγιο να είναι αναρτημένο σε ειδικά σχεδιασμένη ιστοσελίδα στο διαδίκτυο. Οι Δήμοι, τα ξενοδοχεία, οι Σύλλογοι/Συνεταιρισμοί και οι τουριστικές επιχειρήσεις να αναρτούν από τους δικούς τους διαδικτυακούς τόπους στην ιστοσελίδα του ημερολογίου.

Διοργάνωση Φεστιβάλ.

Πρόταση για Φεστιβάλ ευεξίας: θα περιλαμβάνει μουσικά δρώμενα και δραστηριότητες ευεξίας που θα προσφέρουν ηρεμία, θα ενισχύουν την σωματική και ψυχική υγεία και θα διευρύνουν την πνευματικότητα.

Πρόταση για φεστιβάλ χιονοδρομίας: με στόχο να αναδειχθεί το χιονοδρομικό κέντρο του Πηλίου και οι προσφερόμενες υπηρεσίες του.

Φεστιβάλ γαστρονομίας: για να προβληθεί η τοπική κουζίνα και να ενδυναμωθεί ο τουρισμός γευσιγνωσίας.

Στο τέλος κάθε πολιτιστικής, καλλιτεχνικής, αθλητικής διοργάνωσης να διατίθενται σε πώληση αναμνηστικά δώρα με το λογότυπο της εκδήλωσης (καπέλα, μπρελόκ, μπλούζες, κούπες κλπ).

Αναβάθμιση διαδικτυακών τόπων Δήμων Πηλίου & ξενοδοχείων, Χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για προβολή και Σχεδιασμός εφαρμογών για κινητά τηλέφωνα.

Το διαδίκτυο μπορεί να βοηθήσει τις ΜΜΕ επιχειρήσεις του τουρισμού να εισέλθουν στην αγορά, και μαζί με τις νέες τεχνολογίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο για τη χάραξη ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής. Προτείνεται η αναβάθμιση των διαδικτυακών τόπων των Δήμων (να καταγράφονται οι πολιτιστικοί χώροι, τα μνημεία, ο τρόπος πρόσβασης στους οικισμούς, να διαφημίζονται τα φεστιβάλ-πολιτιστικά/αθλητικά δρώμενα). Επιπλέον, η δυνατότητα για επικοινωνία μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας, βοηθάει όσους σχεδιάζουν να επισκεφτούν τον προορισμό

να ενημερωθούν από τα σχόλια εκείνων που έχουν επισκεφτεί ήδη τον τόπο. Επίσης, απαραίτητη είναι η ψηφιοποίηση των πολιτιστικών χώρων και ιστορικών μνημείων, η δημιουργία πολυχώρων ψηφιακής αναπαράστασης και ο σχεδιασμός εφαρμογών για κινητά. Η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για τον τόπο φιλοξενίας, αφού αναδεικνύει και προβάλλει τους πολιτιστικούς πόρους και τις πολιτιστικές δραστηριότητες. Αποτελεί σύγχρονη τάση τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά, έναν εκσυγχρονισμένο τρόπο προβολής και τουριστικού μάνατζμεντ (Καραχάλης, όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015).

Στην περίπτωση του Πηλίου, προτείνονται να εκσυγχρονιστούν οι διαδικτυακοί τόποι των Δήμων, ώστε να είναι ακόμα πιο ελκυστικοί, λειτουργικοί και πιο εύχρηστοι στην πλοήγηση και στην ενημέρωση. Επιπρόσθετα, να βελτιωθούν και οι ηλεκτρονικές σελίδες των ξενοδοχείων ως προς το περιεχόμενο και την εικόνα για να αυξηθούν οι κρατήσεις μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας τους. Οι τουριστικές επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν το ηλεκτρονικό μάρκετινγκ ως εργαλείο για να προωθήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνται ευρέως, επομένως είναι επιθυμητή η χρήση τους, ώστε να προβληθούν και να διαφημιστούν οι τουριστικές επιχειρήσεις και τα ειδικά γεγονότα. Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναβαθμιστεί και η εφαρμογή WIKILOC, η οποία βοηθάει τους χρήστες κινητών να διαβάσουν πληροφορίες για τις διαδρομές του Πηλίου και να δούνε τους αντίστοιχους χάρτες.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα με πολλές διαστάσεις (Κοκκώσης κ.α., 2011). Είναι άρρηκτα δεμένος με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον (το περιβάλλον, το πολιτισμό, την οικονομία (Kizos & Iosifides, 2009. Buckley et al., 2015). Επομένως, είναι εξαιρετικά δύσκολο να δοθεί ένας συγκεκριμένος ορισμός, σε ένα τέτοιο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο, που εξελίσσεται και διαφοροποιείται συνεχώς (Κοκκώσης κ.α., 2011). Σε όλους όμως τους ορισμούς, παρατηρείται η προσπάθεια να αποδοθεί η ανάγκη του ανθρώπου να ψυχαγωγηθεί, να αποκτήσει νέες εμπειρίες στην περιοχή προορισμού. (Clawson & Knetsch, όπως αναφέρεται στη Λυγίζου-Κάρλου, 2015). Στα χαρακτηριστικά στοιχεία του τουρισμού συγκαταλέγονται η προσωρινή μετακίνηση σε έναν τόπο διαφορετικό από τη μόνιμη κατοικία, για ψυχαγωγικούς και πνευματικούς λόγους, η παρουσία ανθρώπινου δυναμικού (πχ τουριστικές επιχειρήσεις) και η δημιουργία οικονομικής δραστηριότητας (πχ η τουριστική δραστηριότητα αυξάνει το κατά κεφαλήν εισόδημα) (Λυγίζου-Κάρλου, 2015). Ο τουρισμός έχει σημαντικά οφέλη στις περιοχές, που αναπτύσσεται. Για παράδειγμα προσελκύονται επενδύσεις, δημιουργούνται θέσεις εργασίας, βελτιώνεται η οικονομία, βελτιώνονται οι υποδομές, ενισχύεται και προστατεύεται η πολιτιστική κληρονομιά (Koutsouris & Gaki, 1998. Ανδριώτης, 2003. Ursache, 2015).

Το κυρίαρχο πρότυπο του τουρισμού είναι αυτό του μαζικού τουρισμού, το λεγόμενο «ήλιος-θάλασσα» (Arslaner & Erol, 2017). Ο μαζικός τουρισμός είναι αρκετά σκληρός και επιφέρει αρκετές επιπτώσεις, στους ίδιους τους τουρίστες, στην κοινωνία και στον τόπο της περιοχής προορισμού. Κάποια από τα αρνητικά αποτελέσματα είναι η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η υποβάθμιση του τοπίου. Σε περίπτωση που η περιοχή διαμονής δεν μπορεί να απορροφήσει τον αριθμό των τουριστών και τον όγκο των τουριστικών υποδομών, υπερβαίνεται η φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος. Τότε, οι επιπτώσεις είναι ακόμη πιο σκληρές, καθώς προκαλούνται αλλοιώσεις στα οικοσυστήματα και στο μικροκλίμα και μειώνεται η προσφερόμενη ικανότητα των φυσικών πόρων (Ayres, 2000. Αποστολοπούλου, 2013. Cohen, 1978, Goodwin, 1995). Άλλα ενδεικτικά αρνητικά αποτελέσματα είναι η απομόνωση των τουριστών από την κατοίκους, η απώλεια ταυτότητας της τοπικής κοινωνίας, η εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων, η κερδοσκοπία των

τουριστικών επιχειρήσεων, η άναρχη δόμηση από την ανοικοδόμηση μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων και εγκαταστάσεων (Cazes, 1989. Λαγός, 2005. UNWTO, 1994, Dernoί, 1981. Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Κοκκώσης κ.ά, 2011). Οι αρνητικές συνέπειες δηλαδή του μαζικού τουρισμού αφορούν το περιβάλλον, τον αστικό χώρο, την οικονομία, τον πολιτισμό, την κοινωνία και τους τουρίστες.

Οι σύγχρονες ανάγκες και οι προβληματισμοί οδήγησαν στην ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού. Η ευαισθητοποίηση για τις επιπτώσεις της τουριστικής δραστηριότητας στο περιβάλλον, το ενδιαφέρον των τουριστών για την ζωή στην ύπαιθρο, η αναζήτηση νέων μοναδικών εμπειριών, η επιθυμία των τουριστών για διαπροσωπική επικοινωνία με την τοπική κοινωνία του τόπου διαμονής, η ανάγκη για στροφή σε περισσότερο ποιοτικές διακοπές, η εύκολη πρόσβαση στην πληροφόρηση μέσω του διαδικτύου, μαζί με πολλά άλλα, άλλαξαν την τουριστική συμπεριφορά. Έτσι, το μοντέλο της τουριστικής ανάπτυξης στράφηκε προς τις ειδικές μορφές του τουρισμού (Κοκκώσης κ.α., 2011. Τσάρτας, 1996. Baum, 2015. Arslaner & Erol, 2017. Khan, 2003. Kizos & Iosifides, 2009. (Angelevska-Najdeska & Rakicevik, 2012. Kempiak et al, 2017. Κοντολάτος, 2016).

Οι ειδικές μορφές τουρισμού βασίζονται στις αρχές της αειφορίας (Khan, 2003. Sharpley, 2015). Παρέχουν πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη συμβατή με τις παραδοσιακές και πολιτιστικές αξίες της κοινότητας. Διατηρούν και ενισχύουν την ταυτότητα του τόπου. Προστατεύουν το περιβάλλον, μειώνουν την κατανάλωση πόρων, δεν απαιτούν μεγάλες ποσότητες ενέργειας, δεν θέτουν σε κίνδυνο την χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, δεν αλλοιώνουν το τοπίο και το μικροκλίμα και βοηθάνε στο να διατηρηθεί η ποιότητα της φύσης. Στοχεύουν στην τοπική οικονομική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, συγκρατούν τον νεανικό πληθυσμό και τα έσοδα που σημειώνονται δεν διαφεύγουν στο εξωτερικό αλλά παραμένουν εντός της τοπικής κοινότητας. Ο σχεδιασμός των ειδικών μορφών τουρισμού βασίζεται στις συμμετοχικές διαδικασίες. Δηλαδή οι φορείς, οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι πολιτιστικοί σύλλογοι και συνεταιρισμοί της περιοχής και οι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά, στις διαδικασίες σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης του τόπου τους, ώστε να ωφελούνται όλοι, να ενισχύεται η προβολή της περιοχής και να βελτιώνεται η τουριστική εμπειρία Angelevska-Najdeska, 2012. Mirsanjari, 2012. Weaver, 2001).

Οι ειδικές μορφές τουρισμού διακρίνονται από την ύπαρξη ενός κινήτρου. Τουρίστες με κίνητρο τη φύση, την περιήγηση, την παρατήρηση, ικανοποιούνται με τον φυσιολατρικό τουρισμό. Τουρίστες με κίνητρο τον πολιτισμό, την θρησκεία, την εκπαίδευση ικανοποιούνται με τον πολιτιστικό τουρισμό και με τον θρησκευτικό. Τουρίστες με κίνητρα το επάγγελμα ικανοποιούνται με τον συνεδριακό τουρισμό. Ακόμα το ενδιαφέρον για τη θάλασσα, μπορεί να ικανοποιηθεί από τον τουρισμό κρουαζιέρας, τον τουρισμό θαλάσσιων σπορ, τον τουρισμό ιστιοπλοΐας. Η ανάγκη για σωματική άθληση και πνευματική διεύρυνση ικανοποιείται από τον τουρισμό ευεξίας. Υπάρχουν πολλά ειδικά ενδιαφέροντα για την επιλογή ενός ταξιδιού. Και με σκοπό την ικανοποίηση αυτών έχουν σχεδιαστεί και οι αντίστοιχες ειδικές μορφές. Οι ειδικές μορφές ακόμα, μπορούν να συνδυαστούν μεταξύ τους. Ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδυαστεί με τον οικοτουρισμό, με τον πολιτιστικό τουρισμό και με τον γαστρονομικό τουρισμό. Τα κίνητρα μπορεί να είναι πολλά και οι συνδυασμοί των ειδικών μορφών πολλοί και διαφορετικοί. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, γίνεται να σχεδιαστούν και ποικίλα τουριστικά πακέτα, ώστε να ικανοποιείται μεγάλο μέρος της αγοράς (Κοκκώσης κ.α., 2011. Antonakakis et al., 2015. Weaver, 2001).

Κάποια από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουριστικού προϊόντος των ειδικών μορφών είναι η ήπια και χαμηλής κλίμακας δραστηριότητες που προσφέρουν. Ακόμη στηρίζονται στη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι τουριστικές υποδομές προσαρμόζονται στην φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος. Ο μοχλός ανάπτυξης τους είναι τα κίνητρα. Οι υποδομές, οι δραστηριότητες, οι υπηρεσίες, οι δράσεις δικτυώνονται μεταξύ τους μέσω σχεδιασμού, για να ικανοποιήσουν τα ειδικά ενδιαφέροντα των τουριστών. Αξιοποιούνται όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου (ιστορία, μυθολογία, αρχιτεκτονική, ήθη, έθιμα, γεωγραφική θέση, υποδομές, υπηρεσίες, φυσικοί πόροι), ώστε να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του στην τουριστική αγορά. Οι τουρίστες έχουν αυτονομία και ανεξαρτησία στο σχεδιασμό του ταξιδιού. Προωθείται ο συμμετοχικός σχεδιασμός, δίνοντας προτεραιότητα στην τοπική κοινωνία (Κοκκώσης κ.α., 2011 & Arslaner & Erol, 2017. Μαραγκάκης & Κτενιαδάκης, 2007).

Τα οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού είναι ποικίλα. Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως βιώσιμη τουριστική περιοχή. Έτσι, μειώνεται ο κίνδυνος περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Μαζί με τον φυσικό πλούτο και το τοπίο

προστατεύεται και αναδεικνύεται η πολιτιστική κουλτούρα. Ενδυναμώνεται ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της περιοχής. Προστατεύονται ήθη και έθιμα. Ενδυναμώνεται η περηφάνια των κατοίκων για τον τόπο τους. Η περιοχή προστατεύεται από τη μαζική κατανάλωση. Υποστηρίζεται η τοπική οικονομία. Αυξάνεται το εισόδημα των ντόπιων. Προσελκύονται νέες επενδύσεις. Δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Ενεργοποιείται το τοπικό ανθρώπινο δυναμικό και έτσι συγκρατείται ο νεανικός πληθυσμός. Στηρίζονται οι αγροτικές περιοχές, η αγροτική παραγωγή, η παρασκευή και εμπορία παραδοσιακών προϊόντων. Οι τουρίστες έρχονται πιο κοντά με τους ντόπιους, μαθαίνουν τη φιλοσοφία τους, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους. Αμβλύνεται η εποχικότητα. Αυξάνεται ο χρόνος παραμονής των επισκεπτών (Κοκκώσης κ.α., 2011. Καρνάβα, 2017. Γκάτσης, 2015. Κοντολάτος, 2016. Delisle & Jolin, 2007. Νταφλούκα, 2015. Honey, 2009. Τσάρτας, 1996. Barros et al., 2010). Όπως προκύπτει ο εναλλακτικός τουρισμός επιφέρει αποτελέσματα στην τοπική κοινωνία, στην τοπική οικονομία, στο περιβάλλον και στους ίδιους τους τουρίστες.

Τα χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρίστα διαφέρουν από εκείνα του μαζικού. Ο πρώτος επιζητεί την ηρεμία και την γαλήνη της φύσης. Δεν προτιμάει πολυσύχναστους τουριστικούς προορισμούς. Είναι περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένος. Διαθέτει παιδιά. Κατά τη διάρκεια των διακοπών του, αναζητεί έναν διαφορετικό τρόπο ζωής από αυτόν που έχει συνηθίσει. Είναι λιγότερο απαιτητικός. Δεν χρειάζεται πολυτελή ξενοδοχεία και υπηρεσίες. Ικανοποιείται από ένα απλούστερο τρόπο ζωής. Τέλος, αναζητεί αυθεντικές εμπειρίες.

Οι διαφορές του μαζικού τουρισμού και των ειδικών μορφών τουρισμού είναι εμφανής. Ο πρώτος έχει αρκετές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Προσβάλλονται τα ήθη και έθιμα, των κατοίκων. Απαιτεί υποδομές και εγκαταστάσεις μεγαλύτερης κλίμακας και δυναμικότητας. Χαρακτηρίζεται από μαζικότητα και εποχικότητα. Εμπλέκονται ξένες εταιρίες στον τόπο και το εισόδημα διαφεύγει στο εξωτερικό περιβάλλον. Οι ντόπιοι και οι τουρίστες είναι περισσότερο απομονωμένοι μεταξύ τους. Υπάρχει ανάγκη για ταξιδιωτικούς πράκτορες. Δεν υποστηρίζεται ο συμμετοχικός σχεδιασμός. Ενώ ο δεύτερος είναι βιώσιμος. Αναπτύσσεται με σεβασμό στα πολιτιστικά μνημεία της περιοχής και στις παραδόσεις των κατοίκων. Οι δραστηριότητες του είναι πιο ήπιες και οι υποδομές μικρότερης κλίμακας. Ικανοποιεί τα ειδικά κίνητρα των τουριστών και η τουριστική εισροή διαχέεται καλύτερα κατά τη διάρκεια του έτους. Εμπλέκεται περισσότερο η τοπική κοινωνία

και το εισόδημα παραμένει στον κατοίκους. Οι τουρίστες και οι ντόπιοι έρχονται σε επαφή και αναπτύσσουν φιλίες και αμοιβαίο σεβασμό. Υπάρχει αυτονομία και ανεξαρτησία στον τρόπο οργάνωσης του ταξιδιού. Υποστηρίζεται ο συμμετοχικός σχεδιασμός (Κοκκώσης κ.α., 2011. Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001. Buckley 2009. Styliadis et al., 2014. Ayres, 2000. Wheeler, 1991. Mirsanjari, 2012. Dernoï, 1981).

Ο ορεινός τουρισμός αναπτύσσεται στις ορεινές περιοχές και είναι μία από τις ειδικές μορφές τουρισμού. Τα κίνητρα των τουριστών που επιλέγουν τον ορεινό τουρισμό σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ορεινών περιοχών και τις δραστηριότητες που προσφέρουν. Τα θετικά χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών είναι το υψόμετρο, τα ωραία τοπία, οι απότομες πλαγιές, η ύπαρξη χιονιού (με την έννοια της αξιοποίησης του για τουριστική ανάπτυξη), οι γεωργικές δραστηριότητες, η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Χαρακτηρίζονται όμως και από δυσκολία στην πρόσβαση, από απομόνωση, από ευπαθή οικονομία και βιοποικιλότητα, από μειωμένο πληθυσμό. Η Πεζοπορία, η χιονοδρομία, η εξερεύνηση σπηλαίων, η ορειβασία, η τοξοβολία, η αναρρίχηση είναι μερικές από τις δραστηριότητες που προσφέρουν. Επειδή οι ορεινοί προορισμοί είναι ευαίσθητοι και ευάλωτοι στις συνέπειες της τουριστικής δραστηριότητας, απαιτείται ορθολογικός και ολοκληρωμένος σχεδιασμός. Ο σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα ειδικά γνωρίσματα των περιοχών αυτών, τις ανάγκες και τις ελλείψεις τους. Έτσι, ο σχεδιασμός εστιάζει στην προστασία των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών (πχ χιονοδρομικά κέντρα, πίστες για έλκηθρα, αγωνιστικές πίστες σκι, καταλύματα που δένουν με το περιβάλλον κα) και στην βελτίωση των υποδομών (πχ καλύτερη συγκοινωνία), στην κάλυψη των αναγκών της κοινωνίας και στην ικανοποίηση των προσδοκιών των τουριστών. Η αποδοτικότητα της βιωσιμότητας του ορεινού τουρισμού στηρίζεται σε χωρικές πολιτικές, σε τοπικά και περιφερειακά θεσμικά όργανα και σε ικανότητες διαχείρισης στρατηγικού σχεδιασμού, που λαμβάνουν υπόψη παραδοσιακές γνώσεις και επιτυχημένα σύγχρονα παραδείγματα (Barrow, 2013. Weaver, 2001. Κοκκώσης κ.α, 2011. Andonovski, 2014, Μάιος. Παπαδημάτου & Ρόκος, 2001. Σαμαρά, 2008. Nepal & Chipeniuk, 2006. Γιαλίδη, 2013. Barrow 2013. Jurigová & Lencsésóná, 2015).

Το Πήλιο είναι μια ορεινή περιοχή. Έχει κεντροβαρή θέση καθώς βρίσκεται κοντά στο κέντρο της χώρας και σε μικρή απόσταση από τη πόλη του Βόλου. Αυτό σημαίνει

ότι είναι η εύκολη η πρόσβαση σε υπηρεσίες και υποδομές όπως τον λιμένα Βόλου, το τρένο, το ελικοδρόμιο της Νέας Αγχιάλου. Έχει συνολικό πληθυσμό 30.000 κατοίκους. Παρατηρείται δημογραφική γήρανση με τους νέους να αναζητούν εργασία σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα. Το ΑΕΠ τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και Περιφερειακής Ενότητας έχει αυξητική τάση από το 2000 έως το 2008 ενώ μέχρι το 2013 μειώνεται ετησίως (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Η ανεργία δεν είναι μεγάλη. Οι κάτοικοι της περιφέρειας ασχολούνται κυρίως με το χονδρικό-λιανικό εμπόριο, με τον αγροτικό τομέα (καλλιέργειες με οπωροφόρα, λιγότερο αμπέλια και ελαιώνες) και με τον δημόσιο τομέα (<http://www.statistics.gr/>, στην Καραγιάννη, 2016). Το Πήλιο έχει μεγάλο φυσικό πλούτο. Συνδυάζει βουνό με θάλασσα. Είναι ενταγμένη στο οικολογικό δίκτυο Natura 2000. Έχει σπουδαία βιοποικιλότητα, ΠΦΚ και ΚΑΖ, υπέροχες παραλίες από τον Παγασητικό και από το Αιγαίο. Οι κλιματολογικές συνθήκες, που επικρατούν είναι καλές και ευνοούν την ανάπτυξη χειμερινών και θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Δεν υπάρχουν ποτάμια με σταθερή ροή, αλλά υπάρχουν γύρω στις 70 πηγές. Επίσης, έχει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Χαρακτηρίζεται ως το βουνό των Κενταύρων. Η πηλιορείτικη αρχιτεκτονική είναι μοναδική και ιδιαίτερη και για αυτό προστατεύεται με ΠΔ. χαρακτηριστικό στοιχείο της αρχιτεκτονικής είναι η πηλιορείτικη πλάκα που εξορύσσεται από τα τοπικά λατομεία. Πολλοί από τους οικισμούς έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος, που ελκύουν επισκέπτες είναι τα πολλά αρχοντικά, οι εκκλησίες, οι ΙΜ, οι κρήνες, τα γεφύρια. Το Πήλιο επιπλέον έχει καλό επίπεδο υποδομών. Διαθέτει χιονοδρομικό κέντρο και το τρενάκι που είναι σημαντικοί πόλοι έλξης. Υπάρχουν αρκετά κέντρα υγείας, γυμναστήρια, γήπεδα, βιβλιοθήκες, μουσεία, πνευματικά/πολιτιστικά κέντρα, μνημεία. Τα καταλύματα της περιοχής είναι πολύ ικανοποιητικά. Υπάρχουν ξενοδοχεία από ένα έως πέντε αστέρια, παραδοσιακά καταλύματα και καταλύματα. Τα ξενοδοχεία έχουν τις απαραίτητες εγκαταστάσεις και προσφέρουν υπηρεσίες για την ανάπτυξη του αθλητικού, συνεδριακού τουρισμού και του τουρισμού ευεξίας. Λειτουργεί ΧΥΤΑ για την διαχείριση των απορριμμάτων. Τα προβλήματα της περιοχής παρουσιάζονται κυρίως στον ορεινό δίκτυο, στην ηλεκτροδότηση, στην ύδρευση. Το πρόβλημα οξύνεται όταν η τουριστική δραστηριότητα είναι εντονότερη. Απαιτείται βελτίωση του οδικού δικτύου για καλύτερες μετακινήσεις και επιδιόρθωση στις φθορές των δικτύων ύδρευσης και ηλεκτροδότησης (Παπαδοπούλου, 2014).

(<http://www.discoverpelio.com/>, στην Καραγιάννη, 2016. Πετράκος, 2010. Γιαλίδη, 2013. Κλείτσος, 2014. Νταφλούκα, 2015).

Οι περισσότεροι επισκέπτες του Πηλίου για το έτος 2018 είναι από τα Βαλκάνια. Ενώ βρίσκεται και στις προτιμήσεις Ισραηλινών, Γάλλων, Γερμανών, Βέλγων, Πολωνών, Ιταλών, Άγγλων, Ολλανδών και Αυστραλών τουριστών. Με μεμονωμένες περιπτώσεις επισκεπτών από Καναδά, Ιαπωνία και Αζερμπαϊτζάν. Οι Έλληνες τουρίστες είναι λιγότεροι σε σύγκριση με άλλα χρόνια. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι από τη Θεσσαλονίκη, την Αθήνα και τη Λάρισα. Τον Αύγουστο η πληρότητα στα τουριστικά καταλύματα έφτασε από το 80% ως και το 95% τα σαββατοκύριακα, τον Ιούλιο έφτανε το 70% και μικρότερα ποσοστά τον Ιούνιο και την άνοιξη. Οι πιο δημοφιλείς μέρες των καλοκαιρινών διακοπών ήταν οι Παρασκευές και τα σαββατοκύριακα (Μαρούγκα, 2018α., 2018β). Το Πάσχα το Πήλιο και περισσότερο η Μακρινίτσα ήταν η δεύτερη δημοφιλέστερη επιλογή διακοπών των Ελλήνων, με το τρενάκι να τραβάει ιδιαίτερα την προσοχή των τουριστών (Υδραίου, 2018γ, 2018ε). Το χειμώνα το χιονοδρομικό προσέλκυσε περίπου 10.000 άτομα. Τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά και τα Φώτα η πληρότητα έφτασε το 90% στις Πορταριά, Μακρινίτσα και 70% στο υπόλοιπο Πήλιο. Οι επιβάτες του Μουτζούρη έφτασαν τους 20.000, αριθμός που ξεπερνάει τα προηγούμενα έτη. Παρατηρείται εποχικότητα στο Πήλιο, όμως και τους υπόλοιπους οι αφίξεις τουριστών είναι αρκετές. Στοιχεία που προσελκύουν επισκέπτες είναι οι παραδοσιακοί οικισμοί, το τοπίο, ο συνδυασμός βουνού-θάλασσας, οι διαδρομές πεζοπορίας, η ηρεμία της φύσης, οι δραστηριότητες χιονοδρομίας και οι θαλάσσιες δραστηριότητες και οι καλές προσφορές των επαγγελματιών. (Υδραίου, 2018β. “Ειδυλλιακά Χριστούγεννα στο Πήλιο”, 2017. “Έκατοντάδες επισκέπτες απόλαυσαν το χιόνι στα Χάνια”, 2018. Αύξηση ρεκόρ της κίνησης στο Τρενάκι του Πηλίου”, 2018. “Ο Μουτζούρης γοήτευσε τους Αυστραλούς”, 2017. Υδραίου, 2018α).

Η γαστρονομία του Πηλίου είναι μοναδική και ιδιαίτερη. Οι γευστικές προτάσεις είναι πολλές, με τα υλικά να είναι τοπικής παραγωγής. Με κάποια από τα τοπικά προϊόντα (φιρίκι, μήλα Ζαγοράς) να προστατεύονται ως ΠΟΠ (Εντυπωσίασε το Zagorin”, 2018. “Το βραβείο Ανώτερης Γεύσης στο Πετιμέζι ZAGORIN”, 2018). Σε όλους τους οικισμούς του Πηλίου διεξάγονται κάθε χρόνο διάφορα φεστιβάλ, θρησκευτικές εορτές, γιορτές τοπικών προϊόντων (πχ γιορτή μήλου, κάστανου), έθιμα (πχ Μάηδες, πηλιορείτικος γάμος), παραδοσιακοί χοροί, συναυλίες και άλλα πολιτιστικά και

καλλιτεχνικά γεγονότα, συνέδρια, εκθέσεις και σεμινάρια (πχ βοτανολογίας). Ακόμη κάθε Κυριακή, με τη βοήθεια των συλλόγων, οργανώνονται και πεζοπορίες στη φύση. Με όλα αυτά τα ειδικά γεγονότα προωθούνται οι ειδικές μορφές τουρισμού, κυρίως ο ορεινός τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο αθλητικός τουρισμός, ο συνεδριακός, ο θαλάσσιος και ο πολιτιστικός. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται προσπάθεια για διεξαγωγή δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με τη φύση, την άθληση και την πνευματικότητα (πχ γιόγκα, δημιουργική γραφή, εικαστική ψυχοθεραπεία). Προωθώντας έτσι και τον τουρισμό ευεξίας. με τη συμβολή και τις δράσεις των πολιτιστικών και αθλητικών συλλόγων της περιοχής, προωθούνται τα τοπικά προϊόντα, διατηρούνται οι παραδόσεις, ενδυναμώνεται η τοπική ταυτότητα και καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια για την προβολή της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια, το Πήλιο ακόμα με σκοπό να προβληθεί τουριστικά συμμετέχει σε ελληνικές και διεθνείς εκθέσεις. Ειδικά το 2018, συμμετείχε NOTOS EXPO 2017 για τον εναλλακτικό τουρισμό, στη Ναύπακτο, στις εκθέσεις Βρυξελλών, Ισραήλ και Βουλγαρίας, Γερμανίας, Παρισιού, Αγγλίας στο GREEK TRAVEL SHOW και στην έκθεση «Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΓΕΥΣΕΩΝ – ΕΛΛΑΔΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΟΙΝΟΣ – ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ» της Αθήνας. Ο στόχος ήταν τα προβληθούν όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Πηλίου, ο φυσικός πλούτος, η πολιτιστική κληρονομιά, η γαστρονομία, τα τοπικά προϊόντα και οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού που προσφέρει το Πήλιο. Συμπληρωματικά, έχουν αρχίσει να προγραμματίζονται ταξίδια εξοικείωσης των ξένων δημοσιογράφων στο Πήλιο (press trips), ώστε να καλυφθεί η περιοχή και να προβληθούν όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της στην τουριστική αγορά.

Οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται στο Πήλιο αφορούν:

- τον ορεινό τουρισμό (πεζοπορία, ορειβασία, ποδηλασία, αναρρίχηση και κατάβαση βράχου, τοξοβολία, ιπασία)
- το τουρισμό περιπέτειας (Flying fox, αγώνες μηχανών enduro, αυτοκινήτων 4X4, αναβάσεις),
- τον οικοτουρισμό (παρατήρηση χλωρίδας και πανίδας, απόλαυση του τοπίου και του ευνοϊκού κλίματος, συλλογή βοτάνων),
- τον πολιτιστικό τουρισμό και τον θρησκευτικό (παρακολούθηση ειδικών γεγονότων, επισκέψεις σε ΙΜ και εκκλησίες, μνημεία, συμμετοχή σε

θρησκευτικά πανηγύρια, συμμετοχές σε μαθήματα εκμάθησης μαγειρικής και παραδοσιακών χορών),

- τον θαλάσσιο (ιστιοσανίδα, ιστιοπλοΐα, θαλάσσιο σκι, παραπέντε, κανό, υποβρύχιες εξερευνήσεις, ποδήλατο θαλάσσης),
- τον γαστρονομικό (παραδοσιακά προϊόντα, γιορτές παραδοσιακών προϊόντων, μαθήματα μαγειρικής). Ο γαστρονομικός τουρισμός λειτουργεί κυρίως συμπληρωτικά με τις άλλες μορφές τουρισμού.
- τον γαμήλιο τουρισμό (διοργάνωση γαμήλιων τελετών από ζευγάρια του εξωτερικού, αλλά και από Έλληνες, εορτασμός επαπειών με το τρενάκι του Πηλίου)
- τον τουρισμό ευεξίας (σεμινάρια, δραστηριότητες ευεξίας, πεζοπορία στη φύση, διατροφή και περιποίηση, βιοματικά εργαστήρια, εικαστική ψυχοθεραπεία)
- τον συνεδριακό τουρισμό
- και τον αγροτουρισμό, που είναι λιγότερο ανεπτυγμένος από τους υπόλοιπους

Όπως προκύπτει από την ανάλυση το Πήλιο έχει αρκετά πλεονεκτήματα, όπως την σχετικά εύκολη πρόσβαση, την καλή γεωγραφική θέση, καλές υποδομές, ποικιλομορφία τοπίου, ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, πλούσιο φυσικό περιβάλλον και ενδιαφέρουσα πολιτιστική κληρονομιά, ικανοποιητικές προσφερόμενες τουριστικές υπηρεσίες, ικανοποιητικό ξενοδοχειακό δυναμικό, ιδιαίτερη τοπική κουζίνα, πρόθυμο εργατικό δυναμικό, φιλόξενη τοπική κοινωνία, υψηλά ποσοστά β' κατοικίας. Το Πήλιο είναι επίσης ένας ήδη γνωστός και δημοφιλής προορισμός, που αφήνει ικανοποιημένους τους επισκέπτες της. Ακόμη, οι προσπάθειες για τουριστική προβολή είναι περισσότερο συστηματικές. Τα μειονεκτήματα της περιοχής είναι η εποχικότητα στη ζήτηση. Η μικρή ένταση στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. ακόμα, δεν υπάρχουν πλήρης σχεδιασμός δικτύωσης των μορφών, ώστε να δημιουργούνται ελκυστικά τουριστικά πακέτα. Άλλα μειονεκτήματα είναι τα προβλήματα στο ορεινό δίκτυο, στα δίκτυα ύδρευσης και ηλεκτροδότησης, η έλλειψη εμπειρίας, η έλλειψη στήριξης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό, οι λιγοστές εναέριες πτήσεις του αεροδρομίου, η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ φορέων, υπεύθυνων σχεδιασμού, τοπικών επιχειρήσεων, κοινωνίας και συλλόγων-συνεταιρισμών.

Κάποιες από τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη της ειδικών μορφών τουρισμού στο Πήλιο είναι η συνεχόμενη στροφή προς τον εναλλακτικό τουρισμό, τάση για αναζήτηση οικονομικότερων πακέτων διακοπών, τα επενδυτικά προγράμματα της ΕΕ, η αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου, και οι διάφορες αναξιοποίητες εγκαταστάσεις. Στις απειλές εντάσσονται η υποβάθμιση φυσικών πόρων από τη μη επαρκή προστασία τους, οι φυσικές περιβαλλοντικές απειλές, οι ανθρωπογενείς περιβαλλοντικές απειλές, η κλιματική αλλαγή, οι τάσεις εγκατάλειψης του νεανικού πληθυσμού, η απουσία επαγγελματικής παροχής συμβουλών από μία καλά οργανωμένη υπηρεσία Marketing και η ανταγωνιστικότητα που επικρατεί στην τουριστική αγορά.

Για το Πήλιο έχουν σχεδιαστεί αρκετές στρατηγικές μάρκετινγκ. Η Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας και το Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας είναι δύο από αυτές. Οι στρατηγικές αυτές έχουν κοινούς στόχους. Για παράδειγμα την αύξηση τουριστών, τη διάχυση τουριστικού ρεύματος. Την αντιμετώπιση της εποχικότητας, Την αύξηση των διανυκτερεύσεων. Την αξιοποίηση πόρων & συγκριτικών πλεονεκτημάτων Πηλίου για την ανάπτυξη πολλών τουριστικών προϊόντων. Τον σχεδιασμό τουριστικών προϊόντων για να ικανοποιηθούν περισσότερες ανάγκες και ενδιαφέροντα. Τον σχεδιασμό δικτύου τουρισμός-φύσης-πολιτισμός. Την προώθηση και ανάδειξη τοπικών προϊόντων. Την προβολή του τουριστικού προϊόντος στη εγχώρια και διεθνή αγορά. Ενώ διαφορές εντοπίζονται κυρίως στις προτεινόμενες δικτυώσεις των προορισμών, για την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού. επίσης, το δεύτερο σχέδιο μάρκετινγκ επειδή έγινε αρκετά έτη αργότερα από το πρώτο προτείνει ακόμα πιο συγκεκριμένες στρατηγικές, εμπλουτίζοντας τη Μελέτη Θεσσαλίας. Οι πολιτικές τουρισμού που δίνουν χωρικές κατευθύνσεις είναι τα ΕΠΧΣΑΑΤ, ΠΧΠ, RIS3, ΠΕΠ, και η Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας. Παρατηρείται μια γενική συνοχή των πολιτικών μεταξύ τους. Προτείνουν στρατηγικές για την τουριστική ανάπτυξη και συμπληρωματικές κατευθύνσεις, που πλαισιώνουν τον τουρισμό.

Εξετάζοντας έτσι τις επιμέρους πολιτικές τουρισμού, που δίνουν με τις κατευθύνσεις τους το βασικό πλαίσιο ανάπτυξης για να εφαρμόσουμε προγράμματα δράσεων. Και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες, τις ελλείψεις, τις ανάγκες του Πηλίου ως ορεινού όγκου, που απαιτούν προσεκτική διαχείριση και μέριμνα. Καθώς και τα ισχυρά χαρακτηριστικά του Πηλίου, σχεδιάστηκε μια στρατηγική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με χρονικό ορίζοντα δέκα ετών. Κατά τα πρώτα πέντε έτη

απαιτείται έλεγχος για την αποδοτικότητα των προτεινόμενων ενεργειών. Αν η στρατηγική επιφέρει θετικά αποτελέσματα κρίνεται αποτελεσματικής και τότε μπορεί να συνεχιστεί η εφαρμογή της για τα επόμενη έτη.

Το αναπτυξιακό όραμα της περιοχής αφορά τον σχεδιασμό μια ισχυρής ταυτότητας, που βασίζεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Πηλίου και ενδυναμώνει τις υφιστάμενες ειδικές μορφές τουρισμού. Η στρατηγική στηρίζεται στον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, στην διαφοροποίηση του, ώστε το Πήλιο να γίνει πιο ανταγωνιστικός προορισμός και να ελκύει περισσότερους τουρίστες όλες τις εποχές του χρόνου. Λόγω της ιδιαιτερότητας της περιοχής και της ευθραυστότητας που παρουσιάζει ως ορεινή, η υιοθέτηση ενός ήπιου, ελεγχόμενου τουριστικού προτύπου, όπως αυτού των ειδικών μορφών είναι η πλέον ορθότερη επιλογή για να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα η βιωσιμότητα της περιοχής. Η δικτύωση του τουρισμού με τον πολιτισμό και τον πρωτογενή τομέα. Η ενθάρρυνση των συμμετοχικών διαδικασιών σχεδιασμού. Η σύνδεση των τουριστικών επιχειρήσεων, των αγροτουριστικών/πολιτιστικών/αθλητικών συλλόγων-συνεταιρισμών, των τουριστικών πρακτορείων, των φορέων διαχείρισης, και της τοπικής κοινότητας, η δικτύωση των λιμένων αναψυχής Πηλίου, Βόλου, Σποράδων. Η βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών. Η προώθηση των τοπικών προϊόντων. Η αναβάθμιση των τουριστικών καταλυμάτων. Οι προγραμματισμένες δράσεις προβολής. Η βελτίωση των υποδομών, που παρουσιάζουν ελλείψεις και χρήζουν άμεσης αναβάθμισης. Η χάραξη ενός ολοκληρωμένου περιηγητικού δικτύου. Η δημιουργία ενός συντονιστικού τουριστικού οργάνου. Ο προγραμματισμός ενός ημερολογίου που θα συντονίζονται όλες οι εκδηλώσεις της περιοχής είναι κάποια από τα μέτρα που προτείνονται, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω η τουριστική δραστηριότητα του Πηλίου. Επιθυμητά αποτελέσματα όλων των προτεινόμενων δράσεων είναι να αυξηθεί η τουριστική κίνηση, να αντιμετωπιστεί η εποχικότητα, να αυξηθεί ο μέγιστος όρος διανυκτερεύσεων των επισκεπτών, και να διαχέεται καλύτερα το τουριστικό ρεύμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.**Ελληνική Βιβλιογραφία.**

Armonia Yoga & Meditation Center, (2018). *The Summer Yoga & Botany Retreat*, Διαθέσιμο στο <https://www.yogarmonia.com/2018/06/07/880/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/12/2018.

Αλομόνος, Ο., (2010). *Εναλλακτικός τουρισμός, προοπτικές ανάπτυξης και αειφορίας στην Ελλάδα*. Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης.

Ανδρέου, Α., & Θωμολλάρη, Ι., (2006). *ΕΞΕΛΙΞΗ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2000-2014. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΤΕΙ Πάτρας, Πάτρα.

Ανδριώτης, Κ., (2003). Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του, *Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Περιβάλλοντος*, 115, 139-154.

Αποστολοπούλου, Ι., (2013). *ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ Πρόταση Χωρικής Ανάπτυξης ενός Ανταγωνιστικού Δικτύου Λιμένων Προορισμών Στην Ελλάδα*, Δημοσιευμένη διπλωματική εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Δημοσιευμένη διπλωματική εργασία.

Αρβανίτη, Α., (2011). *Δημιουργία χώρου αναψυχής και περιπατητικών διαδρομών στη Νέα Κερασούντα, Ν. Πρέβεζας*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Αρχιτεκτονικής Τοπίου, ΤΕΙ Καβάλας, Δράμα.

Αργύρη, Δ., & Πετρίδου, Α., (1999). *Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΣΣΟΕ, ΣΟΕ, ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι.

Ασπιώτης, Γ.Ν., (2005). *Οικοτουρισμός και Αειφορία- η ανάπτυξη τους στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην περιοχή του Ζαγορίου*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο.

Βαβίζος, Γ., (1996). *Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη της χερσονήσου της Μαγνησίας*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Ανακτήθηκε από το www.magnesia.gr/SXAM/Afasi/Ch9Vers1.doc

Βαρβαρέσος, Σ., (2000). *Τουρισμός. Οικονομικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Προπομπός.

Βελισσαρίου, Ε., (2000). *Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*, Τόμος Δ', Πάτρα: ΕΑΠ

Βισβίκη, Α., (2017). *Συνεδριακός τουρισμός: Μελέτη περίπτωσης ο Βόλος και το Πήλιο*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΔΠΜΣ- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού, ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, ΠΘ, Βόλος.

Γεωργαλά, Σ., (2009). *Μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Λογιστικής, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Γιαλίδη, Π., (2013). *ΣΕΝΑΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ, Αθήνα.

Γκάτσης, Ε., (2015). *Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος.

Γκουβέρος, Δ., (2010). *Ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο.

Γουρνιανάκη, Γ., (2008). *Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ & ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ-SPA ΣΤΟΝ Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης. Ηράκλειο.

Δασκαλάκη, Μ., & Μακράκη, Ε., (2005). *Χειμερινός τουρισμός*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο.

Δημητρίου, Μ., (2013). *Τουριστικό περίπτερο στον οικισμό Μηλεών*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.

Δήμος Ζαγοράς-Μουρεσίου, (2016, Ιούλιος 19). Πρόγραμμα: "2016 - Πολιτιστικό & Αθλητικό Καλοκαίρι", Διαθέσιμο στο <http://www.dimos-zagoras-mouresiou.gr/news/programma-2016-politistiko-athlitiko-kalokairi>, Τελευταία Πρόσβαση 10/11/2018.

Δολόγλου, Ν., (2008). *ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΑΝΑΓΚΕΣ-ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ*.

Επιτροπάκης, Μ., (2011). *Οι κοινωνικές επιδράσεις του τουρισμού στην Ελλάδα*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο.

Ζάττας, Γ., (2018, Σεπτέμβριος 10). *Δάμασαν τα «άλογα» & πρόσφεραν πλούσιο θέαμα*, Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμος, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/309375-damasan-ta-aloga-prosferan-ploysio-theama-photos.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ηλιάκη, Κ., (2018). *Βόλτα στα γραφικά χωριά του Πηλίου: Από την κοσμοπολίτικη Πορταριά στη γραφική Μακρινίτσα*, CNN Greece, Διαθέσιμο στο <https://www.cnn.gr/taksidi/ellada/story/113306/volta-sta-grafika-xoria-toy-piliou-aro-tin-kosmopolitiki-portaria-sti-grafiki-makrinitsa>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Καλαϊτζίδου, Μ., (2014). *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ*, Δημοσιευμένη Πτυχιακή Εργασία. Τμήμα Διοίκησης και Επιχειρήσεων, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τ.Ε.Ι Κρήτης. Ηράκλειο.

Καμπίσιου, Ε., (2010). *Αγροτουρισμός και Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, Μελέτη περίπτωσης «Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί Θεσσαλίας»*, Δ.Π.Σ.- ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, Σχολή επιστημών και Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χίος.

Καραγιάννη, Α., (2016). *ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΥΕΞΙΑΣ ΜΕ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΤΟΠΙΟ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Δ.Π.Μ.Σ.- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού, ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, ΠΘ, Βόλος.

Καρνάβα, Δ., (2017). *Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΕΙΔΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία. Δ.Π.Μ.Σ. Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού. ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Κλείτσος, Ν., (2014). *Αγροτουρισμός και τοπική ανάπτυξη: Η περίπτωση της περιοχής του Δήμου Ν. Πηλίου*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Κατ/ση Γεωπονίας & Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής. ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.

Κοινοφελές Ίδρυμα Αγγελίνη-Χατζηνίκου Non-Profit Foundation Angelinis Hadjinikos (2018), Φεστιβάλ Χόρτου, Διαθέσιμο στο <http://horto.net/greek/%CF%86%CE%B5%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%20%CF%87%CF%8C%CF%81%CF%84%CE%BF%CF%85/index.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας Π., (2001). *Τουρισμός και Αναψυχή*, Αθήνα: Κριτική.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γκρίμπα, Ε., (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: Κριτική.

Κομίλης, Π., & Βαγιόνης, Ν. (1999). *Τουριστικός Σχεδιασμός*, Αθήνα: Προπομπός.

Κοντολάτος, Μ., (2016). *Ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ*, Δημοσιευμένη πτυχιακή εργασία Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Τουριστικών Επαγγελμάτων, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα.

Κουλέτσιου, Ν., (2018α). 100 χρόνια ZAGORIN ~ Επέτειος & γλέντι για την ίδρυση του Συνεταιρισμού την Κυριακή 21.10, Διαθέσιμο στο <http://www.volosevents.gr/2018/10/100-zagorin-2110.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/12/2018.

(2018β). "Μουσικό Χωριό 2018" στον Άγιο Λαυρέντιο Πηλίου 16/07 - 27/08, Διαθέσιμο στο <http://www.volosevents.gr/2018/05/2018-1607-2708.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/12/2018.

(2018γ). 16η Γιορτή Κάστανου στο Ξορούχι Πηλίου, Παρασκευή 26 ~ Κυριακή 28 Οκτώβρη, Διαθέσιμο στο <http://www.volosevents.gr/2018/10/16-26-28.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/12/2018.

(2018δ, Αύγουστος). Armonia Nature Yoga retreats στο Λαύκο Πηλίου την Παρασκευή 17/08 - 21/08, Διαθέσιμο στο <http://www.volosevents.gr/2018/04/armonia-nature-yoga-retreats-1708-2108.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/12/2018.

- Κουτάντου, Α., (2015). *Αξιοποίηση παραλιών ως τουριστικό προϊόν- μορφές θαλάσσιου τουρισμού*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Κρήτης.
- Κραβαρίτης, Ν., (1992). *Επαγγελματικός τουρισμός. Οργάνωση συνεδρίων στα ξενοδοχεία*, Αθήνα: Interbooks.
- Κραβαρίτης, Ν., & Παπαγεωργίου, Α., (2007). *Επαγγελματικός τουρισμός - εκθέσεων - - κινήτρων - επιχειρηματικών ταξιδιών, Οργάνωση Συνεδρίων*, Αθήνα: Interbooks.
- Κρικιγιάννη, Ε., & Σαλονικίδου, Β., (2013). *Διερεύνηση δυνατοτήτων προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού με παράλληλη αξιοποίηση των φυσικών πόρων ως παράγοντα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και αναψυχής. Η περίπτωση της Σαμοθράκης*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.
- Λαγός, Δ., (2005). *Τουριστική Οικονομική*, Αθήνα: Κριτική.
- Λάμπη, Ε., (2016). *Μάρκετινγκ του Τόπου: η περίπτωση του Δήμου Βόλου*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΔΠΜΣ, ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, ΠΘ, Βόλος.
- Λυγίζου-Κάρλου, Ι., (2015). *Πολιτιστικός Τουρισμός στην Άνδρο*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.
- Μαντά, Ε., (2011). *Ορεινός τουρισμός και χειμερινός τουρισμός στην Αράχωβα*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Λογιστικής, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Πειραιά.
- Μαραγκάκης, Δ., & Κτενιαδάκης, Α., (2007). *Συμμετοχικός Αγροπολιτιστικός Τουρισμός*, Δημοσιευμένη πτυχιακή εργασία.
- Μαρούγκα, Κ., (2017, Δεκέμβριος 27). Χιλιάδες κόσμου στον Βόλο και στο Πήλιο, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/283266-xiliades-kosmoy-ston-bolo-kai-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Μαρούγκα, Κ., (2018α, Ιούλιος, 30) Υψηλά ποσοστά πληρότητας στο βουνό των Κενταύρων, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/305456-ypshla-pososta-plhrothtas-sto-boyno-twn-kentayrwn.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018
- (2018β, Αύγουστος 27). Υψηλές πληρότητες στο Πήλιο και την τελευταία εβδομάδα του Αυγούστου, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/307767-ypshles-plhrothtes-sto-phlio-kai-thn-teleytaia-ebdomada-toy-aygoystoy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Μαρούλης, Α., (2012). *ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία. MBA Tourist management, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Πειραιά.
- Μαυρουδάκης, Κ., (2010). *ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΖΑΓΟΡΑΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΠΗΛΙΟΥ*,

Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού, Σχολή Αγρονόμων & Τοπογράφων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Μοίρα, Π., & Παρθένης, Σ., (2011). *Πολιτισμικός-Βιομηχανικός Τουρισμός*. Αθήνα: Ανοικτή Βιβλιοθήκη.

Μόσιου, Ι., (2017). *Ο αρχαιολογικός τουρισμός στη Μαγνησία. Η δυναμική συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία. ΠΜΣ- Ευρωπαϊκές Σπουδές στην Περιφερειακή Ανάπτυξη. ΤΜΧΠΠΑ Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ.

Μυλωνά, Χ., (2013). *Ο αγροτουρισμός ως κεντρικός άξονας ανάπτυξης της Ελληνικής Υπαίθρου*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΠΜΣ-Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος. ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.

Νταφλούκα, Χ., (2015). *Περιηγητικός Οδηγός Πηλίου*, Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.

Πάντου, Π., (2010). *Ο χειμερινός-χιονοδρομικός τουρισμός στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Παρνασσού*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Διοίκησης Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων. ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι.

Παπαδημάτου, Α. & Ρόκος, Δ., (2001). *Βιώσιμη και Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου*, 3ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου: Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις Ορεινές Περιοχές, Θεωρία και Πράξη.

Παπαδοπούλου, Α., (2014). *Ο ΒΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΛΙΟ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Λογιστικής, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΤΕΙ Πειραιά.

Παπαθανασίου-Zuhrt, Δ., & Σκούλτσος, Σ., (2014). 11^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τα σύγχρονα πολιτιστικά προϊόντα, χρήσεις της κληρονομιάς και της παράδοσης και παραγωγή της τοπικότητας ως μέσο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τουριστικών προορισμών. Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Επιμ.), Πρόγραμμα επικαιροποίησης γνώσεων αποφοίτων ΑΕΙ στην Οργάνωση, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και στην Προώθηση Τουριστικών Προορισμών (σελ. 1- 61).

Πατέλης, Ν., (2015). *Ο εναλλακτικός τουρισμός και η συμβολή του στην ανάπτυξη. Η περίπτωση του Νομού Μαγνησίας*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή, ΠΘ, Βόλος.

Πετράκος, Γ., (επιμελ.) (2010). *Ανάπτυξη Μεθοδολογίας για την Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας Τουριστικής Ανάπτυξης του Πηλίου και των Βορείων Σποράδων*, Βόλος. Ανακτήθηκε από το <http://eclass.uth.gr/eclass/>

Σαμαρά, Φ., (2008). *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη σε ορεινή περιοχή: Η περίπτωση του Δήμου Ολύμπου και της κοινότητας Καρυάς*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία.

Π.Μ.Σ.Ειδίκευσης-Προστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ.

Στεπανιάν, Σ., & Τουζόβα, Χ., (2013). *ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ/ Tourism development in the Prefecture of Thessaloniki and Chalcidice*, Δημοσιευμένη Πτυχιακή Εργασία. Τμήμα Λογιστικής, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, ΑΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Σφακιανάκης, Μ., (2000). *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Σωτηριάδης, Μ., & Φαρσαρή, Ι., (2009). *Σχεδιασμός management και marketing-Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα: Interbooks.

Τζαβέλλος, Ν., (2016). *Η εφαρμογή του e-marketing στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Η περίπτωση του Πηλίου*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία. Δ.Π.Μ.Σ.- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού, ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, ΠΘ, Βόλος.

Τζαμάκου, Ε. (2007). *ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ – Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ*. Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Σχολή Επιστημών της Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χίος

Τόλια, Ε., (2017). *ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Ο ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ ΩΣ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ*, Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Εργασία, Π.Μ.Σ. Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Ε.Α.Π.

Τσάρτας, Π., (1996). *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό*, Αθήνα: Εξάντας.

Τσίντζου, Β., (2010). *ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΣΔΟ ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι.

Υδραίου, Γ., (2017). *Ρομαντική επέτειος γάμου με το Τρενάκι του Πηλίου*, Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/281394-romantikh-epeteios-gamoy-me-to-trenaki-toy-phlioy-eikones.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 15/11/2018.

Υδραίου, Γ., (2018α, Οκτώβριος 08). *Κάστανα Πηλίου στην Ιταλία*, Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/312047-kastana-phlioy-sthn-italia.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

(2018β, Ιανουάριος 04). *Μεγάλη επισκεψιμότητα στη Μαγνησία*, Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/284006-megalh-episkepsimothta-sth-magnhsia.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

(2018γ, Απρίλιος 03). *Πασχαλινός προορισμός το Πήλιο*, Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/293721-pasxalinos-proorismos-to-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

(2018δ, Απρίλιος 26). *Πόλος έλξης ο βιότοπος του Βόρειου Πηλίου*, Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμο, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Velestino/295910-polos-el3hs-o-biotopos-toy-boreioy-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

(2018ε, Απρίλιος 11). Πόλος έλξης το τρενάκι του Πηλίου, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/294326-polos-el3hs-to-trenaki-toy-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

ΦΙΛΟΤΗΣ-Τράπεζα Στοιχείων για την Ελληνική Φύση, (πρόσβαση στις 05/09/2018). Διαθέσιμο στο <https://filotis.itia.ntua.gr/info/>. Τελευταία Πρόσβαση στις 05/09/2018.

Χαλέβας, Κ., (2015). *Πολιτιστικό προφίλ και Μάρκετινγκ/Branding της περιοχής Βόλου. Μελέτη της Αργούς ως πολιτιστική διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης*, Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ και ΤΟΕ, ΠΘ, Βόλος.

Χάνου, Ε., (2017, Δεκέμβριος 27). Πόλος έλξης οι χιονισμένες πίστες του Χιονοδρομικού Πηλίου, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/305093-sthnoyn-kalybia-stoys-agiouy-saranta-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Χάνου, Ε., (2018α, Ιούλιος 26). Στήνουν καλύβια στους Αγίους Σαράντα Πηλίου, *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/305093-sthnoyn-kalybia-stoys-agiouy-saranta-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

(2018β, Μάιος 11). Ανοιξε τις πύλες του το νέο Συνεδριακό Κέντρο Βόλου [photos], *Καθημερινή Εφημερίδα Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/297448-anoi3e-tis-pyles-toy-to-neo-synedriako-kentro-boloy-photos.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 15/11/2018.

Χαρακίδα, Ε., (2005). Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΚΑΤΩ ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑΣ ΘΕΡΜΟΥ ΑΙΤ/ΝΙΑΣ–ΓΕΦΥΡΑΣ ΑΡΤΟΤΙΒΑΣ, *Δημοσιευμένη διατριβή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης*, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών: Οικολογία-Διαχείριση και προστασία περιβάλλοντος, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.

Χριστοπούλου, Ο., & Φεζοπούλου, Ε., (2006). Σχεδιασμός και οργάνωση του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και η συμβολή του στην αυτοχρηματοδότηση της λειτουργίας τους, *Πρακτικά 9ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας «Η Οικονομία και η Κοινωνία μπροστά στις Νέες Προκλήσεις του Παγκόσμιου Αγροτροφικού Συστήματος»*, Ανακτήθηκε από το <https://student.cc.uoc.gr/uploadFiles/>

Ψυχούλη, Ε., (2016. Αύγουστος 12). Η Ελένη Ψυχούλη μάς συστήνει τις παραλίες του Πηλίου. *olivemagazine.gr*, Διαθέσιμο στο <https://www.olivemagazine.gr/> Τελευταία Πρόσβαση στις 10/11/2018.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Andonovski, V., (2014). TOURISM AND MOUNTAIN DEVELOPMENT 旅游与山地发展, *International Symposium on Mountain Economy*, 6-8 Μάιος 2014: Guizhou University of Finance and Economics (GUF), Guiyang PRC. Ανακτήθηκε από το www.fao.org/

- Angelevska-Najdeska, K., & Rakicevik, G., (2012). Planning of sustainable tourism development, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 44, 210-220. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.05.022
- Antonakakis, N., Dragouni, M, Filis, G., (2015). How strong is the linkage between tourism and economic growth in Europe?, *Economic Modeling*, 44,142-155. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Arslaner, E., & Erol, G. (2017). Alternatif Turizmin Bazı Türleri Üzerine Bir Değerlendirme (An Evaluation on Some Types of Alternative Tourism), *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 422-438. DOI:10.21325/jotags.2017.158
- Aslimoski, P., & Gerasimoski, S., (2012). Food and nutrition as tourist phenomenon, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 44, 357-362 . Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Ayres, R., (2000). Tourism as a passport to development in small states: reflections on Cyprus, *International Journal of Social Economics*, 27:2, 114-133. <https://doi.org/10.1108/03068290010308992>
- Baloglu, S., & Mangaloglu, M., (2001). Tourism Destination Image of Turkey, Egypt, Greece, and Italy as perceived by US-based Tour Operator and Travel Agents, *Tourism Management*, 22:1, 1-9. DOI 10.1016/S0261-5177(00)00030-3.
- Barros, C.P., Butler, R., Correia, A., (2010). The length of stay of golf tourism. A survival analysis, *Tourism Management*, 31, 13-21. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Barrow, M., (2013). *The Mountain Environment: Tourism and Mountains*, <http://www.primaryhomeworkhelp.co.uk/mountains/tourism.htm>, Τελευταία Πρόσβαση στις 13/12/2018.
- Barry, K., (2012). Women Empowerment and Community Development through Ecotourism, *Capstone Collection*, 2579, 1-49. Ανακτήθηκε από το <http://digitalcollections.sit.edu/capstones/2579>
- Baum, T., (2015). Human resources in tourism: Still waiting for change? A 2015 reprise, *Tourism Management*, 50, 204-212. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Bentley, T.A., Page, S.G., Macky, K.A., (2007). Experiential value in branding food tourism, *Applied Ergonomics*, 38, 791-796. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Bottrill, C.G., & Pearce, D.G., (1995). Ecotourism: Towards a key elements approach to operationalising the concept, *Journal of Sustainable Tourism*, 3:1, 45-54, DOI:10.1080/09669589509510707
- Buckley, R., (1994). A Framework for Ecotourism, *Annals of Tourism Research: RESEARCH NOTES AND REPORTS*, 21:3, 661-669. Ανακτήθηκε από το wildonesniagara.org/
- Buckley, R., (2007). Adventure tourism products: Price, duration, size, skill, remoteness, *Tourism Management*, 28, 1428-1433. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

- Buckley, R. C., (2009). *Ecotourism: Principles and practices*, Wallingford: CAB International.
- Buckley, R. C., Gretzel, U., Scott, D., Weaver, D., Becken, S., (2015). Tourism megatrends, *Tourism Recreation Research*, 40:1, 59-70. DOI: 10.1080/02508281.2015.1005942
- Butcher, J., (2006). Natural Capital and the Advocacy of Ecotourism as Sustainable Development, *Journal of Sustainable Tourism*, 14:6, 629-644, DOI: 10.2167/jost610.0
- Butler, R.W., (1999). Sustainable tourism: a state-of-the-art review», In Wahad, S., Pigram, J. (ed) *Tourism, Development and Growth*, Routledge: London.
- Campbell, L.M., (1999). ECOTOURISM IN RURAL DEVELOPING COMMUNITIES, *Annals of Tourism Research*, 26:3, 534-553. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00005-5](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00005-5)
- Cater, C., (2004). Playing with risk? participant perceptions of risk and management implications in adventure tourism, *Tourism Management*, 27, 317-325. DOI: 10.1016/j.tourman.2004.10.005
- Cazes, G.H., (1989). Alternative Tourism: Reflections on an ambiguous concept, *Europäische Hochschulschriften*, 11, 117-126.
- Chang, R., Kivela, J., Mak, A. (2010). FOOD PREFERENCES OF CHINESE TOURISTS, *Annals of Tourism Research*, 37:4, 989–1011. Doi:10.1016/j.annals.2010.03.007
- Chiu, H., Lee, W., Chen, T.H., (2014). Environmentally responsible behavior in ecotourism: Antecedents and implications, *Tourism Management*, 40, 321-329. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Christopoulou, O., (2000). Alternative tourist activities in the framework of small management interventions in Pelion Mountain (Greece). *MEDIT. Journal of Economy, Agriculture and Environment*, 11:1, 46-51. Ανακτήθηκε από το <http://newmedit.iamb.it/>
- Christopoulou O., I. Papadopoulos. 2001. Winter Tourism, Development of Mountainous Areas and the Visitors' Attitudes on the Landscape Protection; the case of Pertouli ski-center. *Anatolia, An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 12:2, 153-164. DOI: 10.1080/13032917.2001.9687005.
- Christopoulou, O., & Tsachalidis, E., (2002). A contribution to the management of protected areas: comparative study of wetlands residents' opinions in Northern Greece. *International Conference: Protection and Restoration of the Environment*. 1-5 July 2002 Skiathos Island, Greece.
- Coccosis, H., & Parpairis, A., (1996). Tourism and carrying capacity in coastal areas. In G.K. Priestley and H. Coccosis (eds) *Sustainable Tourism*, 153-75, Wallingford:CAB International.
- Coghlan, A., (2006). Volunteer tourism as an emerging trend or an expansion of ecotourism? A look at potential clients' perceptions of volunteer tourism organisations, *Wiley InterScience*, 11, 225-237. DOI:10.1002/nvsm.35

- Cohen, E., (1978). The impact of tourism on the physical environment, *Annals of Tourism Research*, 5:2, 215–237, Διαθέσιμο στο:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0160738378902219>
- Cole, D., (2008). Museum marketing as a tool for survival and creativity: the mining museum perspective, *Museum Management and Curatorship*, 23:2, 177-192, DOI:10.1080/09647770701865576
- Currie, R.R., (1997). A PLEASURE-TOURISM BEHAVIORS FRAMEWORK, *Annals of Tourism Research*, 24:4, 884-897. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)00051-0](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)00051-0)
- Delisle, M., & Jolin, L., (2007). *Un Autre Tourisme Est-il Possible?: Ethique, Acteurs, Concepts, Contraintes*, Québec: Presses de l'Université du Quebec.
- Dernoi, L.A. (1981). Alternative tourism. Towards a new style in North-South relations, *International Journal of Tourism Management*, 2:4, 253-264. [https://doi.org/10.1016/0143-2516\(81\)90030-X](https://doi.org/10.1016/0143-2516(81)90030-X)
- Drakakis, P., & Papadaskalopoulos, A., (2014). Economic contribution of active sport tourism: The case of four sport activities in Messinia, Greece, *Journal of Sport & Tourism*, 19:3-4, 199-231. DOI:10.1080/14775085.2015.1070740
- Gálvez, J.C.P., Granda, M.J., López-Guzmán, T., Coronel, J.R., (2017). Local gastronomy, culture and tourism sustainable cities: The behavior of the American tourist, *Sustainable Cities and Society*, 32, 604-612. Ανακτήθηκε από το <https://scholar.google.co.uk/>
- Gazes, G., (1992), *Fondements pour un géographie du tourisme et des loisirs*, Paris: Breal.
- Geffroy, V., (2017). 'Playing with space': a conceptual basis for investigating active sport tourism practices, *Journal of Sport & Tourism*, 21:2, 95-113, DOI: 10.1080/14775085.2016.1271349
- Getz, D., (2008). Definition, evolution, and research, *Tourism Management*, 29, 403-428. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Getz, D., & Page, S.J., (2016). Progress and prospects for event tourism research, *Tourism Management*, 52, 593-631. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Goodwin, H., (1995). In pursuit of ecotourism, *Biodiversity and Conservation*, 5, 277-291. Ανακτήθηκε από το <https://link.springer.com/article/10.1007%2F00051774>
- Hamilton, J.M., Maddison, D.J., Tol, R.S.J., (2005). Climate change and international tourism: a stimulation study, *Global Environmental Change*, 15, 253-266. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Hashemi, S., M., Jusoh, S., Mohammadi, S., (2015). Influence Factors of Spa and Wellness Tourism on Revisit Intention: The Mediating Role of International Tourist Motivation and Tourist Satisfaction, *International Journal of Research*, 3:7 1-11. Ανακτήθηκε από το <https://www.semanticscholar.org/paper/Influence-Factors-of-Spa-and-Wellness-Tourism-on-%3A-Hashemi-Jusoh/f1a4794103657cf967a696d495a06a1863fcd4a>.

Healy, R.G., (1994). The 'common Pool' Problem in Tourism Landscape. *Annals of Tourism Research*, 21, 596–611. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)90122-8](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)90122-8)

Hede, A.M., & Stokes, R., (2009), NETWORK ANALYSIS OF TOURISM EVENTS: AN APPROACH TO IMPROVE MARKETING PRACTICES FOR SUSTAINABLE TOURISM, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 26:7, 656-669, DOI: 10.1080/10548400903280758

Hillel, D., Belhassen, Y., Shani, A., (2013). What Makes a Gastronomic Destination Attractive? Evidence from the Israeli Negev, *Tourism Management*, 36:1, 200-209. DOI: 10.1016/j.tourman.2012.12.006

Holm, M.R., Lugosi, P, Croes, R.R., Torres, E.N., (2017). Risk-tourism, risk taking and subjective well-being: A review and synthesis, *Tourism Management*, 63, 115-122. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Honey, M., (2009). *Ecotourism and Sustainable Tourism. Who Owns Paradise?*, Washington D.C: Island Press.

Iversen, N.M., Hem, L.E., Mehmetoglu, M., (2016). Lifestyle segmentation of tourists seeking nature-based experiences: the role of cultural values and travel motives, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 33:1, 38-66. DOI: 10.1080/10548408.2014.998359

Jewell, B., & Crotts, J.C. (2008). Adding Psychological Value to Heritage Tourism Experiences, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 11:4, 13-28, DOI: 10.1300/J073v11n04_02

Jolliffe, L., (2004). [Κριτική βιβλίου *Tasting tourism: travelling for food and drink*, του Boniface, P.] *Tourism Management*, 26, 623-637. Doi:10.1016/j.tourman.2004.02.009

Jurigová, Z., & Lencéssová, Z., (2015). Monitoring System of Sustainable Development in Cultural and Mountain Tourism Destinations, *Journal of Competitiveness*, 7:1, 35-52. <https://doi.org/10.7441/joc.2015.01.03>

Kempiak, J., Hollywood, L., Bolan, P., McMahon-Beattie, U., (2017). The heritage tourist: an understanding of the visitor experience at heritage attractions, *International Journal of Heritage Studies*, 23:4, 375-392. DOI: 10.1080/13527258.2016.1277776

Khan, M., (2003). ECOSERV-Ecotourists' Quality Expectations, *Annals of Tourism Research*, 30:1, 109-124. DOI : 10.1016/S0160-7383(02)00032-4

Kim, Y.H., Kim, M., Goh, B. (2011). An examination of food tourist's behavior: Using the modified theory of reasoned action, *Tourism Management*, 32, 1159-1165. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Kizos, T., & Iosifides T., (2009). The Contradictions of Agrotourism Development in Greece: Evidence from Three Case Studies, *South European Society & Politics*, 12:1, 59-77, DOI:10.1080/13608740601155443

Koutsouris, A., & Gaki, D., (1998). *The quest for a sustainable future: Alternative tourism as the level of development*. Proceedings of the First Global Conference on Tourism and Culture in the Sustainable Development. Athens: National Technical University of Athens.

- Lane B., & Kastenholz, E., (2015). Rural tourism: the evolution of practice and research approaches – towards a new generation concept?, *Journal of Sustainable Tourism*, 23:8-9, 1133-1156. DOI:10.1080/09669582.2015.1083997
- Lee, M., Han, H., Lockyer, T., (2012). Medical Tourism—Attracting Japanese Tourists For Medical Tourism Experience, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 29:1, 69-86. DOI:10.1080/10548408.2012.638564
- Mak A.H.N., Lumbers, M., Eves, N., (2012). Globalisation and food consumption in tourism, *Annals of Tourism Research*, 39:1, 171-196. Doi:10.1016/j.annals.2011.05.010
- Mathieson, A. & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic Physical and Social Impacts*, USA: Longman House.
- Matteo D.D., & Cavuta, G., (2016). Enogastronomic Tourism: can it mitigate the Intangibility of the Destination? Streetfood as a new Business Model for the Management of Tourist Regions: 3rd GLOBAL CONFERENCE on BUSINESS, ECONOMICS, MANAGEMENT and TOURISM, 26-28 November 2015: *Procedia Economics and Finance*, 39, 347-356, Rome, Italy. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- McIntosh, A.J., (2008). Into the Tourist's Mind: Understanding the Value of the Heritage Experience, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 8:1, 41-64. DOI: 10.1300/J073v08n01_03
- Michaud, J., Maranda, P., Lafrenière, L., Coté, G., (1994). Ethnological tourism in the Solomon Islands: An experience in applied anthropology, *Anthropologica* 36, 35-56, DOI: 10.2307/25605751
- Mirsanjari, M.M., (2012). IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL ECOTOURISM PLANNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT, *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 4:2, 85-92. Ανακτήθηκε από το <http://www.ssrn.com/link/OIDA-Intl-Journal-Sustainable-Dev.html>
- Montella, M.M., (2017) Wine Tourism and Sustainability: A Review, *Sustainability*, 113, 1-11. Doi:10.3390/su9010113
- Mowlana, H., & Smith, G., (1993). Tourism in a Global Context: The Case of Frequent Traveler Programs, *Journal of Travel Research*, 31:3, 20-27. <https://doi.org/10.1177/004728759303100304>
- Murphy A., Williams P.W., (1999): Attracting Japanese Tourists Into the Rural Hinterland: Implications for Rural Development and Planning, *Tourism Management*, 20 , 487-499.
- Nepal S.K. & Chipeniuk, R. (2006). Mountain Tourism: Toward a Conceptual Framework, *Journal Tourism Geographies*, 7:3, 313-333. <https://doi.org/10.1080/14616680500164849>
- Nowaczek A., & Smale, B., (2010). Exploring the predisposition of travellers to qualify as ecotourists: the Ecotourist Predisposition Scale, *Journal of Ecotourism*, 9:1, 45-61. <https://doi.org/10.1080/14724040902883521>
- Orams, M. B., (1995). Towards a more desirable form of ecotourism, *Tourism Management*, 16:1, 3-8. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

- Orams, M. B., (2002). Feeding wildlife as a tourism attraction: a review of issues and impacts, *Tourism Management*, 23:3, 281-293. DOI: 10.1016/s0261-5177(01)00080-2
- Page, S. J., (2003). *Tourism Management, Managing for change*, Oxford: Butterworth-Heinemann,
- Papadimitriou, D., & Gibson, H., (2008). Benefits Sought and Realized by Active Mountain Sport Tourists in Epirus, Greece: Pre- and Post-Trip Analysis, *Journal of Sport & Tourism*, 13:1, 37-60. DOI:10.1080/14775080801972056
- Pomfret, G., (2006). Mountaineering adventure tourists: a conceptual framework for research, *Tourism Management*, 27, 113-123. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Rajesh, R., (2013). Impact of Tourist Perceptions, Destination Image and Tourist Satisfaction on Destination Loyalty: A Conceptual Model, *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 11:3, 67-78. <https://doi.org/10.25145/j.pasos.2013.11.039>
- Richards, G., & Wilson, J., (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture?, *Tourism Management*, 27, 1209-1223. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Richins, H., & Hull, J., (2016). *Mountain Tourism Experiences, Communities, Environments and Sustainable Futures*, Canada: CABI International.
- Robinson, R.N.S., & Clifford, C., (2012). AUTHENTICITY AND FESTIVAL FOODSERVICE EXPERIENCES, *Annals of Tourism Research*, 39:2, 571-600. Doi:10.1016/j.annals.2011.06.007
- Robinson M., & Novelli M., (2005). Niche tourism: an introduction, στο Novelli (Επιμ.) *Niche tourism contemporary issues, trends and cases*, 1-11, Burlington: Routledge. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Rodríguez, B., Molina, J., Pérez, F., Caballero, R., (2012). Interactive design of personalized tourism routes, *Tourism Management*, 33, 926-940. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Ross, S., & Wall, G., (1999). Ecotourism: towards congruence between theory and practice, *Tourism Management*, 20, 123-132. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Scott D., & Lemieux, C., (2010). Weather and Climate Information for Tourism, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1, 146-183. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Sengel, T, Karagoz, A., Cetin, G., Dincer, F.I., Ertugral, S.M., Balik, M., (2015). Tourists' Approach to Local Food, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 195, 429-437. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>
- Sharpley, R., (2015). Ecotourism: A Consumption Perspective, *Journal of Ecotourism*, 5, 1:2. DOI:10.1080/14724040608668444
- Smith, M., & Kelly, C., (2006). Wellness Tourism, *Tourism Recreation Research*, 31(1), 1-4. <https://doi.org/10.1080/02508281.2006.11081241>.

Sormaz, U., Akmese, H., Gunesc, E., Aras, S., (2016). Gastronomy in Tourism: 3rd GLOBAL CONFERENCE on BUSINESS, ECONOMICS, MANAGEMENT and TOURISM, 26-28 November 2015: *Procedia Economics and Finance*, 39, 725-730, Rome, Italy. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Soutsas, K., Tsantopoulos, G., Arabatzis G., Christopoulou, O., (2006). Characteristics of Tourism Development in Mountainous Regions with the Use of Categorical Regression: The case of Metsovo (Greece), *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 1:1, 33-45, DOI: 10.2495/SDP-V1-N1-32-45.

Stylidis, D., Biran, A., Sit,J., Szivas, E.M., (2014). Residents' support for tourism development: the role of residents' place image and perceived tourism impacts, *Marketing & Management*, 45, 260-274. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Taylor, G.D., (1993). Community and cultural tourism, *Tourism Management*, 12:2, 146-148. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(93\)90049-Q](https://doi.org/10.1016/0261-5177(93)90049-Q)

Tosun, C., (2005). Stages in the emergence of a participatory tourism development approach in the Developing World, *Geoforum*, 36, 333-352. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Tsai, C.T., & Wang, Y.C. (2017). Experiential value in branding food tourism, *Journal of Destination Marketing & Management*, 6, 56-65. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

UNWTO, (1994). *Recommendations on Tourism Statistics*. New York: United Nations Series M.

UNWTO, (χωρίς ημ/νία) Rural and Mountain Tourism, <http://marketintelligence.unwto.org/content/rural-and-mountain-tourism>, Τελευταία Πρόσβαση στις 13/12/2018.

Ursache, M., (2015). Tourism – significant driver shaping a destination heritage, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 188, 130-137. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Voigt, C., (2008) Insights into wellness tourists: segmentation by benefits. *Research Paper*. New Zealand Tourism and Hospitality Research Conference, Lincoln University, Canterbury, New Zealand. Ανακτήθηκε από το <http://www.lincoln.ac.nz/PageFiles/7235/Voigt.pdf>

Weaver, D.B., (Επιμ.) (2001). *The Encyclopedia of Ecotourism*, CABI Publishing. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Weed, M., (2008). Sports Tourism Experiences, *Journal of Sport & Tourism*, 13:1, 1-4, DOI: 10.1080/14775080802008876

Wells, V. K., Manika, D., Gregory-Smith, D., Taheri, B., McCowlen, C., (2015). Heritage tourism, CSR and the role of employee environmental behavior, *Tourism Management*, 48, 399-413. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Wheeller, B., (1991). Tourism's troubled times Responsible tourism is not the answer, *Tourism Management: Current Issues*, 12:2, 91-96. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Williams, P., & Soutar, G.N., (2009). VALUE, SATISFACTION AND BEHAVIORAL INTENTIONS IN AN ADVENTURE TOURISM CONTEXT, *Annals of tourism research*, 36:3, 413-438. Doi:10.1016/j.annals.2009.02.002

Wunder, S., (1999). Ecotourism and economic incentives — an empirical approach, *Ecological Economics*, 32, 465-479. Ανακτήθηκε από το <https://www.sciencedirect.com/>

Άρθρα Εφημερίδας, Blog χωρίς συγγραφέα.

Στους 10.000 οι επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου, (2018, Απρίλιος 30). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/stoys-10-000-oi-episkeptes-sto-chionodromiko-kentro-piliou/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 18/12/2018.

Το 12ο Μουσικό Χωριό ξεκινά σήμερα στον Άγιο Λαυρέντιο, (2018, Ιούλιος 16). Διαθέσιμο στο <http://www.ert.gr/ert3/to-12o-moysiko-chorio-xekina-simera-ston-agio-layrentio/>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

19^ο Διεθνές Φεστιβάλ Πηλίου, (2018, Μάϊος 30). Διαθέσιμο στο <http://www.library-zagora.gr/2018/05/30/19th-pelion-festival/>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

21ο Summer Camp Shinkyokushinkai karate, (2018, Ιούλιος 12). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Sports/303647-21o-summer-camp-toy-shinkyokushinkai-karate.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

34ο Θερινό Φεστιβάλ στο Χόρτο από το Κοινοφελές Ίδρυμα «Αγγελίνης-Χατζηνίκου» με πλήθος εκδηλώσεων, (2018, Ιούλιος 18). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/34o-therino-festival-sto-chorto-apo-to-koinofeles-idryma-quot-aggelinis-chatzinikoy-quot-me-plithos-ekdiloseon/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Η 3^η συνάντηση ψυχοθεραπειών στις Πινακάτες Πηλίου (2018, Ιούνιος 27). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/302134-h-3h-synanthsh-psychotherapeiwn-stis-pinakates-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Archontiko Repana, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *Feel Greece*, Διαθέσιμο στο <https://www.feelgreece.com/el/archontiko-repana>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Body and mind realignment in our Yoga retreats in Pelion, (2018, Μάρτιος 23). *PELION HOMES*, Διαθέσιμο στο <https://www.pelionhomes.com/body-and-mind-realignment-in-our-yoga-retreats-in-pelion/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Family Yoga με την Αριάδνη Οικονομίδη, (πρόσβαση στις 29/11/2018). Διαθέσιμο στο <https://littlecitiespots.com/el/spot/family-yoga-with-ariadne-oikonomidis>, 29/11/2018.

Hellenic Karate News, (2018). Διαθέσιμο στο <https://d.facebook.com/karatene.ws.hellas/photos/a.1560422554169594.1073741831.1513911>

668820683/2100324470179397/?type=3&__tn__=EH-R, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Photo: “Map of the two different routes from Volos to Agios Ioannis Pelion Greece”, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *Tripadvisor UNITED KINGDOM*, Διαθέσιμο στο https://www.tripadvisor.co.uk/LocationPhotoDirectLink-g3600728-d1235049-i47463875-Felisia_Apartments_Studios-Agios_Ioannis_Magnesia_Region_Thessaly.html, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

WATER-SKIING, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *COSTA DAURADA Estacio Nautica*, Διαθέσιμο στο <http://estacionautica.com/actividad/esqui-nautico-costadaurada/?lang=en>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Welk fantasiedier ben jij? – Uitkomsten, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *Quizlet*, Διαθέσιμο στο <https://www.quizlet.nl/quiz/395264/welk-fantasiedier-ben-jij/results.php>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αγώνας τοξοβολίας πεδίου στο Πήλιο”, (2016, Μάρτιος 04). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Sports/215725-agwnas-to3obolias-pedioy-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Άμεσες παρεμβάσεις στους δρόμους ζητά ο Δήμος Ζαγοράς-Μουρεσίου, (2018, Σεπτέμβριος 24). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/310717-ameses-parembaseis-stoys-dromoy-s-zhta-o-dhmos-zagoras-moyresioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ανάβαση Πορταριάς αυτό το Σαββατοκύριακο στο βουνό των Κενταύρων, (2018, Σεπτέμβριος 08).). Διαθέσιμο στο <https://www.newsbeast.gr/car/arthro/3967826/anavasi-portarias-ayto-to-savvatokyriako-sto-voyno-ton-kentayron>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Αναβιώνει ο πηλιορείτικος γάμος, (2017, Αύγουστος 20). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Politismos/268987-anabiwnei-o-phlioreitikos-gamos.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Αναβιώνει το έθιμο του Κλήδονα στις Αφέτες Πηλίου, (2018, Ιούνιος 14). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Exodos/300768-anabiwnei-to-e8imo-toy-klhdona-stis-afetes-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αναβίωσαν στο Πήλιο τα νυχτοκάλαντα των Φώτων, (2018, Ιανουάριος 08), *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/284287-anabiwsan-sto-phlio-ta-nyxtokalanta-twn-fwtwn.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/12/2018.

Ανάπλαση της Μακρινίτσας με φως!, (2018, Σεπτέμβριος 27). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/311047-anaplash-ths-makrinitsas-me-fws.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ανεβαίνουν τα «πράσινα» ξενοδοχεία Οι τουρίστες είναι πρόθυμοι να πληρώσουν παραπάνω, αρκεί το ξενοδοχείο τους να είναι οικολογικό, (2010, Αύγουστος 20). *Newsbeast*, Διαθέσιμο

στο <https://www.newsbeast.gr/environment/arthro/32850/anevainoun-ta-prasina-xenodoheia> , Τελευταία Πρόσβαση στις 15/01/2019.

Αξιοθέατα στο Πήλιο, (πρόσβαση στις 11/11/2018). Pelion Web, Διαθέσιμο στο http://www.pelionweb.gr/el/pelion/axioθεατα_piliou/, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αποκατάσταση βλαβών στο οδικό κύκλωμα του Πηλίου, (2018, Σεπτέμβριος 20). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/310390-apokatastash-blabwn-sto-odiko-kyklwma-toy-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αρχοντικό Νάνου στη Μακρυνίτσα Πηλίου, (πρόσβαση στις 11/11/2018). Pelion Hotels (Visit Pilio), Διαθέσιμο στο <https://www.visit-pilio.gr/pilio/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ασφαλτοστρώσεις και συντηρήσεις δρόμων σε Πήλιο και Σποράδες, (2018, Σεπτέμβριος 21). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/310527-asfaltostrowseis-kai-synthrhseis-dromwn-se-phlio-kai-sporades.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αυλαία για το Tsagarada Escape Festival, (2018, Ιούνιος 26). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/302027-aylaia-gia-to-tsagarada-escape-festival-2018.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Αύξηση ρεκόρ της κίνησης στο «τρενάκι του Πηλίου», (2018, Νοέμβρης 01). Διαθέσιμο στο <https://etravelnews.gr/rekor-kinisis-sto-trenaki-piliou/>, Τελευταία πρόσβαση στις 28/11/2018.

Αύξηση ρεκόρ της κίνησης στο Τρενάκι του Πηλίου, (2018, Οκτώβριος 31). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/314274-ay3hsh-rekor-ths-kinhshs-sto-trenaki-toy-phlioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Ο Βόλος και το Πήλιο στη Διεθνή έκθεση τουρισμού Salon Mondial 2018 στο Παρίσι, (2018, Μάρτιος 23). *TheNewspaper Η αληθινή εφημερίδα*, Διαθέσιμο στο <https://www.thenewspaper.gr/2018/03/23/salon-mondial-2018/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Ο Βόλος και το Πήλιο στη διεθνή τουριστική έκθεση του Μονάχου, (2018, Φεβρουάριος 27). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/289985-o-bolos-kai-to-phlio-sth-die8nh-toyristikh-ek8esh-toy-monaxoy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Το βραβείο Ανώτερης Γεύσης στο Πετιμέζι ZAGORIN, (2018, Ιούνιος, 06). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/299918-to-brabeio-anwterhs-geyshs-sto-petimezi-zagorin.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γάμοι στο Πήλιο αλά «Μάμμα μία», (2012, Ιούλιος 06). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Τον γαστρονομικό τουρισμό προωθεί η Περιφέρεια Θεσσαλίας, (2018, Νοέμβριος 06). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/314854-ton-gastronomiko-toyrismo-prowdei-h-perifereia-8essalias.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Γιορτή για το άναμμα του δένδρου στην Αργαλαστή, (2018, Δεκέμβριος 02). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/317264-giorth-gia-to-anamma-toy-dentroy-sthn-argalasth.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/12/2018.

Γιορτή Κάστανου 2018 στο Ξορύχτι Πηλίου στις 26-28 Οκτωβρίου, (2018, Οκτώβριος 25). *Θεσσαλική Press*, Διαθέσιμο στο <https://thessalikipress.gr/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή κερασιού – παραδοσιακό πανηγύρι το Σάββατο στον Αγ. Λαυρέντιο, (2018, Μάϊος). *Myvolos.net*, Διαθέσιμο στο <http://www.myvolos.net/357477-2/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή κερασιού στον Άγιο Λαυρέντιο, (2018, Ιούνιος, 20). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/301433-giorth-kerasioy-ston-agio-layrentio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή μανιταριών και βοτάνων στη Μακρυράχη, (2018, Οκτώβριος 11). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Exodos/312342-giorth-manitariwn-kai-botanwn-sth-makryraxh.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή μανιταριών και βοτάνων στο Πήλιο, (2018, Οκτώβριος 14). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/312608-giorth-manitariwn-kai-botanwn-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή παραδοσιακού σπόρου και οικολογικού κήπου-μπαξέ στις Σταγιάτες, (2018, Απρίλιος 24). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/295638-giorth-paradosiakoy-sporoy-kai-oikologikoy-khroy-mpa3e-stis-stagiates.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Γιορτή τοπικών προϊόντων στην κεντρική πλατεία της Συκής, (2018, Αύγουστος 16). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/giorti-topikon-proionton-stin-kentriki-plateia-tis-sykis/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Δ.Σ Πολιτιστικού Συλλόγου Ξινόβρυσης, (2013). Διαθέσιμο στο <http://www.xinovrisi.gr/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 24/11/2018.

Διαδρομές Πήλιο, (πρόσβαση στις 14/11/2018). Διαθέσιμο στο <http://www.hellaspath.gr/index.php?p=2&m=1&mntid=47>, Τελευταία Πρόσβαση στις 14/11/2018.

Διαφήμιση του Βόλου και του Πηλίου σε Ην. Βασίλειο και Ιρλανδία, (2018, Οκτώβριος 31). Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/314235-diafhmish-toy-boloy-kai-toy-phlioy-se-hn-basileio-kai-irlandia.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Διεθνές Φεστιβάλ Παραδοσιακού Χορού Πορταριάς, (Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18). Διαθέσιμο στο <http://www.greekguide.com/gr/pelion/portaria-international-festival-of-folk-dancing/e/793139468018>. Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18.

ΔΙΚΤΥΟ «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»:ΔΙΗΜΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΩΣΙΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»-Βόλος και Πήλιο στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2016, (2016 Δεκέμβριος 08). *Παγκόσμιο Δίκτυο Συλλόγων Επαρχίας Ελασσόνας και Αποδήμων Δίκτυο Περραιβία Δευτεροβάθμια Μη Κυβερνητική Οργάνωση για τον Άνθρωπο, το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό, και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Διαθέσιμο στο <http://www.diktioelassonas.gr/?tag=%CF%80%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%BF>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Η δομή του ζειμπέκιου, (2016, Μάιος 16). Διαθέσιμο στο http://erevnw.blogspot.com/2016/05/blog-post_37.html, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Δυσφήμιση από σωρούς σκουπιδιών, (2012, Αύγουστος 10). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/53934-dysfhmish-aro-swroys-skoypidiwn.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 15/11/2018,

Έθιμα της Πρωτοχρονιάς σε Πήλιο και Σποράδες, (2018, Δεκέμβριος 29). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/283453-e8ima-ths-prwtoxronias-se-phlio-kai-sporades.htm>, Τελευταία Πρόσβαση στις 29/11/2018.

Ειδυλλιακά Χριστούγεννα στο Πήλιο, (2017, Δεκέμβριος 24). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/283016-eidylliaka-xristouyenna-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Είστε έτοιμοι για windsurf; Αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον στην Ελλάδα, (2017, Ιούνιος 14). *MY GREEK HOLIDAY*, Διαθέσιμο στο <https://mygreekholiday.gr/outdoors/item/310-eiste-etoimoi-gia-windsurf-anazopyrothike-to-endiaferon-stin-ellada>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Εκατοντάδες επισκέπτες απόλαυσαν το χιόνι στα Χάνια, (2018, Φεβρουάριος 21). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/289322-ekatonrades-episkeptes-apolaysan-to-xioni-sta-xania.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Εκατοντάδες επισκέπτες στην Πορταριά για την αναβίωση του Πηλιορείτικου Γάμου, (2018, Αύγουστος 20). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/306942-ekatonrades-episkeptes-sthn-portaria-gia-thn-anabiwsh-toy-phlioreitikoy-gam.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Εκδήλωση για τη γεωργική καλλιέργεια και την παγκόσμια υγεία, (2018, Ιανουάριος 17). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/285474-ekdhlwsh-gia-th-gewrgikh-kalliergeia-kai-thn-pagkosmia-ygeia.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Εκδήλωση στο Καλαμάκι, (2018, Αύγουστος 22). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/301433-giorth-kerasioy-ston-agiolayrentio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Εκδρομή στο Μαγευτικό Πήλιο, (2018, Δεκέμβριος, 1). *ΕΞΠΡΕΣ Ημερήσια Οικονομική Εφημερίδα*, Διαθέσιμο στο http://www.express.gr/express_yourself/weekend/793oz_20080414793.php3, Τελευταία Πρόσβαση στις 1/12/2018.

Ένας διαφορετικός αγώνας τοξοβολίας στο Πήλιο, (2015, Απρίλιος 09). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Sports/169769-enas-diaforetikos-agwnas-to3obolias-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Ενδεικτικές διαδρομές Canyoning, (πρόσβαση στις 11/11/2018). OLYMPUS ADVENTURE, Διαθέσιμο στο <http://www.olympusadventure.com/canyoning-kappaalphatau940betaalphasigmaeta-phialpharhoalphagammaammaiotaomicron973.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ενδιαφέρον Ισραηλινών και Βούλγαρων τουριστικών πρακτόρων για το Βόλο και το Πήλιο, (2018, Φεβρουάριος 16). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/288927-endiaferon-israhlinwn-kai-boylgarwn-toyristikwn-praktorwn-gia-to-bolo-kai-t.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Εντυπωσίασε το Zagorin, (2018, Ιούνιος, 04). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/299735-entypwsiase-to-zagorin.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Έρχεται το 6ο Tsagarada Escape Festival, (2018, Μάϊος). Διαθέσιμο στο <http://www.myvolos.net/%CE%AD%CF%81%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-6%CE%BF-tsagarada-escape-festival/>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου, (πρόσβαση στις 11/11/2018). Διαθέσιμο στο <http://eapilio.gr/gr-tour-packs/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

ΖΑΓΟΡΙΝ: Όταν η ενότητα πρωταγωνιστεί εδώ και 100 χρόνια, (2018, Μάρτιος 03). *BREAKING NEWS*, Διαθέσιμο στο <http://www.businessnews.gr/article/101155/zagorin-otan-i-enotita-protagonistei-edo-kai-100-hronia>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Ημέρα Μνήμης και Τιμής στον Συνεταιριστή 2018 που διοργανώνεται στη Ζαγορά στις 21 Οκτωβρίου. (2018, Οκτώβριος 16). Διαθέσιμο στο <https://thessalikipress.gr/2018/>, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Θαλάσσιο Kayak Πήλιο, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *Xtreme Greece*, Διαθέσιμο στο <https://www.xtremegreece.gr/el/canoe-kayak/thalassio-kayak-pelio.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Θερινό Σχολείο Αστρονομίας για 19η χρονιά ξενικά στον Βόλο από σήμερα Δευτέρα, (2018, Ιούλιος, 02). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο

<https://www.taxydromos.gr/Topika/302546-8erino-sxoleio-astronomias-gia-19h-xronia-zenika-ston-bolo-apo-shmera-deyte.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

«Θησαυρός υγείας» τα ελληνικά θεραπευτικά βότανα, (2018, Μάρτιος, 13). Typosthes, Διαθέσιμο στο https://www.typosthes.gr/ygeia-epistimi/152412_thisayros-ygeias-ta-ellinika-therapeytika-botana, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Το θρυλικό τρενάκι του Πηλίου μαγεύει χιλιάδες επισκέπτες, (2018, Νοέμβριος 11). *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, Διαθέσιμο στο <http://www.kathimerini.gr/994501/article/epikairothta/ellada/to-8ryliko-trenaki-toy-phlioy-mageyei-xiliades-episkeptes>, Τελευταία Πρόσβαση στις 19/12/2018

Ιππασία-Πορταριά Πηλίου-Αλογα-Ελεύθερη ιππασία M&A Horses Ιππικό κέντρο τουρισμού Πορταριά Πηλίου, (2009, Μάρτιος 21). Διαθέσιμο στο <http://pilio-horses.blogspot.com/2009/03/orses.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ιππικός Όμιλος Πορταριάς, (πρόσβαση στις 20/11/2018), Διαθέσιμο στο <http://iorportaria.weebly.com/#>, Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/2018.

Ιππικός Φυσιολατρικός Όμιλος Μηλεών, (2017). Διαθέσιμο στο <http://www.ifom.gr/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 24/11/2018.

Κέρδισε τις εντυπώσεις το Tsagarada Escape Festival στη Nostos Expo, (2017, Οκτώβριος 19). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/276008-kerdis-tis-entypwseis-to-tsagarada-escape-festival-sth-nostos-expo-2017.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Κισσός, ένα αντιπροσωπευτικό χωριό του Πηλίου, (2018, Σεπτέμβριος 26). *Magnesianews.gr*, Διαθέσιμο στο <https://magnesianews.gr/magnisia/zagora-mouresi/kissos-ena-antiprosopoftiko-chorio-tou-piliou.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Κραυγή αγωνίας επαγγελματιών στο Νότιο Πήλιο, (2018). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/299152-kraygh-agwnias-eraggelmatwn-sto-notio-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Λαμπρά τα εγκαίνια του Εκκλησιαστικού Μουσείου στη Μακρινίτσα, (2018, Σεπτέμβριος 24). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/310653-lampra-ta-egkainia-toy-ekklhsiasitikoy-moyseiou-sth-makrinitza.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ Το μπαλκόνι του Πηλίου, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *4 Εποχές Ελλάδα*, Διαθέσιμο στο <https://fourseasonsgreece.gr/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Το μέλι του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Βόλου ταξιδεύει για πρώτη φορά στην αγορά της Ευρώπης (2018, Μάιος 21). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/298464-to-meli-toy-melissokomikoy-synetairismoy-boloy-ta3ideyei-gia-prwth-fora-sth.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Μήλα Πηλίου (Ζαγοράς), (2016, Σεπτέμβριος 05). *alfa γεια στα χέρια σου*, Διαθέσιμο στο <http://www.geiastaxeriasou.gr/mila-piliou-zagoras/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Ο Μουτζούρης γοήτευσε τους Αυστραλούς, (2017, Δεκέμβριος 28).). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/283328-o-mouτζourhs-gohteuse-toys-aystralouys.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Νέες δράσεις του «Pelion Explorer» Για την «Παγκόσμια Ημέρα Βουνού», (2014, Δεκέμβριος 09). *Magnesia news.gr*, Διαθέσιμο στο <https://magnesianews.gr/magnisia/%CE%BD%CE%AD%CE%B5%CF%82-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-pelion-explorer.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Νέες δράσεις, (2018, Ιούνιος 15). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/T2%20Fores/301896-nees-drasesis.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

ΝΕΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΓΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ: ΑΣΠΙΔΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΩΘΗΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ, (2018, Οκτώβριος 11). *Green Agenda*, Διαθέσιμο στο greenagenda.gr/νέο-χωροταξικό-για-θεςσαλία-ασπίδα-στ/, Τελευταία Πρόσβαση στις 04/01/2019.

Νο. 1190. Οι Μάηδες στον Άγιο Λαυρέντιο (1910), (2018, Απρίλιος 30). *Η Μαγνησία στο Πέρασμα του Χρόνου*, Διαθέσιμο στο <https://volosmagnisia.wordpress.com/2018/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Νόμιμος ο ΧΥΤΑ Ν. Πηλίου, (2010, Νοέμβριος 26).). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/article.php?id=29284&cat=1>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Ξεκινά το έργο ασφαλιτόστρωσης προς τον ΧΥΤΑ Αργαλαστής, (2013, Ιούλιος 12). Διαθέσιμο στο <https://www.ypodomes.com/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Ξένοι στα μονοπάτια του «Μάμα Μία» στο Πήλιο, (2018, Ιούνιος 13). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/300673-3enoι-sta-monopatia-toy-mama-mia-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Ξεπέρασαν φέτος τους 20.000 οι επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου, (2017, Μάρτιος 20). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/xeperasan-fetos-tous-20-000-episkeptes-sto-chionodromiko-kentro-piliou/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 18/12/2018.

Οδική σύνδεση Ανω Γατζέας -Αγ. Τριάδας ζητούν οι κάτοικοι, (2018, Μάρτιος 30). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/293323-odikh-syndesh-anw-gatzeas-ag-triadas-zhtoyn-oi-katoikoi.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *itravelVOLOS*, Διαθέσιμο στο <https://www.itravelvolos.gr/el/vouno/privasia.html>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Παιδικά Χοροπατήματα...στα Μονοπάτια των Κενταύρων απόψε στην Πορταριά, (2018, Μάρτιος). Διαθέσιμο στο <http://www.myvolos.net/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

- ΠΑΝΕΜΟΡΦΟΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ | ΚΑΤΕΡΙΝΑ & PAUL, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *Love4Weddings*, Διαθέσιμο στο <https://www.love4weddings.gr/beautiful-wedding-pelio/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Πάνω από 10.000 επισκέπτες στο Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου για φέτος, (2017, Φεβρουάριος 07). *xionodromika.gr*, Διαθέσιμο στο <https://xionodromika.gr/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 18/12/2018.
- Παραδοσιακές γιορτές σε δημοτικές κοινότητες του Δήμου Βόλου, (Πρόσβαση στις 11/11/2018). ΕΡΤ. ΒΟΛΟΣ, Διαθέσιμο στο <https://volos.ert.gr/blog/2018/07/11/paradosiakes-giortes-se-dimotikes-koinotites-toy-dimoy-voloy/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Πεζοπορία στο Πήλιο, (2007, Σεπτέμβριος 30). ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ, Διαθέσιμο στο <https://www.eoskavalas.gr/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Περίπατος στο Πήλιο, (πρόσβαση στις 14/11/2018). Διαθέσιμο στο <https://www.pelion-paths.gr/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 14/11/2018.
- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας στη διεθνή τουριστική έκθεση I.M.T.M. στο Τελ Αβίβ, (2018, Φεβρουάριος 12). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/288487-h-perifereia-8essalias-sth-die8nh-toyristikh-ek8esh-i-m-t-m-sto-tel-abib.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.
- Η Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας συνδιοργανώτρια αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, (2018, Ιούλιος 19). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/i-perifereiaki-enotita-magnisias-syndiorganotria-athlitikon-kai-politistikon-ekdiloseon-2/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Περπατώντας στο Πήλιο, (2018, Νοέμβριος 06). Διαθέσιμο στο <http://walking-pilion.blogspot.com/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 14/11/2018.
- Πήλιο- Δυτικό Πήλιο- Πορταριά, (πρόσβαση στις 20/11/18). Διαθέσιμο στο http://www.pelionweb.gr/el/pelion/dutiko_pilio_1_2/portaria/#, Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/2018.
- ΠΗΛΙΟ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΒΟΥΝΟ, (πρόσβαση στις 29/11/2018). Διαθέσιμο στο <https://www.discovergreece.com/el/mainland/thessaly->, Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.
- Πηλιορείτικα Χοροκαλέσματα στην Πορταριά, (2018, Ιούλιος 21). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/pilioreitika-chorokalesmata-stin-portaria/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.
- Ποδηλασία στο βουνό του Πηλίου!, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *PELION HOMES*, Διαθέσιμο στο <https://www.pelionhomes.com/gr/mountain-biking-deluxe/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018
- Με τα πόδια από Αϊ Γιώργη έως Τρίκερι..., (2018, Ιανουάριος 29). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/286886-meta-podia-aro-ai-giwrgh-ews-trikeri.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018.

Ποιο ελληνικό φαγητό μπήκε στην Top-50 λίστα με αυτά που πρέπει να γευτείς έστω 1 φορά στη ζωή σου!, (2016, Οκτώβριος 12). *MAG24 το ηλεκτρονικό περιοδικό της πόλης*, Διαθέσιμο στο <http://www.mag24.gr/prio-elliniko-fagito-mpike-stin-top-50-lista-afta-pou-prepi-na-geftis-esto-1-fora-sti-zoi-sou/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις – Πήλιο, (Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18). Διαθέσιμο στο <http://www.aroundpelion.com/pelion-cultural-events-gr.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 20/11/18.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι (Τελευταία Πρόσβαση 1/12/2018). *Εφημερίδα Μαγνησία*, http://www.magnesia.gr/politistika/politistika_arxika/politistika_silogi.htm, Τελευταία Πρόσβαση στις 22/11/2018.

Πολιτιστικός & Μορφωτικός Σύλλογος Αγίου Βλασίου, (Τελευταία Πρόσβαση στις 12/11/2018), Διαθέσιμο στο <http://pmsav.gr/>

Πορταριά, (πρόσβαση στις 11/11/2018). *αθηνόραμα travel*, Διαθέσιμο στο <https://www.athinorama.gr/travel/greece/destination.aspx?did=456&aid=710040>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Πράσινα Ξενοδοχεία Ως Εναλλακτική Μορφή Επένδυσης, (2017, Απρίλιος 6). *ANAPTIXIAKI Business & Real Estate services*, Διαθέσιμο στο <https://anaptixiaki.net/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 15/01/2019.

Προβολή της Θεσσαλίας στην τουριστική έκθεση Greek Travel Show, (2018, Μάιος 18). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/298193-probolh-ths-8essalias-sthn-toyristikh-ek8esh-greek-travel-show-2018.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Προβολή του Βόλου και του Πηλίου σε διεθνή έκθεση στο Λονδίνο, (2018, Νοέμβριος 09). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/278282-probolh-toy-boloy-kai-toy-phlioy-se-die8nh-ek8esh-sto-londino.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Προβολή του Βόλου και του Πηλίου στην τουριστική αγορά της Αγγλίας, (2018, Νοέμβριος 15). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/315854-probolh-toy-boloy-kai-toy-phlioy-sthn-toyristikh-agora-ths-agglias.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Ο προορισμός Volos Pelion στην έκθεση τουρισμού του Βελγίου, (2018, Φεβρουάριος 02). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/288098-o-proorisimos-volos-pelion-sthn-ek8esh-toyris moy-toy-belgiou.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Το πρωινό, Πρόσβαση στις 29/11/2018. Διαθέσιμο στο <https://www.amanita.gr/el/amanita/to-proino>. Τελευταία πρόσβαση στις 29/11/2018.

Πρώτη Regatta στον Πλατανιά, (2018, Αύγουστος 26). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/307655-prwth-regatta-ston-platania.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Πρωτοχρονιάτικη γιορτή στην Αργαλαστή, (2018, Δεκέμβριος 25). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/283881-giorth-gia-paidia-sthn-argalasth.html,%20https://www.taxydromos.gr/Topika/283132-prwtoxroniatikh-giorth-sthn-argalasth.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 29/11/2018.

σπανια ολυμπιακα αθληματα, (πρόσβαση στις 11/11/2018). Διαθέσιμο στο <https://imgcop.com/img/-3046357/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Σύντομα η δεύτερη περίοδος του Μουσικού Χωριού, (2018, Αύγουστος 06). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Politismos/306152-syntoma-h-deyterh-periodos-toy-moysikoy-xwrioy.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Με τρεις εκδηλώσεις ολοκληρώνονται τα «Φιλιππίδεια» στις Μηλιές, (2018, Αύγουστος 11). *Εφημερίδα Θεσσαλία*, Διαθέσιμο στο <https://e-thessalia.gr/me-treis-ekdiloseis-oloklironontai-ta-quot-filippideia-quot-stis-milies/>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Τρεις σύλλογοι στον Πλατανιά, (2018, Νοέμβριος 11). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο <https://www.taxydromos.gr/Topika/315435-treis-sylogoi-ston-platania.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 02/10/2018.

Το τρενάκι προσελκύει τους τουρίστες, (2016, Νοέμβριος 26). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/243188-to-trenaki-proselkyei-toys-toyristes.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 19/12/2018.

Τριήμερο αυτογνωσίας στο Πήλιο, (2017, Μάιος, 1). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Topika/257306-trihmero-aytoognwsias-sto-phlio.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Φεστιβάλ με πολλούς αποδέκτες, (2018, Ιούνιος 04). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Exodos/299713-festibal-me-polloys-apodektes.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Φεστιβάλ πιάνου στο «Αλώνι», (2018, Αύγουστος 06). *Καθημερινή Εφημερίδα της Μαγνησίας Ταχυδρόμος*, Διαθέσιμο στο <https://www.taxydromos.gr/Politismos/306154-festibal-piano-sto-alwni.html>, Τελευταία Πρόσβαση στις 11/11/2018.

Χιονίζει στο Πήλιο-Κλειστά σχολεία στα ορεινά, (2018, Ιανουάριος 24). *Αυτοδιοίκηση Τιμητική διάκριση Ίδρυματο Μπότση 2010*, Διαθέσιμο στο <https://www.aftodioikisi.gr/koinonia/chionizi-sto-pilio-klista-scholia-sta-orina/>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Χιονοδρομικό κέντρο Αγριόλευκες, (πρόσβαση στις 11/11/2018). Hotel Tasia, Διαθέσιμο στο <https://www.hoteltasia.gr/xionodromiko-kentro-agrioleykes-w-27430>, Τελευταία πρόσβαση στις 11/11/2018.

Νομοθεσία.

RIS3 Θεσσαλίας-Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση, (2015). Διαθέσιμο στο <https://www.thessaly.gov.gr>.

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό. (ΕΠΧΣΑΑΤ), (2009). ΦΕΚ 1138/Β/2009.

(2013). ΚΥΑ 67659/2013. Διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr>.

Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Θεσσαλίας, (2017).- Σχέδιο Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος Θεσσαλίας. - Χαρτοφυλάκιο Τουριστικού Προϊόντος Θεσσαλίας. Διαθέσιμο στο <http://www.thessaly-tourism-plan.gr/?page=plan>

Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας, (2003). ΕΟΤ.

Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας (ΠΕΠ) 2014-2020, (2017). Διαθέσιμο στο <https://www.thessalia-espa.gr/perp-thessalias/>

Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Θεσσαλίας (ΠΧΠ), (2018). Διαθέσιμο στο <https://government.gov.gr/>

Ιστοσελίδες.

Geodata.gov.gr, Τελευταία Πρόσβαση στις 01/09/2018.

Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, ΤΜΧΠΠΑ, ΠΘ, Διαθέσιμο στο <http://www.e-demography.gr/> Τελευταία Πρόσβαση στις 05/09/2018.

ΕΛΣΤΑΤ, (2013). Διαθέσιμο στο www.statistics.gr/, Τελευταία Πρόσβαση στις 10/09/2018.

Εφαρμογές για Κινητά.

Wikiloc app, Τελευταία Πρόσβαση στις 30/11/2018.

Συνέντευξεις.

Πράπα, Β., (2018). Υπεύθυνη ΟΣΕ.

Άλλες Πηγές.

Χαρτογραφικό υπόβαθρο ΓΥΣ